

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek

NEJVYŠŠÍ SOUD

7/2017

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Roman Fiala
Členové: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Věra Kůrková,
JUDr. Zdeněk Krčmář
Adresa redakce: Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: podatelna@nsoud.cz

Ročník LXIX, Index 47 301

Číslo 7/2017 vychází 24. 10. 2017

ISSN 0036-522X, EMK 1 200

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Porušení důležité povinnosti	č. 32
Poškození věřitele	č. 33
Právnícká osoba	č. 34
Příčinná souvislost	č. 32
Přičitatelnost činu právnické osobě	č. 34
Subsidiarita trestní represe	č. 31
Trestní odpovědnost	č. 34
Trvání vazby	č. 35
Ublížení na zdraví z nedbalosti	č. 32
Vazba	č. 35
Zneužití informace a postavení v obchodním styku	č. 33
Zvýhodnění věřitele	č. 33

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Bankovní záruka	č. 92
Exekuce	č. 80, 82, 90
Náhrada škody	č. 84, 85, 87, 93
Náhrada za ztrátu na výděлку	č. 84, 87
Náklady léčení	č. 86
Odměna opatrovníka	č. 81
Odpovědnost státu za škodu	č. 88, 89, 90, 91
Osvojení	č. 83
Poplatky soudní	č. 80
Právo na soukromý a rodinný život	č. 83
Promlčení	č. 84, 93
Příslušnost soudu věcná	č. 78
Rozhodčí řízení	č. 79
Směnky	č. 93
Smlouva cestovní	č. 85
Správní řízení	č. 89
Vedlejší účastník	č. 91
Výživné	č. 82
Zadostiučinění (satisfakce)	č. 89
Zdravotní pojištění	č. 86

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH TRESTNÍCH

Č. 31

Subsidiarita trestní represe

§ 12 odst. 2 tr. zákoníku

Č. 31

Při použití zásady subsidiarity trestní represe vyplývající z § 12 odst. 2 tr. zákoníku je třeba zvažovat celkovou společenskou škodlivost činu, pro niž jsou určující zejména význam chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsob provedení činu a jeho následky, okolnosti, za kterých byl čin spáchán, osoba pachatele, míra jeho zavinění a jeho pohnutka, záměr nebo cíl. Neuplatnění trestní odpovědnosti s poukazem na uvedenou zásadu bude obvykle přicházet v úvahu u trestných činů naplňujících jen základní skutkovou podstatu. Není však zcela vyloučeno, aby s poukazem na zásadu subsidiarity trestní represe nebyla trestní odpovědnost uplatněna ani v případě kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů, jestliže i přes naplnění znaků některé okolnosti zvláště přitěžující (např. u trestných činů proti majetku při způsobení větší škody) je celková společenská škodlivost případu po důkladném vyhodnocení souhrnu všech významných kritérií natolik nízká, že nedosahuje ani dolní hranice trestnosti běžně se vyskytujících trestných činů dané základní skutkové podstaty.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1362/2016, ECLI:CZ:NS:2016:8.TDO.1362.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání nejvyššího státního zástupce podané v neprospěch obviněných E. B. a Ing. R. B. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2016, sp. zn. 5 To 130/2016, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 21 T 82/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 10. 3. 2016, sp. zn. 21 T 82/2015, byli obvinění E. B. a Ing. R. B. uznáni vinnými přečinem zproověry podle § 206 odst. 1, 3 tr. zákoníku. Podle § 206 odst. 3 tr. zákoníku byli odsouzeni tak, že obviněné E. B. byl uložen trest odnětí svobody v trvání dvaceti čtyř měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání třiceti měsíců, a obviněnému R. B. byl

uložen trest odnětí svobody v trvání patnácti měsíců, jehož výkon byl též podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvaceti měsíců. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

č. 31

2. Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 22. 6. 2016, sp. zn. 5 To 130/2016, z podnětu odvolání obou obviněných podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. napadený rozsudek soudu prvního stupně zrušil v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu sám rozhodl tak, že podle § 226 písm. b) tr. ř. oba obvinění zprostil obžaloby skutkem spočívajícím v tom, že oba obvinění po vzájemné domluvě jako statutární zástupci společnosti R.B.T., s. r. o., s formálním sídlem na adrese N., P. 4 (dále „společnost R.B.T.“), a faktickým sídlem v místě trvalého pobytu obviněných na adrese V Ž., nejprve obviněný R. B. dne 22. 2. 2012 uzavřel a podepsal za společnost R.B.T. v postavení prodávajícího s poškozenou společností S. F. C. R., spol. s r. o. (dále „společnost S. F.“), v postavení kupujícího, v místě sídla této společnosti v Ch., R. u P., kupní smlouvu na tahač návěsu tov. zn. Scania R500LA4x2MNA CR129 Topline E3, v pořizovací ceně 540 000 Kč s DPH (dále „předmět leasingu“), za účelem poskytnutí zpětného leasingu tohoto předmětu společnosti R.B.T., a následně téhož dne podepsal za společnost R.B.T. v postavení leasingového nájemce obviněný R. B. s poškozenou společností S. F. v postavení leasingového pronajímatele smlouvu o finančním pronájmu s právem následné koupě najaté movitosti, včetně předávacího protokolu, všeobecných smluvních podmínek a splátkového kalendáře, kdy předmětem leasingu je tahač návěsu tov. zn. Scania R500LA-4x2MNA CR129 Topline E3, dále dne 6. 3. 2012 podepsal upravený splátkový kalendář k leasingové smlouvě, následně dne 10. 4. 2013 obviněná E. B. podepsala další upravený splátkový kalendář k leasingové smlouvě s platností od 1. 4. 2013, kde se obvinění zavázali uhradit předepsané splátky do dne 1. 9. 2016, avšak předepsané splátky hradili řádně toliko do prosince 2012, následně hradili nepravidelně, čímž porušili dohodnuté podmínky plynoucí z leasingové smlouvy, v důsledku čehož došlo dne 25. 4. 2014 ze strany poškozené k vypovězení leasingové smlouvy a obviněným vznikla povinnost vrátit předmět leasingu, a to do dne 5. 5. 2014, přičemž výzvu poškozené k přistavení předmětu leasingu převzal dne 30. 4. 2014 za společnost R.B.T. obviněný R. B., což stvrdil svým podpisem na doručence, avšak do současné doby předmět leasingu obvinění poškozené společnosti S. F. i po několika urgencích úmyslně nepředali a ponechali si jej ve své dispozici, a od 1. 6. 2014 již neuhradili na předepsaných splátkách ničeho; tímto společným jednáním způsobili poškozené S. F. škodu ve výši nejméně 424 599 Kč, jímž měli spáchat ve spolupachatelství přečin zpronevěry podle § 206 odst. 1, 3 tr. zákoníku. Rovněž rozhodl o nároku poškozeného.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 31

3. Proti tomuto rozsudku soudu druhého stupně podal nejvyšší státní zástupce v neprospěch obou obviněných z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání. Toto rozhodnutí odvolacího soudu považoval za nesprávné, protože došlo k nepřipustné aplikaci zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku, kterou odvolací soud aplikoval, ač pro ni nebyly v obsahu věci dostatečné podklady, obzvláště za situace, kdy i odvolací soud shledal naplněnými zákonné znaky skutkové podstaty přečinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, 3 tr. zákoníku. Podle státního zástupce soud nehodnotil všechny skutečnosti a ty, které podle odvolacího soudu snižují v této věci společenskou škodlivost, nejsou dostatečnými argumenty pro závěr, že se o uvedený přečin nemůže jednat, protože nejsou natolik významné, aby v daných souvislostech bylo možné užít zásadu subsidiarity trestní represe, ale naopak v tom spatřoval popření výkladu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, jak se ustálil v interpretaci usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 2550/12, nebo ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. III. ÚS 1211/14, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2003, sp. zn. 5 Tdo 265/2003, a ze dne 21. 12. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1535/2005, včetně výkladového stanoviska publikovaného pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.

4. Na základě těchto názorů státní zástupce zdůraznil, že v přezkoumávané věci nejsou podmínky pro závěr o nedostatku škodlivosti pro společnost, protože nejde o případ, který by z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídal běžně se vyskytujícím trestným činům, a to především s ohledem na výši způsobené škody. K aplikaci této zásady by totiž musely být zjištěny výjimečné okolnosti, které by snižovaly společenskou škodlivost skutku do té míry, aby nedosahovala ani škodlivosti nejlehčích, v praxi se běžně vyskytujících trestných činů zpronevěry. V tomto případě však takové okolnosti zjištěny nebyly.

5. Odvolacímu soudu nejvyšší státní zástupce rovněž vytkl, že nebral ohled na skutečnost, že jednání obviněných není jednáním hraničním ve vztahu k základní skutkové podstatě přečinu zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku, ale s ohledem na výši způsobené škody v řádech stovek tisíc jde již o kvalifikovaný trestný čin, což jen samo o sobě svědčí o vyšší míře společenské škodlivosti, která pomyslné mantinely představované zásadou subsidiárního užití trestní represe překračuje. Vedle výše škody byla přitom poměrně významným činitelem zvyšujícím společenskou škodlivost činu rovněž jeho dlouhodobost, kdy obvinění zcela vědomě udržovali nastolený protiprávní stav od 30. 9. 2014, přičemž marně uplynul nejzazší termín vrácení věci vlastníkovi. Na popsanych závěrech ničeho nemění ani řada polehčujících okolností, zejména původně bezproblémové jednání obviněných v podnikatelském styku, úhrada části dlužné částky, jakož i odvolacím soudem zmiňovaná výhodná bilance stran.

6. Nejvyšší státní zástupce se neztotožnil ani s důrazem, který odvolací soud kladl na historii obchodní spolupráce mezi obviněnými v pozici jednatelů společnosti R.B.T. a poškozenou společností S. F., a vyslovil názor, že tato nebyla způsobilá snížit společenskou škodlivost činu tak, aby umožňovala uplatnění zásady subsidiarity trestní represe. Poukázal i na to, že k trestné činnosti obdobné závažnosti dochází zcela běžně i v prostředí užších a intenzivnějších společenských a mezilidských vztahů. Za správný považoval postup nalézacího soudu, který obviněné uznal vinnými a skutečnosti zohledňované odvolacím soudem promítl až do hodnocení závažnosti činu v rovině ukládání trestu.

7. Závěrem dovolání nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2016, sp. zn. 5 To 130/2016, jakož i všechna další rozhodnutí na takto zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále aby přikázal Městskému soudu v Praze věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

8. K podanému dovolání se v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. vyjádřili obvinění, kteří se s jeho obsahem neztotožnili.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

10. Po zjištění, že dovolání splňuje uvedené základní formální kritéria, Nejvyšší soud posuzoval, zda dovolatelem uplatněné námitky korespondují s jím označeným dovolacím důvodem uvedeným v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Z obsahu dovolání shledal, že výhrady dovolatele směřují proti nesprávnosti právního závěru odvolacího soudu, že čin obviněných není z důvodů subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku trestným činem, a vycházejí z názoru, že v posuzované věci nebyly zjištěny výjimečné okolnosti, které by snižovaly společenskou škodlivost skutku do té míry, aby nedosahovala ani škodlivosti nejlehčích, v praxi se běžně vyskytujících trestných činů zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku, a s ohledem na výši způsobené škody byla naplněna kvalifikovaná skutková podstata uvedeného trestného činu. Takto vymezené dovolání splňuje podmínky uvedeného důvodu dovolání, podle něhož lze dovolání podat, pokud rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Je proto patrné, že nejvyšší státní zástupce výhradami proti aplikaci zásady subsidiarity trestní represe ve vztahu ke zjištěnému skutku vytykal výlučně vady právní, dovolání tak uplatnil v souladu

se zákonným vymezením dovolacího důvodu, o který dovolání opřel, a Nejvyšší soud proto mohl zkoumat, zda je toto dovolání opodstatněné.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 31

11. Odvolací soud se na základě výsledků soudem prvního stupně provedeného dokazování zabýval okolnostmi, za nichž byl čin spáchán, i dalšími souvislostmi, za kterých k trestnému jednání došlo, a též i osobami obviněných. Své závěry vztahující se k pravidlům stanoveným v § 12 odst. 2 tr. zákoníku v odůvodnění přezkoumávaného rozhodnutí rozvedl. Zabýval se společenskou škodlivostí trestného činu, který byl soudem prvního stupně v jednání obviněných spatřován, a podrobně vysvětlil, že se s ním v závěru v nutnosti použití trestní represe, i když byly naplněny všechny znaky přečinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, 3 tr. zákoníku, neztotožnil zejména proto, že nalézací soud pro své závěry nevycházel ze všech rozhodných okolností, ale přihlížel jen k některým skutečnostem, zatímco jiné, které však ve svém důsledku měly význam pro určení celkové škodlivosti činu pro společnost, neposuzoval. Za zásadní však odvolací soud považoval, že soud prvního stupně pouze bez potřebného vysvětlení vztahujícího se k podmínkám podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku učinil jednoznačný závěr o tom, že jde o čin společensky škodlivý.

12. V odůvodnění svého rozsudku odvolací soud poukázal s potřebnou mírou podrobnosti na okolnosti, které vyplynuly z provedeného dokazování a jež soud prvního stupně nebral v úvahu. Tyto podle něj svědčí o tom, že projednávaná trestní věc je ve všech zjištěných souvislostech odlišná od jiných obdobných trestných činů zpronevěry, a to i se zřetelem na pohnutky a důvody, pro které obvinění uvedený předmět leasingu poškozené společnosti nevrátili. Odvolací soud závěr o tom, že jde o čin, u něhož by posouzení jako trestného činu znamenalo přepínání trestní represe, učinil na podkladě toho, že po formální stránce jde o jednání, které naplňuje skutkovou podstatu přečinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, 3 tr. zákoníku, jak dovodil nalézací soud. Soud druhého stupně však závěr o tom, že nejde o případ společensky škodlivý, doložil zjištěními vyplývajícími z obchodních vztahů mezi obviněnými jako zástupci společnosti R. B. T. a poškozenou společností.

13. Z obsahu odůvodnění rozsudku odvolacího soudu je proto vhodné zmínit konkrétní okolnosti, které tento soud zvažoval a vycházel z nich pro závěr, že na čin obviněných není důvodné aplikovat normy trestního práva, ale postačí prostředky práva občanského a obchodního. Odvolací soud za významné v této souvislosti považoval mimo jiné dlouhodobost obchodních vztahů mezi firmou R. B. T. a poškozenou společností S. F., jejichž spolupráce trvala od roku 1999 do roku 2011, v jejímž průběhu společnost obviněných uhradila poškozené spo-

č. 31

lečnosti více než 80 milionů Kč za plnění, která byla uhrazena bez dluhů. V této věci nevrácený tahač jako předmět leasingu byl součástí v téže době uzavřených celkem pěti leasingových smluv na obdobné tahače návěsu, jejichž celková pořizovací hodnota činila necelé 3 miliony Kč, z níž společnost R. B. T. uhradila poškozené společnosti ve 144 postupných leasingových splátkách celkem cca 2,6 milionu Kč. Odvolací soud poukázal i na rozložení měsíčních leasingových splátek. Celkový počet 55 splátek byl rozdělen do období od 1. 3. 2012 do 1. 9. 2016, z nichž počáteční částky byly co do výše velmi zatěžující, zatímco od 25. splátky mělo nastat mnohonásobné snížení objemů splátek, což reálně nasvědčovalo i vzhledem k jinak zcela pravidelné splátkové spolehlivosti obviněných, jakož i stále trvající podnikatelské činnosti tomu, že bude v silách obviněných splátky platit a že k tomu také i vůle obviněných směřuje. Za významné považoval odvolací soud i to, že po původním dubnovém jednostranném zrušení leasingových smluv ze strany společnosti S. F. společnost R.B.T. uhradila platbu 250 000 Kč, což svědčí o tom, že si byli vědomi svých povinností, na které nerezignovali, ale s poškozenou vedli jednání ve snaze řešit svou přechodnou finanční nestabilitu. O tom svědčilo i to, že po původně signalizovaném jednostranném vypovězení smluv bude nájemce preferovat další placení a pokračování leasingu, obvinění také jeden z pěti tahačů z důvodů nedostatku volných prostředků na hrazení běžných splátek dobrovolně vrátili. I další tři předměty leasingu byly poškozené společnosti vráceny prostřednictvím specializované firmy D. Odvolací soud taktéž poukázal na to, že po vyčíslení celkové finanční bilance předmětné situace to byla společnost R. B. T., která v celkovém součtu utrpěla újmu, společnost S. F. získala zpět, i přes velkou část uhrazených splátek, čtyři z pěti tahačů. Odvolací soud zvažoval ve prospěch obviněných i to, že oproti obvyklé charakteristice pachatelství tzv. leasingových podvodů či leasingových zpronevěr postrádá jednání obviněných i některé jejich významné prvky, a to jak zjevnou nevělu pokračovat ve splácení předmětu leasingu, tak i to, že předmět leasingu nepřevodili na další osobu ani nefingovali jeho odcizení či ztráty, ale nakládali s ním jako s jakousi zástavou ve snaze domoci se shovívavosti v postupu poškozené společnosti. Odvolací soud za mimořádné v této věci také považoval to, že z obchodní korespondence založené ve spise vyplynulo, že společnost R. B. T. navrhovala různá řešení předmětného problému se splácením (např. že by sama se souhlasem poškozené společnosti zajistila výhodný prodej jednoho z tahačů a po ukončení dílčí leasingové smlouvy stávající nedoplatky zbylých tahačů uhradila z přebytku tohoto výtěžku), a neodhlédl ani od toho, že po zahájení trestního řízení obvinění nabídli policejním orgánům, že jim předmětný tahač návěsu, který zadržují na nezjištěném místě, předají do vyřešení případu či obchodního sporu (byť obvinění přímo na § 1395 a násl. občanského zákoníku týkající se zadržovacího práva neodkázali). Významné je pro posouzení celkové škodlivosti činu i to, že škoda podle závěru odvolacího soudu, kterou obvinění měli poškozené společnosti způsobit,

nečinila 424 599 Kč, jak je uvedeno v obžalobě, ale podle výsledků provedeného dokazování dosáhla pouze 233 349,60 Kč.

14. Odvolací soud v rámci svých úvah též zdůraznil nutnost při posuzování podmínek § 12 odst. 2 tr. zákoníku přihlížet k jedinečnosti každého případu, a z tohoto pohledu zmínil, že i při shodě některých významných faktorů existují nezanedbatelné rozdíly, které tuto věc činí na rozdíl od jiných obdobných zcela odlišnou. V obecné rovině odvolací soud zdůraznil, že pokud někdo po vypovězení leasingové smlouvy a nedoplnění leasingových splátek odmítne vydat předmět leasingu jeho vlastníku, bez výjimky vždy nemusí jít o trestný čin, ale je třeba zjišťovat, za jakých okolností a poměrů k takovému následku došlo. V tomto konkrétně projednávaném případě, za zjištěných okolností, vzhledem k poměrům mezi společností R.B.T. a společností S. F., však není namístě do sporu o finanční nároky či domnělé finanční nároky zasahovat prostředky trestního práva. Poukázal na to, že společnost S. F. disponuje dostatečnými prostředky a že vede proti obviněné E. B. z titulu jejího ručitelství za závazky společnosti R. B. T. občanskoprávní spor o nároky vzniklé právě ze souboru pěti leasingových smluv, a to na základě civilní žaloby u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 67 C 406/2014.

15. Nejvyšší soud se s těmito úvahami a závěry odvolacího soudu ztotožnil, neboť má za to, že odvolací soud zvážil všechny potřebné okolnosti, které vyplývají nejenom ze zjištěných a prokázaných skutkových okolností, ale i z podmínek plynoucích z povahy a smyslu zásady subsidiarity trestní represe a *ultima ratio* zakotvených do § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Uvedené závěry odvolacího soudu nepostrádající logickou provázanost a ucelenost jak se zjištěnými okolnostmi, za nichž k činu došlo, tak i ve vztahu k širším okolnostem i zásadám dodržování pravidel hospodářské soutěže v podmínkách tržního hospodářství. V té souvislosti přihlížel i k tomu, že fyzické a právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže, mají právo svobodně rozvíjet svou soutěžní činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu, jsou však povinny dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí účast v soutěži zneužívat. Dovolání nejvyššího státního zástupce Nejvyšší soud naopak nepřisvědčil, protože své tvrzení o tom, že šlo o společensky závažný čin dosahující škodlivosti přechínu zpronevěry podle § 206 odst. 1, 3 tr. zákoníku, založil především na důrazu toho, že jde o kvalifikovaný trestný čin jako okolnosti vylučující závěr o možnosti použití zásad subsidiarity trestní represe.

16. Nejvyšší soud pouze na doplnění jinak správných úvah odvolacího soudu připomíná, že podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Podle § 13 odst. 1 tr. zákoníku je trestným činem protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně.

Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je však v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Zvláštnost tohoto materiálního korektivu spočívá v použití subsidiarity trestní represe, která vyplývá z toho, že se jedná o zásadu, nikoli o konkrétní normu, a proto je třeba ji aplikovat nikoli přímo, ale v zásadě jen prostřednictvím právních institutů a jednotlivých norem trestního práva u každého individuálního případu.

17. Pojem společenské škodlivosti se vztahuje k spáchanému činu, který zasáhl zájmy chráněné trestním zákoníkem, a v tomto smyslu je tedy „poškodil“, a navazuje i na další pojmy použité v trestním zákoníku [např. na pojem škodlivého následku v § 33 písm. a) tr. zákoníku]. Společenská škodlivost je určována především intenzitou zejména naplnění jednotlivých složek povahy a závažnosti činu, ale zcela se tím nevyčerpává, neboť je spojena s principem *ultima ratio*. Není zákonným znakem trestného činu, neboť má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, nelze ji řešit v obecné poloze, ale je ji třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty. Kritérium společenské škodlivosti případu je doplněno principem *ultima ratio*, z kterého vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné (srov. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

18. Z hlediska dovolatelem namítaných výhrad proti uplatnění § 12 odst. 2 tr. zákoníku je třeba říci, že uplatnění § 12 odst. 2 tr. zákoníku je namístě u méně závažných činů, u kterých je třeba posuzovat, zda takové jednání, vykazující znaky trestného činu ve smyslu § 13 odst. 1 tr. zákoníku, vyžaduje ochranu trestního práva, anebo zda toto jednání má soukromoprávní základ. Pokud jsou naplněny objektivní i subjektivní znaky trestného činu, při promítnutí principu trestněprávní represe jako posledního prostředku *ultima ratio* nemůže být ignorována občanskoprávní stránka věci. Je proto třeba rozlišit, kdy již je možné dovodit, že trestní právo nemůže nahrazovat ochranu práv a právních zájmů jednotlivce v oblasti soukromoprávních vztahů, kde závisí především na individuální aktivitě jednot-

livce, aby střežil svá práva, jimž má soudní moc poskytovat ochranu, a kdy je opodstatněné, aby tuto ochranu aktivně přebíraly orgány činné v trestním řízení, jejichž úkolem je ochrana převážně celospolečenských hodnot. Ochrana závazkových vztahů má být v první řadě uplatňována prostředky občanského práva (popř. v oblasti tržní ekonomiky v oblasti obchodního práva), a teprve tam, kde je taková ochrana neúčinná a kde porušení občanskoprávních vztahů naplňuje znaky konkrétní skutkové podstaty trestného činu a svou intenzitou dosahuje předpokládaného stupně společenské nebezpečnosti, je namíste uplatňovat trestní odpovědnost. Trestní postih má místo pouze tam, kde jiné prostředky ochrany práv fyzických a právnických osob jsou vyčerpány nebo jsou neúčinné či nevhodné. V právním státě je zásadně nepřípustné, aby prostředky trestní represe sloužily k uspokojování subjektivních práv soukromoprávní povahy, nejsou-li vedle toho splněny všechny předpoklady vzniku trestněprávní odpovědnosti, resp. nejsou-li tyto předpoklady zcela nezpochybnitelně zjištěny (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2004, sp. zn. I. ÚS 4/04, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 42/2004, náleží Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2004, sp. zn. II. ÚS 372/03, uveřejněný ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 196/2004, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2005, sp. zn. 5 Tdo 897/2005, uveřejněné pod č. 54/2006 Sb. rozh. tr.).

19. Trestní represe se proto uplatní, je-li konkrétní spáchaný trestný čin natolik společensky škodlivý, že je třeba uplatnit trestní postih. Pro aplikaci uvedených principů vyplývajících z § 12 odst. 2 tr. zákoníku není rozhodující, že čin po formální stránce naplňuje znaky kvalifikované skutkové podstaty, protože při použití zásady subsidiarity trestní represe je třeba zvažovat celkovou společenskou škodlivost činu, a to jak význam chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsob provedení činu a jeho následky, okolnosti, za kterých byl čin spáchán, osobu pachatele, míru jeho zavinění a jeho pohnutku, záměr nebo cíl, a je tedy třeba zvažovat souhrn všech těchto okolností určujících společenskou škodlivost činu bez ohledu na to, o jakou právní kvalifikaci se jedná. Třebaže obvykle bude přicházet v úvahu aplikace zásad § 12 odst. 2 tr. zákoníku u trestných činů základní skutkové podstaty, není z uvedených obecných kritérií vyloučeno, aby byla aplikována i v případě kvalifikovaných trestných činů, jestliže i přes naplnění některého kvalifikačního znaku (např. vyšší škody) je celková společenská škodlivost natolik nízká, že nedosahuje ani spodní hranice trestnosti běžně se vyskytujících trestných činů dané skutkové podstaty. Uvedené úvahy mají oporu v názoru, že: „Dospěje-li soud po odpovědném a objektivním zhodnocení všech uvedených okolností k závěru, že z hlediska společenské škodlivosti trestného činu nevznikají pochybnosti o tom, že skutek naplňuje znaky posuzovaného trestného činu v předpokládané míře pro vyvození trestní odpovědnosti podle trestního zákoníku, není třeba, aby se v podrobnostech zabýval zásadou subsidiarity trestní represe. To vyplývá z toho, že již vymezením konkrétní skutkové podstaty v trestním

zákoníku pomocí konkrétních znaků a trestní sazby zákonodárce stanovil, že při jejím naplnění v běžně se vyskytujících případech zásadně půjde o trestný čin. Hodnocení kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku se pak uplatní pouze z hlediska povahy a závažnosti spáchaného trestného činu při stanovení druhu a výměry trestu ve smyslu § 39 a násl. tr. zákoníku. Zákonodárce zpravidla za formálně protiprávní prohlašuje to, co se mu jeví materiálně jako bezpráví, čili to, co se mu jeví jako společensky škodlivé. K tomu srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 17/2011. Opačný závěr v podobě využití zásady subsidiarity trestní represe na základě konstatování nedostatečné společenské škodlivosti činu lze učinit jen v případech, v nichž se posuzovaný případ s ohledem na konkrétní zjištěné skutečnosti vymyká běžně se vyskytujícím trestným činům dané právní kvalifikace. V takovém případě je pak nezbytné, aby se soud vždy konkrétně zabýval nejen skutečnostmi svědčícími pro závěr, že se o trestný čin nejedná, ale i okolnostmi, které by mohly svědčit proti tomuto závěru, a tyto musí vždy odpovědně a ve vzájemných souvislostech zhodnotit a takové zhodnocení musí pojmut i do odůvodnění svého rozhodnutí“ (viz odůvodnění stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněného pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

20. Ze všech těchto důvodů Nejvyšší soud shledal, že i přesto, že v přezkoumávané věci činem obviněných byly formálně naplněny znaky kvalifikované skutkové podstaty přečinu zpronevěry podle § 206 odst. 1, 3 tr. zákoníku (dopustí se ho ten, kdo si присvojí cizí věc, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku větší škodu, kterou je podle § 138 odst. 1 tr. zákoníku škoda nad 50 000 Kč), odvolací soud nepochybil, jestliže konstatoval nedostatečnou společenskou škodlivost, a tedy shledal, že jsou splněny podmínky pro použití § 12 odst. 2 tr. zákoníku se závěrem, že pro nedostatek společenské škodlivosti o tento trestný čin nejde.

21. Nejvyšší soud se s odvolacím soudem ztotožnil, jelikož úvahy a argumenty, na kterých založil své zprošťující rozhodnutí, v němž je také podrobným způsobem vysvětlil, lze považovat za správné. Odvolací soud posuzoval v této trestní věci konkrétní společenskou škodlivost individuálně, především závažnost činu zkoumal s přihlédnutím ke konkrétním skutkovým okolnostem. Zejména kladl důraz na okolnosti případu, který se odvíjel v podmínkách hospodářské soutěže mezi dvěma právními subjekty, a to na základě smluvních vztahů, které byly zajištěny i pro případ, že by některá ze smluvních stran dohodnuté podmínky neplnila (majetkové spory vzniklé v souvislosti s leasingovou smlouvou budou rozhodovány podle platného práva rozhodcem vybraným žalující stranou ze seznamu rozhodců). Přestože přihlížel k výši škody, kterou měli obvinění způsobit a která dosáhla hranice trestní sazby stanovené podle odst. 3 § 206 tr. zákoníku, měl současně i na paměti, že právě s ohledem na povahu vzájemných obchodních vztahů, které smluvně mezi oběma společnostmi vznikly, a výši plnění, kterou společnost

obviněných uhradila po celou dobu trvání leasingu poškozené společnosti, jež získala čtyři předměty leasingu zpět, poškozená společnost, byť jí vznikla uvedená škoda, materiálně jednáním obviněných neutrpěla výrazné bezpráví, neboť využila všech instrumentů, které jí právní řád umožňuje k tomu, aby se domohla i zbylého plnění, které jí náleží. Odvolací soud z takto vyložených důvodů při podrobném přihlédnutí ke všem vzájemným obchodním vztahům mezi uvedenými společnostmi zcela odůvodněně shledal, že se mu čin obviněných nejeví jako společensky škodlivý. Nedostatečnou škodlivost založil i na mnoha dalších důvodech, které vysvětlil, přičemž mimo jiné kladl důraz i na to, že vůle obviněných nesměřovala k tomu, aby došlo ke škodě tím, že by uvedený předmět leasingu vůbec poškozené společnosti nevrátili, a jejich záměrem bylo domoci se ze strany poškozené společnosti v jistém směru shovívavosti v tvrdosti postupů, jež poškozená společnost, byť smluvně podložene, avšak z pohledu obviněných příliš nekompromisně aplikovala v době, kdy se obvinění nacházeli přechodně ve finančních nesnázích. Ze všech těchto důvodů odvolací soud shledal, že v daném případě i s přihlédnutím k trestní sazbě zvažovaného trestného činu, která vždy vyjadřuje typovou společenskou škodlivost takového trestného činu, postačují k nápravě způsobené škody prostředky občanskoprávní, tedy lze uplatnit odpovědnost podle jiného právního předpisu. Na podporu tohoto argumentu lze jen připomenout, že se vede řízení ohledně žaloby poškozené společnosti proti obviněným u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 67 C 406/2014.

22. Nejvyšší soud v souladu s těmito úvahami odvolacího soudu dospěl též k závěru, že těžiště vzniklé škody spočívá v obchodněprávních závazkových vztazích mezi obchodními partnery, které trvaly od roku 1999 až do roku 2011, v jejichž rámci obvinění své závazky plnili bez dluhů a uskutečnili obchody v celkové hodnotě více než 80 milionů Kč. V této věci nebylo možné odhlédnout od toho, že předměty leasingu, které byly na základě leasingové smlouvy převedeny na společnost obviněných v počtu pěti ve stejném období, sloužily obviněným k jejich podnikatelské činnosti, tedy k tvorbě zisku společnosti R. B. T. Obvinění neměli po celou dobu problémy s plněním svých závazků, a tedy s dodržováním smluvních povinností. K těm došlo až přibližně po dvou letech od uzavření leasingových smluv, a protože se dostali do platebních problémů, společnost S. F. se na jaře 2014 rozhodla po jednáních s obviněnými řešit tuto situaci v neplnění smluvních povinností jednostrannou výpovědí uvedených leasingových smluv. Tím obviněným vyvstala povinnost vrátit předměty uzavřených leasingových smluv, což je však uvedlo do dalších finančních komplikací. Ty se obvinění snažili urovnat alternativně jednáním s poškozenou společností, již vysvětlovali své hospodářské problémy a navrhovali pro ni přijatelná řešení, která by zajistila jejich možnost svým závazkům následně dostát. Dobrovolně proto i jeden z pronajatých tahačů vrátili společnosti S. F. Další tři tahače si tato společnost prostřednictvím společnosti D. z areálu obviněných odvezla. Poslední tahač, označený ve výroku soudů

nižších stupňů, však obvinění odmítli vydat s tím, že orgánům trestního řízení dali najevo, že se tak domáhali využití tzv. zadržovacího práva podle občanského zákoníku. Poškozená společnost S. F. se nápravy domáhala prostřednictvím žaloby podané 16. 12. 2014 u Obvodního soudu pro Prahu 9, o níž je vedeno u tamějšího soudu občanskoprávní řízení pod sp. zn. 67 C 406/2014, které do současnosti nebylo ukončeno.

23. Nejvyšší soud se tak ztotožnil se závěrem odvolacího soudu, že se tento případ, přestože jde o kvalifikovaný trestný čin, liší od jiných obdobných trestných činů a že okolnostmi, na jejichž základě k němu došlo, nedosahuje ani základní skutkové podstaty obdobných trestných činů zpronevěry podle § 206 odst. 1 tr. zákoníku vzniklých v rámci leasingových smluv, které obviněný po čase přestane plnit a předmět leasingu nevrátí, přestože mu tato povinnost vyvstala. Odlišnost v této věci spočívá zejména v tom, že záměrem obviněných v jiných obdobných věcech obvykle bývá faktická snaha nevrátit předmět leasingu z důvodů jeho prodeje nebo převedení na jinou osobu, což v této věci zjištěno nebylo. Tím tento čin ztrácí kriminální povahu, a naopak zde převládá obchodněprávní aspekt. Liší se i tím, že obvinění s poškozenou společností jednali, svou dočasnou špatnou finanční situaci neskrývali a hledali vhodné řešení směřující k pozdějšímu splnění závazku. Jejich jednání bylo tedy primárně vedeno nutností udržet svou společnost v provozu, nechtěli se obohatit na úkor poškozené společnosti.

24. V intencích přezkoumávaného rozhodnutí Nejvyšší soud dospěl k závěru, že využití aplikace zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku je zcela namístě. V posuzované věci zcela postačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu, přičemž je třeba zdůraznit, že v tomto případě poškozená může využít jak arbitrážního řízení, tak občanskoprávní soudní cesty, k níž již přikročila. Kriminalizace předmětného jednání by byla přepjatě formální a došlo by k přepínání trestní represe, která by byla v rozporu se zásadou *ultima ratio*. Nejvyšší soud proto dovolání nejvyššího státního zástupce odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

Č. 32

č. 32

Ublížení na zdraví z nedbalosti, Porušení důležité povinnosti, Příčinná souvislost

§ 148 odst. 1 tr. zákoníku, § 21 odst. 5 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)

Jestliže při vzniku určitého následku trestného činu spolupůsobilo více různých příčin, lze učinit závěr, že pachatel svým jednáním nenaplnil zákonný znak spočívající v porušení důležité povinnosti uložené pachateli zákonem nebo vyplývající z jiných skutečností (např. ve smyslu § 148 odst. 1 tr. zákoníku), až po pečlivém vyhodnocení všech konkrétních okolností skutku a významu a důležitosti každé příčiny pro vzniklý následek v souladu s principem gradace příčinné souvislosti (srov. rozhodnutí č. 32/2016 Sb. rozh. tr.).

Okolnost, že jednou z příčin dopravní nehody, ke které došlo při střetu dvou vozidel, bylo i překročení povolené rychlosti řidičem vozidla, v němž cestoval spolujezdec, který tím utrpěl zranění, ale neměl žádné spoluzavinění na vzniku dopravní nehody, nevylučuje závěr, že druhý řidič, který způsobil kolizi vozidel proto, že nesplnil povinnost řidiče odbočujícího vlevo vyplývající z § 21 odst. 5 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2016, sp. zn. 6 Tdo 903/2016, ECLI:CZ:NS:2016:6.TDO.903.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného O. K. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 13 To 378/2015, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 4 T 12/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Pardubicích ze dne 7. 5. 2015, sp. zn. 4 T 12/2015, byl obviněný O. K. (dále jen „obviněný“, příp. „dovolatel“) uznán vin-

č. 32

ným přečinem ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku, jehož se podle jeho skutkových zjištění dopustil tím, že dne 17. 6. 2014 v době kolem 17:40 hod. na pozemní komunikaci ve směru od V. M. na H. řídil nákladní soupravu složenou z tahače tov. zn. Renault Premium R 460.19 T 4x2, a návěsu tov. zn. Kögel S24, majitele obchodní společnosti S. CZ, s. r. o., v obci V. u H., okres P., na křižovatce s vedlejší pozemní komunikací při odbočování vlevo ve směru na obec D. R. přehlédl protijedoucí osobní motorové vozidlo tov. zn. Škoda Fabia Combi, majitele obchodní společnosti Ch. a T., P., a. s., řidiče J. S., kterému nedal přednost v jízdě, v důsledku čehož došlo v prostoru křižovatky na vyústění vedlejší pozemní komunikace, kam J. S. vyjel ve snaze vyhnout se nákladní soupravě, ke střetu mezi přední částí tahače Renault a levou přední částí osobního vozidla Škoda Fabia, tímto jednáním obviněný porušil § 4 písm. a), b) a § 21 odst. 5 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o provozu na pozemních komunikacích“), a při dopravní nehodě utrpěli J. S., bezpečnostním pásem nepřipoutaný řidič vozidla Škoda Fabia, poranění spočívající v lehkém otřesu mozku, zhmoždění krční páteře a levého kyčelního kloubu a vícečetných řezných ranách na levé polovině těla, která si vyžádala ošetření a hospitalizaci v P. krajské nemocnici od 17. 6. 2014 do 19. 6. 2014 s následným propuštěním do domácího léčení a která jej po dobu 4 až 5 týdnů omezovala na běžném způsobu života bolestivostí poraněných míst, D. U., spolujezdec na pravém předním sedadle vozidla Škoda Fabia, poranění spočívající v lehkém otřesu mozku a vícečetných zlomeninách obličejového skeletu s impresí kostních úlomků, která si vyžádala operační zákrok a hospitalizaci v P. krajské nemocnici od 17. 6. 2014 do 21. 6. 2014 a která jej po dobu 4 týdnů omezovala v běžném způsobu života bolestivostí poraněných míst, sníženou citlivostí a hybností svalů levé tváře a nutností přijímat pouze kašovitou stravu.

2. Obviněnému byl uložen podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání jednoho roku, a dále podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku též trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel v trvání jednoho roku.

3. Týmž rozsudkem byl přečinem ublížení na zdraví podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku uznán vinným i obviněný J. S., jenž se tohoto přečinu podle zjištění okresního soudu dopustil tím, že dne 17. 6. 2014 v době kolem 17:40 hod. na pozemní komunikaci ve směru od H. na V. M. řídil nepřipoutaný bezpečnostním pásem osobní motorové vozidlo tov. zn. Škoda Fabia Combi, majitele obchodní společnosti Ch. a T., P., a. s., v obci V. u H., okres P., se plně nevěnoval řízení a nerespektoval nejvyšší povolenou rychlost stanovenou pro jízdu v obci, při jízdě rychlostí 78,8 až 84, 8 km/h vůbec nereagoval snížením rychlosti na protijedoucí nákladní soupravu složenou z tahače tov. zn. Renault Premium R 460.19 T 4x2

a návěsu tov. zn. Kögel S24, majitele obchodní společnosti S. CZ, s. r. o., řidiče O. K., který na křižovatce s vedlejší pozemní komunikací odbočoval z hlavní pozemní komunikace vlevo ve směru na obec D. R., v důsledku čehož došlo v prostoru křižovatky na vyústění vedlejší pozemní komunikace, kam J. S. vyjel ve snaze vyhnout se nákladní soupravě, ke střetu mezi přední částí tahače Renault a levou přední částí osobního vozidla Škoda Fabia, přičemž tímto jednáním obviněný J. S. porušil § 4 písm. a), b), § 5 odst. 1 písm. b), § 6 odst. 1 písm. a) a § 18 odst. 1, 4 zákona o provozu na pozemních komunikacích;

při dopravní nehodě utrpěli O. K., řidič nákladní soupravy, poranění spočívající v lehkém zhmždění pravého loketního kloubu bez podstatného omezení na běžném životě a D. U., spolujezdec na pravém předním sedadle vozidla Škoda Fabia, poranění spočívající v lehkém otřesu mozku a vícečetných zlomeninách obličejového skeletu s impresí kostních úlomků, která si vyžádala operační zákrok a hospitalizaci v P. krajské nemocnici od 17. 6. 2014 do 21. 6. 2014 a která jej po dobu 4 týdnů omezovala v běžném způsobu života bolestivostí poraněných míst, sníženou citlivostí a hybností svalů levé tváře a nutností přijímat pouze kašovitou stravu.

4. Obviněný S. byl podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání jednoho a půl roku, a dále mu byl podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku uložen též trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel v trvání jednoho a půl roku.

5. Poškození Zdravotní pojišťovna MV České republiky a D. U. byli se svými nároky na náhradu škody odkázáni podle § 229 odst. 1 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních.

6. O odvoláních, která podali oba obvinění, rozhodl Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 13 To 378/2015, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti citovanému usnesení krajského soudu podal obviněný prostřednictvím obhájce Mgr. T. M. dovolání, jež opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

8. Obviněný namítá, že se nedopustil porušení § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích, neboť byl oprávněn uskutečnit odbočovací manévr tak, aby protijedoucí řidič nemusel náhle změnit směr nebo rychlost jízdy. Odkazuje v této souvislosti na tzv. princip omezené důvěry a tvrdí, že neměl povinnost bez dalšího předpokládat, že protijedoucí řidič překročil nejvyšší povolenou rychlost jízdy. Má tedy za to, že jeho trestní odpovědnost by byla dána

pouze tehdy, pokud by svým odbočovacím manévrem přinutil řidiče protijedoucího vozidla k náhlé změně rychlosti, pokud by při jízdě v obci nepřekročil nejvyšší dovolenou rychlost. Zabývá se pak konkrétními zjištěními znalce ve vztahu k posouzení brzdného zpomalení protijedoucího vozidla, z čehož vyjímá závěr, že řidič protijedoucího vozidla mohl dopravní nehodě zabránit ještě před místem střetu. Soudy se pak podle jeho názoru nevypořádaly s dalšími zjištěními znalce, jež svědčí jeho závěru o tom, že za nehodu trestně odpovědný není.

9. Ve vztahu k poranění spoluobviněného a poškozeného dovolatel namítá neexistenci příčinného vztahu mezi nastalým následkem a jeho jednáním a odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 478/2014, zabývající se posouzením příčinného vztahu mezi nastalým poraněním a nerespektováním povinnosti poškozeného být připoután bezpečnostním pásem.

10. Obviněný zpochybňuje též znak porušení důležité povinnosti, přičemž vyzdvihuje míru spoluzavinění řidiče protijedoucího vozidla. Poukazuje přitom na závěr soudu prvního stupně, který výslovně uvedl, že zavinění dopravní nehody je na straně obviněných srovnatelné. Namítá proto, že je-li zavinění účastníků dopravní nehody srovnatelné, není možné jejich jednání kvalifikovat jako porušení důležité povinnosti.

11. Obviněný navrhuje, aby Nejvyšší soud podle § 265 k odst. 1, 2 tr. ř. napadené usnesení krajského soudu zrušil, včetně na něj obsahově navazujících rozhodnutí, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

12. Nejvyšší státní zástupce se k dovolání obviněného vyjádřil prostřednictvím státního zástupce činného u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“). Ten zaujal názor, že uplatněnému dovolacímu důvodu odpovídají námitky obviněného pouze částečně, a to poukazuje-li na nesprávnost závěru soudů o jeho porušení § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích, zpochybňuje-li příčinný vztah mezi jeho jednáním a vzniklými poraněními, a zejména pokud vyzdvihuje hmotněprávní důsledky soudy zjištěného spoluzavinění spoluobviněného J. S., druhého účastníka dopravní nehody. Námitky dovolatele ve vztahu ke znaleckým zjištěním ohledně možnosti obou obviněných zabránit nastalému střetu považuje státní zástupce za námitky pouze skutkové povahy, jež samy o sobě uplatněnému dovolacímu důvodu neodpovídají, neboť představují pouze polemiku s hodnocením provedených důkazů soudy obou stupňů.

13. Důvodnou, s přihlédnutím k závěrům vyplývajícím z usnesení velkého senátu trestního kolegia sp. zn. 15 Tdo 944/2015, shledává státní zástupce námitku obviněného brojící proti závěru, že svým jednáním porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona. Přestože se Nejvyšší soud v citovaném rozhodnutí zabýval výkladem pojmu „důležitá povinnost“ jako znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podle § 143 tr. zákoníku, lze zde rozvedená teoretická východiska výkladu pojmu „důležitá povinnost“ považovat za obecně platná.

Podle státního zástupce není důvodu totožný pojem „důležité povinnosti“ vykládat odlišně v případech „základní“ a „kvalifikované“ skutkové podstaty. Stejně tak státní zástupce nepovažuje za podstatné, že z ryze formálního hlediska v nyní projednávané věci nejde o spoluzavinění poškozeného, neboť J. S. měl v dané věci postavení spoluobviněného. Tato skutečnost procesního charakteru podle něj nemůže mít vliv na hmotněprávní posouzení jednání obou aktérů.

14. S oporou o citované usnesení státní zástupce dovozuje, že porušení povinnosti dovolatele nelze vzhledem ke srovnatelnému porušení povinnosti spoluobviněným (tj. *de facto* poškozeným v materiálním smyslu) považovat za porušení povinnosti důležité. Vzhledem k tomu, že trestní odpovědnost pachatele je v případě kvalifikace podle § 148 tr. zákoníku vázána na porušení důležité povinnosti, je pochybné, zda jednáním dovolatele byly naplněny všechny znaky objektivní stránky přisouzení něho přečinu. Státní zástupce proto dovolání obviněného pokládá za důvodné.

15. V další části vyjádřil státní zástupce nesouhlas s hodnocením obviněného, že jeho jednání nelze vůbec považovat za porušení povinností podle zákona o provozu na pozemních komunikacích. Ze skutkových zjištění soudů totiž vyplývá, že dovolatel musel vozidlo J. S. vidět, přesto však zahájil odbočovací manévr, třebaže si byl vědom vlastností jím řízeného rozměrného nákladního tahače. Ani z principu omezené důvěry, na který obviněný poukazuje, přitom nelze dovodit, že by v obdobné situaci byla zcela přenesena odpovědnost za vznik nehodového děje na řidiče protijedoucího vozidla, jemuž dovolatel nedal přednost.

16. Stejně tak se státní zástupce neztotožňuje s použitím obviněného na závěry vyplývající z rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 478/2014, neboť nelze přehlédnout, že tam řešená skutková situace byla zcela specifická a s nyní projednávanou věcí v podstatě nesouměřitelná.

17. Státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. a za použití § 261 tr. ř. (když shledal prostor pro uplatnění zásady *beneficia cohaesionis*, neboť je zřejmé, že konstatovaná vada ohledně dovolatele prospívá i obviněnému J. S.) zrušil jednak napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 3. 11. 2015, sp. zn. 13 To 378/2015, v celém rozsahu, jednak i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 7. 5. 2015, sp. zn. 4 T 12/2015, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 265l odst. 1 tr. ř. a přikázal Okresnímu soudu v Pardubicích, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

III.

Přípustnost dovolání

18. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě,

kde lze takové podání učinit, a zda je podala osoba oprávněná. Shledal přitom, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. Dále zjistil, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), přičemž splňuje i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

č. 32

IV.

Důvodnost dovolání

19. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněný dovolací důvod.

20. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. Skutkový stav je při rozhodování o dovolání hodnocen v zásadě pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Dovolací soud musí – s výjimkou případu tzv. extrémního nesouladu – vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen především ve výroku odsuzujícího rozsudku, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav.

21. Ze skutečností výše uvedených vyplývá, že východiskem pro existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

22. Na podkladě těchto východisek přistoupil Nejvyšší soud k posouzení dovolání obviněného. Nejvyšší soud sdílí vyhodnocení námitek dovolatele státním zástupcem a shodně s ním konstatuje, že dovolacímu důvodu určenému k nápravě vad při hmotněprávním posouzení skutku či k nápravě jiného nesprávného hmotněprávního posouzení [§ 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.] vyhovují jen tři jím vyjmenované námitky, jimiž jsou tvrzená nesprávnost závěru

α) o porušení § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích,

β) o existenci příčinného vztahu mezi jeho jednáním a vzniklým poškozením zdraví spoluobviněného a jeho spolujedce,

χ) o porušení důležité povinnosti, coby znaku objektivní stránky trestného činu ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku.

23. Všechny tyto námitky obviněného, pod uplatněný dovolací důvod formálně podřaditelné, jsou však s ohledem na níže uvedené skutečnosti zjevně neopodstatněné, a to z části i proto, že odhlížíjí od soudy nižších stupňů učiněných skutkových zjištění a důkazním řízením evidentně prokázaných skutečností.

24. Prvně uvedená námitka je dovolatelem budována na základě poukazu na tzv. princip omezené důvěry a poznatky plynoucí ze zpracovaného znaleckého posudku pro alternativu, že by řidič protijedoucího osobního motorového vozidla (obviněný J. S.) jel způsobem, který by respektoval maximální povolenou rychlost vozidel v obci. Na základě polemiky skutkového charakteru (nastíněním možnosti srážky vozidel jen v minimální rychlosti, resp. úplného zabránění jejich střetu) dovozuje, že příčinou střetu bylo výlučně nerespektování dopravních předpisů druhým aktérem dopravní nehody obviněným S., který by výlučně měl nést odpovědnost za jeho vznik a vzešlé následky. Obviněný poukazuje na to, že mohl svým manévrem (odbočováním vlevo na vedlejší pozemní komunikaci) protijedoucího řidiče omezit, tj. přimět ho k nenáhlé změně rychlosti, a pokud by (jak plyne z jeho rozboru a interpretace odborných závěrů znalce v alternativě nejpříznivější pro něj, tzn. skrze aplikaci principu *in dubio pro reo*) takto jím vyvolaná reakce tohoto řidiče, spočívající v nenáhlé změně rychlosti, vedla k zabránění střetu vozidel, pak usuzuje, že mu porušení povinnosti stanovené § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích nelze přičítat.

25. Veškerá tato argumentace se však mívá se skutkovým zjištěním vyjádřeným v dovoláním napadených rozhodnutích. Byť to v dovolání explicitně uvedeno není, je z obsahu této argumentace zjevné, že by mohla svého uplatnění nalézt pouze v případě, že by dovolatel vozidlo řízené obviněným J. S. před započítím odbočování s nákladní soupravou skutečně viděl. Jen za této situace by se totiž mohl důvodně dovolávat principu tzv. omezené důvěry s odkazem na to, že započal odbočovat před v protisměru příjíždějícím motorovým vozidlem v očekávání splnění zákonné povinnosti jeho řidičem (dodržet v obci předepsanou rychlost jízdy), tzn. za situace, kdy usoudil, že odbočování provádí s takovým časovým předstihem, který mu umožní tento jízdní manévř provést v souladu s požadavkem plynoucím z § 21 zákona o provozu na pozemních komunikacích.

26. Vyjádření obsažené v dovolání evokuje představu, že se dovolatel před zahájením odbočování rozhodoval o provedení tohoto úkonu s přihlédnutím k aktuální dopravní situaci na místě panující, tj. při vědomí příjíždějícího motorového vozidla. Nic takového však prokázáno nebylo. Skutková zjištění soudů nižších stupňů jsou v tomto směru jednoznačná a jsou transparentně vyjádřena již při popisu skutku v tzv. skutkové větě odsuzujícího rozsudku („... při odbočování vlevo ve směru na obec D. R. přehlédl protijedoucí osobní motorové vozidlo tov. zn. Škoda Fabia Combi, ...“). Tento skutkový závěr přitom má svůj podklad mimo

č. 32

jiné v samotné procesní výpovědi obviněného, který opakovaně uvedl, že vozidlo spoluobviněného zaregistroval až bezprostředně před střetem (při výslechu ve stadiu přípravného řízení viz č. l. 34: „... v protisměru nejelo žádné vozidlo, kterému bych musel dát přednost v jízdě...“ a č. l. 35: „Až bezprostředně před nárazem...“, při hlavním líčení viz č. l. 272: „Než jsem začal odbočovat, tak jsem protijedoucí auto před sebou vůbec neviděl...“).

27. Při daných skutkových zjištěních je zcela bezpředmětné se podrobněji zabývat vyvracením dovolací argumentace obviněného, neboť je zcela zřejmé, že k porušení povinnosti upravené § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích ze strany dovolatele došlo, a to v důsledku toho, že ten vůbec neregistroval v protisměru přijíždějící vozidlo, jemuž byl povinen dát přednost v jízdě, ač podle zjištění soudů, opírající se o odborné závěry znaleckého posudku, toto vozidlo vidět mohl a měl. Za dané situace jsou liché nářky dovolatele, že se soud druhého stupně nezabýval důsledně jím uplatněnými odvolacími námitkami, v důsledku čehož mělo být porušeno jeho právo na spravedlivý proces. Tak by tomu mohlo být jen tehdy, pokud by v označeném rozhodnutí absentovala reakce odvolacího soudu na takovou námitku, jež by svědčila o vadnosti napadeného rozsudku soudu prvního stupně. V daném směru takové pochybení dohledat nelze.

28. Dovolateli nelze přisvědčit ani v tom, že by neexistoval příčinný vztah mezi jeho jednáním a následkem trestného činu, resp. účinkem, který je popsán v podobě zdravotního poškození osádky osobního motorového vozidla. Jeho poukaz na zmiňované rozhodnutí je zcela nepřípadný, neboť jeho závěry pro skutkovou odlišnost s nyní posuzovaným skutkovým dějem nelze mechanicky vztahovat na případ posuzovaný (viz dále). Byť nelze popřít kauzální význam toho faktu, že spoluobviněný J. S. řídil vozidlo nepřipoután bezpečnostním pásem (uvedená skutečnost se podle zjištění soudu projevila jako bezprostřední, avšak nikoli výlučná příčina vzniku poranění obličejové části hlavy poškozeného D. U.), nelze učinit dovolatelem dovozovaný závěr o tzv. přetržení příčinné souvislosti. Byť skutková zjištění soudů rozvedená v odůvodnění jejich rozhodnutí se zcela detailně této problematice nevěnují, přesto lze usoudit, že i tento aspekt věci byl jimi hodnocen. Ostatně odvolací soud výslovně uvedl, že „zmiňovaný následek na zdraví ... lze ... přičítat k tíži i obžalovanému K. jako spoluviníkovi posuzované nehody“, když zdůraznil, že tahač řízený dovolatelem zkřížil jízdní dráhu osobního vozidla a otázka konkrétního následku je pak již do jisté míry věcí náhody.

29. Je nepochybnou skutečností, že jednání obviněného ke vzniku zranění spoluobviněného a poškozeného přispělo. Bylo jeho původní příčinou (vytvoření překážky v jízdní dráze) a na vzniku konkrétního poškození zdraví jmenovaných osob se i konkrétně projevilo. Navíc boční náraz měl nepochybně vliv i na pohyb těla samotného poškozeného (viz posudek). Dovolává-li se obviněný tzv. přerušení příčinné souvislosti, pak je nezbytné připomenout, že podle tzv. teorie přerušení (přetržení) příčinné souvislosti „se příčinná souvislost přeruší (nedospěje

až k účinku), pokud do příčinného průběhu vstoupí další výlučná a samostatná příčina, která způsobila účinek bez ohledu na jednání pachatele, jestliže pachatel takový průběh u úmyslných trestných činů nepředvídal jako možný (a nebyl s ním ani srozuměn) a u nedbalostních deliktů ani předvídat neměl a nemohl“ (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 7. vydání Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 143, obdobně např. i KRATOCHVÍL, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012 s. 264).

30. V tomto směru vyzněla skutková zjištění, která se stala předmětem právního posouzení v dovolatelem zmiňovaném usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 5. 2014, sp. zn. 5 Tdo 478/2014. V citovaném rozhodnutí Nejvyšší soud – i s připomenutím svého předcházejícího rozhodnutí vydaného v téže věci, tj. usnesení ze dne 25. 7. 2012, sp. zn. 5 Tdo 548/2012, zdůraznil, že podle odborných znaleckých závěrů by ke zranění poškozené vůbec nemuselo dojít, pokud by se za jízdy neodpoutala. Ve vztahu k těmto zjištěním proto dovolací soud uzavřel, že „chování poškozené, jímž porušila svou vlastní povinnost být zajištěna bezpečnostním pásem, je ... nutno považovat za výlučnou příčinu vzniku jejího zranění“. Nepřispělo-li, resp. nebylo-li vlastní jednání řidiče (naráz do před ním jedoucího vozidla) ani částečně kauzálně významné pro vznik očního poranění poškozené, jak tomu bylo podle dovolacího soudu v jím tehdy posuzované věci, pak závěr o přetržení příčinné souvislosti nutno vnímat jako odpovídající výše uvedeným závěrům trestněprávní teorie.

31. Věc nyní posuzovaná se však od případu odkazovaného dovolatelem liší. Z důkazního řízení (zpracovaného znaleckého posudku) nevyplynulo, že by se srážka vozidel v situaci, kdy by řidič osobního vozidla, tj. obviněný J. S., byl připoután bezpečnostním pásem, obešla bez poškození tělesné integrity poškozeného D. U. V takovém případě by byl sice rozdílný konkrétní účinek (míra a závažnost poranění poškozeného), avšak k poškození jeho zdraví by i v takovém případě došlo (nevyhloučení vzniku otřesu mozku v důsledku úderu o B sloupek či podpěrku hlavy). Nepřipoutání spoluobviněného J. S. proto nelze označit za výlučnou a samostatnou příčinu, která způsobila následek dopravní nehody popsaný v napadeném rozsudku bez ohledu na jednání dovolatele. Skutková zjištění vyjádřená v dovoláním napadených rozhodnutí tento fakt vyjadřují a neumožňují učinění závěru, že by se na vzniku zranění poškozeného (a i spoluobviněného) podílelo jako výlučná a samostatná příčina toliko jednání obviněného J. S., jak tvrdí ve svém dovolání obviněný. Jinými slovy vyjádřeno, k přetržení příčinné souvislosti mezi jednáním dovolatele a následkem činu (účinkům v podobě poškození zdraví označených osob) nedošlo. V důsledku tohoto konstatování je třeba vzniklý následek přičíst i dovolateli.

32. Soudům nižších stupňů nelze vytýkat, že jednání obviněných, které podle jejich skutkových zjištění nabylo podoby porušení § 4 písm. a), b) a § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích v případě dovolatele a porušení

§ 4 písm. a), b), § 5 odst. 1 písm. b), § 6 odst. 1 písm. a) a § 18 odst. 1, 4 zákona o provozu na pozemních komunikacích v případě obviněného J. S., posoudily jako porušení důležité povinnosti uložené podle zákona, neboť povaha porušení konkrétně zmíněných ustanovení (§ 21 odst. 5, § 18 odst. 1, 4 cit. zákona), resp. jejich kumulace s porušením dalších povinností, které jsou řidiči zákonem uloženy, takové posouzení obecně odůvodňuje. V daném směru se lze (obecně) se zhodnocením dané otázky, jak je obsažena v rozsudku soudu prvního stupně, resp. v usnesení soudu odvolacího, ztotožnit.

33. Jak připomenul ve svém vyjádření státní zástupce, předpokladem trestní odpovědnosti pachatele za trestný čin (přečin) ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku je závěr, že pachatel svým jednáním porušil takovou povinnost, jejíž porušení má zpravidla za následek nebezpečí pro lidské zdraví, jestliže tedy jejím porušením může snadno dojít k těžké újmě na zdraví (srov. rozhodnutí č. 11/1964 Sb. rozh. tr.). Judikatura vyložila, že za takovou důležitou povinnost je třeba pokládat splnění povinnosti řidiče při odbočování na křižovatce (srov. rozhodnutí č. 1/1966 Sb. rozh. tr.), přičemž k porušení této důležité povinnosti může řidičem dojít i v případě jízdy, při níž výraznějším způsobem překračuje dopravním značením omezenou povolenou rychlost (srov. např. rozhodnutí č. 53/1953, č. 57/1960 či č. 45/2005-II. Sb. rozh. tr.).

34. Otázka, která vyvstává na základě dovolací argumentace obviněného, resp. i na základě vyjádření státního zástupce k tomuto mimořádnému oprávněmu prostředku obviněného, je to, zda soudy učiněný právní závěr je udržitelný v situaci jejich konstatování, že na vzniku dopravní nehody (a následcích z ní vzešlých) se podíleli oba obvinění srovnatelným způsobem.

35. Z tohoto aspektu namítá dovolatel, že „s ohledem na hrubé porušení pravidel silničního provozu ze strany J. S. je tak zcela zřejmé, že jednání O. K. není možné kvalifikovat jako porušení důležité povinnosti, i kdyby na jeho straně bylo možné shledat určité pochybení“. Ke stejnému názoru se kloní i státní zástupce, jenž – poukazem na skutková zjištění soudů, z nichž vyplývá, že na střetu obou motorových vozidel a z něj vzešlého následku se rovnocenně podílelo jak porušení povinnosti na straně dovolatele, který při odbočování vlevo nedal přednost v jízdě protijedoucímu vozidlu, tak porušení povinnosti na straně obviněného J. S., který jednak nebyl připoután bezpečnostním pásem, jednak se před střetem v obci pohyboval rychlostí velmi výrazně překračující rychlost povolenou – je toho názoru, že na posuzovanou dopravní nehodu je třeba vztáhnout právní závěry obsažené v usnesení velkého senátu trestního kolegia ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. 15 Tdo 944/2015 (dále též jen „rozhodnutí velkého senátu“). Státní zástupce ve svém vyjádření poukázal na to, že z jím citovaného usnesení Nejvyššího soudu vyplývá závěr, že k naplnění znaku porušení důležité povinnosti (vyplývající ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona) obviněným dochází, pokud je takové jeho porušení rozhodné pro vznik následku,

tj. lze-li ho výlučně či v rozhodující části přičítat jednání obviněného. Jestliže se však na vzniku následku podílí svým jednáním i poškozený, je možné dovodit, že míra porušení povinnosti obviněným, byť povinnosti jinak považované za důležitou, není zásadního charakteru, ale nižší, odpovídající míře jeho spoluzavinění následku. Soudy zjišťované spoluzavinění obviněného J. S. tak podle státního zástupce zeslabuje význam porušení povinnosti dovolatele do té míry, že konstatované porušení § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích nemá být vyhodnoceno jako porušení důležité povinnosti ve smyslu zákonného znaku přečinu ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku.

36. Nejvyšší soud shledal v označeném rozhodnutí správným řešením, které při výkladu naplnění znaku porušení důležité povinnosti uložené podle zákona pachatelem, jenž svým jednáním zapříčinil dopravní nehodu, k jejímuž vzniku přispělo i jednání poškozeného, zohledňuje princip gradace příčinné souvislosti. Podle něj „k naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 2 tr. zákoníku je nezbytné, aby porušení konkrétní povinnosti považované za důležitou bylo v souladu s principem gradace příčinné souvislosti zásadní příčinou vzniku následku (účinku). Jestliže při vzniku následku spolupůsobilo více příčin (např. jednání pachatele a poškozeného), je třeba z hlediska povahy znaku porušení důležité povinnosti vždy zkoumat konkrétní okolnosti skutku (srov. č. 36/1984 Sb. rozh. tr.) a zvláště hodnotit význam a důležitost každé příčiny pro vznik následku. Je-li rozhodující příčinou způsobeného následku v podobě usmrcení poškozeného např. jeho významné spoluzavinění při dopravní nehodě, nelze zpravidla dovodit, že pachatel spáchal trestný čin usmrcení z nedbalosti tím, že porušil důležitou povinnost, která mu byla uložena zákonem.“

37. Se státním zástupcem lze souhlasit v tom, že zásada hodnocení naplnění zákonného pojmu „důležitá povinnost“ vyplývající z citovaného rozhodnutí je použitelná i v případě jiných trestných činů, a to nejen tehdy, je-li uvedený zákonný znak okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby, nýbrž i tehdy, je-li znakem základní skutkové podstaty. Na straně druhé je třeba konstatovat, že citované rozhodnutí, v návaznosti na předcházející judikaturu (v níž shodná problematika byla za účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, řešena prostřednictvím aplikace § 88 odst. 1 zmíněného zákona), řeší situace, kdy skrze porušení konkrétní povinnosti (obecně považované za důležitou povinnost) pachatelem trestného činu došlo k přivození trestněprávně významného následku osobě (poškozenému), která se na vyvolání úrazového děje podílela vlastním zaviněním (v případě dopravních nehod porušením některých s povinností, které jí zákon ukládal). V tomto směru se vždy ve prospěch pachatele zohledňoval podíl (kauzální význam) jednání poškozeného na vzniklém následku (účinku). Spoluzavinění poškozeného mělo (a má) význam nejen z hlediska rozhodování o trestní odpovědnosti pachatele trestného činu, nýbrž např. i v otázkách náhrady

škody (srov. § 441 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, resp. § 2918 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

č. 32

38. Podle závěrů vtělených do výše zmíněného rozhodnutí velkého senátu je třeba při zkoumání naplnění znaku porušení důležité povinnosti pachatelem v konkrétně posuzovaném případě hodnotit kauzální význam jednání poškozeného a závěr, zda je aplikace uvedeného zákonného znaku při kvalifikaci skutku pachatele odůvodněna, je třeba učinit s přihlédnutím k posouzení vlivu jednání osoby, u níž konkrétní účinek (a tím následek jako znak objektivní stránky) upravený příslušným ustanovením trestního zákoníku, jehož aplikace přichází s ohledem na konkrétní zjištění posuzovaného skutku v úvahu, nastal. Jinak vyjádřeno, při kvalifikaci činu pachatele se zohledňuje spoluzavinění osoby, k jejíž ochraně (ochraně jejího života a zdraví) je předmětné ustanovení určeno. Pokud se kauzální význam jejího jednání projeví v takovém rozsahu, jenž je srovnatelný s kauzálním významem pachatele činu, pak – s ohledem na zásadu gradace příčinné souvislosti – není odůvodněn závěr o naplnění znaku porušení důležité povinnosti, neboť její důsledky (obvyklé přivození závažnějších následků činu pachatele) jsou v podstatné míře poznamenány právě vlastním spoluzaviněním osoby zákonem chráněné, tj. poškozeným.

39. Protože soudy nižších stupňů ve svých rozhodnutích v dostatečném rozsahu vyložily, proč v jednání dovolatele spočívajícím zejména v porušení § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích shledávají porušení důležité povinnosti, a protože dovolací námitky obviněného nejsou způsobily z důvodů výše uvedených tento jejich právní závěr zvrátit, je třeba jimi vydaná rozhodnutí pokládat za zákonná a odůvodněná.

40. Kauzální význam jednání dalšího pachatele (nepřiměřená rychlost jeho jízdy) pro vznik dopravní nehody, při níž došlo k poranění poškozeného – jeho spolujezdce, nemá vliv na závěr, že druhý pachatel, který kolizi vozidel způsobil proto, že nesplnil povinnost vyplývající z § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích, porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona. Protože se v dané souvislosti řeší příčina vzniku následku trestného činu, tj. v případě přečinu ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku porušení zájmu na ochraně zdraví jedince, který se projevil v účinku majícím podobu ublížení zdraví jinému ve smyslu § 122 odst. 1 tr. zákoníku, je možno zohlednit z hlediska závěru, že porušení konkrétního ustanovení zákona v posuzované věci neodůvodňuje závěr o porušení důležité povinnosti uložené podle zákona, jen takové kauzálně významné jednání, které lze přičíst tomu, jemuž na zdraví ublíženo bylo a jemuž je citovaným ustanovením trestněprávní ochrana poskytována, tzn. samotnému poškozenému.

41. Dovoláním napadená rozhodnutí nečiní žádný skutkový závěr o tom, že by se na vyvolání dopravní nehody, příp. na vyvolání nastalého porušení svého zdraví podílel sám poškozený D. U., a uvedeného se nikterak nedovolává ani sa-

motný obviněný. Důsledkem tohoto konstatování je zjištění, že rozhodnutí soudů nižších stupňů vadou vytyčanou mimořádným opravným prostředek obviněného, tj. nesprávným hmotněprávním posouzení skutku, zjevně netrpí.

42. Je totiž třeba zdůraznit, že veškeré jednání obviněného bylo posouzeno jako jeden přečin ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 odst. 1 tr. zákoníku, když soudy nižších stupňů (v případě odvolacího soudu projednávajícího jen odvolání obviněných) bylo uzavřeno, že dovolatel jinému z nedbalosti ublížil na zdraví tím, že porušil důležitou povinnost uloženou mu podle zákona. Skutek popsany v rozsudku soudu prvního stupně je tímto trestným činem. Vykazuje totiž – bez jakýchkoli pochyb nejméně ve vztahu k přivození poruchy zdraví poškozeného D. U. – všechny jeho zákonné znaky, včetně dovolatelem zpochybňovaného znaku jeho objektivní stránky – porušení důležité povinnosti uloženou mu podle zákona. Z hlediska posouzení otázky správnosti hmotněprávního posouzení je totiž dostačující již toto zjištění, odhlédnuto od zranění spoluobviněného.

43. Soudy nižších stupňů zcela důvodně na základě posouzení konkrétního průběhu nehodového děje dospěly k závěru, že primární příčinou kolize vozidel bylo nesplnění zákonné povinnosti ze strany dovolatele respektovat § 21 odst. 5 zákona o provozu na pozemních komunikacích. Přitom je třeba opětovně zdůraznit, že dovolatel svou zákonnou povinnost porušil nikoli na základě vadného vyhodnocení dopravní situace (nesprávného odhadu rychlosti protijedoucího vozidla), nýbrž proto, že tuto situaci dostatečně nesledoval a přijíždějící osobní vozidlo včas (před zahájením odbočování) vůbec nezaregistroval, ač toto vozidlo vidět mohl a měl. Podle zjištění soudů tak obviněný včasnou reakcí, při splnění své zákonné povinnosti, mohl kolizi zabránit. O porušení důležité povinnosti ze strany dovolatele ve smyslu zákonného znaku § 148 odst. 1 tr. zákoníku při daných skutkových zjištěních nevzniká pochybnost.

44. Dovolával-li se obviněný toho, že by v jeho věci měl být zohledněn právní názor vyslovený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2014, sp. zn. 6 Tdo 953/2014, pak i tento odkaz shledává dovolací soud za nepřipadný, neboť označeným rozhodnutím byla řešena otázka viny řidiče, který jel po hlavní silnici a jemuž křižovatkou měl umožnit průjezd poškozený, tedy situace zcela odlišná od té, jež je předmětem posuzování.

45. Uvedená zjištění vedou k závěru, že obviněný své námitky hmotněprávní povahy uplatnil zjevně neopodstatněně, a proto jeho dovolání Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

Č. 33

Č. 33

Zneužití informace a postavení v obchodním styku, Poškození věřitele, Zvýhodnění věřitele

§ 222, § 223, § 255 odst. 2 tr. zákoníku

Obviněný, který je jediným jednatelem i společníkem ve více společnostech s ručením omezeným, se při převádění majetku z jedné takové obchodní společnosti do jiné, pokud takovým činem poškodí či zvýhodní věřitele té obchodní společnosti, jejíž majetek převedl, nedopouští přečinu zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2 tr. zákoníku, může se však dopustit jiného trestného činu, např. trestných činů poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku či zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku. Takové jednání obviněného totiž zpravidla nezasahuje individuální objekt trestného činu zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2 tr. zákoníku, protože nikterak neovlivňuje rovnost na trhu, nejde o nepřipustný zásah a zneužití postavení obviněného v orgánech dvou podnikatelů při jejich konkurenčním boji, je-li jediným smyslem a podstatou jeho jednání pouze tzv. vyvedení majetku z jím ovládané obchodní společnosti, která je ve špatném ekonomickém stavu, na jiný subjekt, který obviněný také ovládá, aby mohl takto vyvedený majetek dále použít a aby tento majetek nebyl užit k uspokojení věřitelů prvně uvedené obchodní společnosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2017, sp. zn. 5 Tdo 1482/2016-I., ECLI:CZ:NS:2017:5.TDO.1482.2016.3)

Nejvyšší soud k dovolání obviněného V. M. zrušil usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2016, sp. zn. 9 To 27/2016, a rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 12. 2015, sp. zn. 16 T 40/2014, jakož i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal státnímu zástupci Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích k došetření.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 12. 2015, sp. zn. 16 T 40/2014, byl obviněný V. M. uznán vinným zločinem zneužití infor-

mace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2, 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“). Za tento zločin a za zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku mu soud prvního stupně uložil podle § 209 odst. 4 tr. zákoníku za užití § 43 odst. 2 tr. zákoníku souhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 4 roků, pro jehož výkon jej zařadil podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku do věznice s dozorem, a dále podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu obchodních korporací v trvání 7 roků. Současně soud prvního stupně rozhodl podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku o zrušení výroku o trestu z rozsudku Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. 1 T 123/2014, který ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. 4 To 196/2015, nabyt právní moci dne 15. 9. 2015, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušený výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

2. Soud prvního stupně uznal obviněného vinným jednáním, kvalifikovaným jako zločin zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2, 3 tr. zákoníku, podrobně popsáním pod třemi body skutkové věty výroku rozsudku, které (zjednodušeně uvedeno) spočívalo ve vyvedení majetku ze dvou obchodních společností, a sice A. S., s. r. o., se sídlem D. 5 (dále jen „AS“), a A., s. r. o., se sídlem D. 5 (dále jen „A“), do další obchodní společnosti C. JH, s. r. o., se sídlem J. H. V (dále jen „CJH“), za současného zneužití vlastního postavení ve všech těchto společnostech s ručením omezeným, v nichž byl současně jediným jednatelem a společníkem. Majetek vyvedl tak, že bezúplatně postoupil z prvně uvedených dvou obchodních společností pohledávky posledně uvedené obchodní společnosti, ačkoliv věděl, že postupované pohledávky nejsou bezcenné. Konkrétně pak pod bodem I. jako jednatel postupitele AS a současně i postupníka CJH uzavřel dne 30. 9. 2011 v J. H. bezúplatnou smlouvu o postoupení pohledávek postupitele za obchodní společností B., se sídlem M., L., v celkové nominální výši 1 218 450 Kč, ač k datu postoupení měly pohledávky tržní hodnotu 66 400 Kč (s částkou 1 219 050 Kč se pak za CJH přihlásil i do insolvenčního řízení proti uvedenému dlužníku). Pod bodem II. dne 5. 10. 2011 v J. H. uzavřel jako jednatel postupitele AS i postupníka CJH bezúplatnou smlouvu o postoupení pohledávek postupitele za obchodní společností L. CZ, s. r. o., se sídlem A., B., v celkové nominální výši 287 808 Kč, ač k datu postoupení měly pohledávky tržní hodnotu 231 940 Kč (následně za CJH uzavřel s dlužníkem dohodu o narovnání na částku 200 000 Kč, kterou dlužník také CJH zaplatil). Pod bodem III. dne 7. 10. 2011 v J. H. uzavřel jako jednatel postupitele A i postupníka CJH bezúplatnou smlouvu o postoupení pohledávek postupitele jednak za obchodní společností S. D., s. r. o., se sídlem S., Č. T., která posléze na základě dohody zaplatila postupníkovi částku 99 240 Kč, jednak za společností F., s. r. o., se sídlem Ž. v., V. M., s nímž potom postupník, který se stal nástupcem postupite-

le v soudním řízení, uzavřel soudní smír, na jehož základě posléze dlužník zaplatil postupníkovi částku ve výši 400 000 Kč, celkem tak bezúplatně převedl postupníkovi pohledávky v celkové výši 761 024,92 Kč, jejichž tržní hodnota byla podle zjištění soudu 740 590 Kč. Uvedeným jednáním obviněný jako jednatel poškozených postupitelů AS a A bezúplatně postoupil postupníkovi CJH pohledávky v celkové výši 2 267 882,92 Kč, čímž obchodní společnosti CJH opatřil prospěch ve výši 1 038 930 Kč.

3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, o němž rozhodl Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 4. 5. 2016, sp. zn. 9 To 27/2016, tak, že odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti uvedenému usnesení Vrchního soudu v Praze podal obviněný prostřednictvím svého obhájce dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř.

5. Obviněný dovolací námitky stručně na počátku shrnul do tří základních bodů, které posléze blíže rozvedl.

6. Předně namítl, že skutek, pro který byl uznán vinným, není trestným činem, neboť soudy nižších stupňů zjištěná škoda i neoprávněný prospěch byly ve skutečnosti výrazně nižší, než bylo znalcem vyčísleno, popř. dokonce žádná škoda ani neoprávněný prospěch nevznikly. Obviněný k tomu dále uvedl, že si je vědom, že dovolací soud nemůže přezkoumávat skutková zjištění, nicméně tuto námitku vznáší především pro úplnost s ohledem na druhý a třetí bod dovolání. Postupník CJH po nabytí pohledávek pokračoval v zahájených soudních řízeních, která se do té doby nevyvíjela pro věřitele dobře, proto pohledávky za dlužníky byly postupiteli postoupeny bezúplatně postupníkovi jako bezcenné, popř. téměř bezcenné, neboť existovala jen malá šance, že by věřitel byl v soudních řízeních úspěšný, navíc bylo třeba vynakládat značné prostředky na další vedení soudního řízení, především na právní pomoc advokátů, dokonce hrozila i náhrada nákladů protistraně v případě neúspěchu ve sporu. K bezúplatnému postoupení došlo také z toho důvodu, že postupitel postupníkovi neručí za dobytost pohledávky. Obviněný dále nesouhlasil s argumentací soudů nižších stupňů, že musel mít v době postoupení pohledávek povědomost o jejich hodnotě, protože později pro postupníka vymohl částku dosahující 699 239,60 Kč. To však podle obviněného nic nedokládá o jeho povědomí o hodnotě pohledávek v době jejich postoupení.

7. Druhá námitka spočívala v tom, že skutek, v němž soudy nižších stupňů spatřovaly zločin zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2, 3 tr. zákoníku, měl být správně právně kvalifikován jako přečin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b), (případně též) odst. 3 tr. zákoníku, což

by též bylo pro obviněného příznivější. Dále ponechával obviněný na zvážení, zda skutek popsáný ve výroku není dalším dílčím útokem pokračujícího trestného činu podvodu, za který byl předtím odsouzen ve shora zmíněné věci vedené u Okresního soudu v Jindřichově Hradci. Obviněný v odůvodnění tohoto bodu předně uvedl, že jeho námitka je podrobně rozvedena v jeho odvolání, na které tím odkázal a z něhož také pro účely dovolání obsáhle citoval. Obviněný dále uznal, že formálně šlo o odlišné subjekty práv, že jím ovládané obchodní společnosti byly samostatnými subjekty odlišnými od osoby obviněného, nicméně na danou situaci nelze nahlížet pouze formálně, je třeba zohlednit, že v podstatě se pohledávky přesouvaly pouze v rámci majetkové struktury ve vlastnictví obviněného, který byl jediným společníkem všech uvedených společností, tedy byl jejich „vlastníkem“. Tím byl ale také jediným, kdo by mohl mít z uvedených pohledávek zisk, a proto je vcelku nerozhodné, z jaké společnosti by rozdělený zisk získal. Dále však uznal, že rozdíl mohl být významný pro věřitele oněch obchodních společností, pokud by se některá z nich zbavovala svého majetku na úkor vlastních věřitelů, kteří by se neměli z čeho uspokojit. V takové situaci by šlo jistě o jednání protiprávní, trestně postižitelné. K tomu obviněný odkázal na „Nález ústavního soudu ze dne 16. 3. 2011, I. ÚS 227/10, publikovaný také ve sbírce nálezů ústavního soudu jako N 47/60 SbNU 547“ (čímž obviněný patrně mínil nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 2227/10, publikovaný pod č. 47 ve svazku 60 na str. 547 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu – dále jen „Sb. nál. a usn. ÚS ČR“). Z uvedeného nálezu obviněný dovodil, že by neměl být kriminalizován, pokud vlastnická struktura obou společností (v nichž zneužíval obviněný svého postavení) byla shodná a obviněný pouze „přeléval“ majetek z jedné společnosti do druhé, neboť takové jednání fakticky nikoho nepoškozuje. S touto argumentací obviněného se odvolací soud nijak nevypořádal, jen uvedl, že tato premisa by se mohla uplatnit jen tehdy, pokud by takovým jednáním nebyl poškozen nikdo jiný, tj. třetí subjekt mimo majetkovou sféru poškozených obchodních společností a obviněného. Dále pak obviněný uvedl, že na jeho jednání popsané ve výroku rozsudku soudu prvního stupně by bylo možno nahlížet jako na součást skutku kvalifikovaného jako trestný čin podvodu, pro který již byl dříve odsouzen ve věci vedené u Okresního soudu v Jindřichově Hradci (obviněný zmiňoval pouze rozsudek odvolacího soudu – Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. 4 To 196/2015). Pokud by platila posledně uvedená varianta, nepřicházelo by podle obviněného v úvahu pokračování v trestním stíhání, neboť o skutku již bylo rozhodnuto v jiném řízení. Obě varianty v tomto bodu zmíněné jsou pro obviněného příznivější.

8. Třetí námitkou bylo nesprávné právní posouzení výše způsobené škody a opatřeného prospěchu, a to jednak vzhledem k nesprávnému určení výše škody znaleckým posudkem Ing. T. B., Ph.D., jednak z důvodu nezohlednění nákladů, tedy výdajů obviněného na tvrzený neoprávněný prospěch. Obviněný především

namítl, že odvolací soud se vůbec nevypořádal s námitkami obviněného, pokud jde o náklady vynaložené v souvislosti s vymáháním pohledávek (zejména jde o náklady na soudní řízení a právní zastoupení), z nichž některé obviněný soudům nižších stupňů i doložil. Obviněný k tomu odkazoval na známou judikaturu vyšších soudů týkající se výkladu pojmu prospěch, že při určování výše prospěchu má význam čistý prospěch stanovený teprve po odpočtu všech nezbytných nákladů, mezi něž řadil i daň z příjmu (zisku) právnické osoby. Stejně tak se podle obviněného soud prvního stupně nevypořádal s nesouladem mezi tvrzenou výší prospěchu, resp. škody ve výši 1 038 930 Kč a skutečně získanou částkou, která podle zjištění odvolacího soudu dosáhla částky 699 239,60 Kč. Odvolací soud, ač dospěl k výrazně nižší reálně získané částce, přesto touto reálně získanou částkou zdůvodňoval správnost skutkových závěrů soudu prvního stupně o celkově způsobené škodě a dosaženém prospěchu. Pokud by navíc odvolací soud správně v souladu s judikaturou zohlednil, že je třeba od skutečného výnosu odečíst náklady na jeho dosažení, mohlo by to mít vliv na právní kvalifikaci, nejméně pokud jde o naplnění okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby. Dále obviněný zopakoval své výhrady, které dříve uplatnil v odvolání vůči znaleckému posudku, jenž vycházel z mnoha nepodložeností, stanovil naprosto nereálná východiska svých úvah pro ocenění pohledávek, zejména pokud jde o ratingové modely zahraničních agentur, která jsou zcela nepoužitelná pro ocenění pohledávek mezi obchodními společnostmi na území České republiky. Za zcela nesmyslné považoval úvahy znalce o šancích na úspěch při vymáhání pohledávek, jakož i lhůty, v nichž má dojít k úhradě, a které vůbec neodpovídají realitě českého právního prostředí, a to již jen vzhledem k běžným délkám soudních řízení v občanskoprávních věcech, jak obecně, tak zvláště u konkrétních soudů, u nichž probíhalo občanské soudní řízení. Ze všech těchto důvodů má obviněný za to, že z takového znaleckého posudku, který ve výchozích premisách zcela chybí, nelze vycházet. Dále obviněný v rámci tohoto bodu vznášel námitky ohledně průběhu hlavního líčení konaného dne 11. 11. 2015, kdy byl prováděn výslech znalce Ing. T. B., Ph.D. Podle obviněného předseda senátu soudu prvního stupně nepřipustně vstupoval do průběhu výslechu a kladení otázek stranou obhajoby, předestíral odpovědi znalce, uváděl vlastní úvahy, polemizoval s obhájcem o smyslu jeho otázek apod. Obhajoba pak žádala opravu protokolu z hlavního líčení, nebylo jí však vyhověno, předseda senátu pouze telefonicky sdělil, že opravu protokolu provést nehodlá, proto sama obhajoba zajistila přepis zvukového záznamu z této části hlavního líčení, který založila do spisu. Obviněný dále zpochybnil závěry znalce o ocenění jednotlivých pohledávek, neboť znalec vůbec nezohlednil, jak dlouho je pohledávka po splatnosti. Znalec navíc neměl s oceňováním pohledávek zkušenosti, dosud zpracoval jeden či dva znalecké posudky k ocenění pohledávek. Znalec připustil, že náklady na vedení soudního sporu by se měly projevit ve stanovení ceny za postoupení pohledávky, soud však

tento závěr znalece vůbec nezohlednil, byť z něj jinak jako ze správného vycházel. Sám znalec též zpochybnil vymahatelnost smluvní pokuty ve výši 0,5 % denně, nebyl schopen se vyjádřit, zda je tak vysoká smluvní pokuta obvyklá, či nikoliv, nevěděl nic o moderačním právu soudu. Nejvážnější výhrady obviněný vznášel k ocenění pohledávky za obchodní společností B., s. r. o., u níž byl zjištěn úpadek a probíhalo insolvenční řízení. Znalec nikde neuvedl průměrnou výtěžnost pohledávek uplatněných v insolvenčním řízení, především ale nezohlednil konkrétní okolnosti daného insolvenčního řízení, zejména skutečnost, že insolvenční správce přihlášenou pohledávku popřel, takže postupník CJH byl nucen podat incidenční žalobu, s čímž byly spojeny též náklady na soudní poplatek a na právní zastoupení, výsledkem řízení byl rozsudek pro uznání jen proto, že insolvenční správce nereagoval na výzvu soudu k vyjádření, navíc rozsudek byl vynesena rok po postoupení pohledávky na obchodní společnost CJH. I přes tyto okolnosti a přesto, že průměrná výtěžnost pohledávek v insolvenčních byla v té době okolo 2 %, dospěl znalec k závěru, že tržní hodnota postoupené pohledávky za obchodní společností B., s. r. o., byla 5 % (její skutečné výše), ačkoliv dosud nebyla uhrazena. Podobně obviněný nesouhlasil se stanovením tržní hodnoty postoupené pohledávky za obchodní společností L. CZ, s. r. o., která byla žalována u Krajského soudu v Brně již v listopadu roku 2010, žalovaná pohledávku neuznávala, proti platebnímu rozkazu podala odpor, teprve v květnu 2012 strany uzavřely dohodu, na základě které byla věřiteli (již CJH) zaplacená částka 200 000 Kč, v níž ovšem byly zahrnuty i náklady soudního řízení ve výši nejméně 40 000 Kč. Přesto znalec dospěl k závěru, že tržní hodnota pohledávky byla 72 % její skutečné výše, byť i podle znalce byl stav dlužníka k datu cese pohledávky špatný. I tento případ dokládá nesprávnost závěrů znalce o rychlosti uspokojení pohledávek věřitelů dlužníky. Podobnou argumentaci užil obviněný i na příkladu pohledávky za obchodní společností S. D., s. r. o. Poukázal jednak na délku občanského soudního řízení a jednotlivé kroky v něm učiněné proti uvedenému dlužníkovi, jednak na stav dlužníka, který byl podle znalce špatný. Přesto znalec ocenil pohledávku na 90 % její nominální hodnoty, přičemž do škody byla započítávána nejen původní nominální hodnota pohledávky, ale i její příslušenství včetně nákladů řízení podle nepravomocného rozsudku. Na závěr této pasáže pak obviněný poukázal na další nesprávnosti závěrů znaleckého posudku týkající se ocenění pohledávky za obchodní společností F., s. r. o., s níž postupník CJH tři roky po podání žaloby v roce 2013 uzavřel soudní smír. V případě této pohledávky ji znalec ocenil na 85,5 % nominální hodnoty, vůbec nezohlednil spornost smluvní pokuty, jejímž zaplacení se dlužník bránil, možnost využití moderačního práva soudu ji nepřiznat, stejně tak vůbec nezohlednil délku soudních řízení, právních rizik s nimi spojených ani další rozhodná kritéria pro posouzení šance na úspěch v soudním řízení a poté i vymahatelnosti pohledávky. Obviněný poukázal i na další nedostatky ve znaleckém posudku, jako například zcela nedostatečné podklady pro

učinění relevantních závěrů, nesprávné vyhodnocení důkazů, které neměl znalec k dispozici (např. účetnictví). Ze všech uvedených důvodů byla podle obviněného určena nesprávně výše škody a výše neoprávněně opatřeného prospěchu, soudy nižších stupňů i přes výhrady obviněného se touto otázkou dostatečně ani nezabývaly a s argumentací obviněného se nevypořádaly.

č. 33

9. Závěrem svého podání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Vrchního soudu v Praze a přikázal mu věc znovu projednat a rozhodnout.

10. Nejvyššímu státnímu zastupitelství bylo dovolání obviněného zasláno k vyjádření, které soudu následně zaslal státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Státní zástupce po shrnutí dosavadního průběhu řízení a uplatněných dovolacích námitek připomněl, že s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. se nelze úspěšně domáhat opravy skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů. Dovolací soud je v zásadě vázán skutkovými zjištěními učiněnými soudy nižších stupňů, ke korekci může dojít jen tehdy, jde-li o extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a na jejich základě učiněnými skutkovými zjištěními. O takovou situaci však v daném případě nejde. Soud prvního stupně podle jeho názoru dostatečně podrobně popsal skutková zjištění, k nimž dospěl, obchodní společnosti AS, A a CJH je třeba považovat za konkurenty na trhu pro shodný předmět podnikání. Bezúplatné postoupení pohledávek je podle státního zástupce vždy ke škodě postupitele. Obviněný byl statutárním orgánem ve všech třech obchodních společnostech, což sice nevylučuje, aby mezi sebou tyto obchodní společnosti obchodovaly, musel však tehdy být dodržen postup podle § 196a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obch. zák.“), který stanovil pravidla pro jednání statutárního orgánu jednajícího za konkurující si obchodní společnosti. Pro případ úplatného i bezúplatného převodu majetku byla stanovena povinnost předchozího souhlasu valné hromady a stanovení podmínek obvyklých v obchodním styku, dále bylo potřeba nechat ocenit převáděný majetek znalcem (§ 196a odst. 3 obch. zák.). Podle závěrů soudu prvního stupně obviněný záměrně tato pravidla nerespektoval, aby vyvedl majetek z obchodních společností AS a A. Soud prvního stupně se také dostatečným způsobem vypořádal s námitkami obhajoby ohledně znaleckého posudku k ocenění tržní hodnoty postupovaných pohledávek, jeho závěry akceptoval i soud odvolací a nepřiznal námitkám obviněného relevanci. Dále státní zástupce uvedl, že trestný čin zneužití informace v obchodním styku podle § 255 tr. zákoníku je speciální ve vztahu k trestnému činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, zároveň trestný čin poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku není speciální ve vztahu k trestnému činu zneužití informace v obchodním styku podle § 255 tr. zákoníku, a proto považoval právní kvalifikaci užitou soudy nižších stupňů za správnou. Ze všech uvedených důvodů považoval dovolání obviněného za zjevně neopodstatněné,

a proto jej navrhl odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Zároveň vyjádřil souhlas k tomu, aby dovolací soud učinil i jiné než navržené rozhodnutí v neveřejném zasedání [ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.].

11. Nejvyšší soud zaslal vyjádření Nejvyššího státního zastupitelství k možné replice obviněnému, který ke dni konání neveřejného zasedání o podaném dovolání této možnosti nevyužil.

č. 33

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

13. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání není možné podat z jakéhokoli důvodu, ale jen z některého z taxativně vymezených důvodů v § 265b odst. 1 a 2 tr. ř. Podání dovolání z jiného důvodu je vyloučeno. Přitom nestačí, aby zákonný dovolací důvod byl jen formálně deklarován, ale je třeba, aby mu uplatněné námitky také svým obsahem odpovídaly.

14. Předně je na místě uvést, že obviněný V. M. formálně uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. Obviněný správně uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť se domáhal přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu, který svým usnesením rozhodl o zamítnutí odvolání obviněného jako řádného opravného prostředku podaného proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně, tj. proti rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., a to přestože v řízení mu předcházejícím měl být podle něj dán důvod dovolání vymezený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

15. Důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze úspěšně uplatnit, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Jde tedy o aplikaci norem trestního práva hmotného, případně na něj navazujících hmotněprávních norem jiných právních odvětví. Jeho podstatou je tedy aplikace hmotněprávních ustanovení na skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně a v návaznosti na něj i soudem druhého stupně, přičemž se zásadně nepřipouští posouzení jejich aplikace na skutek prezentovaný dovolatelem, případně na skutek, jehož se dovolatel domáhá vlastní interpretací provedených důkazních prostředků, které soudy prvního a druhého stupně vyhodnotily odlišně. Dovolání z tohoto důvodu nemůže být založeno jen na námitkách proti tomu, jak soudy hodnotily důkazy, jaká skutková zjištění z nich vyvodily, jak postupovaly při provádění důkazů, v jakém rozsahu provedly dokazování apod. Dovolání je koncipováno jako mimořádný opravný prostředek a je určeno k nápravě závažných právních vad pravomocných rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako soud dovolací není běžnou třetí soudní instancí povolanou k tomu, aby přezkoumával v celém rozsahu i skutková zjištění soudů prvního a druhého stupně.

č. 33

IV. Důvodnost dovolání

16. Zásadně mimo uplatněný dovolací důvod spadají námitky, jejichž prostřednictvím obviněný zpochybnil skutkový stav zjištěný soudy nižších stupňů, či se domáhal jiného způsobu hodnocení (ve věci provedených) důkazů, popř. že takové hodnocení důkazů je zcela nedostatečné. Jakkoliv některým námitkám obhajoby, s nimiž se ne zcela dostatečně a přesvědčivě vypořádaly soudy nižších stupňů, by třeba bylo možno přiznat relevanci, nespadají uplatněné námitky pod žádný dovolací důvod. V daném směru se totiž neuplatní ani judikatura Nejvyššího soudu a Ústavního soudu rozšiřující dosah dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. na případy tzv. extrémního rozporu mezi učiněnými skutkovými zjištěními a obsahem provedených důkazů, z nichž jsou skutková zjištění vyvozována, pokud zároveň učiní dovolatel tento nesoulad předmětem dovolání. V daném případě totiž o žádný takový extrémní nesoulad nešlo, obviněný neupozorňoval na takové zjevně vadné hodnocení konkrétního důkazu zcela v rozporu s realitou prokázanou jinými důkazy, respektive na tzv. deformaci provedeného důkazu tím, že soudy učinily z provedeného důkazu zcela odlišná zjištění, než jaká z důkazního prostředku vyplývala. Jak již dříve bylo v judikatuře konstatováno, extrémní nesoulad nemůže být založen jen tím, že z různých verzí skutkového děje se soudy nižších stupňů přiklonily k verzi uvedené v obžalobě (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 3 Tdo 1615/2014, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2014, sp. zn. 3 Tdo 892/2014), pokud svůj postup přesvědčivě zdůvodní (srov. např. již nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. III. ÚS 888/14, uveřejněný pod č. 140 ve svazku č. 74 na str. 185 Sb. nál. a usn. ÚS ČR). Stejně tak nemůže být tzv. extrémní nesoulad založen jen tím, že soud, který důkaz provedl, jej vyhodnotil jako správný, logický, přesvědčivý, tedy podávající pravdivý obraz reality, zcela převzal zjištění z takového důkazu plynoucí, přitom jej nijak nedezinterpretoval, naopak nepřiznal relevanci námitkám obhajoby, která zároveň neprokazovala svá tvrzení a pochybnosti o správnosti závěrů z takového důkazu žádným jiným důkazem, a proto pak soud tvrzení obhajoby považoval za vyvrácená nejen zmíněným sporným důkazem, ale též důkazy jinými, jak to učinil v tomto případě soud prvního stupně (srov. zejména str. 13 až 17 rozsudku soudu prvního stupně), což akceptoval i soud odvolací (srov. zejména str. 5 až 6 písemného vyhotovení jeho usnesení).

17. Nejvyšší soud přitom interpretoval a aplikoval uvedené podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené

Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a Listinou základních práv a svobod, neboť Nejvyšší soud je povinen v rámci dovolání posoudit, zda nebyla v předchozích fázích řízení porušena základní práva dovolatele, včetně jeho práva na spravedlivý proces (k tomu srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, vyhlášené jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněné pod st. č. 38/14 ve sv. 72 Sb. nál. a usn. ÚS ČR). Právě z těchto uvedených hledisek se tedy Nejvyšší soud zabýval naplněním dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. a některými skutkovými otázkami a hodnocením důkazů soudy nižších stupňů ve vztahu k právnímu posouzení jednání obviněného, a to z hlediska posouzení jeho jednání jako zločinu zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2, 3 tr. zákoníku. V té souvislosti považuje Nejvyšší soud za nutné zdůraznit, že i Ústavní soud výslovně v uvedeném stanovisku konstatoval, že jeho názor, „... podle kterého nelze nesprávné skutkové zjištění striktně oddělovat od nesprávné právní kvalifikace..., však neznamená, že by Nejvyšší soud v každém případě, kdy dovolání obsahuje argumentaci ve vztahu ke skutkovým zjištěním, musel považovat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. za *prima facie* naplněný. ... Je totiž jediným oprávněným orgánem, kterému v tomto stadiu přísluší posuzovat naplnění konkrétního dovolacího důvodu (viz § 54 rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci J. a ostatní proti České republice ze dne 13. 10. 2011, č. stížnosti 12579/06, 19007/10 a 34812/10), a toto posouzení je závaznou podmínkou pro případné podání ústavní stížnosti (ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu)“ [srov. bod 23 citovaného stanoviska pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14, vyhlášeného jako sdělení Ústavního soudu pod č. 40/2014 Sb., uveřejněného pod st. č. 38/14 ve sv. 72 Sb. nál. a usn. ÚS ČR].

18. Převážná část námitek týkajících se především hodnocení znaleckého posudku Ing. T. B., Ph.D., které obviněný zopakoval ze svého odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně a jimž věnoval pozornost i soud odvolací, avšak nepovažoval je za důvodné, tak vůbec nespadá pod uplatněný dovolací důvod. V uvedeném směru je třeba odkázat na rozhodnutí soudů nižších stupňů, v nichž je uveden skutkový stav věci zjištěný na základě vyhodnocení provedených důkazů, zvláště jde-li o tu část námitek, v nichž je zpochybňováno určení tržní hodnoty pohledávek cedovaných obviněným z obchodních společností AS a A na obchodní společnost CJH (srov. zejména str. 16 až 17 rozsudku soudu prvního stupně a str. 5 až 6 usnesení soudu druhého stupně). Soud prvního stupně předně dospěl k závěru, že není pravdivé tvrzení obviněného, že by obchodní společnost CJH byla k vymáhání pohledávek lépe vybavena než obchodní společnosti AS a A, neboť personální obsazení všech společností bylo shodné, stejně tak i nákladnost vedení soudních sporů se změnou v osobě věřitele nijak nezměnila. Dále soud prvního stupně vycházel z toho, že znalec Ing. T. B., Ph.D.,

měl k dispozici všechny potřebné podklady, zkoumal bonitu dlužníka, složitost prokázání nároku plynoucího z postupovaných pohledávek apod. Pohledávky by mohly mít nulovou hodnotu, jak tvrdil obviněný, jen pokud by dlužník byl zcela nemajetný. Dále soud prvního stupně poukázal na zjištěnou skutečnost, že dlužníci své závazky po postoupení také plnili, jediné v případě obchodní společnosti B., s. r. o., dosud ani k částečnému plnění nedošlo, neboť nebylo ukončeno insolvenční řízení, avšak tato pohledávka byla také oceněna na pouhých 5 % její nominální hodnoty. I podle přesvědčení soudu druhého stupně znalec Ing. T. B., Ph.D., závěry svého znaleckého posudku dostatečně obhájil při výsledku v hlavním líčení, zkoumal bonitu dlužníka, stav dokumentace pohledávky, profil obchodního a finančního rizika daného případu, stav pohledávky ke dni postoupení a specifika ovlivňující konkrétní pozici dlužníka v tržním prostředí. Dále soud druhého stupně porovnával i skutečně uhrazené částky jednotlivými dlužníky postupníkům s jejich nominální hodnotou a jejich reálnou hodnotou určenou znaleckým posudkem. Ani v tomto ohledu nedospěl k tomu, že by závěry znaleckého posudku byly zcela chybné a nereálné, naopak v zásadě odpovídaly pozdějšímu průběhu při vymáhání pohledávek, a proto námitky obviněného v tomto směru nemohly obstát. Odvolací soud současně poukázal na fakt, že obviněný jednající za postupníky uzavíral také dohody o narovnání a soudní smíry, takže dobrovolně rezignoval na uspokojení pohledávek v plné výši. V případě pohledávky za obchodní společností B., s. r. o., poukázal na skutečnost, že většina z přihlášených pohledávek byla insolvenčním správcem popřena a bude záviset na dalším vývoji insolvenčního řízení a souvisejících incidenčních sporů, do jaké míry bude pohledávka věřitele CJH skutečně nakonec uspokojena. Ani odvolací soud tak neshledal potřebu nechat zadat tzv. revizní znalecký posudek. Nejvyšší soud v návaznosti na závěry obou soudů nižších stupňů považuje za nutné zdůraznit, že soudy nižších stupňů se obranou obviněného v řízení před nimi uplatněnou zabývaly, zaujaly k ní stanovisko, které také v potřebném rozsahu odůvodnily. Při stanovení tržní ceny postupovaných pohledávek vycházely ze znaleckého posudku, který nijak nedeformovaly, mezi provedenými důkazy a na jejich základě učiněnými skutkovými zjištěními tak není dán žádný nesoulad, natož pak extrémní. Jestliže navíc v dovolání obviněný jen opakuje námitky, kterými se snažil zvrátit rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolací soud se jimi zabýval a vypořádal se s nimi náležitým a dostatečným způsobem, Nejvyšší soud ho zpravidla odmítne jako dovolání zjevně neopodstatněné (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 5 Tdo 86/2002, uveřejněné pod č. T 408 ve svazku 17 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, který vydávalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha 2002). Nebýt dalších důvodů v tomto usnesení dále uvedených, nebyly by zmíněné výhrady obviněného uplatněné vůči uvedenému znaleckému posudku samy o sobě způsobily naplnit dovolací důvody uplatněné obviněným, ale ani žádné jiné dovolací důvody.

19. Nad rámec výše uvedeného je třeba uvést, že dovolací důvod nenaplňuje ani námitky obviněného, kterými brojí ryze proti procesnímu postupu soudu prvního stupně při provádění výslechu znalce Ing. T. B., Ph.D., popř. proti postupu soudu prvního stupně při pořizování protokolu o hlavním líčení. Postup předsedy senátu při výslechu znalce Ing. T. B., Ph.D., v rámci hlavního líčení, které se konalo dne 11. 11. 2015 (č. l. 1391 a násl.), nijak zásadně nevybočoval z běžného rámce postupu předsedy senátu odpovídajícího příslušným ustanovením trestního řádu (srov. zejména § 108 a § 210 tr. ř.). Předseda senátu hlavní líčení řídí a dokazování provádí předseda senátu (§ 203 odst. 1 tr. ř.), je přitom povinen dbát, aby byla zachována důstojnost a vážnost soudního jednání, aby hlavní líčení nebylo zdržováno výklady nemajícími vztah k projednávané věci a aby bylo hlavní líčení zaměřeno co nejúčinněji k objasnění věci (§ 203 odst. 2 tr. ř.). Proto má možnost korigovat strany při kladení otázek, musí zamezit otázkám klamavým a návodným (§ 101 odst. 3 *per analogiam* tr. ř.), může korigovat strany při kladení otázek také proto, aby hlavní líčení co nejúčelněji směřovalo k objasnění věci a nebylo zdržováno zbytečnými výklady. Lze proto akceptovat konzultační přístup předsedy senátu, který si chtěl ujasnit, kam otázky obhajoby směřují, zda vůbec znalec na ně může odpovídat, jakož i nastínit vlastní náhled na řešení některých otázek, které by neměly být zodpovězeny znalcem, ale odpovědi na ně by měly vyplývat z jiných provedených důkazů (např. pokud šlo o řešení problematiky existence pohledávek, a nikoli jejich hodnoty). Předestírání možné odpovědi znalce (např. předpokládám, že neznáte) skutečně jde za uvedený rámec řízení hlavního líčení, na druhou stranu je třeba však vnímat způsob vedení výslechu znalce v celém kontextu (šlo o reakci na komplikovanou otázku obhajoby obsahující celou řadu skutkových tvrzení a žádost o právní hodnocení vymahatelnosti smluvní pokuty, jež je v rámci znalecké činnosti zásadně nepřipustné, neboť znalec objasňuje z odborného hlediska pouze skutkové otázky, a konečně o její stručné shrnutí předsedou senátu). I kdyby snad byly považovány některé zásahy předsedy senátu za nevhodné, v celkovém vyznění nepostupoval předseda senátu nijak tendenčně, a už vůbec ne do té míry, že by to dokonce snad svědčilo o jeho podjatosti, jak naznačil obviněný v dovolání. Přesto lze v této spojitosti soudu prvního stupně vytknout, že nepostupoval řádně podle trestního řádu, jednalo-li o námitky obviněného proti obsahu protokolu z uvedeného hlavního líčení, o nichž dosud soud prvního stupně nijak nerozhodl a pouze předseda senátu ústně informoval obhájce, že protokol opravovat a doplňovat nebude. Takový postup je v rozporu s § 57 odst. 1 tr. ř., podle něhož je třeba o námitkách proti protokolu rozhodnout, rozhodnutí ve formě usnesení musí učinit soud, o jehož protokol jde (tedy v daném případě senát krajského soudu), a proti takovému usnesení je přípustná stížnost.

20. Další podstatnou část námitek (a to i v pasážích zpochybňujících řádné zjištění skutkového stavu a zpochybňujících znalecký posudek Ing. T. B., Ph.D.)

věnoval obviněný zjištění a určení výše neoprávněného prospěchu, který podle rozhodnutí soudů nižších stupňů získal obviněný pro obchodní společnost CJH. Odhlédne-li se od námitek ryze skutkové povahy směřujících vůči postupům zmíněného znalce k určení výše tržní hodnoty cedovaných pohledávek, resp. od námitek procesní povahy vůči vyhodnocení tohoto důkazu soudy nižších stupňů, je možno obecně souhlasit s tvrzením obviněného, že výše prospěchu je určena rozdílem mezi reálnou hodnotou získané věci (popř. dřívější terminologií i jiné majetkové hodnoty) a náklady spojenými s jejím pořízením či využitím, resp. jde o rozdíl mezi celkovým (hrubým) prospěchem a náklady vynaloženými na jeho dosažení, jak vyplývá z ustálené judikatury Nejvyššího soudu (např. z rozhodnutí publikovaných pod č. 4/2009, č. 31/2009, č. 41/2011 a č. 45/2014 Sb. rozh. tr., dále z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 4 Tdo 1455/2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 8 Tdo 581/2012, a dalších). V tomto směru lze dát obviněnému za pravdu, avšak nelze s ním souhlasit, že by soudy nižších stupňů v této konkrétní věci zmíněnou ustálenou judikaturu nerespektovaly.

21. Pokud totiž soudy nižších stupňů vycházely z toho, že prospěchem je tržní hodnota cedované pohledávky, kterou zvýhodněná obchodní společnost CJH získala zcela zdarma, bezúplatně, tedy nemusela vynaložit žádný náklad na její pořízení, nelze proti takovému výkladu ničeho namítat. V tržní hodnotě pohledávky, kterou věřitel za úplatu odpovídající její tržní hodnotě postupuje jinému, je totiž zohledněna řada faktorů určujících její cenu, jako je náklad na její pořízení, určité riziko spojené s její dobytostí, vize budoucích nákladů na její uplatnění, jakož i zisk spojený s tímto obchodem pro nabyvatele pohledávky (postupníka), jeho vidina je zpravidla hlavním motivem postupníka k takové obchodní transakci, proto se pohledávky zpravidla nepostupují za 100 % jejich nominální hodnoty, ale za částku nižší, která odpovídajícím způsobem odráží veškeré (nejen shora uvedené) aspekty takového obchodního případu, taková částka se může i oné nominální hodnotě pohledávky blížit, pokud postupník např. vidí budoucí zisk v příslušenství takové pohledávky, kterou považuje za zcela dobytou. S tím se vypořádaly i soudy nižších stupňů, které vycházely ze znaleckého posudku Ing. T. B., Ph.D., jehož písemné vyhotovení je založeno na č. l. 39 a následujících trestního spisu, jak bylo rozvedeno shora v bodu 18. odůvodnění tohoto usnesení. Znalec přitom ve svém posudku v bodu 2. vysvětlil, jakou užil metodiku při oceňování pohledávek, jaké faktory zohledňoval, z jakých statistik vycházel. Je primárně věcí odborného posouzení, nakolik je možno použít jako výchozí statistická data renomovaných světových ratingových agentur jako je M. 's či S. a. P. 's, což obhajoba též zpochybňovala, nejsou-li k dispozici dlouhodobá statistická data domácí ekonomiky, která by byla navíc zkreslená obdobím transformace ekonomiky (na druhou stranu je otázkou, zda právě specifika české ekonomiky v tomto směru nemají vliv i na ocenění pohledávek, což by mohlo vést k odbornému závěru, že

není možno vycházet ze zahraničních statistik renomovaných agentur; stejně tak by bylo vhodné též dodatečně vysvětlit, nakolik ocenění pohledávek zahrnuje právě i onu položku předpokládaného zisku, což je hlavní motivací postupníka pro převod pohledávky za úplatu, zda a jakým způsobem je do tržní hodnoty zakomponována, zda se tedy odráží v oné položce nazvané „bezriziková výnosnost“, zda je možné na tento údaj usuzovat z výnosnosti státních dluhopisů ČR se splatností 5 let, jak to znalec učinil, zda míra ochoty nabýt pohledávku je tím dostatečně objasněna v kombinaci s faktorem rizikovosti takového právního jednání, což má zohledňovat položka „riziková přírážka“, a zda právě tyto položky dohromady určující tzv. diskontní faktor uvedené jevy dostatečně reálně zobrazují – tyto a případně i další otázky bude třeba ještě objasnit v dalším průběhu řízení, ať již výsledkem přibráného znalce Ing. T. B., Ph.D., případně objasněním těchto otázek i novým znaleckým posudkem). Nicméně v daném případě je možno odhlédnout od nákladů spojených s pořízením pohledávky, které postupník CJH neměl, neboť získal pohledávky bezúplatně. Získal tedy pohledávky, neboli tehdejší terminologií majetkové právo jako jinou majetkovou hodnotu ve smyslu § 134 odst. 2 tr. zákoníku ve znění účinném do 31. 5. 2015 (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář § 1–139. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1403), dnešní terminologií by šlo o nehmotnou věc (srov. § 496 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), a to aniž by na jejich pořízení vynaložil jakoukoliv finanční částku, popř. nějakou jinou majetkovou hodnotu, tedy aniž by s jejich získáním měl jakýkoliv náklad. V okamžiku, kdy postupník CJH získal bezúplatně pohledávky od postupitelů AS a A, které byly předmětem tohoto trestního řízení, rozšířil se jeho majetek nejméně právě o tržní hodnotu těchto cedovaných pohledávek. Pokud by hypoteticky postupník s jejich pořízením měl nějaký náklad, o něj by se současně majetek snížil (pokud by dosáhl tržní hodnoty, neměl by tak prospěch žádný). Jestliže tedy dospěly soudy nižších stupňů provedeným dokazováním (zejména na základě znaleckého posudku Ing. T. B., Ph.D.) k tržní hodnotě postupovaných pohledávek, mohl je ihned po jejich získání postupník CJH za tuto cenu též dále postoupit (tzv. prodat). Pak ale právě tato tržní hodnota je oním prospěchem obchodní společnosti CJH, která tuto majetkovou hodnotu získala bez vynaložení jakéhokoliv nákladu.

22. Pokud obviněný uvádí, že obchodní společnost CJH měla s uplatněním postoupených pohledávek další náklady na vedení občanskoprávních sporů, popř. náklady spojené s vymáháním těchto pohledávek ve vykonávacím řízení či v exekuci, nacházela se v situaci, v níž by byl jakýkoliv jiný subjekt tzv. odkupující pohledávky (neboli za úplatu na sebe nechávající pohledávku postoupit), který právě ony budoucí náklady na uplatnění pohledávky zohledňuje vedle dalších faktorů (např. míry rizikovosti obchodu s ohledem na důkazní situaci, existenci exekučního titulu, zajištění pohledávky, ekonomický stav dlužníka apod.) v ceně, za kterou je ochoten pohledávku tzv. odkoupit (stát se cesionářem). Tato cena

přítom byla kalkulována nejen s ohledem na budoucí náklady vynaložené na uplatnění pohledávky, které navíc jsou zpravidla zcela, anebo alespoň převážně, dlužníkem též hrazeny (je-li věřitel ve sporu úspěšný), ale též s ohledem na čistý zisk cesionáře (takový subjekt pak také zvažuje případnou výhodnost směru, třeba i soudního, jinou optikou, když zohledňuje svou vlastní investici a výši zisku). O takovou situaci zde ovšem nešlo, protože obchodní společnost CJH získala pohledávky bezúplatně, tedy ke dni postoupení těchto pohledávek získala jinou majetkovou hodnotu oceněnou podle tržních podmínek v daném prostoru a čase na určitý zlomek (či procento) nominální hodnoty převáděné pohledávky. Za tuto cenu také mohla dále takto získané pohledávky postoupit jinému zájemci, a z těchto důvodů je taková částka jejím prospěchem.

23. S ohledem na uvedené nelze soudům nižších stupňů vytknout, pokud za prospěch, který obchodní společnost CJH získala, považovaly provedeným dokazováním zjištěnou tržní hodnotu postoupených pohledávek. Bude ale třeba se lépe vypořádat s námitkami obhajoby, přinejmenším musí znalec Ing. T. B., Ph.D., v dalším průběhu trestního řízení odpovědět na některé shora (v bodu 21. odůvodnění tohoto usnesení) naznačené otázky, případně reagovat i na další námitky uváděné obhajobou, aby byla beze vší pochybnosti najisto postavena tržní hodnota cedovaných pohledávek, tedy musí jít o cenu, za kterou by reálně obviněný mohl uvedené pohledávky zpeněžit. Pokud by ani další výslech znalce či doplněk jeho znaleckého posudku takové odpovědi nedával, nezbude než přibrat znalce jiného.

24. Obviněný byl uznán vinným zločinem zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2, 3 tr. zákoníku. Trestného činu podle § 255 odst. 2 tr. zákoníku se dopustí, kdo jako podnikatel, společník, člen orgánu, zaměstnanec nebo účastník na podnikání dvou nebo více podnikatelů se stejným nebo podobným předmětem činnosti v úmyslu uvedeném v odstavci 1 (tj. v úmyslu opatřit sobě nebo jinému výhodu nebo prospěch) uzavře nebo dá popud k uzavření smlouvy na úkor jednoho nebo více podnikatelů nebo jejich podniků. Jde o složitou skutkovou podstatu, která u více znaků má více alternativ. Obviněnému bylo v tomto trestním řízení kladeno za vinu, že naplnil uvedenou skutkovou podstatu v té variantě, že „jako společník a současně člen orgánu dvou podnikatelů se stejným předmětem činnosti v úmyslu opatřit jinému výhodu nebo prospěch uzavřel smlouvu na úkor jednoho podnikatele nebo jeho podniku“ [soudy nižších stupňů u více alternativně vyjádřených znaků vybraly jedinou variantu, v jednom případě dokonce dvě alternativy jako kumulativně splněné (společník a člen orgánu), avšak ve dvou případech ponechaly dvě různé alternativy (výhodu nebo prospěch, resp. na úkor podnikatele nebo jeho podniku), aniž by určily, která z nich je splněna, a to zcela ve shodě s obžalobou].

25. Obviněný s touto právní kvalifikací nesouhlasil, neboť soudy nižších stupňů nezhlednily skutečnost, že jediným společníkem všech tří obchodních společ-

ností (AS, A a CJH) byl jen obviněný a nikdo jiný, tedy pokud by nebylo věřitelů na prvních dvou místech uvedených obchodních společností – cedentů, nikoho by vlastně bezúplatným postoupením pohledávek nepoškodil a nikomu nezískal prospěch, protože jemu jako jedinému společníkovi bylo v podstatě lhotejně, která z oněch tří obchodních společností mu vygeneruje zisk, jenž by z takové obchodní společnosti mohl odčerpat (rozdělením zisku společníkům). Pokud je pak argumentováno tím, že tím současně poškodil věřitele cedentů, měl být čin kvalifikován jako trestný čin poškození věřitele, a nikoli jako trestný čin zneužití informace a postavení v obchodním styku, protože poškození věřitelů bylo smyslem jeho činnosti (nikoli poškodit „vlastní“ jím ovládané společnosti). Tento svůj názor opřel též o níže citovanou judikaturu Ústavního soudu.

26. Jakkoliv je možno souhlasit s argumentací soudů nižších stupňů, že je třeba odlišovat ony tři právnické osoby (obchodní společnosti AS, A a CJH) jako subjekty práva a nepovažovat je za majetek obviněného, není možno zcela odhlédnout od faktického stavu a od skutečnosti, že šlo o tzv. jednoosobní obchodní společnosti, které neměly jiného společníka ani jednatele než obviněného. To vyplývá i z nálezu Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 2227/10, publikovaného pod č. 47 ve svazku 60 na str. 547 Sb. nál. a usn. ÚS ČR, který je obecně závazný podle čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky a který připomněl ve svém dovolání i obviněný. Podle uvedeného nálezu lze s výše uvedeným přístupem teorie i aplikační praxe v zásadě souhlasit, ale není možno zcela přehlížet konkrétní vlastnické struktury zainteresovaných obchodních společností a řádně nezohlednit tuto otázku v odůvodnění napadených rozsudků. V citovaném nálezu Ústavní soud jako *obiter dictum* též vznesl připomínky k formulaci trestného činu zneužívání informací v obchodním styku podle § 128 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů, jehož formulace byla v zásadě převzata i do nového, nyní platného trestního zákoníku v § 255 odst. 2 tr. zákoníku, že tato formulace „není zcela v souladu s požadavky jasnosti a určitosti, kladenými na vymezení co nejpřesněji definované skutkové podstaty“, ale že „přesto je možná a nutná ústavně konformní interpretace tohoto ustanovení“, což však klade nároky na pečlivý přístup orgánů činných v trestním řízení, aby ke kriminalizaci obchodních jednání skutečně nedocházelo. Ze všech těchto důvodů je třeba se zabývat všemi rozhodnými skutečnostmi pro příslušnou trestněprávní kvalifikaci, neboť v konečném důsledku je povinností orgánů činných v takových případech při různých možnostech právního posouzení jednání obviněného v obchodním styku použít právní kvalifikaci, která ve všech směrech vystihuje povahu, charakter a účel jednání obviněného. Takto však s ohledem na dále uvedené závěry státního zástupce a posléze i oba soudy nižších stupňů nepostupovaly.

27. Ustanovení o trestném činu zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 tr. zákoníku obsahuje dvě samostatné základní skutkové podstaty, jednak v odstavci 1 postihuje tzv. *insider trading*, jednak v odstavci dru-

hém, o nějž zde jde, tzv. *selftrading* (obchodování ve vlastní prospěch, popř. ve prospěch dalšího subjektu v souvislosti se zneužitím postavení ve dvou či více ekonomických subjektech). Tento trestný čin je zařazen do hlavy šesté zvláštní části trestního zákoníku mezi trestné činy hospodářské, do dílu třetího mezi trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou. Chráněným zájmem společnosti, tedy objektem trestného činu, neboli chráněným právním statkem, je v případě tzv. *selftradingu* zájem na zajištění rovnosti na trhu více ekonomickým subjektům poskytnutím zvláštní ochrany před zneužíváním postavení ve dvou či více podnikatelích (ekonomických subjektech) – srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. Komentář § 140–421. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2601 a násl. (zejm. marg. č. 1, 2 a 11). Tento trestný čin je mnohdy spojován s porušením zákazu konkurence, což ale není podmínkou naplnění znaků tohoto trestného činu (ustanovení nemá tzv. blanketní skutkovou podstatu odkazující na jiné právní normy např. o zákazu konkurence).

28. Se soudy nižších stupňů lze souhlasit v tom směru, že znaky subjektu, objektivní i subjektivní stránky této poměrně široce formulované skutkové podstaty uvedeného trestného činu by byly formálně naplněny. Obviněný skutečně byl ve všech případech jednak společníkem, jednak jednatelem, tedy statutárním orgánem, dvou podnikatelů (jednak cedenta – AS, resp. A, jednak cesionáře – CJH), kteří měli zcela totožný předmět činnosti. Lze též souhlasit s tím, že předmětné smlouvy o bezúplatném postoupení pohledávek byly úkorné vůči cedentům a byly činěny ve prospěch cesionáře.

29. Rovněž lze souhlasit i s tím, že obviněný jednal záměrně, s přímým úmyslem, který navíc směřoval k tomu, aby cesionáři opatřil prospěch (tedy jednomu podnikateli na úkor jiného podnikatele – správně tak v právní větě neměly být uvedeny alternativy v podobě „výhody“, když stačilo vyjádření prospěchu, stejně tak stačilo uvést, že smlouvy byly sjednány na úkor podnikatele, a nikoli i jeho podniku). Uvedený úmysl přesahující objektivní stránku skutkové podstaty daného trestného činu (někdy se hovoří o motivu, pohnutce, příp. specifickém úmyslu či obmyslu, popř. o tzv. druhém úmyslu, jak to učinil soud prvního stupně v této věci) může mít formu i jen úmyslu nepřímého, pokud z konkrétní formulace výslovně nevyplývá, že je třeba, aby pachatel daný následek přímo chtěl, kdy formulace „v úmyslu“ se mnohem spíše blíží spáchání činu k určitému účelu nebo s určitým cílem. Takové závěry uznává nauka (srov. například SOLNÁŘ, V. Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Academia, 1972, s. 247; shodně viz i SOLNÁŘ, V. FENYK, J., CÍSAŘOVÁ, D. Systém českého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Nakladatelství Orac, s. r. o., 2003, s. 315; KRATOCHVÍL, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 301) i judikatura (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 5 Tdo 1475/2015). I tento znak skutkové podstaty tak byl naplněn, přestože obviněný jednal primárně pro-

to, aby z předlužených obchodních společností AS a A vyvedl majetek, který by nebyl přenechán k uspokojení věřitelům v rámci insolvenčního řízení vedeného vůči těmto obchodním společnostem, zvýhodnění CJH bylo důsledkem vyvedení majetku, aby s ním mohl obviněný, byť v rámci jiné obchodní společnosti, disponovat. V daném případě tak lze souhlasit se soudy nižších stupňů, byť to v daném směru pregnančně nevyjádřily, že jednal i v tomto ohledu s úmyslem přímým, neboť součástí plánu sjednání úkorné smlouvy jednomu z jím zastupovaných subjektů byl nutně prospěch druhého z těchto subjektů (vědomí jistoty následku vede vždy k úmyslu přímému, pachatel nemůže takový následek nechťit – srov. například SOLNAR, V. Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Academia, 1972, s. 222; ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. Komentář § 1–139. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 221).

30. Dovolací soud má také ve shodě se soudy nižších stupňů za to, že předmětné smlouvy o postoupení pohledávek, kterými obviněný jako jednatel postupitelů AS i A, zároveň jako jednatel postupníka CJH bezúplatně postupoval pohledávky, které nebyly bezcenné, ale měly soudem zjištěnou tržní hodnotu, byly skutečně absolutně neplatné. Jestliže obchodní společnost bezplatně převádí majetek společnosti jiné osobě, jejímž jménem jedná osoba současně jednající jménem prvně uvedené obchodní společnosti převádějící svůj majetek (zde postupující pohledávky), je zapotřebí jednak souhlasu valné hromady k takovému převodu a jednak dodržet podmínky obvyklé v obchodním styku (§ 196a odst. 1, 2 obch. zák.). Uvedené ustanovení týkající se akciové společnosti se obdobně užije i na společnosti s ručením omezeným podle § 135 odst. 2 obch. zák. Porušení § 196a odst. 1, 2 obch. zák. zakládá absolutní neplatnost smlouvy o postoupení pohledávky podle § 39 obč. zák. pro rozpor se zákonem. Neplatnost těchto smluv však nevylučuje trestní odpovědnost pachatele, který takovým jednáním současně naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí č. 36/2000 Sb. rozh. tr.; ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. Komentář § 140–421. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2613).

31. Přes veškeré shora uvedené závěry dospěl dovolací soud k závěru, že aplikace § 255 odst. 2 tr. zákoníku na jednání obviněného nebyla odpovídající, naplnění znaků dané skutkové podstaty je spíše formální a nakonec zdánlivé, neboť povaha jednání obviněného tomuto ustanovení a jeho účelu neodpovídá. Je třeba argumentovat především chráněným objektem a smyslem daného ustanovení (*argumentum e ratione legis*). Dovolací soud má za to, že sice je pravdou, že obviněný formálně jednal jako jednatel a společník dvou konkurentů na trhu, jak to uvedl soud prvního stupně a akceptoval to i soud odvolací, nicméně do rovnosti na trhu jednáním obviněného nebylo nikterak zasahováno, nešlo o nepřípustný zásah a zneužití postavení obviněného v orgánech dvou podnikatelů při jejich konkurenčním boji. Jediným smyslem a podstatou jednání obviněného bylo pou-

ze tzv. vyvést majetek z jím ovládaných obchodních společností, které byly ve špatném ekonomickém stavu, a to na jiný subjekt, který by obviněný také ovládal, aby mohl takto vyvedený majetek dále použít a tento majetek nebyl užít k uspokojení věřitelů cedentů, tedy obchodních společností AS a A, jejichž ekonomický stav byl podle závěrů soudů nižších stupňů dokonce tak špatný, že se společnosti nacházely v úpadku (ač ani u jedné nebylo dosud insolvenčním soudem rozhodnuto o úpadku – pouze v případě obchodní společnosti A byl samotnou touto společností podán insolvenční návrh, který byl ale odmítnut). Účelem a smyslem jednání obviněného tak nebylo ohrozit trh, hospodářství a rovnost konkurujících si podnikajících subjektů na trhu, ale poškodit věřitele subjektů, na jejichž úkor byly smlouvy sjednány. Pak je ale třeba se skutečně, jak na to poukazoval obviněný, zabývat tím, zda obviněný svým jednáním nenaplnil znaky některého z majetkových trestných činů, a to především těch tzv. úpadkových, z nichž v úvahu přichází zejména trestný čin poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku. Není totiž možno v případech vyvádění majetku z jednoho subjektu poškozujícího jeho věřitele stavět právní kvalifikaci pouze na tom, zda personálně propojená jiná osoba, k jejímuž prospěchu byl majetek vyváděn, měla či neměla postavení konkurenta na trhu, neboli zda měla či neměla stejný nebo podobný předmět činnosti. To v tomto konkrétním případě bylo zcela lhostejné. Skutečným smyslem totiž nebylo poškodit jednoho konkurenta na trhu, u něhož obviněný působil (AS a A), na úkor druhého konkurenta, u něž obviněný také působil (CJH), ale vyvést z prvně uvedených obchodních společností majetek, a poškodit tak věřitele těchto obchodních společností, což nakonec obviněný i sám v dovolání uvádí. Jednáním obviněného tak nebyl porušen účel dané normy uvedené v § 255 odst. 2 tr. zákoníku, a proto taková právní kvalifikace nemůže obstát, neboť nebyl naplněn individuální objekt jako obligatorní znak skutkové podstaty tohoto trestného činu. Tento závěr je zcela v souladu s již zmíněným nálezem Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 2227/10, publikovaným pod č. 47 ve svazku 60 na str. 547 Sb. nál. a usn. ÚS ČR, který je obecně závazný podle čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky. Ústavní soud v uvedeném nálezu zpochybnil dostatečnou jasnost a určitost § 255 tr. zákoníku, žádal jeho ústavně konformní výklad, aby nedocházelo ke kriminalizaci běžných obchodních jednání, přičemž na jeho trestněprávní posouzení, *nota bene* vrcholící nezanedbatelně vysokým trestem, musí být kladeny zvýšené nároky. Jakkoliv je třeba formálně odlišovat majetek obchodních korporací a jejich společníků, není možno v podstatě zcela přehlížet konkrétní vlastnické struktury obou zainteresovaných obchodních společností (zvýhodněné a poškozené tzv. úporným jednáním). V daném případě šlo vždy o tzv. jednoosobní společnosti s ručením omezeným, v nichž byl obviněný v rozhodné době jediným jednatelem i společníkem, úporným jednáním, pokud by nebylo postižení věřitelů některé z poškozených obchodních společností, by tak v konečném důsledku prostřednictvím jím ovládané právnické osoby skutečně

postihoval jen sám sebe, zároveň i jen sám sebe by i zvýhodňoval, takové počínání, nebýt postižení dalších subjektů, by proto nemělo být kriminalizováno. Ovšem majetková práva dalších subjektů jsou chráněna jinými ustanoveními trestního zákoníku, jak bylo shora rozvedeno (např. ustanoveními o tzv. úpadkových trestných činech). Proto právní kvalifikace jednání obviněného dosud užitá orgány činnými v trestním řízení (policejním orgánem, státním zástupcem a soudy nižších stupňů) nemohla ve světle závazné judikatury Ústavního soudu obstát.

32. Shora uvedenými závěry se ale měly zabývat již orgány činné v přípravném řízení, které primárně měly zkoumat, kdo je skutečně reálně zjištěným jednáním obviněného poškozen, kdo je oním poškozeným věřitelem a do jaké míry byl jednáním obviněného poškozen, kolik by se mu bývalo dostalo na uspokojení jeho pohledávky, kdyby nebylo jednání obviněného. Tím se ale orgány činné v trestním řízení dosud vůbec nezabývaly, protože nesledovaly skutečný účel jednání obviněného, nezabývaly se tedy tím, nakolik jednání obviněného poškodilo další subjekty – věřitele postupitelů. Nebyl dosud zjištěn především okruh možných poškozených věřitelů, výše jejich pohledávek, míra, do jaké bylo jejich uspokojení zkráceno jednáním obviněného. V řízení tak dosud nebyly zjištěny základní skutkové okolnosti, které by umožňovaly náležitě kvalifikovat jednání obviněného podle norem trestního práva.

33. Z uvedených důvodů nemohou rozhodnutí soudů nižších stupňů obstát, a proto Nejvyšší soud rozhodl o jejich zrušení podle § 265k odst. 1 tr. ř. Takový restriktivní výklad dosahu § 255 odst. 2 tr. zákoníku odpovídá též požadavku na ústavně konformní výklad, jak jej vyslovil Ústavní soud ve shora citovaném nálezu ze dne 16. 3. 2011, sp. zn. I. ÚS 2227/10, publikovaném pod č. 47 ve svazku 60 na str. 547 Sb. nál. a usn. ÚS ČR.

34. Protože v trestním řízení dosud nebyly objasněny základní skutkové okolnosti ohledně poškozených věřitelů a výše škody, která jim měla být jednáním obviněného způsobena, tedy takových skutkových okolností, bez nichž není možno v hlavním líčení ve věci rozhodnout a které musejí být náležitě popsány i ve skutkové větě výroku rozsudku (resp. i jiného rozhodnutí ve věci samé), a v řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi a bylo by současně na újmu rychlosti řízení, je třeba věc přikázat státnímu zástupci Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích k došetření. Takový postup je v souladu i s judikaturou Ústavního soudu, který ve svém nálezu ze dne 24. 4. 2006, sp. zn. I. ÚS 670/05, který byl publikován pod č. 88 ve svazku 41 na str. 127 Sb. nál. a usn. ÚS ČR, dospěl k závěru, že „péče o dokonalost popisu skutku náleží aktivitě obžaloby, nikoli aktivitě soudu, který se odstraňováním takové vady podílí na prokazování viny obviněného, což rozhodně nelze chápat jako nestranné rozhodování o vině či nevině (byť je k tomu nucen trestním řádem – § 2 odst. 5 *in fine* tr. ř.)“⁴. Nadto takovým postupem bude též zachováno právo obviněného na obha-

jobu ve smyslu § 2 odst. 13 tr. ř., čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 3 písm. b), c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, neboť obviněný musí znát všechny rozhodné skutečnosti, které jsou mu kladeny za vinu a z nichž je vyvozována jeho trestní odpovědnost, aby se mohl účinně bránit takovému obvinění. Zvoleným postupem (vrácení věci k došetření) bude zachováno především právo obviněného na tzv. obhajobu materiální (právo hájit se sám a prostředky podle vlastního uvážení), k čemuž v přípravném řízení slouží i institut skončení vyšetřování (§ 166 a 167 tr. ř.), v jehož rámci je obviněnému dána možnost v přiměřené lhůtě prostudovat spis a učinit návrhy na doplnění vyšetřování. Zvolený postup má spojitost i s právem na tzv. obhajobu formální (právo mít obhájce, s nímž se může radit o způsobu obhajoby), neboť obhájce je oprávněn být přítomen při vyšetřovacích úkonech, jejichž výsledek může být použit jako důkaz v řízení před soudem (§ 165 odst. 2 tr. ř.), což může být významné při výslechu svědků – poškozených u majetkových deliktů. V neposlední řadě je obsahem práva na obhajobu i právo obviněného vyžadovat od orgánů činných v trestním řízení takový postup, aby byl náležitě zjištěn skutkový stav, o kterém nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu nezbytném pro rozhodnutí, zejména pak právo vyžadovat objasňování všech skutečností se stejnou pečlivostí svědčící nejen v neprospěch obviněného, ale i v jeho prospěch, a to i bez jeho návrhu. Více k tomu srov. odbornou literaturu – např. ŠÁMAL, P., MUSIL, J., KUČTA, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 94 a násl.; JELÍNEK, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. vydání. Praha: Leges, 2016, s. 169 a násl. Zvoleným postupem tak bude zachováno právo obviněného se v plné míře seznámit s rozsahem obvinění, nově zjištěnými skutečnostmi nezbytnými pro případné uplatnění trestní odpovědnosti, jakož i právo na účinnou obranu vůči nově zvolené právní kvalifikaci a právo navrhnout ohledně ní nové důkazy. Postup soudů pak v takovém případě nebude překvapivý, jako by tomu bylo v případě jiné alternativy spočívající v postupném doplňování těchto skutkových okolností až v řízení před soudem prvního stupně a (případně i opakovaném) upozornění na změnu právní kvalifikace před vynesením rozhodnutí ve věci samé. Zvolený postup tak odpovídá i judikatuře Ústavního soudu, zejména pak k otázce práva na obhajobu – tak např. nález ze dne 24. 2. 2005, sp. zn. IV. ÚS 251/04, který byl publikován pod č. 34 ve svazku 36 na str. 379 Sb. nález. a usn. ÚS ČR, nález ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. III. ÚS 2764/08, který byl publikován pod č. 53 ve svazku 60 na str. 663 Sb. nález. a usn. ÚS ČR.

35. Dovolací soud proto ze shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že soudy prvního i druhého stupně nesprávně právně kvalifikovaly jednání obviněného jako zločin zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2, 3 tr. zákoníku, a proto Nejvyšší soud využil kasačního oprávnění a podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil jak napadené usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2016, sp. zn. 9 To 27/2016, tak i rozsudek Krajského soudu v Českých Budě-

jovicích ze dne 14. 12. 2015, sp. zn. 16 T 40/2014. Dále podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak přikázal státnímu zástupci Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích věc k došetření.

36. Protože Nejvyšší soud rozhodl o zrušení napadeného rozhodnutí podle § 265k tr. ř. a přikázání věci k novému projednání a rozhodnutí podle § 265l odst. 1 tr. ř. a zároveň je zřejmé, že vadu nelze odstranit ve veřejném zasedání o dovolání podle § 265i tr. ř., učinil takové rozhodnutí v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

č. 33

Č. 34

Č. 34

Právnícká osoba, Trestní odpovědnost, Přiřitatelnost činu právnické osobě
§ 8 odst. 1, 2, 3 t. o. p. o.

Ustanovení § 8 odst. 3 t. o. p. o. připouští vyvodit trestní odpovědnost právnické osoby i tehdy, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v § 8 odst. 1 a 2 t. o. p. o. Rozhodná skutková zjištění ovšem musí i v tomto případě poskytovat dostatečný podklad ke spolehlivému závěru, že určitá fyzická osoba – byť neznámá či neztotožněná – spáchala protiprávní čin jménem¹ trestně odpovědné právnické osoby, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti (např. že v rozporu se svými povinnostmi úmyslně zatajila účetnictví společnosti s ručením omezeným s dalšími důsledky uvedenými v § 254 odst. 1 tr. zákoníku), že si tak počínala v postavení vyžadovaném podle § 8 odst. 1 písm. a) až d) t. o. p. o. (např. jako jednatel společnosti s ručením omezeným) a že vzhledem k tomu lze přiřítat spáchání trestného činu právnické osobě ve smyslu § 8 odst. 2 t. o. p. o. (např. v důsledku spáchání činu statutárním orgánem právnické osoby či jeho členem). Tyto podmínky však nebudou splněny, pokud soudy nižších stupňů učinily skutkový závěr, podle něhož nebylo prokázáno, že se stal skutek, kterým měla určitá fyzická osoba založit trestní odpovědnost právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 1 a 2 t. o. p. o., resp. jestliže ve vztahu k takové fyzické osobě se soudům nepodařilo vůbec zjistit, zda a jakým způsobem jednala.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2016, sp. zn. 5 Tdo 784/2016, ECLI:CZ:NS:2016:5.TDO.784.2016.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání nejvyššího státního zástupce, které podal v neprospěch obviněné obchodní společnosti C., s. r. o., se sídlem R., P. 3 – Ž., proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 11 To 68/2016, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Kladně pod sp. zn. 26 T 102/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 10. 11. 2015, sp. zn. 26 T 102/2015, byla obviněná obchodní společnost C., s. r. o., podle § 226 písm. a) tr. ř.

¹ S účinností od 1. 12. 2016 v zákoně o t. o. p. o., ve znění zákona č. 183/2016 Sb., vypuštěn znak: „jejím jménem“ (tj. jménem právnické osoby).

zproštěna obžaloby státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Kladně ze dne 24. 8. 2015, sp. zn. 1 Zt 124/2015, která kladla obviněné za vinu spáchání skutku podrobně popsaného pod bodem II. ve zprošťujícím výroku v citovaném rozsudku, v němž byl spatřován přečin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. zákoník“). Tohoto skutku se podle obžaloby měla dopustit obviněná obchodní společnost tím, že v době od 11. 1. 2013 do 23. 10. 2014 její jednatel T. F. v úmyslu zbavit se své odpovědnosti za obchodní vedení společnosti, která mu náležela jako „statutárním zástupci“ společnosti, dne 23. 10. 2014 účelově jmenoval jednatelem obchodní společnosti C., s. r. o., P. H. a dále dne 24. 10. 2014 na základě smlouvy o převodu obchodního podílu převedl svůj obchodní podíl ve zmíněné obchodní společnosti na P. H., a ačkoli údajně podle předávacího protokolu ze dne 24. 10. 2014 předal P. H. účetní doklady obchodní společnosti C., s. r. o., ve skutečnosti mu je nepředal, svým jednáním tak zmíněná obchodní společnost vytvořila situaci, v důsledku které znemožnila dohledání účetnictví, tím účetnictví úmyslně zatajila a ztížila nebo i vyloučila možnost příslušného správce daně kontrolovat hospodaření společnosti, došlo tak k ohrožení včasného a řádného vyměření daně z příjmů právnických osob za rok 2012 a 2013 a současně obviněná obchodní společnost ohrozila majetková práva jejího věřitele – obchodní společnosti Č. I. z., a. s., která má vůči obchodní společnosti C., s. r. o., pohledávky ve výši 50 000 Kč a 87 677 Kč. Podle závěru soudu prvního stupně totiž nebylo prokázáno, že se tento skutek stal.

2. Týmž rozsudkem byl dále podle § 226 písm. a) tr. ř. zproštěn obžaloby státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Kladně ze dne 24. 8. 2015, sp. zn. 1 Zt 124/2015, i obviněný T. F. pro skutek podrobně popsaný pod bodem I. ve zprošťujícím výroku v citovaném rozsudku, v němž obžaloba spatřovala přečin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3 tr. zákoníku. Skutek, který měl spáchat tento obviněný, byl vymezen prakticky shodně jako u obviněné obchodní společnosti.

3. Proti zmíněnému rozsudku soudu prvního stupně podal státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Kladně v neprospěch obviněné obchodní společnosti C., s. r. o., a obviněného T. F. odvolání, o nichž rozhodl Krajský soud v Praze usnesením ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 11 To 68/2016, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Nejvyšší státní zástupce podal dne 29. 4. 2016 proti citovanému usnesení Krajského soudu v Praze dovolání v neprospěch obviněné obchodní společnosti C., s. r. o., a uplatnil v něm dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g)

a) 1) tr. ř. Dovolatel vytkl nesprávnost použití důvodu zproštění obžaloby podle § 226 písm. a) tr. ř., neboť i po provedení dokazování u hlavního líčení zůstalo nepochybně, že došlo k předání funkce jednatele a poté k převodu obchodního podílu mezi obviněným T. F. a P. H., přičemž po tomto převodu se účetní doklady obviněné obchodní společnosti C., s. r. o., staly nedohledatelnými. Podle názoru nejvyššího státního zástupce nejsou pochybnosti ani o následném ohrožení včasného a řádného vyměření daně z příjmů právnických osob a ohrožení majetkových práv jiného subjektu v důsledku chybějícího účetnictví z doby před realizací převodu obchodního podílu. Nebyl objasněn pouze konkrétní průběh předání funkce jednatele a převodu obchodního podílu, zejména otázka průkaznosti předání a převzetí účetnictví. Na základě těchto skutečností má dovolatel za to, že skutek se nepochybně stal a skutkový děj se přinejmenším zčásti odehrál tak, jak je uvedeno v obžalobě, a proto připadalo v úvahu zproštění obžaloby obviněné podle § 226 písm. b) tr. ř., což připustil i odvolací soud. Zproštění obviněné podle § 226 písm. a) tr. ř. mělo podle nejvyššího státního zástupce za následek extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením.

5. Podle názoru dovolatele však nemůže obstát ani závěr, že nebyly splněny podmínky trestní odpovědnosti právnické osoby uvedené v § 8 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ve zkratce „t. o. p. o.“). Nejvyšší státní zástupce zde s odkazem na § 254 odst. 1 alinea 3 tr. zákoníku a § 8 odst. 1, 2 a 3 t. o. p. o. a na předpoklady, jejichž splnění vyžaduje spáchání trestného činu právnickou osobou podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2015, sp. zn. 8 Tdo 627/2015, namítl, že trestní odpovědnost právnické osoby není bezpodmínečně vázána na souběžnou trestní odpovědnost konkrétní fyzické osoby, protože zákon výslovně v § 8 odst. 3 t. o. p. o. počítá s možností, že se nepodaří určit takovou fyzickou osobu. Trestní odpovědnost právnické osoby by nepřicházela v úvahu pouze tehdy, kdyby skutková zjištění ohledně fyzické osoby zůstala natolik neurčitá, že by jí mohla být i osoba stojící zcela mimo vnitřní strukturu právnické osoby. Soudy nižších stupňů ovšem neučinily žádné skutkové zjištění o možném protiprávním zásahu třetích osob do účetnictví obviněné právnické osoby a z provedeného dokazování ani nevyplynuly žádné okolnosti zakládající reálné podezření z takového zásahu. Ustanovení § 8 odst. 3 t. o. p. o. se uplatní právě v případě, když okruh více možných fyzických osob bude na základě provedeného dokazování jednoznačně omezen na osoby splňující podmínky uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) až d) t. o. p. o., přičemž podle dovolatele mohli protiprávně nakládat s účetnictvím obviněné buď obviněný T. F., anebo P. H., a to vždy v pozici jednatelů jako statutárních orgánů obviněné právnické osoby. Výsledkem jejich jednání pak byla nedohledatelnost účetnictví této právnické osoby s negativním dopadem na práva dalších subjektů.

6. Jak dále nejvyšší státní zástupce zdůraznil, naplnění subjektivní stránky přečinu zkraslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 ali-

nea 3 tr. zákoníku lze dovodit jak u obviněného T. F., tak u P. H., což vyplývá i z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2008, sp. zn. 5 Tdo 536/2008, podle něhož je subjektivní stránka tohoto přečinu dána i tehdy, když pachatel nesplní povinnost vyplývající z § 35 odst. 6 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Přitom podle dovolatele u obviněného T. F. ani u P. H. nelze uvažovat o excesu, tj. že by spáchali čin nikoli v zájmu právnické osoby, ale ve svém vlastním zájmu na její úkor. Nejvyšší státní zástupce zde opětovně odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2015, sp. zn. 8 Tdo 627/2015, neboť podle něj je evidentní, že ohrožení správného a řádného vyměření daně z příjmů právnických osob a nevymáhání pravomocně přisouzeného nároku jiným subjektem znamenalo výhodu pro obviněnou právnickou osobu.

7. Závěrem svého dovolání nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil jak napadené usnesení odvolacího soudu, tak rozsudek soudu prvního stupně v části týkající se obviněné obchodní společnosti C., s. r. o., jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a aby věc přikázal soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

8. Obviněná obchodní společnost C., s. r. o., se vyjádřila k dovolání nejvyššího státního zástupce prostřednictvím svého opatrovníka. Podle jejího názoru věc byla posouzena správně a obviněná se ztotožnila se závěrem soudů nižších stupňů. Proto obviněná navrhla Nejvyššímu soudu, aby zamítl dovolání nejvyššího státního zástupce jako nedůvodné.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

10. Nejvyšší státní zástupce uplatnil ve svém dovolání dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. První z nich je naplněn, jestliže napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Druhý z dovolacích důvodů lze dovodit, když bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání obsažený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

11. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud připomíná, že je dán zejména tehdy, jestliže skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplnňuje znaky žádného trestného činu. Nespráv-

né právní posouzení skutku může spočívat i v tom, že rozhodná skutková zjištění sice potvrzují spáchání určitého trestného činu, ale soudy nižších stupňů přesto dospěly k závěru, že nejde o trestný čin, ačkoli byly naplněny všechny jeho zákonné znaky. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, které lze dovodit pouze za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

IV.

Důvodnost dovolání

12. K námitce nejvyššího státního zástupce, kterou s odkazem na shora citovaný dovolací důvod zaměřil proti důvodu zproštění obžaloby podle § 226 písm. a) tr. ř., přičemž podle něj připadalo v úvahu pouze zproštění obžaloby obviněné podle § 226 písm. b) tr. ř., Nejvyšší soud uvádí následující. Důvod zproštění obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř. je namístě tehdy, jestliže se skutkový děj, který tvoří základ obžaloby, sice skutečně alespoň z podstatné části udál, protože došlo k tomu, v čem obžaloba spatřovala jednání pachatele a jím způsobený následek, tj. byla spolehlivě prokázána podstata žalovaného skutku, o němž je soud povinen a oprávněn rozhodovat podle § 220 odst. 1 tr. ř. (viz rozhodnutí pod č. 37/1989 II. Sb. rozh. tr.), ale prokázaný skutek, pro nějž je obviněný stíhán, nenaplní všechny objektivní i subjektivní znaky žádné skutkové podstaty trestného činu (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2814). Jak ovšem vyplývá z výroku i z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, v případě obviněné obchodní společnosti C., s. r. o., soud prvního stupně dospěl především k závěru, podle něhož vůbec nebylo prokázáno, že by se stal skutek založený na nepředání účetních dokladů mezi původním a novým jednatelem zmíněné obchodní společnosti, v důsledku čehož mělo dojít k zatajení jejího účetnictví a k ohrožení včasného a řádného vyměření daně z příjmů právnických osob a k ohrožení majetkových práv věřitelů této obchodní společnosti.

13. Takovému skutkovému zjištění pak odpovídá důvod zproštění obžaloby podle § 226 písm. a) tr. ř., který je naplněn tehdy, jestliže se ani po využití všech dostupných důkazních prostředků nepodařilo prokázat to, že se vůbec stal skutek popsany v obžalobě. Přitom postačí i důvodné pochybnosti o tom, zda se žalovaný skutek opravdu stal, ale nevyžaduje se prokázání (rozumná jistota), že se skutek nestal (viz rozhodnutí pod č. 13/1982 Sb. rozh. tr.). Pro postup podle poslední citovaného ustanovení navíc není nutné, aby se nestalo nic z toho, co uvádí žalobní návrh, ale stačí, pokud se nestalo to, co tvoří podstatu skutku (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. Komentář. II. díl. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2814). Jestliže tedy v nyní posuzované věci soud prvního stupně dospěl k závěru, podle něhož vůbec nebylo prokázáno, že by se skutek stal, nemohl obviněnou obchodní společnost zprostit obžaloby z důvodu uvedeného v § 226

písm. b) tr. ř., který je podmíněn zjištěním, že se skutek stal, tj. jeho spáchání obviněným je spolehlivě prokázáno. Soud prvního stupně tudíž respektoval vztah obou zmíněných důvodů zproštění obžaloby i citovanou judikaturu. Z týchž důvodů zde nemohlo dojít ani k tzv. extrémnímu rozporu mezi skutkovými zjištěními a právním posouzením, jak ho namítl nejvyšší státní zástupce. Navíc dovolatel nijak blíže nevymezil takový rozpor, tj. mezi kterým konkrétním skutkovým zjištěním a jakým právním posouzením je údajný rozpor, a už vůbec neodůvodnil, v čem by měla být jeho extrémnost.

14. Proto tvrzením, že u obviněné obchodní společnosti C., s. r. o., přicházelo v úvahu zproštění obžaloby pouze z důvodu podle § 226 písm. b) tr. ř., neboť dovolatel má za to, že žalovaný skutek se nepochybně stal a skutkový děj se odehrál přinejmenším zčásti tak, jak je uvedeno v obžalobě, nejvyšší státní zástupce nenamítá hmotněprávní vady. Uvedenými výhradami totiž zpochybňuje skutková zjištění soudů nižších stupňů, podle nichž nebylo prokázáno, že se žalovaný skutek stal. Dovolání je v takovém případě podáno z jiného než zákonem stanoveného důvodu, a proto k těmto skutkovým výhradám dovolatele nebylo možno přihlídnout a Nejvyšší soud nemohl z jejich podnětu meritorně přezkoumávat věc, což ostatně sám nejvyšší státní zástupce v dovolání připouští. Kdyby měl Nejvyšší soud vyhovět jeho dovolání ohledně důvodu zproštění obžaloby, musel by učinit odlišný skutkový závěr, než k jakému dospěly soudy nižších stupňů ve svých rozhodnutích. Jak totiž bylo už shora zdůrazněno, důvod zproštění obžaloby podle § 226 písm. a) tr. ř. je založen na předpokladu, podle kterého nebylo prokázáno, že se stal skutek, pro nějž byl obviněný stíhán, zatímco důvod zproštění obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř. je podmíněn opačným závěrem, tj. že se skutek stal (jeho spáchání obviněným je dostatečně prokázáno), ale není trestným činem. To jsou naprosto odlišné skutkové varianty a případná změna jedné v druhou vyžaduje provedení nebo zopakování alespoň podstatných důkazů ke stíhanému skutku, což ovšem není možné v řízení o dovolání, kde se důkazy až na výjimky neprovádějí (§ 265r odst. 7 tr. ř.), a Nejvyšší soud je zásadně povinen vycházet ze skutkového stavu zjištěného v řízení před soudy prvního a druhého stupně a z jejich skutkových závěrů.

15. Nejvyšší soud nesouhlasí s dovolatelem ani v tom, že v trestní věci obviněné obchodní společnosti C., s. r. o., soudy nižších stupňů učinily chybný závěr o nesplnění podmínek trestní odpovědnosti právnické osoby obsažených v § 8 t. o. p. o. Podle § 8 odst. 3 t. o. p. o. sice trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v § 8 odst. 1 a 2 t. o. p. o. Z hlediska založení trestní odpovědnosti právnické osoby tedy není nutné zjistit a prokázat, jaká fyzická osoba spáchala protiprávní čin jménem určité právnické osoby, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, a to v postavení uvedeném v § 8 odst. 1 písm. a) až d) t. o. p. o. tak, aby bylo možno přičítat právnické osobě spáchání trestného činu ve smyslu § 8

odst. 2 t. o. p. o. Důležité je pouze to, aby bylo prokázáno, že se takového jednání dopustila konkrétní fyzická osoba, i když se ji nepodaří identifikovat či ztotožnit. Tím zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim výrazně osamostatňuje trestní odpovědnost právnických osob a odlišuje ji od trestní odpovědnosti fyzických osob uvedených v § 8 odst. 1 písm. a) až d) t. o. p. o. Trestní odpovědnost právnické osoby tedy není závislá na tom, zda bude možno zjistit, nebo dokonce usvědčit či odsoudit za spáchaný trestný čin konkrétní fyzickou osobu, která jednala ve smyslu § 8 odst. 1 a 2 t. o. p. o. (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 214).

16. Na základě výše uvedeného tak lze dát nejvyššímu státnímu zástupci za pravdu v tom, že trestní odpovědnost právnické osoby není bezpodmínečně vázána na souběžnou trestní odpovědnost konkrétní fyzické osoby uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) až d) t. o. p. o. a že § 8 odst. 3 t. o. p. o. se uplatní v případě, když okruh více možných fyzických osob bude na základě provedeného dokazování jednoznačně omezen na osoby splňující podmínky podle § 8 odst. 1 písm. a) až d) t. o. p. o. V nyní posuzovaném případě však tomu tak není, neboť soud prvního stupně dospěl na základě provedených důkazů ke skutkovému zjištění, podle něhož nebylo prokázáno, že by se posuzovaný skutek vůbec stal, a to jak ve vztahu k obviněnému T. F., tak ve vztahu k obviněné obchodní společnosti C., s. r. o. Nejvyšší státní zástupce tedy vychází v dovolání z jiných skutkových závěrů a předpokladů, když tvrdí, že protiprávně mohl nakládat s účetnictvím obviněné obchodní společnosti buď obviněný T. F., anebo P. H., a to vždy v pozici jednatele jako statutárního orgánu zmíněné obchodní společnosti. Soud prvního stupně totiž dospěl ke skutkovému zjištění, podle něhož nebylo prokázáno, že by s účetnictvím obviněné obchodní společnosti C., s. r. o., protiprávně nakládal obviněný T. F., resp. že by ho v rozporu se svými povinnostmi nepředal P. H. jako novému jednateři obviněné obchodní společnosti. Ohledně P. H. pak soud prvního stupně vůbec nezkoumal možnost protiprávního nakládání s účetnictvím obviněné obchodní společnosti, neboť tento odmítl v hlavním líčení vypovídat jako svědek a žádný jiný důkaz o tom, jak jmenovaný jednal či nejednal, zde není k dispozici. Zároveň soudy nižších stupňů neučinily žádná skutková zjištění o možném neoprávněném zásahu jiných osob do účetnictví obviněné obchodní společnosti C., s. r. o. Soudy tedy nedospěly k takovému skutkovému závěru, z něhož vychází nejvyšší státní zástupce ve svém dovolání a který by mohl založit trestní odpovědnost obviněné obchodní společnosti, tj. že by protiprávní čin spáchal jejím jménem, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti buď obviněný T. F., anebo P. H., a to kterýkoli z nich v postavení jednatele společnosti s ručením omezeným jako obviněné právnické osoby. V tomto směru totiž dovolatel činí skutkové závěry, k nimž soudy nižších stupňů nedospěly a které jsou podmíněny jinými výsledky dokazování, než z jakých soudy vycházely.

17. Proto Nejvyšší soud uzavírá, že § 8 odst. 3 t. o. p. o. sice nebrání vyvodit trestní odpovědnost právnické osoby ani tehdy, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v § 8 odst. 1 a 2 t. o. p. o. Rozhodná skutková zjištění ovšem musí i v tomto případě poskytovat dostatečný podklad ke spolehlivému závěru, že určitá fyzická osoba – byť neznámá či neztožněná – spáchala protiprávní čin jménem trestně odpovědné právnické osoby, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti (např. že v rozporu se svými povinnostmi úmyslně zatajila účetnictví společnosti s ručením omezeným s dalšími důsledky uvedenými v § 254 odst. 1 tr. zákoníku), že si tak počínala v postavení vyžadovaném podle § 8 odst. 1 písm. a) až d) t. o. p. o. (např. jako jednatel společnosti s ručením omezeným) a že vzhledem k tomu lze přičítat spáchání trestného činu právnické osobě ve smyslu § 8 odst. 2 t. o. p. o. (např. v důsledku spáchání činu statutárním orgánem právnické osoby či jeho členem). Tyto podmínky však nebudou splněny, pokud soudy nižších stupňů učinily skutkový závěr, podle něhož nebylo prokázáno, že se stal skutek, kterým měla určitá fyzická osoba založit trestní odpovědnost právnické osoby ve smyslu § 8 odst. 1 a 2 t. o. p. o., resp. jestliže ve vztahu k takové fyzické osobě se soudům nepodařilo vůbec zjistit, zda a jakým způsobem jednala.

18. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. Nejvyšší soud připomíná, že ho lze naplnit ve dvou alternativách. Podle první z nich je tento dovolací důvod dán tehdy, pokud bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí. V této variantě jde o procesní dovolací důvod, který spočívá v porušení práva na přístup strany k druhé soudní instanci, a to zejména ve formě odmítnutí nebo zamítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání napadeného rozhodnutí. V nyní posuzované věci však bylo odvolání státního zástupce v souladu se zákonem a v řádně provedeném odvolacím řízení podle § 254 tr. ř. věcně přezkoumáno a za dodržení všech zákonných podmínek odvolací soud podle § 256 tr. ř. rozhodl o zamítnutí tohoto odvolání, neboť ho neshledal důvodným. Procesní podmínky stanovené pro takové rozhodnutí odvolacího soudu tedy byly splněny, neboť nedošlo k omezení státního zástupce v jeho přístupu k odvolacímu soudu, a tudíž nemohl být naplněn ani zmíněný dovolací důvod v jeho první alternativě.

19. Podle druhé alternativy lze dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. shledat za situace, pokud v řízení, které předcházelo vydání napadeného rozhodnutí, byl dán jiný z důvodů dovolání obsažených v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Nejvyšší státní zástupce se ve svém dovolání domáhal existence dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. K tomuto důvodu dovolání se Nejvyšší soud podrobně vyjádřil již výše, přičemž shledal, že námitky nejvyššího státního zástupce mu neodpovídají.

20. Na podkladě všech výše popsanych skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že nejvyšší státní zástupce i přes svůj formální poukaz na dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř. podal dovolání z jiných než zákonem stanovených důvodů, protože v něm neuplatnil žádnou námitku, která by odpovídala těmto dovolacím důvodům. Proto Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl dovolání nejvyššího státního zástupce, aniž byl oprávněn věcně přezkoumat zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí a správnost řízení, které mu předcházelo.

Č. 35

Č. 35

Vazba, Trvání vazby

§ 72 odst. 1, 2 tr. ř.

I. Návrh státního zástupce podle § 72 odst. 1, 2 tr. ř. je specifickým procesním úkonem, z jehož obsahu musí vyplývat, že státní zástupce navrhuje ponechání obviněného ve vazbě. Za takový návrh však nelze pokládat např. přípis státního zástupce, jímž podle § 73b odst. 2 věta druhá tr. ř. pouze předkládá soudu žádost obviněného o propuštění z vazby, nebo stížnost státního zástupce proti usnesení, kterým soud rozhodl o přípustnosti přijetí peněžitě záruky podle § 73a odst. 2 písm. a) tr. ř.

II. Patnáctidenní lhůta k podání návrhu státního zástupce na vydání rozhodnutí soudce o dalším trvání vazby podle § 72 odst. 2 tr. ř. je prekluzivní, jejím marným uplynutím nepřichází v úvahu další trvání vazby obviněného a nemohou trvat ani instituty vazbu nahrazující podle § 73 a § 73a tr. ř. V takovém případě je třeba vydat příkaz k propuštění obviněného z vazby podle § 73b odst. 6 *per analogiam* tr. ř.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 7. 2015, sp. zn. 4 To 67/2015, ECLI:CZ:VSPH:2015:4.TO.67.2015.1)

Vrchní soud v Praze ke stížnosti obviněného L. T. podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. zrušil usnesení státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 24. 6. 2015, č. j. VZV 12/2014-1352, a sám nově rozhodl o zrušení peněžitě záruky, dohledu probačního úředníka a předběžného opatření spočívajícího v uloženém zákazu vycestování do zahraničí v usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. 0 Nt 3826/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Napadeným usnesením rozhodl státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze v trestní věci obviněného L. T., stíhaného pro zvlášť závažný zločin účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1 alinea 2 tr. zákoníku, zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), b), odst. 4 písm. a), b), c) tr. zákoníku a zločin neoprávněné podnikání podle § 251

odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, spáchaných ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, o žádosti obviněného L. T. podané dne 12. 6. 2015 jeho obhájcem, o zrušení peněžité záruky, dohledu probačního úředníka a předběžného opatření tak, že

č. 35

1. podle § 73 odst. 1 písm. c) tr. ř. *a contrario* se žádost o zrušení dohledu probačního úředníka zamítá,

2. podle § 73a odst. 5 tr. ř. se žádost obviněného o zrušení peněžité záruky zamítá, a

3. podle § 88n odst. 3 tr. ř. se žádost obviněného o zrušení předběžného opatření spočívajícího v uloženém zákazu vycestování do zahraničí zamítá.

2. V odůvodnění usnesení poukázal státní zástupce na to, že dne 15. 6. 2015 mu byl doručen návrh obhájce obviněného L. T. na zrušení peněžité záruky, probačního dohledu a předběžného opatření. V odůvodnění usnesení jsou shrnuty důvody návrhu, které jsou obdobné jako nynější stížnostní námitky (viz níže). Státní zástupce k tomu uvedl, že vznesené výhrady se primárně týkají rozhodnutí soudu ze dne 22. 10. 2014, resp. ze dne 18. 12. 2014, proti kterému je přípustný opravný prostředek, který však obviněný ani jeho obhájce nepodali. Formálně vzato je předmětná žádost podle obsahu stížností proti zmíněným rozhodnutím soudu. Státní zástupce není o stížnosti proti rozhodnutí soudu oprávněn rozhodovat. Výhradu týkající se absence návrhu státního zástupce podle § 72 odst. 2 tr. ř. státní zástupce odmítl s odůvodněním, že § 72 odst. 1 tr. ř. se primárně vztahuje na rozhodování o dalším trvání, tj. prodloužení vazby, a je sporný výklad, že by v tomto režimu musel státní zástupce podávat i návrh na propuštění obviněného z vazby. Podle § 71 odst. 1 tr. ř. je totiž státní zástupce o propuštění z vazby povinen rozhodnout v okamžiku, kdy má za to, že důvody vazby pominuly nebo že je lze nahradit některým z opatření uvedených v § 73 a 73a tr. ř. Z toho plyne, že pokud by státní zástupce podával soudu návrh na propuštění z vazby, jednal by v rozporu s tímto ustanovením trestního řádu, neboť by vědomě způsobil stav, kdy až do rozhodnutí soudu obviněný bude omezen na svobodě, a to za situace, kdy státní zástupce již dospěl k závěru, že důvody vazby pominuly nebo je lze nahradit, takže byl povinen sám neprodleně rozhodnout. Nad rámec výše uvedeného má státní zástupce za to, že návrh na prodloužení lhůty fakticky podán byl. Za takový návrh je možno považovat jak přípis státního zástupce ze dne 9. 9. 2014, kterým soudu předložil žádost obviněného o propuštění z vazby, tak i stížnost státního zástupce ze dne 7. 10. 2014 proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4, sp. zn. 0 Nt 3826/2014, ze dne 30. 9. 2014, kterým bylo rozhodnuto podle § 73a odst. 2 písm. a) tr. ř., že přijetí peněžité záruky v náhradu vazebních důvodů podle § 67 písm. a), c) tr. ř. u obviněného L. T. je přípustné a výše peněžité záruky byla stanovena částkou 5 mil. Kč. Každé podání je třeba ve smyslu § 59 odst. 1 tr. ř. posoudit podle jeho obsahu, i když je nesprávně označeno. Státní zástupce již ve shora citovaném přípise ze dne 9. 9. 2014 a pak ve stížnosti ze dne 7. 10.

2014 zřetelně formuloval stanovisko, že důvody vazby trvají i nadále, a vyslovil návrh, aby vazba obviněného trvala i nadále. S ohledem na popsanou procesní situaci, kdy soud dříve než 15 dnů před uplynutím lhůty tří měsíců rozhodl o žádosti obviněného o propuštění z vazby tak, že jsou dány podmínky pro nahrazení vazby peněžitou zárukou, a též ještě před uplynutím stanovené lhůty tří měsíců rozhodl, byť nepravomocně, i o propuštění obviněného z vazby, je státní zástupce přesvědčen, že namítaný postup státního zástupce i soudu není v rozporu s trestním řádem. Proto státní zástupce žádosti nevyhověl, když neshledal ani to, že by podmínky pro zrušení nebo změnu výše peněžitě záruky či zrušení uloženého předběžného opatření nastaly z jiných než namítaných důvodů.

II. Stížnost

3. Proti tomuto usnesení podal obviněný L. T. stížnost, kterou odůvodnil prostřednictvím svého obhájce. Připomněl, že Obvodní soud pro Prahu 4 sám v odůvodnění svého usnesení ze dne 18. 12. 2014 uvedl, že usnesení ze dne 22. 10. 2014 vydal proto, že měl na paměti nutnost rozhodnout do tří měsíců od právní moci od posledního rozhodování o vazbě, kdy musel rozhodnout do 22. 10. 2014, neboť právě v tento den by uplynula doba od právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby, přičemž návrh na ponechání ve vazbě nebyl státním zástupcem podán. Podle názoru obvodního soudu rozhodnutí o přípustnosti přijetí peněžitě záruky není rozhodnutím o vazbě ve vlastním slova smyslu. Dále stěžovatel uvedl, že nesouhlasí s názorem státního zástupce, že předložení žádosti obviněného o propuštění z vazby soudu podle § 73b odst. 2 tr. ř., případně podání stížnosti proti usnesení soudu o přípustnosti peněžitě záruky podle § 74 odst. 1 tr. ř., je návrhem podle § 72 odst. 1 tr. ř. Nezbytnou podmínkou pro rozhodnutí soudu o dalším trvání vazby po uplynutí tří měsíců od právní moci předcházejícího rozhodnutí o vazbě je přitom právě návrh státního zástupce. Jak vyplývá z § 73b odst. 3 tr. ř., není-li návrh podán, není soudce oprávněn o dalším trvání vazby sám rozhodnout. Přitom jak lhůta pro předložení návrhu státního zástupce, tak lhůta pro rozhodnutí soudu jsou lhůtami propadnými. V dané věci je ovšem zřejmé, že státní zástupce návrh v zákonné lhůtě nepodal. Proto měl postupovat podle § 72 odst. 1 poslední věty tr. ř. *per analogiam* a vydat příkaz k propuštění obviněného z vazby na svobodu. Pokud tak neučinil státní zástupce, měl to učinit soud. Ani to se však nestalo a obviněný zůstal až do 23. 12. 2014 ve vazbě, aniž pro to byly splněny zákonné podmínky. Pokud tedy Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 18. 12. 2014, které nabylo právní moci dne 23. 12. 2014, rozhodl o propuštění obviněného z vazby na svobodu za současného nahrazení vazby peněžitou zárukou, dohledem probačního úředníka a zákazem vycestování do zahraničí, postupoval v rozporu se zákonem. O nahrazení vazby totiž nemělo být vůbec rozhodováno,

neboť nejpozději dne 22. 10. 2014 měl být obviněný na základě příkazu k propuštění podle § 73b odst. 6 tr. ř. z vazby propuštěn na svobodu bez jakýchkoliv omezení. Stěžovatel konečně dodává, že ani z usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 22. 10. 2014, ani z usnesení téhož soudu ze dne 18. 12. 2014 nevyplývá, jaké vazební důvody u obviněného nadále trvají a zda nějaké existují, aby bylo nutno vazbu nahrazovat jinými instituty. To nabývá na významu zejména u uložení předběžného opatření zákazu vycestování do zahraničí, které je možno uložit pouze v případě existence důvodu vazby předstízného podle § 67 písm. c) tr. ř. Stěžovatel navrhl, aby Vrchní soud v Praze napadené usnesení státního zástupce zrušil a aby sám rozhodl o zrušení peněžitě záruky ve výši 5 mil. Kč, kterou za něho složil J. S., probačního dohledu a předběžného opatření, jímž byl stěžovateli uložen zákaz vycestování do zahraničí, o kterých bylo rozhodnuto usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. 0 Nt 3826/2014.

III.

Důvodnost stížnosti

4. Z podnětu podané stížnosti Vrchní soud v Praze přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k závěru, že stížnost obviněného je důvodná.

5. Obviněný L. T. byl vzat do vazby usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4, sp. zn. 0 Nt 3641/2014, ze dne 13. 6. 2014, s účinností od 11. 6. 2014, a to z důvodů uvedených v § 67 písm. a), b), c) tr. ř. Toto usnesení nabylo právní moci dne 22. 7. 2014, kdy Městský soud v Praze svým usnesením sp. zn. 8 To 314/2014 zamítl stížnost obviněného proti usnesení o vzetí do vazby. Usnesením státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 29. 8. 2014 byl důvod vazby koluzní u obviněného zrušen.

6. Dne 9. 9. 2014 postoupil státní zástupce soudu žádost obviněného ze dne 2. 9. 2014 o propuštění z vazby, na základě níž Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 0 Nt 3826/2014, rozhodl podle § 73a odst. 2 písm. a) tr. ř., že přijetí peněžitě záruky v náhradu vazebních důvodů podle § 67 písm. a), c) tr. ř. u obviněného L. T. je přípustné, a výše peněžitě záruky byla stanovena částkou 5 000 000 Kč. Stížnost státního zástupce Městský soud v Praze usnesením ze dne 21. 10. 2014, sp. zn. 8 To 473/2014, zamítl jako nedůvodnou.

7. Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. 0 Nt 3826/2014, rozhodl o propuštění obviněného z vazby za současného přijetí písemného slibu, peněžitě záruky ve výši 5 mil. Kč, uložení dohledu probačního úředníka a předběžného opatření spočívajícího v zákazu vycestování do zahraničí. Proti tomuto usnesení podal státní zástupce stížnost, z jejíhož podnětu Městský soud v Praze napadené usnesení zrušil svým usnesením ze dne 2. 12. 2014, sp. zn. 8 To 528/2014, byť z jiných než státním zástupcem namítaných důvodů (v podstatě z procesních

důvodů, které jsou zde nepodstatné), a uložil Obvodnímu soudu pro Prahu 4, aby ve věci znovu jednal a rozhodl.

8. Usnesením Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. 0 Nt 3826/2014, byl obviněný L. T. propuštěn z vazby na svobodu za současného přijetí peněžitě záruky ve výši 5 mil. Kč, písemného slibu obviněného, uložení dohledu probačního úředníka a předběžného opatření, jímž byl obviněnému uložen zákaz vycestování do zahraničí. Toto usnesení nabylo právní moci dne 23. 12. 2014 a téhož dne byl obviněný propuštěn z vazby na svobodu.

9. Z obsahu předloženého spisového materiálu nepochybně vyplývá, že nebyl podán návrh na rozhodnutí o dalším trvání vazby ve smyslu § 72 odst. 2 tr. ř. ve lhůtě nejpozději 15 dnů před uplynutím lhůty tři měsíců stanovené v § 72 odst. 1 tr. ř. Podle tohoto ustanovení nejpozději každé tři měsíce od právní moci rozhodnutí o vzetí do vazby nebo právní moci jiného rozhodnutí o vazbě je v přípravném řízení soudce povinen rozhodnout na návrh státního zástupce o tom, zda se obviněný i nadále ponechává ve vazbě, nebo zda se z vazby propouští. Jinak musí být obviněný neprodleně propuštěn z vazby. Podle § 72 odst. 2 tr. ř. návrh státního zástupce na vydání rozhodnutí soudce o dalším trvání vazby podle odst. 1 je třeba doručit soudu nejpozději 15 dnů před uplynutím lhůty tři měsíců. Také tato patnáctidenní lhůta je podle teorie i soudní praxe (i přes nejasné znění zákona) tzv. propadná a v případě jejího nerespektování je třeba postupovat podle § 72 odst. 1 poslední věty tr. ř. *per analogiam* a vydat příkaz k propuštění obviněného z vazby na svobodu, a to podle § 73b odst. 6 věta druhá tr. ř. *per analogiam* (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 834).

10. V případě, že státní zástupce považoval vazbu obviněného L. T. i nadále za nezbytnou (tj. neshledal-li by důvody k rozhodnutí podle § 73b odst. 6 věta první tr. ř.), měl návrh podat, což platí bez ohledu na to, jak bylo nakonec soudem o vazbě rozhodnuto, tedy v tomto případě propuštěním z vazby na základě přijetí institutů nahrazujících vazbu. Nelze se ztotožnit s názorem státního zástupce, že fakticky uvedený návrh podán byl, neboť je za něj možno považovat jak přípis státního zástupce ze dne 9. 9. 2014, tak i stížnost státního zástupce ze dne 7. 10. 2014. Ve skutečnosti je návrh státního zástupce podle § 72 odst. 2 tr. ř. specifickým procesním úkonem a za takový návrh lze považovat jen takto výslovně označené podání s určitými náležitostmi, které jsou uvedeny v pokynu obecné povahy NSZ č. 8/2009 (viz s. 834–835 citovaného Komentáře). Každopádně musí z návrhu explicitně vyplývat, že jde o tento procesní návrh na „prodloužení“ vazby, resp. ponechání ve vazbě, jak ostatně vyplývá i z § 59 odst. 4 tr. ř., které tu lze však aplikovat jen v omezené míře.

11. Je dále nepochybné, že tříměsíční lhůta stanovená v § 72 odst. 1 tr. ř. v daném případě skončila dne 22. 10. 2014, neboť se počítala od zmíněného rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 22. 7. 2014, sp. zn. 8 To 314/2014, jímž městský soud zamítl stížnost obviněného proti rozhodnutí o vzetí do vazby. Před dnem 22. 10. 2014 nebylo v této věci vydáno žádné jiné rozhodnutí o vazbě ve smyslu § 72 odst. 1

tr. ř. Vrchní soud se ztotožňuje s názorem Obvodního soudu pro Prahu 4 vysloveným v jeho usnesení ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. 0 Nt 3826/2014, že rozhodnutí o přípustnosti přijetí peněžitě záruky, které bylo vydáno dne 30. 9. 2014, takovým rozhodnutím není. Takový názor je i v souladu s aktuálním komentářem k trestnímu řádu (viz str. 832–833 citovaného Komentáře) a shoduje se na něm soudní praxe s tím, že zde nelze užít výčtu rozhodnutí o vazbě uvedeného v § 74 odst. 1 tr. ř., neboť v tomto případě jde pouze o rozhodnutí, která zakládají další trvání vazby, případně rozšíření vazebních důvodů apod.

12. Z uvedeného vyplývá, že stěžovatel důvodně namítl, že dne 22. 10. 2014 mělo být postupováno podle § 73b odst. 6 věty druhé tr. ř. *per analogiam* a měl být vydán pouze příkaz k propuštění obviněného z vazby, aniž mělo být rozhodováno o propuštění obviněného z vazby za přijetí uvedených institutů nahrazujících vazbu. Je sice pravda – jak uvádí státní zástupce –, že obviněný proti tomuto usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 22. 10. 2014 nepodal stížnost, a nedomáhal se již tehdy nápravy, to však nic nemění na faktu nezákonnosti uvedeného rozhodnutí. Vrchní soud v Praze sice nemůže formálně přezkoumávat, popřípadě zrušit toto rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 22. 10. 2014 ani následující rozhodnutí ze dne 18. 12. 2014, nicméně musí pro rozhodnutí v této věci posoudit jako předběžnou otázku ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř. zákonnost tohoto rozhodnutí a to, zda byl řádně podán návrh podle § 72 odst. 2 tr. ř., a zda tedy přicházelo v úvahu další opodstatněné a zákonné trvání vazby. Jestliže vazba vůbec v úvahu nepřicházela, pak nebylo možné ji ani nahradit uvedenými instituty.

13. Takto měl věc posuzovat již státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze při rozhodování o návrhu obviněného, resp. jeho obhájce na zrušení zmíněných institutů nahrazujících vazbu. I když tedy bylo chybné již zmíněné rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 4, měl státní zástupce za stávající situace přistoupit k nápravě tím, že by zrušil peněžitou záruku, dohled probačního úředníka a předběžné opatření spočívající v uložení zákazu vycestování do zahraničí obviněnému. Pokud tak neučinil, odporuje napadené usnesení zákonu.

14. Jen pro úplnost vrchní soud uvádí, že lichá je stížnostní námitka napadající nedostatečný obsah uvedených dvou usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 22. 10. 2014 a ze dne 18. 12. 2014 z hlediska odůvodnění vazebních důvodů, neboť především tato rozhodnutí nejsou v tomto smyslu předmětem nynějšího přezkumu a kromě toho z jejich obsahu ve spojení s předchozími vazebními rozhodnutími v této věci lze dovodit důvody vazby shledávané u obviněného L. T.

15. Z důvodů výše uvedených tedy Vrchní soud v Praze shledal stížnost obviněného důvodnou, a proto podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř. napadené usnesení státního zástupce zrušil a sám rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto usnesení. Není sice zcela jasné, proč Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodoval o zákazu vycestování do zahraničí podle § 88b tr. ř., a nikoli podle § 73 odst. 4 a § 73a odst. 3 tr. ř., nicméně v návaznosti na tento postup vrchní soud rozhodl o zrušení tohoto institutu podle § 88n odst. 3 tr. ř.

ROZHODNUTÍ
VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Č. 78

č. 78

Příslušnost soudu věcná

§ 9 odst. 1 o. s. ř., § 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. ve znění do 30. 4. 2015

K projednání sporů o zaplacení příspěvků členů společenství vlastníků jednotek na správu domu a pozemku a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním jednotky je v prvním stupni i podle právní úpravy účinné do 30. 4. 2015 věcně příslušný okresní soud.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2016, sp. zn. 31 Cdo 4848/2014; ECLI:CZ:NS:2016:31.CDO.4848.2014.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 12. 2013, sp. zn. 28 Co 379/2013, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou došlou soudu dne 29. 5. 2009, kterou rozšířil podáním došlým soudu dne 11. 2. 2010, domáhal po žalovaném zaplacení částky 130 991 Kč s úroky z prodlení, a to společně a nerozdílně s další žalovanou MUDr. M. C. („2. žalovaná“). Tvrdil, že žalovaní (manželé) jako vlastníci bytové jednotky č. 375/18 v budově č. p. 375 na pozemku p. č. 1905 – zastavěná plocha a nádvoří, vše v k. ú. H., obec P. (dále jen „Jednotka“), a členové Společenství vlastníků domu č. 15/375 v D. (dále jen „SVJ“) neplatili řádně zálohy na náklady spojené se správou domu a pozemku stanovené rozhodnutím shromáždění SVJ, nezaplatili ani vyúčtování služeb za roky 2007 a 2008 a celkem dluží za dobu od září 2007 do prosince 2009 částku 130 991 Kč.

2. Obvodní soud pro Prahu 7 (soud prvního stupně) rozsudkem ze dne 26. 4. 2012, č. j. 4 C 307/2009-98, uložil žalovaným zaplatit společně a nerozdílně 128 175 Kč s tam uvedenými úroky a náklady řízení ve výši 102 796 Kč. Žalobu o zaplacení další částky 2 816 Kč s úroky z prodlení zamítl (dále jen „zamítavý výrok“). Po provedeném dokazování zjistil, že žalovaní jsou spoluvlastníky Jednotky (patří do jejich společného jmění manželů) a členy žalobce (SVJ), který vykonává správu domu, v němž se Jednotka nachází. Na shromáždění SVJ konaném dne 29. 5. 2007 byly schváleny stanovy SVJ a rozhodnuto o výši záloh na

správu domu a pozemku ve výši 25 Kč/m² podlahové plochy jednotky měsíčně. Stanovené zálohy řádně neplatili a za období od září 2007 do prosince 2009 jim vznikl dluh ve výši 110 108 Kč. Řádně nezaplatili ani vyúčtování služeb za roky 2007 a 2008. Po započtení plateb, jimiž dluhy částečně uhradili, jim soud uložil zaplatit zbývajících dluh ve výši 128 175 Kč s příslušenstvím.

č. 78

3. Městský soud v Praze (odvolací soud) rozsudkem ze dne 30. 12. 2013, č. j. 28 Co 379/2013-165, vyjma zamítavého výroku zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k žalovanému (2. žalovaná nepodala odvolání a rozsudek vůči ní nabyl právní moci) a věc postoupil Městskému soudu v Praze, který je k řízení v prvním stupni příslušný, neboť měl za to, že ve věci rozhodl věcně nepříslušný soud. Předmětem řízení je zaplacení příspěvků na správu domu a pozemku a nedoplatku z vyúčtování služeb poskytovaných s užíváním jednotky. Rozhodování o výši příspěvků na správu domu a pozemku i o výši záloh na úhradu za služby a způsobu rozúčtování cen služeb patří podle Vzorových stanov společenství vlastníků jednotek do působnosti shromáždění společenství vlastníků jednotek, a proto je podle § 9 odst. 1 a 3 písm. u) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), věcně příslušný v prvním stupni krajský soud.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opřel o § 237 o. s. ř., a uplatnil dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. Měl za to, že dovolací soud by měl otázku věcné příslušnosti ve sporech o zaplacení dlužných příspěvků na správu domu a zaplacení vyúčtování služeb za užívání jednotek posoudit jinak než v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 29 Cdo 37/2011, uveřejněném pod č. 45/2012 Sb. roz. obč. (dále jen „R 45/2012“), z něhož vyšel při svém rozhodování odvolací soud. Názor vyjádřený v R 45/2012 vybočuje z předchozí praxe okresních a krajských soudů a není ani správný. Podle § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř. rozhodují krajské soudy jako soudy prvního stupně ve věcech shromáždění společenství vlastníků jednotek a sporů z toho vzniklých. V obdobných věcech u obchodní společnosti se takovými spory rozumí zejména ty, které se týkají právního života obchodních společností a družstev. Vymáhání plateb, o jejichž výši již závazně rozhodlo shromáždění vlastníků, je však běžným občanskoprávním sporem, kde jsou v prvním stupni věcně příslušné okresní soudy. Takový spor vzniká ze závazkového vztahu účastníků, nikoliv ze vztahů mezi společenstvím a jeho členem o základní vztahy ve společenství. Výsledkem aplikace R 45/2012 je, že k projednání stejného typu sporů mezi správcem budovy a vlastníkem jednotky jsou věcně příslušné různé soudy, přičemž věcná příslušnost se neodvozuje od složitosti a charakteru sporu, ale jen

od skutečnosti, zda v budově vzniklo společenství vlastníků (poukázal na usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. Ncp 618/2012, podle kterého jsou ve sporech o zaplacení příspěvků na správu domu a nákladů na služby v domech, v nichž doposud společenství vlastníků jednotek nevzniklo, věcně příslušné v prvním stupni okresní soudy). Věcnou příslušností ve věcech jednání shromáždění vlastníků se zabývalo i usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 1. 2008, sp. zn. Ncp 2702/2007, uveřejněné pod č. 1/2009 Sb. roz. obč. (dále jen „R 1/2009“), v tomto rozhodnutí však šlo o určení neplatnosti rozhodnutí shromáždění vlastníků jednotek, tedy o spor zcela odlišný. Jestliže platnost rozhodnutí shromáždění žádný z vlastníků jednotky nenapadl, a jsou jen vymáhány platby podle tohoto rozhodnutí, nelze spor o jejich zaplacení považovat za věc jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek a spor z tohoto jednání vzniklý. Navrhoval, aby věc byla předložena k rozhodnutí velkému senátu a aby tento senát rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

5. Tříčlenný senát 26 Cdo, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení otázky věcné příslušnosti soudů rozhodujících v prvním stupni spory o zaplacení příspěvků členů společenství vlastníků jednotek na správu domu a pozemku a o zaplacení záloh na úhradu za služby a jejich vyúčtování k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v R 45/2012. V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud dovodil, že domáhá-li se v předmětném řízení žalobce (společenství vlastníků bytových jednotek) vůči žalované (vlastnici jednotky) zaplacení příspěvků na správu domu a pozemku a „nedoplatku z vyúčtování služeb“, jde z procesního hlediska o obchodní věc ve smyslu § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř., neboť se jedná o rozhodování o výši příspěvků členů společenství na správu domu a pozemku, o výši záloh na úhradu za služby a způsob rozúčtování cen služeb, které spadá do působnosti shromáždění společenství vlastníků jednotek; odkázal přitom na důvody obsažené v R 1/2009. Senát 26 Cdo je naproti tomu názoru, že k projednání sporů o zaplacení příspěvků členů společenství vlastníků jednotek na správu domu a pozemku a úhrady za plnění poskytovaná s užíváním jednotky je v prvním stupni věcně příslušný okresní soud. Rozhodl proto o postoupení věci podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia (dále jen „velký senát“) věc projednal a rozhodl o ní v souladu s § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval – jak vyplývá z čl. II bodu 2

zákona č. 293/2013 Sb. – podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“). Dovolání podané proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení), zastoupenou advokátem, ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř., je podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť shora vymezená právní otázka má být dovolacím soudem posouzena jinak.

IV.

Důvodnost dovolání

7. Po přezkoumání napadeného rozsudku odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

8. Pro určení věcné příslušnosti soudu jsou rozhodné okolnosti v době zahájení řízení (§ 11 odst. 1 o. s. ř.). Proto je třeba otázku věcné příslušnosti soudů v projednávané věci i v současné době posuzovat podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009.

9. Podle § 9 odst. 1 o. s. ř., nestanoví-li zákon jinak, jsou k řízení v prvním stupni příslušné okresní soudy.

Podle § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2013 krajské soudy dále rozhodují v obchodních věcech jako soudy prvního stupně ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek a sporů z toho vzniklých.

Podle § 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. ve znění účinném do 30. 4. 2015 krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků a sporů z toho vzniklých.

Podle § 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. ve znění účinném od 1. 5. 2015 krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků a sporů z toho vzniklých, s výjimkou sporů o příspěvky členů společenství vlastníků na správu domu a pozemku, sporů o zálohy na úhradu za služby a způsobu rozúčtování cen služeb.

10. Krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně jen v těch věcech, ve kterých to výslovně stanoví zákon. Úprava věcné příslušnosti soudů ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků se v době od 30. 6. 2009 do 31. 12. 2013 nijak nezměnila; od 1. 1. 2014 nabyl účinnosti zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále též jen „z. ř. s.“), podle něhož rozhodují krajské soudy jako soudy prvního stupně mj. i ve statusových věcech právnických osob [§ 3 odst. 2 písm. a) z. ř. s.]. Úprava věcné příslušnosti ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků v občanském soudním řádu pak i po 1. 1. 2014 zůstala stejná [jen – viz výše – namísto § 9 odst. 3 písm. u) se nachází v § 9 odst. 2 písm. l)]. Konečně s účinností od 1. 5. 2015 byla do § 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. doplněna věta, že jde o spory „s výjimkou sporů o příspěvky členů spole-

členství vlastníků na správu domu a pozemku, sporů o zálohy na úhradu za služby a způsobu rozúčtování cen služeb“.

11. O věc jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek jde vždy, je-li předmětem řízení přezkum rozhodnutí shromáždění (přijatého či nepřijatého – viz § 11 odst. 3 zákona č. 72/1994 Sb., o vlastnictví bytů, ve znění účinném do 31. 12. 2013, dále též jen „ZVB“), které vydalo ve věci spadající do jeho působnosti. V takovém případě jde o věc podle § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř., kterou rozhodují v prvním stupni krajské soudy. Právě o takovou věc (přezkum platnosti shromáždění společenství vlastníků jednotek) šlo i ve výše citovaném R 1/2009. Do působnosti shromáždění společenství vlastníků jednotek náleží mj. i určení výše záloh na náklady spojené se správou domu a pozemku (§ 15 odst. 2 ZVB) a rozhodnutí o rozúčtování cen služeb na jednotlivé vlastníky jednotek (§ 11 odst. 4 ZVB). Půjde-li tedy v řízení o stanovení výše záloh na náklady spojené se správou domu a pozemku nebo o rozúčtování cen služeb na jednotlivé vlastníky jednotek [v řízení o (ne)platnost takového rozhodnutí shromáždění či nahrazení takového rozhodnutí, nebylo-li shromážděním přijato], budou takovou věc rozhodovat v prvním stupni krajské soudy.

12. Naproti tomuto vymáhání nezaplacených záloh na náklady spojené se správou domu a pozemku, záloh na služby spojené s užíváním jednotek či nedoplatku vzniklého z rozúčtování (vyúčtování) cen služeb obligatorně do působnosti shromáždění nepatří, zpravidla půjde o působnost výboru (popř. pověřeného vlastníka) jako statutárního orgánu společenství. Ve sporu o zaplacení záloh na náklady spojené se správou domu, stejně jako ve sporu o zaplacení nedoplatku z rozúčtování služeb, již nelze přezkoumávat platnost usnesení shromáždění, jímž bylo rozhodnuto o jejich výši (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 383/2010, uveřejněný pod č. 58/2012 Sb. roz. obč.). Předmětem těchto sporů tak není samotné jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek, ale jen vymáhání povinnosti, která jeho rozhodnutím vznikla vlastníkově jednotky, jenž ji řádně a včas nesplnil.

13. Při výkladu § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř. nelze přehlédnout, že vymezení věcné příslušnosti soudů podle povahy věci odráží zejména složitost věci (jejich typovou skutkovou a právní obtížnost), zvláštnosti hmotněprávní úpravy (potřebu užší specializace při projednávání a rozhodování určitého typu sporů), zvláštnosti procesní úpravy (vyžadující také určitou míru specializace). Obecně platí, že krajským soudům jsou v prvním stupni svěřeny věci, pro něž je typická skutková či právní obtížnost nebo které se v praxi vyskytují méně často. Měly by tak být vytvořeny podmínky pro jednotné a správné rozhodování, aniž by docházelo k rozdělení jednotlivých hmotněprávních agend mezi okresní a krajské soudy (v literatuře shodně např. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, s. 45). Takovou specializovanou agendou je nepochybně rozhodování ve věcech jednání

č. 78

shromáždění společenství vlastníků jednotek (přezkum jeho přijatých rozhodnutí či nahrazení jeho rozhodnutí, nebylo-li přijato), neboť jde svou povahou o statusové věci, které se týkají samotné podstaty právního života této právnické osoby. Spory o nezaplacené zálohy na náklady spojené se správou domu a pozemku za takovouto specializovanou agendu považovat nelze, jde o spory obdobné sporům o nezaplacené nájemné, které řeší v prvním stupni okresní soudy, tedy o agendu, která je v soudní praxi běžná a častá. Spory z rozúčtování cen služeb pak u všech ostatních uživatelů bytů či nemovitostí (nájem bytu, družstevního bytu, domu atd.) rozhodují v prvním stupni okresní soudy. Ve věcech, jejichž předmětem je zaplacení dlužných záloh na náklady spojené se správou domu a pozemku a nedoplatků z rozúčtování cen služeb na jednotlivé vlastníky jednotek, tedy nejde ani o jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek, ani o agendu speciální nebo v soudní praxi se vyskytující méně často, ale o agendu, která je jinak (v obdobných či stejných věcech) rozhodována v prvním stupni okresními soudy, a není tak žádný zvláštní důvod, aby byla – jen proto, že k placení má být zavázán člen společenství vlastníků jednotek – dána v prvním stupni věcná příslušnost krajských soudů.

14. Tomuto závěru ostatně odpovídá i novela § 9 o. s. ř. provedená zákonem č. 87/2015 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s účinností redefinice soukromého práva. Od 1. 5. 2015 byl text § 9 odst. 2 písm. l) o. s. ř. upravující věcnou příslušnost krajských soudů ve věcech jednání shromáždění společenství vlastníků jednotek a sporů z toho vzniklých doplněn o větu: „... s výjimkou sporů o příspěvky členů společenství vlastníků na správu domu a pozemku, sporů o zálohy na úhradu za služby a způsobu rozúčtování cen služeb“. Tím byly odstraněny neshody v soudní praxi (která otázku věcné příslušnosti v těchto sporech neposuzuje jednotně), zda se i na tyto spory vztahuje § 9 odst. 2 písm. l) [dříve § 9 odst. 3 písm. u) o. s. ř.].

15. Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, dovolací soud ho podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

Č. 79

Rozhodčí řízení

§ 9 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb.

č. 79

Lhůta ke jmenování předsedajícího rozhodce podle § 9 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) počíná běžet od jmenování druhého rozhodce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2016, sp. zn. 23 Cdo 3870/2015; ECLI:CZ:NS:2016:23.CDO.3870.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání navrhovatelky zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 2015, sp. zn. 5 Cmo 20/2015, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 10. 2014, sp. zn. 5 Cm 100/2013, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 16. 10. 2014, č. j. 5 Cm 100/2013-120, zamítl návrh, aby byl v rozhodčím řízení *ad hoc* dle č. 7. 8. Smlouvy o koupi cenných papírů uzavřené dne 30. 6. 1998 mezi účastníkem č. 1 a Investiční a poštovní bankou a. s. se sídlem v P., které zahájil účastník č. 1 proti navrhovateli žalobou ze dne 2. 3. 2007 doručenou dne 6. 3. 2007 rozhodci jmenovanému účastníkem č. 1 a ve kterém se účastník č. 1 domáhá zaplacení částky 11 893 044 725 Kč s příslušenstvím, jmenován JUDr. O. Š., advokát se sídlem v P., předsedajícím rozhodcem (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky pod body II a III).

2. Soud prvního stupně zjistil, že žalobou ze dne 2. 3. 2007 zahájila ICEC-HOLDING, a. s., jako žalobkyně, proti Československé obchodní bance, a. s., jako žalované, řízení o zaplacení 11 893 044 725 Kč s příslušenstvím. Dopisem ze dne 3. 7. 2013 bylo v řízení prokázáno, že Mgr. H. jako zástupce Československé obchodní banky, a. s., jmenoval Mgr. P. rozhodcem v předmětné věci. Informoval jej, že spis spravuje rozhodce H. a vyzval jej, pokud funkci přijme, aby požádal rozhodce H. o předání kopie rozhodčího spisu. Dopisem ze dne 4. 7. 2013 bylo prokázáno, že Mgr. P. funkci rozhodce přijal s tím, že požádá kolegu v senátu, aby mu předal kopii rozhodčího spisu, a že po návratu z dovolené, tedy po 15. 7. 2013, bude v krátké lhůtě schopen spis nastudovat a učinit příslušné procesní kroky.

3. Dále bylo prokázáno, že dne 1. 8. 2013 sdělil Mgr. P. právnímu zástupci Mgr. H. na jeho dotaz ohledně dohody o předsedajícím rozhodci stručný průběh komunikace s rozhodcem H. s tím, že bez znalosti spisu není schopen navrhnout předsedajícího rozhodce, neboť nezná procesní pravidla ani hmotněprávní problematiku, že rozhodce H. mu ani po urgenci neposkytl spis a JUDr. M. je mimo Českou republiku a vrátí se až po uplynutí lhůty pro volbu předsedy senátu rozhodců. K jednání o předsedajícím rozhodci tedy nedošlo a v nejbližší době ani nedojde.

4. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že pokud navrhovatelka tvrdila, že lhůta podle § 9 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZRR“), počala běžet dne 4. 7. 2013, kdy Mgr. P. přijal jmenování do funkce rozhodce, je toto tvrzení v přímém rozporu s obsahem § 9 odst. 1 ZRR a nepochybně i se záměrem zákonodárce. Tento výklad navrhovatele ohledně běhu lhůt by totiž mohl vést k tomu, že by objektivní důvody, jako například letní dovolená, případně administrativní problémy, umožnily, aby lhůta pro dohodu o předsedajícím rozhodci uběhla, aniž by mohl být učiněn pokus některého z rozhodců kontraktační jednání vůbec zahájit. Podání návrhu na jmenování konkrétní osoby předsedajícím rozhodcem by pak ve svém důsledku v krajním případě mohlo vést i ke znevýhodnění druhého účastníka rozhodčího řízení. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že lhůta pro podání žaloby ani nezačala běžet. Z toho důvodu soud žalobu pro předčasnou zamítl.

5. K odvolání navrhovatelky Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 4. 3. 2015, č. j. 5 Cmo 20/2015-209, napadený rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích pod body I a III potvrdil (výrok pod bodem I), změnil výrok pod bodem II tak, že částka 62 315 Kč se nahrazuje částkou 10 890 Kč (výrok pod bodem II), a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výroky pod body III a IV).

6. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Dospěl k závěru, že v daném případě nebylo prokázáno, že by mezi účastníky započala jednání mezi rozhodci o osobě předsedajícího rozhodce, tedy alespoň nějaký konkrétní návrh osoby, jež by posléze mohla být jmenována předsedajícím rozhodcem. Zde je nutná aktivita rozhodců, aby jmenovali předsedajícího rozhodce a rozhodčí řízení mohlo proběhnout. Pouze v případě, že nedojde k dohodě ustanovených rozhodců o jmenování předsedajícího rozhodce, nastupuje jeho jmenování soudní cestou, a to vždy na návrh. Odvolací soud dospěl k závěru, že v daném případě ani nezačala běžet lhůta pro jmenování předsedajícího rozhodce soudem. Proto se odvolací soud dále nezabýval ani vhodností a splněním všech ostatních předpokladů ke jmenování účastníkem navržené osoby z řad advokátů. Argumentaci vzorovým zákonem UNCITRAL z roku 1985 odvolací soud odmítl, jelikož pro Českou republiku není zdrojem práva a na daný případ se aplikuje toliko ZRR.

7. Odvolací soud se tedy ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že nebyla prokázána žádná uskutečněná jednání mezi rozhodci o jmenování předsedajícího

rozhodce, a to ani v průběhu soudního jednání, která by zavedla důvod ke jmenování takového předsedajícího rozhodce v rozhodčím řízení soudem. Ve shodě se soudem prvního stupně odvolací soud návrh zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 79

8. Rozsudek odvolacího soudu napadla navrhovatelka dovoláním. Dovolání je dle jejího názoru přípustné proto, že napadený rozsudek závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu nebyla dosud vyřešena. Jedná se o otázku, kdy nastává počátek běhu třicetidenní lhůty pro jmenování předsedajícího rozhodce již jmenovanými rozhodci dle § 9 odst. 1 ZRŘ.

9. Dovolatelka je toho názoru, že otázka počátku běhu lhůty podle § 9 odst. 1 ZRŘ byla odvolacím soudem posouzena nesprávně. Dovolatelka je přesvědčena, že na základě textu zákona lze jasně stanovit lhůtu pro jmenování předsedajícího rozhodce a počátek jejího běhu, jímž je okamžik jmenování posledního z rozhodců. Tato lhůta je logická a je i jasné, odkdy začne běžet, tj. od jmenování druhého rozhodce stranou sporu.

10. Na základě výše uvedeného je zjevné, že předpoklady pro jmenování předsedajícího rozhodce soudem byly v době vyhlášení rozsudku Městského soudu v Praze dne 16. 10. 2013 splněny.

11. Dovolatelka proto navrhl, aby Nejvyšší soud změnil napadené rozhodnutí tak, že pro vedení předmětného sporu jmenuje předsedajícím rozhodcem JUDr. O. Š., advokáta se sídlem v P.

12. První účastnice se k podanému dovolání vyjádřila tak, že navrhuje jeho zamítnutí. Je třeba odlišovat situace, kdy je rozhodce jednostranně jmenován stranou, a situace, kdy se na osobě předsedajícího rozhodce mají shodnout dva jmenovaní rozhodci. Ze zákona o rozhodčím řízení vyplývá, že zákonodárce váže běh třicetidenní lhůty na započetí jednání o shodě na předsedajícím rozhodci. Navrhovatelkou jmenovaný rozhodce Mgr. M. P. dne 24. 8. 2015 rezignoval na funkci rozhodce a dne 4. 9. 2015 navrhovatelka jmenovala rozhodcem JUDr. M. T. Pokud by byl nyní jmenován předsedající rozhodce, bylo by zasaženo do práva tohoto rozhodce podílet se na volbě předsedajícího rozhodce.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno řádně a včas, osobou k tomu oprávněnou a řádně zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., se zabýval přípustností dovolání. Dospěl k závěru, že dovolání je přípustné, jelikož v napadeném rozhodnutí se odvolací soud zabýval

otázkou, která doposud v rozhodování Nejvyššího soudu nebyla vyřešena. Touto otázkou je počátek běhu lhůty ke jmenování předsedajícího rozhodce rozhodci, které jmenovaly strany sporu.

č. 79

IV. Důvodnost dovolání

14. Řešení lze odvodit z § 9 odst. 1 ZRŘ, podle něhož, jestliže strana, která má jmenovat rozhodce, tak neučiní do 30 dnů od doručení výzvy druhé strany, nebo nemohou-li se jmenování rozhodci ve stejné lhůtě shodnout na osobě předsedajícího rozhodce, jmenuje rozhodce nebo předsedajícího rozhodce soud, pokud se strany nedohodly jinak. Návrh může soudu podat kterákoli strana nebo každý z již jmenovaných rozhodců.

15. V tomto ustanovení tedy ZRŘ stanoví lhůtu 30 dní pro to, aby již jmenování rozhodci jmenovali osobu předsedajícího rozhodce. Tato lhůta poskytuje na jednu stranu již určeným rozhodcům dostatečný čas na to, aby měli možnost se shodnout na předsedajícím rozhodci, zároveň ale poskytuje stranám rozhodčího řízení dostatečnou garanci toho, že některý z rozhodců nebude svou nečinností blokovat průběh rozhodčího řízení. Strany sporu v rozhodčím řízení tak mají možnost, pokud jsou rozhodci nečinní či jejich jednání o předsedajícím rozhodci trvá příliš dlouho, požádat soud o jmenování třetího rozhodce. Pokud by byl začátek třicetidenní lhůty stanoven až na dobu, kdy spolu dva jmenování rozhodci začnou reálně o jmenování předsedajícího rozhodce jednat, nechávalo by to strany rozhodčího řízení ve vysoké míře nejistoty ohledně postupu již jmenovaných rozhodců v rozhodčím řízení.

16. Odvolací soud tedy při výkladu počátku běhu třicetidenní lhůty na shodnutí se na předsedajícím rozhodci pochybil, neboť rozhodující skutečností pro určení počátku běhu třicetidenní lhůty podle § 9 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení je okamžik jmenování druhého rozhodce. Podle § 30 zákona o rozhodčím řízení se na řízení před rozhodci použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li zákon o rozhodčím řízení jinak. Podle § 57 odst. 1 o. s. ř. se do běhu lhůty nezapočítává den, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek lhůty; to neplatí, jde-li o lhůtu určenou podle hodin. Vzhledem k tomu, že navrhovatelem jmenovaný rozhodce Mgr. P. přijal svou funkci dne 4. 7. 2013, začala třicetidenní lhůta pro jmenování předsedajícího rozhodce běžet dnem následujícím, tedy 5. 7. 2013.

17. Lze konečně přisvědčit i argumentaci odvolacího soudu, že Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži UNCITRAL z roku 1985 není pro Českou republiku závazný. Jak vyplývá již z názvu, tento zákon je pouze vzorový. Záleželo zcela na vůli zákonodárce, která v něm uvedená pravidla pojme do zákona o rozhodčím řízení, a která nikoliv.

18. Posoudil-li tedy odvolací soud věc právně nesprávně, Nejvyšší soud napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil; jelikož důvody, pro které byl rozsudek odvolacího soudu zrušen, platí i pro rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.), v němž bude soud vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.); odvolací soud rozhodne také o dosavadních nákladech řízení včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

Č. 80

č. 80

Poplatky soudní, Exekuce

§ 138 o. s. ř., § 312 odst. 3 o. s. ř., § 52 zákona č. 120/2001 Sb.

Uplatňuje-li povinný jako žalobce v soudním řízení pohledávku poté, kdy byla postižena exekučním příkazem o přikázání této pohledávky a exekuční příkaz byl doručen dlužníkovi povinného, jde do výše, v jaké byla pohledávka postižena, o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva odůvodňující nepřiznání osvobození od soudních poplatků podle § 138 o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 23 Cdo 2831/2014; ECLI:CZ:NS:2016:23.CDO.2831.2014.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 7. 2. 2014, sp. zn. 47 Co 290/2012, a usnesení Městského soudu v Brně ze dne 24. 5. 2012, sp. zn. 19 C 203/2008, a věc vrátil Městskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Brně usnesením ze dne 24. 5. 2012, č. j. 19 C 203/2008-188, nepřiznal žalobkyni právo na osvobození od soudních poplatků.
2. K odvolání žalobkyně odvolací soud usnesením v záhlaví uvedeným usnesení soudu prvního stupně potvrdil.
3. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že poměry žalobkyně odůvodňují osvobození do soudních poplatků, ale na straně žalobkyně jde podle § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), o zjevně bezúspěšné uplatňování práva z důvodu nedostatku aktivní legitimace žalobkyně. Žalobkyně se domáhala po žalované zaplacení částky 90 006 526 Kč s úroky ve výši 21,5 % z částky 30 019 000 Kč od 1. 5. 2007 do zaplacení, přičemž uplatněný nárok sestává z částky 33 019 000 Kč představující tvrzené bezdůvodné obohacení vzniklé na straně žalované za nevrácenou úplatu za postoupení pohledávky a částky 56 987 526 Kč jako tvrzené náhrady škody představované cenou, kterou musela zaplatit za půjčení finančních prostředků na uhrazení ceny za postoupení pohledávky.
4. Podle odvolacího soudu dne 20. 9. 2005 soudní exekutor Mgr. F. G. rozhodl o provedení exekuce přikázáním pohledávky představující pohledávku povinné (zde

žalobkyně) za společností C. R., a. s. (původní obchodní firma žalované), ve výši 33 019 000 Kč. Aktivní legitimaci žalobkyně pozbyla vydáním exekučního příkazu dne 20. 9. 2005, kterým byla přikázána pohledávka žalobkyně za žalovanou.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 80

5. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 zákona č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“), uplatňujíc dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci.

6. Podle dovolatelky odvolací soud dospěl k nesprávnému právnímu závěru o bezúspěšném uplatňování práva žalobkyní, odvodil-li tento závěr z pouhého vydání exekučního příkazu k postižení pohledávky povinného, aniž by zkoumal, zda byl exekuční příkaz řádně doručen oprávněnému jako právnímu nástupci i povinnému jako právnímu předchůdci.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) přihlédl k čl. II bodu 2. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, a vyšel tak ze znění tohoto procesního předpisu účinného od 1. 1. 2014.

8. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

9. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

10. Dovolání je přípustné k řešení otázky procesního práva, zdali a případně k jakému okamžiku ztrácí povinný postižením své pohledávky za dlužníkem právo na takovou pohledávku a uplatňuje-li ji v řízení proti dlužníkovi z této pohledávky, zda jde u povinného o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva podle § 138 o. s. ř., když uvedené otázky v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 80

11. Ze skutkových zjištění odvolacího soudu vyplývá, že pohledávka ve výši 33 019 000 Kč uplatňovaná v nyní projednávané věci byla v exekučním řízení vedeném proti žalobkyni postižena exekučním příkazem na přikázání pohledávky.

12. Podle § 138 odst. 1 o. s. ř. na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zcela nebo zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva. Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

13. O zřejmě bezúspěšné uplatňování práva jde ve smyslu § 138 odst. 1 o. s. ř. zpravidla tehdy, je-li již ze samotných údajů (tvrzení) účastníka nebo z toho, co je soudu známo z obsahu spisu nebo z jiné úřední činnosti nebo co je obecně známé, bez dalšího nepochybné, že požadavku účastníka nemůže být vyhověno (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 21 Cdo 987/2013).

14. Namítá-li dovolatelka, že k přikázání pohledávky v exekučním řízení dosud nedošlo z důvodu nedoručení exekučního příkazu dovolatelce jako povinné, přehlíží, že podle § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekučního řádu), ve znění do 13. 5. 2006, za přiměřeného použití občanského soudního řádu (§ 313 odst. 3 o. s. ř.) ztrácí povinný právo na pohledávku doručením exekučního příkazu dlužníkovi povinného. Podle § 47 odst. 3 exekučního řádu, v citovaném znění, proti exekučnímu příkazu přitom není přípustný opravný prostředek.

15. Rozhodným okamžikem, k němuž povinná, v nyní projednávané věci žalobkyně, ztratila právo na pohledávku, tedy není doručení exekučního příkazu povinné nebo oprávněnému, ale doručení takového příkazu dlužníkovi povinné, které dovolatelkou zpochybňováno nebylo.

16. Uplatňuje-li tak povinný jako žalobce v soudním řízení pohledávku, která byla postižena exekučním příkazem o přikázání této pohledávky a exekuční příkaz byl doručen dlužníkovi povinného, jde o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva odůvodňující nepřiznání osvobození od soudních poplatků podle § 138 o. s. ř.

17. Potud jsou tedy právní závěry odvolacího soudu správné.

18. Podle § 312 odst. 3 o. s. ř. však výkon rozhodnutí postihuje pohledávku povinného do výše pohledávky oprávněného a jejího příslušenství. Ze zjištění odvolacího soudu přitom vyplývá, že dne 20. 9. 2005 soudní exekutor Mgr. F. G. rozhodl o provedení exekuce přikázáním pohledávky představující pohledávku povinné (zde žalobkyně) za společností C. R., a. s. (původní obchodní firma žalované) ve výši 33 019 000 Kč. Žalobkyně se však kromě této pohledávky představující tvrzené bezdůvodné obohacení vzniklé na straně žalované za nevrácenou

úplatu za postoupení pohledávky domáhá částky 56 987 526 Kč jako tvrzené náhrady škody představované cenou, kterou musel zaplatit za půjčení finančních prostředků na uhrazení ceny za postoupení pohledávky.

19. O zřejmě bezúspěšné uplatňování práva podle § 138 o. s. ř. jde tak v rozsahu části nároku ve výši 33 019 000 Kč, když exekučním příkazem byla postižena pohledávka v této výši. V části uplatněného nároku na zaplacení částky 56 987 526 Kč jako tvrzené náhrady škody však nikoliv.

20. Právní posouzení odvolacím soudem je proto neúplné, tudíž nesprávné. Dovolací soud proto usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Protože důvody zrušení platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

č. 80

Č. 81

č. 81

Odměna opatrovníka

§ 29 odst. 2 o. s. ř., § 140 odst. 2 o. s. ř., § 9 odst. 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb.

Odměna advokáta ustanoveného opatrovníkem právnické osoby, která jako účastník řízení nemůže před soudem vystupovat proto, že tu není osoba oprávněná za ni jednat nebo že je sporné, kdo je osobou oprávněnou za ni jednat (§ 29 odst. 2 o. s. ř.), se určuje sazbou mimosmluvní odměny z tarifní hodnoty dle § 8 advokátního tarifu, tj. z tarifní hodnoty představované výši peněžitého plnění nebo cenou věci anebo práva v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká.

(Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. 91 Co 417/2015; ECLI:CZ:MSPH:2016:91.CO.417.2015.1)

Městský soud v Praze k odvolání žalobce potvrdil usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. 128 EC 76/2011.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Napadeným usnesením soud prvního stupně přiznal opatrovníkovi žalovaného Mgr. V. B., advokátovi se sídlem v P., ustanovenému žalovanému dle § 29 odst. 2 o. s. ř. opatrovníkem z důvodu, že nemůže před soudem vystupovat proto, že tu není osoba oprávněná za něj jednat, odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 12 826 Kč.

2. Výši odměny opatrovníka a náhrady hotových výdajů určil soud prvního stupně podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (dále jen „advokátní tarif“), přičemž výši mimosmluvní odměny stanovil dle § 7 bodu 6. advokátního tarifu z tarifní hodnoty 312 000 Kč (§ 8 odst. 1 advokátního tarifu) částkou 5 000 Kč připadající na jeden úkon právní služby (§ 12a advokátního tarifu); mimosmluvní odměnu přiznal soud prvního stupně za dva provedené úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení a nahlížení do spisu) v celkové výši 10 000 Kč. Dále soud prvního stupně přiznal opatrovníkovi paušální náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč připadající na každý z provedených úkonů právní služby dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu a náhradu daně z při-

dané hodnoty ve výši 21 % z mimosmluvní odměny a náhrady hotových výdajů dle § 137 odst. 3 o. s. ř.

II.

Odvolání a vyjádření k němu

č. 81

3. Proti napadenému usnesení podal včasné a přípustné odvolání žalobce a namítal, že výše přiznané odměny neodpovídá § 9 odst. 5 advokátního tarifu, podle něhož měla být mimosmluvní odměna advokáta ustanoveného opatrovníkem žalovaného stanovena z tarifní hodnoty 1 000 Kč a spolu s náhradou hotových výdajů a náhradou daně z přidané hodnoty měla tak celková výše odměny a náhrad za dva provedené úkony právní služby činit 3 146 Kč.

III.

Důvodnost odvolání

4. Odvolací soud přezkoumal z podnětu podaného odvolání napadené rozhodnutí a bez jednání [§ 214 odst. 2 písm. c) o. s. ř.] dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

5. V první řadě odvolací soud konstatuje, že odvolání je v tomto případě podáno žalobcem jakožto subjektivně oprávněnou osobou, neboť přiznání odměny a náhrady hotových výdajů advokáta ustanoveného účastníku řízení opatrovníkem napadeným rozhodnutím může mít vliv na povinnost tohoto účastníka řízení nahrazovat státu náklady, které stát ponese placením odměny a náhrad ve výši určené napadeným rozhodnutím (§ 140 odst. 2, § 148 odst. 1 o. s. ř.).

6. V tomto případě byl opatrovník ustanoven žalovanému pro řízení dle § 29 odst. 2 o. s. ř. z důvodu, že žalovaný jako právnická osoba nemohl před soudem vystupovat proto, že tu nebyla osoba oprávněná za něj jednat.

7. Soud prvního stupně správně rozhodl o placení odměny a náhrady hotových výdajů advokáta ustanoveného opatrovníkem žalovaného pro řízení dle § 140 odst. 2 o. s. ř., přičemž správně při určení náhrady hotových výdajů a odměny za zastupování postupoval podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně (advokátního tarifu) a náhradu za daň z přidané hodnoty správně určil z odměny za zastupování a z náhrady hotových výdajů podle sazby daně z přidané hodnoty stanovené zvláštním právním předpisem (zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů). Přitom soud prvního stupně stanovil mimosmluvní odměnu i paušální náhradu hotových výdajů a náhradu daně z přidané hodnoty ve správné výši v souladu s § 6, § 7 bodem 6, § 8 odst. 1, § 11 odst. 1, § 12a odst. 1, 2 a § 13 odst. 3 advokátního tarifu.

8. K námitce žalobce, že výše mimosmluvní odměny advokáta ustanoveného opatrovníkem žalovaného pro řízení měla být stanovena z tarifní hodnoty sporu

1 000 Kč dle § 9 odst. 5 advokátního tarifu, a nikoliv z tarifní hodnoty sporu 312 000 Kč představované výší peněžitého plnění, jež tvoří předmět řízení dle § 8 odst. 1 advokátního tarifu, lze uvést následující.

č. 81

9. Advokátní tarif jakožto předpis veřejného práva upravuje výši odměny (a náhrad některých výdajů) advokáta za poskytování právních služeb buď jako odměnu smluvní, či mimosmluvní (§ 1 advokátního tarifu). Vzhledem k tomu, že v případě ustanovení advokáta opatrovníkem účastníkovi občanského soudního řízení není založeno smlouvou mezi advokátem a státem, který odměnu platí (§ 140 odst. 2 o. s. ř.), použijí se pro určení výše odměny ustanovení o mimosmluvní odměně (§ 6 a násl. advokátního tarifu). Mimosmluvní odměna je advokátním tarifem konstruována na základě pevných sazeb za jeden úkon právní služby advokáta z tarifní hodnoty předmětu řízení (§ 7 advokátního tarifu). Přitom tarifní hodnotou předmětu řízení je výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká (§ 8 advokátního tarifu) a jen v případech, že tarifní hodnotu nelze vyjádřit v penězích nebo lze-li ji zjistit jen s nepoměrnými obtížemi, považuje se za tarifní hodnotu částka uvedená v § 9 advokátního tarifu. Z této systematiky advokátního tarifu plyne, že podle § 9 odst. 1 až 5 se určuje sazba mimosmluvní odměny v případech, kdy hodnotu předmětu řízení nelze vyjádřit v penězích nebo ji lze zjistit jen s nepoměrnými obtížemi, a dále, že se tak děje v taxativně vyjmenovaných případech, pro něž advokátní tarif stanoví pevnou částku tarifní hodnoty.

10. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci tarifní hodnota předmětu řízení je vyjádřena peněžitým plněním, o něž v řízení jde (zde částkou 312 000 Kč), přičemž případ ustanovení opatrovníka právnické osobě, která jako účastník řízení nemůže před soudem vystupovat proto, že tu není osoba oprávněná za ni jednat nebo že je sporné, kdo je osobou oprávněnou za ni jednat, není případem taxativně vyjmenovaným v § 9 odst. 1 až 5 advokátního tarifu, nelze než uzavřít, že v těchto případech se určuje sazba mimosmluvní odměny z tarifní hodnoty dle § 8 odst. 1 až 7 advokátního tarifu, tj. z tarifní hodnoty představované výší peněžitého plnění nebo cenou věci anebo práva v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká, nepočítaje v to příslušenství.

11. Jelikož soud prvního stupně rozhodl napadeným usnesením správně o placení odměny a náhrady hotových výdajů advokáta ustanoveného opatrovníkem žalované, jakož i o výši mimosmluvní odměny a náhrady hotových výdajů a daně z přidané hodnoty, odvolací soud napadené usnesení potvrdil (§ 219 o. s. ř.).

Č. 82

Č. 82

Výživné, Exekuce

§ 163 odst. 2 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013, § 99 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb. ve znění do 31. 12. 2013, § 26 odst. 3 zákona č. 94/1963 Sb. ve znění do 31. 12. 2013

Jestliže soud schválí dohodu rodičů o výživném pro nezletilé dítě, nelze tuto dohodu účinně měnit jinak než rozhodnutím soudu, tj. rozsudkem, kterým soud určí novou výši výživného, nebo rozsudkem, jímž soud schválí novou dohodu o výši výživného (srov. § 99 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění účinném do 31. 12. 2013).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 380/2016; ECLI:CZ:NS:2016:20.CDO.380.2016.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání povinného proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 13 Co 181, 182/2015.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud Plzeň-město usnesením ze dne 26. 1. 2015, č. j. 74 EXE 3533/2014-60, zamítl návrh povinného ze dne 20. 11. 2014 na zastavení exekuce vedené pověřeným soudním exekutorem JUDr. D. M., LL. M., Exekutorský úřad K. (dále jen „soudní exekutor“), pod sp. zn. 120 EX 23619/14. V exekučním řízení je exekučním titulem rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 10. 8. 1999, č. j. 31 P Nc 91/99-27, který nabyl právní moci dne 6. 9. 1999 (dále též „exekuční titul“), jímž byla schválena dohoda povinného a matky oprávněné ve věci výchovy a výživy tehdy nezletilé oprávněné a jejího bratra E. F. (dále jen „bratr“), tzn. rozhodnutí, které ve smyslu § 25 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „ZoR“), upravilo v řízení podle § 176 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), otázku výchovy a výživy mimo jiné tehdy nezletilé oprávněné pro dobu po rozvodu manželství povinného a matky oprávněné. Toto rozhodnutí lze zrušit nebo měnit pouze postupem podle § 163 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 99 odst. 1 ZoR, tj. změnou vydaného rozsudku novým soudním rozhodnutím, nikoliv pouhou dohodou povinného a matky oprávněné, jež nebyla schválena soudem. Dohoda povinného a matky oprávněné uzavřená v rámci vypořádání

bezpodílového spoluvlastnictví manželů ze dne 17. 1. 2001 proto není platnou dohodou o změně výše výživného pro oprávněnou, když je v rozporu s § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“).

č. 82

2. K odvolání povinného Krajský soud v Plzni ze dne 27. 8. 2015, č. j. 13 Co 181, 182/2015-143, ve výroku I. potvrdil usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 26. 1. 2015, č. j. 74 EXE 3533/2014-60, ve výroku II. potvrdil usnesení téhož soudu ze dne 10. 3. 2015, č. j. 3533/2014-97. K výroku I. uvedl, že se zcela ztotožňuje se závěrem soudu prvního stupně. Pokud je vyživovací povinnost stanovena soudním rozhodnutím, k zániku či ke změně takto určené vyživovací povinnosti soudním rozhodnutím může dojít jen novým soudním rozhodnutím vydaným z důvodu změny poměrů ve smyslu § 163 odst. 2 o. s. ř. a § 99 odst. 1 ZoR, byť například ve formě soudem schválené dohody rodičů. Následná dohoda povinného a matky oprávněné o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, jejíž součástí je jiná než soudním rozhodnutím stanovená úprava výše výživného povinného na oprávněnou, nemůže rozhodnutí o stanovení vyživovací povinnosti (jako exekučního titulu) změnit. Odkaz povinného na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2714/2005, taktéž není příhodný, protože se týká existence nového závazku podle § 570 odst. 1 a § 571 obč. zák., nikoliv povinnosti stanovené soudním rozhodnutím k plnění vyživovací povinnosti na nezletilé dítě podle zákona o rodině. V exekčním řízení soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu, tj. ani to, zda je dán důvod pro trvání vyživovací povinnosti. Oprávněná tak není povinna prokázat, že vyživovací povinnost trvá, například proto, že se soustavně připravuje na budoucí povolání apod. Ve vztahu k námitce povinného, podle které v trestním řízení vedené proti němu pro zanedbání povinné výživy byla jeho dohoda s matkou oprávněné vnímána jako dohoda způsobilá změnit dříve soudem určenou výši výživného s tím, že vyživovací povinnost na základě této dohody trvala jen do ukončení studia oprávněné na střední škole, odvolací soud považoval za relevantní, že exekuce je vůči povinnému vedena na základně způsobilého exekučního titulu, k jehož změně (zrušení) může dojít jen soudním rozhodnutím vydaným v civilním řízení. Závěry orgánů činných v trestním řízení o vyživovací povinnosti povinného k oprávněné proto nejsou pro exekuční soud závazné.

II.**Dovolání a vyjádření k němu**

3. Usnesení odvolacího soudu napadl povinný ve výroku I. dovoláním. Namítá, že exekuční řízení je vedeno na základě nezpůsobilého exekučního titulu, neboť po jeho vydání byla mezi „účastníky – rodiči oprávněné – tedy povinným a matkou oprávněné“ uzavřena dne 17. 1. 2001 dohoda o vypořádání bezpodí-

lového spoluvlastnictví, již byla odchýlně od exekučního titulu upravena výše výživného na tehdy nezletilou oprávněnou a jejího bratra na částku 5 000 Kč měsíčně na obě děti (výše výživného pro oprávněnou stanovená exekučním titulem činila 4 000 Kč měsíčně). Původním exekučním titulem stanovený závazek tak byl nahrazen závazkem novým. Opačný názor soudu prvního stupně i soudu odvolacího považuje dovolatel za nesprávný. Odkazuje na § 26 ZoR a § 86 odst. 1 ve spojení s § 50 ZoR, podle nichž je k platnosti dohody rodičů na výchově vyžadováno její schválení soudem. V případě rozhodování o výživném za situace, že spolu rodiče nezletilého nežijí a jsou na výživě dítěte dohodnutí, není schválení této dohody soudem vyžadováno. Odkaz na § 99 ZoR není příhodný, neboť sleduje zcela jiný cíl, dává soudu možnost ingerovat bez návrhu do vztahů mezi rodiči a dětmi, čímž je zajištěna ochrana zájmů nezletilého. To však neznamená, že by rodiče byli nuceni každou dohodu o změně výživného schvalovat soudem. V zájmu dítěte je ostatně především mimosoudní řešení záležitostí, což podle povinného potvrzuje i § 50 ZoR a nově i § 908 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“). V této souvislosti opětovně odkazuje na právní názory obsažené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2714/2005. Má za to, že mělo dojít k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) ve spojení s § 268 odst. 4 o. s. ř. Dále uvádí, že došlo k zániku vyživovací povinnosti povinného vůči oprávněné, která nijak neprokázala, že by nebyla schopna se sama živit. Tato neschopnost je přitom podmínkou pro trvání vyživovací povinnosti, kterou je soudní exekutor, event. exekuční soud, povinen přezkoumat. V případě absence této podmínky je dán důvod pro zastavení exekuce. Povinný namítá, že jeho vyživovací povinnost vůči oprávněné zanikla nejpozději do 30. 6. 2014, kdy oprávněná ukončila střední školu, přičemž v této souvislosti odkazuje na závěry učiněné v trestním řízení. Orgány činné v trestním řízení dospěly mimo jiné k závěru, že dohodou povinného a matky oprávněné došlo ke změně exekučního titulu a vyživovací povinnost k datu 30. 6. 2014 zanikla. Podle jeho názoru není přípustné, aby v identických věcech civilní a trestní soudy vydávaly odlišná rozhodnutí, tzn. že závěry orgánů činných v trestním řízení by měly být zohledněny i v řízení o zastavení exekuce (§ 135 o. s. ř.). Navrhuje proto, aby dovolací soud odložil vykonatelnost výroku I. usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 8. 2015, č. j. 13 Co 182/2015-143, toto usnesení ve stejném rozsahu zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

4. K dovolání povinného se podáním ze dne 26. 1. 2016 vyjádřila oprávněná tak, že považuje rozhodnutí obou soudů za správná. Úprava výživného a péče o nezletilé dítě je vytvořena za účelem ochrany zájmů dítěte i ve vztahu k jeho vlastním rodičům. V případě, že spolu rodiče nezletilých dětí nežijí, musí být výživné upraveno rozhodnutím soudu nebo dohodou rodičů, která podléhá schválení soudu, přičemž pokud je dohoda plně v souladu se zájmy dítěte, soud ji schválí, aniž by zasahoval do smluvní volnosti rodičů. Uzavření dohody bez jejího schválení soudem nezaru-

čuje, že tato dohoda odpovídá zákonem chráněným zájmům nezletilých dětí. Rozhodnutí, případně soudem schválená dohoda rodičů o úpravě výživného pro nezletilé dítě, nepozbývá účinnosti po dosažení zletilosti oprávněného dítěte. Exekuční soud ani k námitce účastníka nezjišťuje, zda došlo ke změně okolností rozhodných pro výše a trvání dávek nebo splátek, které jsou obsahem exekučního titulu. Má-li povinný za to, že došlo ke změně poměrů, je třeba, aby se zrušení vymáhané vyživovací povinnosti domáhal žalobou v řízení nalézacím. Vzhledem k tomu, že oprávněná je v trestním řízení o zanedbání povinné výživy v pozici poškozené, tj. nemá v trestním řízení žádná procesní práva, nemůže být rozsudek trestního soudu pro oprávněnou, resp. civilní či exekuční soud, v civilním či exekučním řízení závazný. Navrhuje proto, aby dovolací soud dovolání odmítl.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) – dále jen „o. s. ř.“, a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva [zda lze soudem ve smyslu § 26 odst. 1 a 3 ZoR schválenou dohodu rodičů o výživě nezletilého dítěte měnit či rušit prostou dohodou rodičů nezletilého dítěte neschválenou soudem], která nebyla doposud v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243 odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Předmětnou otázku je i v současné době nutné posuzovat podle zákona o rodině (srov. § 3028 odst. 2 o. z.), neboť k dohodě, kterou podle povinného byla změněna výše výživného pro oprávněnou, došlo za účinnosti zákona o rodině, a podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2013, přičemž relevantní § 163 odst. 2 o. s. ř. bylo s účinností od 1. 1. 2014 zrušeno (nyní obdobně § 475 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních).

7. Podle § 26 odst. 1 a odst. 3 ZoR 1. před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud jejich práva a povinnosti k dítěti

pro dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu; a 3. rozhodnutí o úpravě výkonu rodičovské zodpovědnosti může být nahrazeno dohodou rodičů, která ke své platnosti potřebuje schválení soudu.

Podle § 99 ZoR, 1. změní-li se poměry, může soud i bez návrhu změnit dohody a soudní rozhodnutí o výživném pro nezletilé děti. Dojde-li k zrušení nebo snížení tohoto výživného za minulou dobu, spotřebované výživné se nevrací; 2. nejde-li o výživné pro nezletilé děti, může dojít ke změně nebo k zrušení pouze na návrh. Podle § 163 odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2013 rozsudky o výchově a výživě nezletilých dětí a o přiznání, omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo o pozastavení jejího výkonu lze změnit i bez návrhu, změní-li se poměry.

8. V posuzované věci byl k návrhu oprávněné soudní exekutor pověřen provedením exekuce nařízené k vymození pohledávky oprávněné vůči povinnému na základě exekučního titulu, jímž je rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 10. 8. 1999, č. j. 31 P a Nc 99/99-27, 31 Nc 48/99, kterým mimo jiné byla tímto soudem ve smyslu § 26 odst. 1 a 3 ZoR schválena dohoda rodičů o vyživovací povinnosti povinného vůči tehdy nezletilé oprávněné a jejímu bratrovi na dobu po rozvodu manželství povinného a matky oprávněné a jejího bratra, na základě níž byl povinný povinen přispívat na výživu oprávněné částkou 4 000 Kč měsíčně a na výživu bratra oprávněné částkou 6 000 Kč s účinností od právní moci výroku o rozvodu manželství rodičů vždy do každého 15. dne v měsíci předem k rukám matky oprávněné. Manželství povinného a matky oprávněné bylo rozvedeno rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město, ze dne 13. 10. 1999, č. j. 9 C 21/99-37. Dne 15. 10. 2001 uzavřel povinný s matkou oprávněné „dohodu o vypořádání bezpodílového vlastnictví“, v níž se mimo jiné dohodli na úpravě výživného pro oprávněnou a jejího bratra tak, že oběma společně náleží částka 5 000 Kč. Podle názoru povinného „dohodou o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví“ došlo ke změně exekučního titulu, tj. ke změně tímto exekučním titulem stanovené výše výživného vůči oprávněné. Tomuto názoru povinného však nelze přisvědčit.

9. Nežijí-li rodiče nezletilého dítěte spolu, soud upraví rozsah jejich vyživovací povinnosti nebo schválí jejich dohodu o výši výživného ve smyslu § 50 ZoR (srov. § 86 odst. 1 ZoR). Podle § 50 odst. 1 ZoR však soud postupuje jen tehdy, pokud spolu rodiče nezletilého dítěte nežijí a současně nejsou schopni se na výživě nezletilého dítěte dohodnout. Nežijí-li spolu a jsou schopni se na výživě nezletilého dítěte dohodnout, není k platnosti jejich dohody o výživném vyžadováno její schválení soudem, na rozdíl od dohody o výchově nezletilého dítěte (resp. o úpravě výkonu rodičovské zodpovědnosti), k jejíž platnosti je potřeba její schválení soudem (srov. § 26 odst. 3 ZoR). Pokud se však rodiče nezletilého dítěte na výživném dohodli s tím, že jejich dohodu schválil ve smyslu § 26 odst. 1 a 3 ZoR soud, nelze tuto dohodu měnit jinak než rozhodnutím soudu, tj. rozsud-

kem, kterým soud určí novou výši výživného, nebo rozsudkem, jímž soud schválí novou dohodu o výši výživného (srov. § 99 ZoR), neboť jen soud může i bez návrhu v případě změny poměrů měnit soudem schválené dohody a soudní rozhodnutí o výživném pro nezletilé děti. Jde-li o výživné pro děti zletilé, může dojít ke změně nebo ke zrušení soudem určené vyživovací povinnosti pouze na návrh. Dohoda rodičů o výši výživného neschválená soudem a vydaná za situace, kdy soud již určil výši výživného svým rozhodnutím, jednak není exekucním titulem, na základě něhož by bylo možné nařídit exekuci, a dále není způsobilá změnit výši výživného stanovenou soudním rozhodnutím (pokud toto rozhodnutí nebylo zrušeno). Byť se uvedený výklad může povinnému jevit jako nelogický a neehospodárný, v řízeních ve věcech péče soudy o nezletilé jde primárně o ochranu zájmů dítěte, které je třeba zohlednit i v případě schvalování dohody rodičů o výživném. Jestliže jednou bylo rozhodnuto o výživném soudním rozhodnutím, je nepřipustné toto rozhodnutí měnit prostou dohodou rodičů, neboť jen soud je za této situace oprávněn přezkoumat takovou dohodou rodičů a především to, zda nová výše výživného odpovídá odůvodněným potřebám (nezletilého) dítěte a schopnostem a možnostem povinného rodiče. S ohledem na výše uvedené proto dovolací soud dospěl k závěru, že dovolání povinného není důvodné. Odkaz dovolatele na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2714/2005, jak správně dovozuje odvolací soud i soud prvního stupně, není případný, neboť v této věci jde o změnu soudem určené výše výživného, kterou je třeba posuzovat s ohledem na specifickou právní úpravu (dříve) obsaženou v zákoně o rodině.

10. Případné námitky povinného, že výkon rozhodnutí (exekuce) byl nařízen v rozporu s dobrými mravy, rovněž nejsou na místě. Podání návrhu na nařízení exekuce (výkonu rozhodnutí) není výkonem práva ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák. (jež je svou podstatou institutem hmotněprávním) – na uvedení ničeho nemění ani občanský zákoník z roku 2012; nýbrž využitím možnosti poskytnuté osobě oprávněné procesním předpisem pro případ, že povinný povinnost mu uloženou exekucním titulem vydaným v nalézacím řízení nesplní dobrovolně (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. 20 Cdo 535/2002, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2445/2005, případně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 20 Cdo 3756/2008). Ze stejného důvodu se v souzené věci nelze dovolávat též námitky ani v řízení o zastavení exekuce. Účelem této exekuce je totiž vynucení splnění povinnosti, která již byla pravomocně stanovena soudním rozhodnutím.

11. K další námitce povinného, podle níž mělo k zastavení exekuce dojít též proto, že došlo k zániku vyživovací povinnosti povinného vůči oprávněné nejpozději ukončením jejího studia na střední škole, tj. ke dni 30. 6. 2014, dovolací soud toliko odkazuje na ustálenou judikaturu tohoto soudu, od níž nemá důvod se odchýlit, a podle které v řízení o výkon rozhodnutí (v exekucním řízení) soud nezjišťuje, zda (ne)došlo ke změně okolností rozhodných pro výši a trvání dávek nebo

splátek (§ 163 odst. 1 o. s. ř.); obsahem rozhodnutí, jehož výkon je navržen, event. již nařízen, je exekuční soud vázán a je povinen z něj vycházet (srov. např. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98, uveřejněné pod č. 4/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2004, sp. zn. 20 Cdo 1570/2003, uveřejněné pod č. 58/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 20 Cdo 310/2004). Má-li povinný za to, že došlo ke změně poměrů, je třeba, aby se zrušení vymáhané vyživovací povinnosti domáhal žalobou v řízení podle části třetí občanského soudního řádu. Podání takové žaloby nemá za následek nepřípustnost výkonu rozhodnutí (exekuce) a není důvodem pro jeho zastavení (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2008, sp. zn. 20 Cdo 1581/2007). Samotným dosažením zletilosti oprávněného dítěte soudní rozhodnutí, popřípadě soudem schválená dohoda o úpravě výživného pro nezletilé dítě, bez dalšího nepozbývá účinnosti (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 20 Cdo 2824/2010).

12. Shora uvedené právní závěry je třeba vztáhnout i k další námitce povinného, podle níž mělo dojít k zastavení exekuce z důvodu, že pro účely trestního řízení byla orgány činnými v trestním řízení vyživovací povinnost povinného vůči oprávněné posouzena odchylně. K tomuto dovolací soud nadto dodává, že při posuzování trestní odpovědnosti pachatele za neplnění zákonné povinnosti vyživovat jiného ve smyslu § 196 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dříve § 213 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů), soud není vázán rozhodnutím, kterým v občanském soudním řízení byla stanovena tato povinnost, včetně rozsahu výživného. Při rozhodování o vině soud v trestním řízení posuzuje samostatně rozsah vyživovací povinnosti pachatele jako otázku předběžnou, a může tedy vycházet z jiného rozsahu vyživovací povinnosti pachatele, než jaký byl určen pravomocným a dosud nezměněným občanskoprávním rozhodnutím (k tomu srov. např. odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. 8 Tdo 1446/2006).

13. S ohledem na výše uvedené proto Nejvyšší soud uzavírá, že odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně, postupovaly správně, když dospěly k závěru, že soudem ve smyslu § 26 odst. 1 a 3 ZoR schválenou dohodu rodičů o výživě nezletilého dítěte nelze měnit či rušit prostou (tj. soudem neschválenou) dohodou rodičů nezletilého dítěte; Nejvyšší soud proto dovolání povinného podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 83

č. 83

Osvojení, Právo na soukromý a rodinný život

§ 67 zákona č. 94/1963 Sb., § 68 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 94/1963 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2012, § 180a o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013, § 3035 o. z.

Závěr, zda nezletilá matka o dítě neprojevovala žádný zájem, podléhá hodnocení celkového kontextu životní situace matky. Je přitom třeba vzít v úvahu veškeré okolnosti nasvědčující tomu, že projevy matky nesvědčí o absolutní absenci citu, zájmu, spoluprožívání, obav o dítě a jeho další osud. I za předpokladu, že by soud dospěl k závěru, že matka zájem o dítě neprojevovala, je třeba v souladu s § 68 odst. 1 písm. b) zákona o rodině pečlivě hodnotit, zda jí v tom nebránily závažné překážky. Zejména v případě nezletilého rodiče lze přitom za takové překážky považovat rovněž absenci podpory rodiny ve spojení s nezralostí rodiče a jeho špatným psychickým stavem.

O právních důsledcích prokázaného nezájmu o dítě musí být rodič poučen.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1432/2014; ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.1432.2014.1)

Nejvyšší soud k dovolání matky zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 2. 10. 2013, sp. zn. 16 Co 299/2011, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Návrhem ze dne 25. 11. 2010 se navrhovatel, otec nezletilého T. M., domáhal určení, že k osvojení nezletilého není třeba souhlasu jeho matky M. O., neboť matka neprojevovala o nezletilého po dobu nejméně dvou měsíců od jeho narození žádný zájem a zároveň že po dobu nejméně šesti měsíců neprojevovala o syna opravdový zájem, a jsou tak splněny podmínky § 68 odst. 1 písm. a) i b) zákona č. 94/1963 Sb., o rodině (dále jen „zákon o rodině“). Řízení předcházela návrh manželky otce H. M. na osvojení nezletilého T. M. ze dne 18. 12. 2009, s čímž vyjádřila matka nezletilého nesouhlas v podání ze dne 8. 11. 2010.

2. Okresní soud v Jihlavě rozsudkem ze dne 19. 5. 2011, č. j. 7 Nc 1060/2010-133, zamítl návrh otce na určení, že matka M. O. neprojevovala o nezletilého

T. M. po dobu nejméně dvou měsíců po jeho narození žádný zájem, a že tedy není třeba k osvojení jejího souhlasu (výrok I.), a dále zamítl návrh otce na určení, že matka M. O. soustavně neprojevovala o nezletilého T. M. po dobu nejméně šesti měsíců opravdový zájem, a že tedy není třeba k osvojení jejího souhlasu (výrok II.). Soud prvního stupně neshledal důvody pro vyslovení nezájmu matky, a bylo proto třeba jejího souhlasu s osvojením. Soud prvního stupně zejména uvedl, že oddělení dítěte od rodičů je závažným zásahem, ke kterému může dojít pouze, je-li to v souladu s platným právem a v zájmu dítěte, a jen tehdy, je-li kvalifikovaný nezájem či žádný zájem beze všech pochyb prokázán. Zkoumal proto nejen, zda rodič o dítě projevoval zájem, ale také důvody, pro které zájem neprojevoval, tak jak měl, jakož i povahu překážky, která bránila rodiči v projevení skutečného zájmu. Soud zejména zohlednil, že matka se snažila a nadále se snaží upravit si poměry tak, aby mohla nezletilého převzít do své péče, že měla v souvislosti s porodem psychické potíže a sama byla v době porodu nezletilá. V řízení se navíc nepodařilo prokázat, že by matka souhlasila s něčím více, než jen dočasnou péčí otce a jeho ženy o nezletilého T. Soud prvního stupně uzavřel, že matka sice nechala nezletilého v nemocnici, avšak až ve chvíli, kdy věděla, že dítě bude zabezpečeno mužem, který se hlásí k otcovství. Za takové situace nelze matku obviňovat, že chtěla dítě umístit do kojeneckého ústavu, když dítě má dva rodiče, a bylo tak i na otci, aby dítě zabezpečil. Soud také vzal za prokázané, že matka zájem o dítě projevovala, a to nejprve prostřednictvím svého otce, a následně navázala komunikaci i přímo s otcem nezletilého a jeho ženou. Soud vzhledem k chování otce nezletilého a jeho ženy pokládal také za omluvitelné, že zájem matky o dítě oslaboval. Chování matky je třeba hodnotit s přihlédnutím k tomu, že byla ve špatném psychickém stavu, otěhotněla v raném věku, musela náhle ukončit školu, neměla zajištěné bydlení ani vlastní příjem. Matka si však zabezpečila odbornou psychologickou pomoc a začala podnikat kroky, aby dítě mohla převzít do své péče.

3. Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 2. 10. 2013, č. j. 16 Co 299/2011-310, rozsudek soudu prvního stupně změnil ve výroku I. tak, že se určuje, že matka M. O. neprojevovala o nezletilého T. M. po dobu nejméně dvou měsíců po jeho narození žádný zájem. Ve výroku II. rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Odvolací soud doplnil dokazování o znalecký posudek z oboru psychologie znalkyně PhDr. Z. L. a o výslech psycholožky Mgr. L. H. Odvolací soud uvedl, že pro naplnění podmínek § 68 písm. a) a písm. b) zákona o rodině je podmínkou zjištění krajně neodpovědného postoje rodiče vůči dítěti. Soudní praxe přitom podle odvolacího soudu nevyžaduje, aby rodič byl na právní důsledky nezájmu o dítě předem upozorněn. Odvolací soud vzal na základě znaleckého posudku za prokázané, že matka nezletilého je sociálně nezralá, hypersenzitivně strukturovaná osobnost submisivního typu a že v době porodu byla sama nezletilá a pro roli matky dostatečně nezralá. Přesto však soud uzavřel, že byla bez prokázaných

zdravotních problémů a nic jí nebránilo o vlastní dítě pečovat za pomoci svých příbuzných, když toho jsou schopny i mladší dívky v mnohdy složitějších materiálních a osobních poměrech. Odvolací soud vzal za prokázané, že chování matky i jejích rodičů jednoznačně svědčí o úmyslu dítě nepřijmout. Naopak nelze mít dle soudu za prokázané, že by matce objektivně v projevování zájmu o dítě bránil její psychický stav. Odvolací soud měl tvrzení matky o projevovaném zájmu a opakovaných pokusech o kontakt s nezletilým za nevěrohodné, stejně jako výpovědi členů její rodiny. Uzavřel proto, že matka nezletilého po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte neprojevila žádný zájem, ačkoliv jí v projevení zájmu nebránila závažná překážka a ani po dobu nejméně šesti měsíců soustavně neprojevovala o dítě opravdový zájem, a shledal tak, že jsou naplněné podmínky podle § 68 písm. a) i písm. b) zákona o rodině.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozsudku odvolacího soudu podala matka nezletilého (dále jen „dovolatelka“) řádné a včasné dovolání, jehož přípustnost spatřuje v § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), neboť se odvolací soud při řešení právní otázky, zda byly splněny předpoklady uvedené v § 68 odst. 1 písm. b) zákona o rodině pro určení, že žalovaná po dobu nejméně dvou měsíců po narození nezletilého T. M. neprojevila o dítě žádný zájem, ačkoliv jí v projevení zájmu nebránila závažná překážka, ve svém rozhodnutí odchýlil od ustálení rozhodovací praxe dovolacího soudu. Rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, dle dovolatelky, na nesprávném právním posouzení věci.

5. Dovolatelka ve svém podání zejména vytýká odvolacímu soudu nesprávné právní posouzení zjištěného skutkového stavu, když odvolací soud nedostatečně zohlednil její celkový psychický stav v době porodu i po něm, její majetkovou a sociální situaci, jakož i její věk. Odvolací soud dále zcela bezdůvodně hodnotil jako nevěrohodná tvrzení její a jejích rodinných příslušníků. Zcela pak ignoroval, že z důkazního materiálu založeného ve spise nikterak neplyne, že by otec dítěte a jeho manželka nabízeli matce nezletilého opakovaně zprostředkování kontaktu. Naopak s dokumentů ve spisu založených jasně vyplývá, že i poté, co byl soudně stanoven její styk s nezletilým T., oba jí ve styku i nadále bránili. Odvolací soud však tyto skutečnosti nijak nezohlednil, a i přesto vzal za prokázané, že biologický otec dítěte a jeho žena matce kontakt s dítětem nejen umožňovali, ale dokonce nabízeli. Uvedla rovněž, že stát nedostal svým pozitivním závazkům, když jí v její tíživé situaci nebyla poskytnuta kvalifikovaná pomoc a nebyla seznámena s tím, jaké důsledky to pro ni bude mít, pokud (byť dočasně) ponechá po porodu dítě v péči otce. Ani tuto skutečnost však odvolací soud nezohlednil. Dovolatelka se proto domnívá, že odvolací soud postupoval v rozporu s nálezem Ústavního

soudu ze dne 13. 4. 2010, sp. zn. II. ÚS 485/10, a s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2371/2011. Navrhla proto, aby byl rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc byla vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

6. K dovolání matky se vyjádřil opatrovník nezletilého, který uvedl, že opatrovník nezletilého i nadále zastává stanovisko, že jednání matky, která byla sama v době porodu nezletilá, je nutno posuzovat komplexně s přihlédnutím ke všem dalším podstatným okolnostem a nelze je jednoznačně vyhodnotit jako projev zjevného nezájmu o dítě. Dle opatrovníka proto není v zájmu nezletilého přetržení rodinného svazku s matkou.

7. K dovolání se vyjádřil také otec nezletilého, Z. M., který uvedl, že se plně ztotožňuje s rozsudkem odvolacího soudu a považuje jej za zcela věcně správný a v plném souladu s provedeným dokazováním, když bylo prokázáno, že matka neprojevovala o syna po dobu nejméně dvou měsíců od narození žádný zájem ve smyslu § 68 odst. 1 písm. b) zákona o rodině a nebránila jí v tom žádná závažná překážka. Otec ve svém vyjádření uvedl, že matka v dovolání neuvádí, v čem se měl odvolací soud odchýlit od rozhodovací praxe dovolacího soudu. Dále uvádí, jaká jednání matky před porodem a po porodu svědčí o jejím nezájmu o dítě. Otec dále poukazuje zejména na celkovou situaci v rodině tehdy nezletilé matky a vyjadřuje údiv nad tím, z jakého důvodu by měl matce nabízet styk s nezletilým, když bylo jasně dohodnuto, že matka o nezletilého nemá zájem. Otec se neztotožňuje ani s tvrzením matky ohledně její tíživé situace, když dle jeho názoru byla zabezpečená a ze stabilního platu její matky (babičky nezletilého) by jistě bylo možné matce nezletilého finančně vypomoci. Otec se domnívá, že žádné státní orgány nepochybily, když matce nenabídly pomoc, neboť celou vzniklou situaci zapříčinila matka nezletilého. Otec dále poukazuje na fakt, že ani nyní, když je soudně nařízen styk matky s nezletilým, se o dítě nezajímá a nestýká se s ním. Otec považuje dovolání matky za účelové a šikanózní. Podotýká také, že je v zájmu syna, aby i nadále vyrůstal v prostředí, které je schopno mu poskytnout hmotné i citové zabezpečení. Otec v závěru navrhl, aby dovolání bylo jako nepřipustné odmítnuto.

III.

Připustnost dovolání

8. Jelikož napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 2. 10. 2013, Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2013 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí,

proti kterému je dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243 odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

č. 83

IV.

Důvodnost dovolání

9. Podle § 3035 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, bylo-li přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zahájeno řízení o osvojení, dokončí se podle dosavadních právních předpisů. Úkony, které byly provedeny v rámci přípravného řízení směřujícího k osvojení, se posoudí podle tohoto zákona; to neplatí, jedná-li se o udělení souhlasu rodičů k osvojení nebo o rozhodnutí soudu o tom, že tohoto souhlasu není třeba. Dovolací soud proto postupoval podle zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „zákon o rodině“). Podle § 67 zákona o rodině je k osvojení třeba souhlasu zákonného zástupce osvojovaného dítěte.

Podle § 68 odst. 1 zákona o rodině není třeba souhlasu zákonných zástupců osvojovaného dítěte, jsou-li jimi rodiče osvojovaného dítěte, jestliže je naplněna alespoň jedna z uvedených podmínek:

- a) rodiče osvojovaného dítěte po dobu nejméně šesti měsíců soustavně neprojevovali opravdový zájem o dítě, zejména tím, že dítě pravidelně nenavštěvovali, neplnili pravidelně a dobrovolně vyživovací povinnost k dítěti a neprojevují snahu upravit si v mezích svých možností své rodinné a sociální poměry tak, aby se mohli osobně ujmout péče o dítě, nebo
- b) rodiče osvojovaného dítěte po dobu nejméně dvou měsíců po narození dítěte neprojevovali o dítě žádný zájem, ačkoliv jim v projevení zájmu nebránila závažná překážka.

Ustanovení odstavce 1 platí obdobně i v případě, že rodič je nezletilý (§ 68 odst. 2 zákona o rodině).

Podle § 68 odst. 3 o. s. ř. o splnění podmínek uvedených v odstavci 1 rozhoduje ke dni podání návrhu orgánem sociálně-právní ochrany dětí jako opatrovníkem dítěte, popřípadě rodičem dítěte soud.

10. V rozsudku ze dne 9. 11. 2011, sp. zn. 21 Cdo 4795/2010, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 78, ročník 2012, Nejvyšší soud uvedl, že právní účinky osvojení podle § 63 odst. 1 zákona o rodině spočívají mimo jiné v tom, že mezi osvojitelem a osvojencem vzniká takový poměr (obdobný poměr) jako mezi rodičem a dítětem. Ve svých důsledcích to znamená, že u dosavadního (právního) rodiče dochází osvojením ke zrušení jeho rodičovské zodpovědnosti jako souhrnu jeho rodičovských práv a povinností ve vztahu k ne-

zletilému dítěti a jeho rodičovská zodpovědnost přechází na osvojitele. Projevem tohoto poměru mezi osvojitelem a osvojencem jako mezi rodičem a dítětem je i to, že do knihy narození matriky se na základě pravomocného rozhodnutí soudu o osvojení zapisuje osvojitel, popř. osvojitelé (§ 63 odst. 3 zákona o rodině). K tomuto účinku dochází na základě rozsudku soudu právotvorného (konstitutivního) charakteru, kdy (teprve) jeho právní mocí (§ 159 o. s. ř.) vznikne mezi osvojitelem a osvojencem osvojenecský poměr. Do okamžiku nabytí právní moci rozsudku o osvojení však rodičovská práva a povinnosti vykonávají rodiče, tedy ti, které zákon za rodiče dítěte považuje – matka podle § 50a zákona o rodině a otec, kterému svědčí některá ze zákonných domněnek otcovství (§ 51 až § 54 zákona o rodině). Mezi práva a povinnosti rodičů upravené v části druhé zákona o rodině (vztahy mezi rodiči a dětmi) je třeba řadit i (osobní) právo udělit souhlas k osvojení dítěte, představující nezbytný předpoklad osvojení (§ 67 odst. 2 zákona o rodině).

11. Udělení souhlasu s osvojením je tedy výkonem osobního práva rodiče, plynoucího z práv a povinností mezi rodiči a dětmi, které může být pominuto jen z důvodů výslovně v zákoně uvedených. Novela zákona o rodině, provedená zákonem č. 91/1998 Sb., s účinností od 1. 8. 1998, upřesnila právní úpravu případů, kdy se nevyžaduje souhlas s osvojením. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 91/1998 Sb. navrhovaná právní úprava v tomto směru obecně reagovala jednak na Úmluvu o právech dítěte, jednak na Úmluvu o osvojení (srov. důvodová zpráva k zákonu č. 91/1998 Sb. ze dne 2. 2. 1998).

12. K výkladu pojmu „opravdový zájem, který jako rodiče projevit měli“ (odpovídajícímu znění § 68 zákona o rodině do 31. 7. 1998), se však Nejvyšší soud vyjádřil již ve stanovisku ze dne 4. 2. 1973, sp. zn. Cpj 159/73, tak, že pro správný výklad zákona je rozhodné, které vnější projevy a chování rodičů k dítěti lze považovat za opravdový zájem ve smyslu § 68 odst. 1 písm. a) zákona o rodině. Jde o takové projevy rodičů, z nichž lze přesvědčivě usoudit, že rodiče se chtějí o dítě starat, že k němu mají opravdový citový vztah a že se ho nechtějí vzdát. Na opravdový zájem rodičů o dítě lze usuzovat zpravidla z toho, že rodič udržuje s dítětem podle svých možností soustavnější osobní styk (ústní nebo písemný), že se soustavně zajímá o jeho zdravotní stav, chování a prospěch, že řádně přispívá na výživu dítěte a že projevuje zájem i o jiné jeho záležitosti. Přitom je ovšem třeba vždy bedlivě hodnotit okolnosti, které snad rodičům bránili projevit o dítě opravdový zájem. Soudy správně nespatořovaly opravdový zájem u rodičů v ojedinělých dotazech na výchovná zařízení nebo pouze v placení ošetřovného. V řízení o osvojení podle § 68 odst. 1 písm. a) zákona o rodině je třeba především bezpečně zjistit kvalifikovaný nezájem rodičů. Soudy zjišťují nezájem rodičů téměř vždy ze zpráv „národních výborů“ a výchovných zařízení, a to i v těch případech, kdy tyto zprávy jsou natolik stručné, že z nich nelze činit bezpečné závěry o nezájmu rodičů. Některé zprávy se totiž omezují na stručná sdělení, že

rodiče neprojevíli zájem, aniž by blíže uváděly, zda jde o absolutní nezájem po celou dobu pobytu dítěte v ústavu, nebo jen o nezájem trvající poslední dobu, zda rodiče zájem projevit mohli apod. Základním předpokladem vyslovení osvojení podle § 68 odst. 1 písm. a) zákona o rodině je správný výklad pojmu „opravdový zájem, který jako rodiče projevit měli“. Mezi rodiči a dítětem existuje obvykle vazba, daná přirozeným rodičovským poměrem. Na existenci a intenzitu tohoto subjektivního vztahu na straně rodičů lze usuzovat z vnějších okolností a projevů, z chování rodiče k dítěti. Z celkového postoje a vnějšího chování rodičů lze pak usuzovat na existenci citované vazby a na to, zda z hlediska zmíněného zákonného ustanovení rodiče projevují o dítě opravdový zájem. Přípuštění uvedených výjimek, tzv. kvalifikovaného nezájmu, je odůvodněno tím, že neodpovědný postoj rodičů k dítěti a zcela jasně projevený nezájem o jeho další život nevyžaduje, aby jejich práva k dětem byla důsledně uznávána a respektován jejich pokrevní vztah. Stanovením uvedených výjimek se zároveň sleduje účel vyloučit po osvojení dítěte případný nežádoucí vliv rodičů na vytvoření pevného citového vztahu mezi dítětem a osvojitelem, který je předpokladem úspěšného osvojení.

13. Stanovisko navazovalo na dřívější rozhodnutí Nejvyššího soudu, podle něhož, jestliže se rodič s dítětem nestýká, po několik let je neviděl, korespondenci ani zasíláním dáreků neprojevuje o dítě zájem, neplatí na ně řádně výživné a přivolení k osvojení váže jen na prominutí dlužného výživného, jde o případ neprojevení opravdového zájmu o dítě po dobu zákonem uvedenou (rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 7. 1964, sp. zn. 5 Co 307/64, uveřejněné ve Sbírce soudních stanovisek a rozhodnutí pod č. 51, ročník 1964). Při úvaze o splnění podmínek § 68 odst. 1 písm. a) zákona o rodině (kvalifikovaný nezájem rodičů o dítě) je třeba v každém jednotlivém případě důkladně komplexně objasnit celkový postoj rodičů k dítěti, jejich poměry, důvody, které vedly k tomu, že se o dítě osobně nestarají, jakož i to, zda rodičům nebrání v přímé péči odůvodněné překážky (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 1969, sp. zn. 1 Cz 42/1969, uveřejněné ve Sbírce soudních stanovisek a rozhodnutí pod č. 63, ročník 1970).

14. K výše uvedeným východiskům se přihlásil i bývalý Nejvyšší soud SR, v rozhodnutí ze dne 22. 5. 1985, sp. zn. Cpj 13/85, uveřejněném ve Sbírce soudních stanovisek a rozhodnutí pod číslem 50, ročník 1985, podle něhož pojem „opravdivý zájem, který by ako rodičia prejavit' mali, ako hmotnoprávna podmienka osvojenia bez privolenia rodičov, pokiaľ sú zákonnými zástupcami osvojaného dieťaťa, bol už vyložený tak, že pre vylúčenie záveru o nedostatočnosti opravdivého záujmu musí ísť o taký prejav záujmu rodičov o dieťa, z ktorého možno presvedčivo vyvodit', že rodičia sa chcú a môžu o dieťa starať, a to i z hľadiska celkového vývoja dieťaťa i v budúcnosti, a že teda ich záujem je skutočný a nie je iba predstieraný a formálny, prípadne motivovaný inými dôvodmi nezlučiteľnými s riadnym rodičovstvom; ide teda o záujem podložený skutočne

kladným a citovým vzťahom, vôľou a snahou prejavovať sa voči dieťaťu ako rodičia. Ak sa rodičia o dieťa osobne nestarajú, treba zisťovať a hodnotiť to, či im v priamej starostlivosti o dieťa alebo aspoň v prejavovaní opravdivého záujmu o dieťa iným spôsobom, predovšetkým častejším osobným alebo písomným stykom, nebránia nejaké objektívne ospravedlniteľné prekážky [nezáujem rodičov musí byť zavinený; k aplikácii postupu podľa ustanovenia § 68 ods. 1 písm. a) zák. o rod. nestačí existencia objektívneho stavu, ktorý nebol privedený rodičovou nebalosťou a nieto ešte úmyslom]. V tomto smere možno poukázať na závery uvedené v Rozbore a zhodnotení praxe súdov pri rozhodovaní o osvojení, Pls 5/67 bývalého Najvyššieho súdu (pozri zborník I Najvyššieho súdu ČSSR Nejvyšší soud o občanském soudním řízení a o řízení před státním notářstvem, SEVT, Praha 1974, str. 317–321) a v rozhodnutiach uverejnených pod č. 51/1964 Zbierky rozhodnutí a oznámení súdov ČSSR a pod č. 63/1970 Zbierky súdnych rozhodnutí. Uplynutie doby kvalifikovaného nezájmu rodičov o dieťa, určenej novelou zákona o rodine (zákonom č. 132/1982 Zb.) na dobu 6 mesiacov, je však nielen jednou z hmotnoprávných podmienok osvojenia dieťaťa bez prívolenia jeho rodičov, pokiaľ sú zákonnými zástupcami osvojovaného dieťaťa, ale splnenie tejto podmienky má aj dôležitý procesný význam. Len pri jeho splnení už v čase začatia konania (a nielen v dobe rozhodovania súdu o osvojení) nie sú rodičia dieťaťa účastníkmi konania (§ 181 ods. 2 o. s. p.). S prihliadnutím na nutnosť správneho vymedzenia okruhu účastníkov konania je preto vhodnejšie, aby návrhy na osvojenie boli podávané až po uplynutí uvedenej doby kvalifikovaného nezájmu.“

15. Jak již Nejvyšší soud uvedl v rozsudku ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2371/2011 – na který dovolatelka výslovně odkazuje – uvedenou judikaturu je třeba poměřovat s vývojem, kterým český právní řád prošel po přistoupení České republiky k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.). Ve stanovisku k rozhodování soudů ve věcech nařizování ústavní výchovy z důvodů materiálních nedostatků rodiny, zvláště pak jejich špatných bytových poměrů, ze dne 8. 12. 2010, sp. zn. Cpjn 202/2010, uveřejněném pod č. 31 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2011, Nejvyšší soud uvedl, že pro rodiče a dítě je možnost být spolu základním prvkem rodinného života. Opatření, která jim v tom brání, představují zásah do práva na rodinný život (srov. čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Takový zásah ze strany státu (soudu) je možný, jen je-li nezbytný a v souladu se zákonem; nezbytnost znamená, že zásah je založen na naléhavé společenské potřebě, která je zejména přiměřená sledovanému legitimnímu cíli, kterým je ochrana zájmu dětí (srov. např. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 26. 10. 2006 ve věci W. a W. proti České republice, stížnost č. 23848/04, nebo ze dne 21. 6. 2007 ve věci H. a ostatní proti České republice,

stížnost č. 23499/06). Umístění dítěte do prostředí vhodnějšího pro jeho výchovu nemůže samo o sobě odůvodňovat jeho násilné odnětí biologickým rodičům; takový zásah musí být nadto „nezbytný“ s ohledem na další okolnosti (srov. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 12. 7. 2001 ve věci K. a T. proti Finsku, stížnost č. 25702/94, § 173; rozsudek ESLP ze dne 26. 2. 2002 ve věci K. proti Německu, stížnost č. 46544/99, § 69; obdobně též nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2244/09). Nebude-li za situace, kdy důvodem pro nařízení ústavní výchovy má být též materiální nedostatek, soudem spolehlivě zjištěno, že příslušné orgány státu samy či prostřednictvím orgánů územní samosprávy poskytly či byly připraveny poskytnout vychovateli pomoc ať již materiální, či poskytnutím rady o postupu, jakým by sám zlepšil svou situaci a nalezl řešení svých problémů, pak ani nelze usuzovat na nezbytnost opatření spočívajícího v nařízení ústavní výchovy, neboť stát v takovém případě nedostál pozitivním závazkům, které jsou těsně spjaty s účinným respektováním rodinného života, a nebudou tak ani splněny podmínky pro nařízení ústavní výchovy. Jakmile je prokázána existence rodinného vztahu, musí orgány veřejné moci v zásadě jednat tak, aby se tento vztah mohl rozvíjet, a přijmout vhodná opatření za účelem sloučení rodiče s dítětem (K. proti Německu, § 61). Jestliže východiska uvedená v stanovisku Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2010, sp. zn. Cpjn 202/2010, platí pro nařízení ústavní výchovy, jež má povahu dočasnou a nedochází při ní k nevratnému zániku rodičovské zodpovědnosti k nezletilému dítěti, tím spíše musí platit pro situaci, kdy rodinné vazby dítěte a biologických rodičů – v důsledku navázání nových vazeb dítěte k osvojitelům – jsou nevratně zpretrhány. Dosavadní judikaturu je proto třeba chápat zejména v jejím důrazu na zachování rodinného života.

16. Uvedený závěr je podporován i judikaturou ESLP v oblasti práva na rodinný a soukromý život. V případech, kdy zákon umožňuje souhlas rodiče s osvojením nepožadovat, neprojevuje-li o dítě zájem, je tedy třeba postupovat nanejvýš obezřetně. Soud je v takovém případě povinen zkoumat veškeré okolnosti případu a pečlivě hodnotit, zda skutečně a případně z jakého důvodu rodič zájem o dítě neprojevoval, včetně skutečností, které mu v projevení zájmu o dítě bránily. Je třeba mít přitom na paměti, že možnost rozvíjet vztah rodiče a dítěte je nejdůležitějším vzájemným právem rodičů a dětí, a tam, kde je možno předpokládat zachování či navázání vztahu mezi dítětem a rodičem, musí stát postupovat takovým způsobem, aby takové vztahy podpořil, a přijmout všechna dostupná opatření (k tomu srov. např. Z. proti Itálii, rozsudek ESLP ze dne 24. 1. 2014, stížnost č. 33773/11, bod 49). O osvojení, které je vůbec nejpodstatnějším zásahem do vztahu mezi rodičem a dítětem, neboť dochází k přetrhání rodinných vazeb, lze proto rozhodnout jen v nejzávažnějších případech, kdy zachování vztahu dítěte s biologickým rodičem nebude v jeho nejlepšímu zájmu. Zpravidla proto nepostačí zájem dítěte, aby bylo v péči jiné osoby, než biologického rodiče, neboť takového kýženého výsledku lze dosáhnout i mírnějšími prostředky (srov. již zmíněný

rozsudek ESLP ze dne 24. 1. 2014, Z. proti Itálii, stížnost č. 33773/11, nebo též rozsudek ESLP ze dne 16. 11. 1999, E. P. proti Itálii, stížnost č. 31127/96).

17. V případě K. proti Irsku (rozsudek ESLP ze dne 26. 5. 1994, stížnost č. 16969/90) bylo shledáno porušení práva na respektování rodinného života stěžovatele, otce, který nikdy své dítě neviděl. Národní soudy rozhodly o osvojení dítěte jeho pěstouny s odůvodněním, že zpretrhání faktických vazeb dítěte k jeho pěstounům by nebylo v nejlepším zájmu dítěte. ESLP v daném případě sice připustil, že dítě si může vytvořit natolik silný vztah k třetím osobám, že není nadále v jeho zájmu, aby bylo navraceno do péče biologických rodičů, zároveň však kritizoval, že se národní orgány uchýlily k tomu nejradikálnějšímu řešení, které způsobilo úplné zpretrhání vazeb mezi dítětem a jeho biologickým otcem. K obdobnému závěru dospěl ESPL taktéž v případě G. proti Německu (rozsudek ESLP ze dne 26. 5. 2004, stížnost č. 74969/01), kdy zejména zdůraznil, že existuje povinnost státu snažit se o sloučení biologické rodiny a že je zásadně v zájmu dítěte, aby jeho vazby na biologickou rodinu byly zachovány, protože zpretrhání takových vazeb znamená odříznutí dítěte od jeho kořenů, což může být zdůvodněno pouze zcela výjimečnými okolnostmi.

18. Porušení čl. 8 Úmluvy ESLP naopak neshledal v případech S. proti Švédsku (rozsudek ESLP ze dne 28. 10. 1998, stížnost č. 113/1997/897/1109), K. proti Nizozemsku (rozhodnutí ESLP ze dne 3. 3. 2005, stížnost č. 64848/01) a E. proti Rakousku (rozsudek ESLP ze dne 25. 1. 2007, stížnost č. 21949/03), kdy bylo dítě osvojeno partnerem biologického rodiče proti vůli druhého z biologických rodičů. Samotná skutečnost, že mezi dítětem a partnerem rodiče existují blízké faktické vazby, však nepostačí. V případě S. bylo rozhodující, že biologický otec dceru již po několik let neviděl, aniž by mu v tom bránilo jakékoliv závažné okolnosti, a neprojevoval o ni žádný zájem. V případě K. shledal ESLP rozhodnou skutečnost, že osvojení bylo přáním dcery, která byla již téměř zletilá. Taktéž v případě E. byl rozhodujícím faktorem věk dítěte a jeho přání být osvojeno a taktéž skutečnost, že styk dítěte s biologickým otcem byl již dříve zakázán, neboť jeho chování vůči nezletilé bylo nevhodné.

19. Jak tedy plyne z judikatury Evropského soudu pro lidská práva, při volbě opatření, kterým má být zasaženo do vztahu mezi rodičem a dítětem, je třeba volit vždy opatření co nejmírnější. K razantnějším krokům, a zejména k osvojení jako nejzávažnějšímu zásahu, je třeba přistupovat jen v extrémně závažných případech (viz Z. proti Itálii, rozsudek ESLP ze dne 24. 1. 2014, stížnost č. 33773/11, bod 64; E. P. proti Itálii, rozsudek ESLP ze dne 16. 11. 1999, stížnost č. 31127/96, bod 69; P. C. a S. proti Spojenému království, rozsudek ESLP, ze dne 16. 7. 2002, stížnost č. 56547/00, bod 117.). Významným faktorem je zájem, který biologický rodič o dítě projevoval před jeho narozením i po něm, a kroky, které podnikl pro svěření do jeho péče (viz G. proti Německu, rozsudek ESLP, ze dne 26. 5. 2004, stížnost č. 74969/01; K. B. T. proti Maďarsku, rozsudek ESLP ze dne 12. 2. 2013,

stížnost č. 48494/06; T. proti Itálii, rozsudek ESLP ze dne 13. 1. 2009, stížnost č. 33932/06; P. C. a S. proti Spojenému království, rozsudek ESLP ze dne 16. 7. 2002, stížnost č. 56547/00). Při rozhodování o osvojení je stěžejní posouzení, zda je na místě zásah natolik radikální, jakým je úplné zpřetrhání právních vztahů mezi dítětem a jeho biologickým rodičem (Z. proti Itálii, rozsudek ESLP ze dne 24. 1. 2014, stížnost č. 33773/11, bod 60; E. P. proti Itálii, rozsudek ESLP ze dne 16. 11. 1999, stížnost č. 31127/96, bod 68).

20. Ustanovení § 68 odst. 1 písm. a) zákona o rodině ve znění účinném od 1. 8. 1998 se řadí k právním normám s relativně neurčitou hypotézou. Zákondárce pouze příkladmo (srov. slovo „zejména“) vymezuje okruh hledisek, která soud musí vzít do úvahy. Vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu. V úvahu tak mohou přicházet i jiná než příkladmo uvedená hlediska, z nichž je možné učinit závěr, zda jsou tu přítomny rodinné vazby, k jejichž udržování je stát v rámci svých pozitivních závazků povolán. Uvedená hlediska je však třeba vždy posuzovat se zřetelem k dané situaci a k daným poměrům, ve kterých se rodič nacházel (srov. spojení „v mezích svých možností“). Jestliže by soud taková hlediska, která – ačkoliv by se z obsahu spisu podávala – pominul, nemohl by ani v úplnosti vymezit hypotézu právní normy a jeho právní názor by byl nutně nesprávný.

21. Vztaženo na projednávanou věc, odůvodnění rozsudku odvolacího soudu postrádá přesvědčivý závěr o důvodech, pro které matka opravdový zájem o nezletilého neprojevovala – tak aby bylo bezpečně prokázáno, že projevení opravdového zájmu nebránily objektivní skutečnosti, jakož i hodnocení součinnosti a pomoci ze strany státu, které se matce mělo dostat. V řízení bylo zjištěno, že matka nezletilého opustila porodnici tři dny po porodu a na její místo do porodnice nastoupila manželka otce H. M., která o dítě dosud osobně pečuje. K tomu mělo dojít na základě domluvy J. O., dědečka nezletilého z matčiny strany, a otce nezletilého. Otec nezletilého uvedl, že s dohodou byla srozuměna také matka nezletilého, ta však takové tvrzení popřela. Otec dále uvedl, že byl s matkou nezletilého a jejím otcem, dědečkem nezletilého, domluven, že o dítě budou se ženou pečovat natrvalo, a že matka nemá o dítě zájem. Matka měla dle jeho tvrzení přislíbit, že udělí souhlas s osvojením nezletilého manželkou otce nezletilého. Matka naopak uvedla, že v době narození nezletilého byla sama nezletilá, byla v prvním ročníku střední školy, těhotenství bylo neplánované, dozvěděla se o něm teprve v pátém měsíci, dostala se do zoufalé bezvýchodné situace, a proto souhlasila, aby o nezletilého T. M. dočasně pečovali otec nezletilého a jeho manželka, H. M., přičemž matka plánovala převzít dítě do své péče ihned, jak si upraví svoje poměry, na čemž začala také ihned pracovat, když se rozhodla zanechat prezenčního studia, přihlásila se ke studiu dálkovému, našla si zdroj obživy, obstarala si potřebnou výbavu pro dítě a vyhledala psychologickou pomoc.

22. Ze spisu dále plyne, že dědeček nezletilého nejprve hledal pro nezletilého osvojitele prostřednictvím internetu a následně se dohodl se Z. M., že do porodnice místo matky nezletilého nastoupí manželka otce, a ta že o něj bude také po porodu osobně pečovat. Otec matky nezletilého také domluvil, že Z. M. nebude po matce požadovat výživné, a opakovaně v souvislosti s ponecháním dítěte v péči M. žádal zaplacení různých částek pro sebe a svou dceru, které měly sloužit na krytí částek souvisejících s porodem a poporodní zdravotní péčí o matku. Matka na výživu nezletilého ničeho nepřispívala, protože jí to tak řekl otec, a dne 10. 11. 2009, pouhé čtyři dny po porodu, u soudu podepsala souhlasné prohlášení o určení otcovství Z. M. k nezletilému, neboť se domnívala, že je to nezbytné, aby nezletilý nebyl umístěn do kojeneckého ústavu. Matka matky nezletilého, E. O., své dceři nerozmlouvala, aby si nezletilého ponechala ve své péči, nicméně ji v tomto rozhodnutí ani nepodporovala a nezletilá sdělila, že ji pro takový případ nebude schopna finančně podpořit.

23. V řízení před soudy obou stupňů trval otec nezletilého na tom, že matka o dítě vůbec neprojevovala zájem, že na výživu nezletilého ničeho nepřispěla, že se nezajímala o jeho zdravotní stav a s nezletilým se nestýkala, a to přesto, že jí to otec nezletilého nabízel. Jeho tvrzení podpořila svědecká výpověď jeho ženy H. M. Matka nezletilého naopak tvrdila, že se o styk s nezletilým pokoušela, ale že jí pod různými záminkami ze strany otce nezletilého a jeho manželky nebyl umožněn. V místě bydliště nezletilého byla několikrát, nikdy však nebyla vpuštěna do domu manželů M. Při svých cestách měla být odkázána na svého otce a svého přítele, neboť vzhledem ke svému nízkému věku neměla možnost se do místa bydliště nezletilého sama dopravit. Její tvrzení podpořila svědecká výpověď otce matky J. O., sestry matky A. O., přítele matky M. V. a matky matky E. O.

24. Dovolací soud tedy vztáhl shora uvedené principy k projednávané věci a dospěl závěru, že odvolací soud opomněl přihlédnout k rozhodným skutečnostem, zejména tedy k okolnosti, že matka dítěte byla v době porodu nezletilá, byla tedy sama ještě dítětem. Jak vyplynulo z psychiatrického posudku (č. l. 209–218), její osobnost byla v době porodu nevypělá a nezralá. Jakkoliv její rozumové schopnosti odpovídaly jejímu věku, nelze odhlížet od skutečnosti, že šlo o věk velmi nízký. Nelze také pominout, že matka dítěte nebyla v době porodu samostatná a byla odkázána na pomoc svých rodičů, když neměla vlastní příjem, ze kterého by byla schopna zajistit své vlastní potřeby, natož pak potřeby dítěte. Z provedeného dokazování nadto jasně vyplynulo, že na matku dítěte byl vyvíjen silný nátlak jak ze strany jejích rodičů (prarodičů dítěte), tak i ze strany otce dítěte a jeho manželky (viz např. č. l. 43, 46, 48, 49, 50). Pokud tedy matka neprojevovala snahu s dítětem se setkat a případně jej převzít do své péče, je třeba tuto skutečnost hodnotit v kontextu její celkové situace, kdy sama ještě nezletilá a závislá na svých rodičích byla vystavena silnému tlaku, a nacházela se tak v tíživé životní situaci. Nelze přitom uzavřít, tak jak to činí odvolací soud, že matka o dítě

neprojevovala žádný zájem. Tvrzení ohledně telefonických hovorů skutečných (č. l. 20, 105) a pokusech matky o návštěvu nezletilého (č. l. 77) v období dvou měsíců od narození nezletilého zůstávají sporná. S ohledem na závažnost zásahu do práva na rodinný život, které představuje rozhodnutí soudů, že matka neprojevovala o dítě zájem, jehož důsledkem je, že nadále není vyžadován její souhlas k osvojení dítěte, je na místě takové rozhodnutí učinit pouze v případě, že soud dospěje s jistotou k závěru, že jsou naplněny podmínky kvalifikovaného nezájmu.

25. Zejména pak nelze uzavřít, že by ze strany matky šlo o absolutní absenci citu, zájmu, spoluprožívání, obav o dítě a jeho další osud. Z výslechů svědků vyplynulo, že matka dítěte se s odloučením od něj nikdy nesmířila, vybavila pro nezletilého dětský pokoj a chtěla dítě v budoucnu převzít do své péče (č. l. 77–79, 96), ani takové jednání nenaspovídá skutečnosti, že by matka dítěte byla vůči němu zcela chladná. Projevovaný zájem je třeba hodnotit v kontextu celkové situace matky, je přitom třeba vzít v úvahu veškeré okolnosti, které nasvědčují tomu, že projevy matky nesvědčí o absolutní absenci citu, zájmu, spoluprožívání, obav o dítě a jeho další osud. I za předpokladu, že by soudy dospěly k závěru, že matka zájem o dítě neprojevovala, je třeba v souladu s § 68 odst. 1 písm. b) pečlivě hodnotit, zda jí v tom nebránily závažné překážky. Zejména v případě rodiče, který je sám nezletilým dítětem, lze přitom za takové překážky považovat taktéž absenci podpory rodiny ve spojení s nezralostí rodiče a jeho špatným psychickým stavem. S ohledem na výše uvedené je třeba uzavřít, že se soudy dopustily nesprávného právního posouzení věci, když dospěly k závěru, že matka dítěte o nezletilého neprojevovala po dobu nejméně dvou měsíců po jeho narození žádný zájem.

26. Ostatně ani názor odvolacího soudu, že o právních důsledcích nezájmu o dítě nemusí být rodič poučen, nelze považovat za správný. Za překonaný jej označil již zmiňovaný rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2371/2011, s odůvodněním, že právě jasné a spolehlivé vědomí rodičů o důsledcích, k nimž řízení podle § 180a o. s. ř. vede, může aktivovat rodiče k projevení zájmu o dítě a usnadnit obnovení rodinných pout. Uvedené plyne i z judikatury ESLP, podle níž, jakmile je prokázána existence rodinného vztahu, musí orgány veřejné moci v zásadě jednat tak, aby se tento vztah mohl rozvíjet a přijmout vhodná opatření za účelem sloučení rodiče s dítětem (K. proti Německu či nález sp. zn. II. ÚS 838/07), přičemž k těmto pozitivním povinnostem se řadí vedle aktivní pomoci s osobními, sociálními, zdravotními či majetkovými obtížemi i povinnost rodiče informovat a řádně poučit o možných následcích jeho jednání (viz rozsudek ESLP ve věci W. proti Spojenému království).

27. Pro úplnost je třeba dodat, že otázka, zda je v zájmu dítěte, aby bylo svěřeno do péče matky, není předmětem tohoto řízení. Jakkoliv není úkolem Nejvyššího soudu činit jakékoliv závěry v tomto směru, dospěje-li opatrovnický soud k názoru, že mezi dítětem, jeho právním otcem a manželkou jeho otce se rozvinuly

natolik úzké faktické vazby, že tvoří sociální rodinu, lze dítě ponechat v jejich péči rozhodnutím v řízení o úpravě poměrů k dítěti. Zároveň je však třeba vážit, jakou roli má hrát v životě dítěte jeho matka, přičemž k závěru, že v životě dítěte nemá vůbec vystupovat, nemá být jeho součástí a nemá mít s dítětem žádný vztah, a že je tedy v zájmu dítěte právní vztahy mezi ní a dítětem zcela zpřetrhat prostřednictvím osvojení dítěte, lze dospět jen v nejzávažnějších případech.

č. 83

28. Z výše uvedeného je zřejmé, že právní posouzení podmínek pro závěr o kvalifikovaném nezájmu rodičů o dítě odvolacím soudem je neúplné, a proto nesprávné. Nejvyšší soud proto toto rozhodnutí, bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), zrušil a věc vrátil uvedenému soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

Č. 84

Č. 84

Náhrada škody, Promlčení, Náhrada za ztrátu na výděлку
§ 445 obč. zák., § 106 odst. 2 obč. zák., § 113 obč. zák.

Bez splnění předpokladů uvedených v § 113 obč. zák. nelze posouvat počátek subjektivní promlčecí doby k uplatnění nároku na náhradu újmy na zdraví s poukazem na omezené duševní schopnosti poškozeného v neprospěch odpovědné osoby.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 25 Cdo 3515/2015; ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.3515.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 2. 7. 2014, sp. zn. 25 Co 109, 339/2013, v měnících výrocích I a II a v nákladových výrocích V, VI a VII a rozsudek Okresního soudu v Mělníku ze dne 17. 1. 2013, sp. zn. 9 C 14/2007, ve spojení s doplňujícím rozsudkem téhož soudu ze dne 5. 6. 2013, sp. zn. 9 C 14/2007 (s výjimkou té jeho části, již bylo rozhodnuto o částce 894 532 Kč, úroku z této částky ve výši 8 % ročně od 1. 1. 2013 do zaplacení, úroku z částky 2 818 464 Kč ve výši 0,95 % ročně od 1. 1. 2013 do 30. 6. 2013, úroku ve výši 8 % z částky 883 884 Kč od 16. 9. 2010 do 31. 12. 2012 a úroku z prodlení z částky 359 812 Kč za období od 2. 10. 1998 do 1. 11. 2001 v kapitalizované částce 46 840 Kč), a věc v tomto rozsahu vrátil okresnímu soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se žalobou došlou soudu dne 6. 8. 2001 domáhal náhrady škody na zdraví, kterou utrpěl dne 17. 12. 1997 při dopravní nehodě způsobené automobilem, jehož provozovatelem byla žalovaná a který řídil její zaměstnanec. V důsledku dopravní nehody žalobce utrpěl značná poškození zdraví, musel být hospitalizován a po skončení pracovní neschopnosti mu byl přiznán plný invalidní důchod. Trvalým následkem úrazu trpí žalobce poruchou vstřípivosti, v jejímž důsledku sice porozumí informacím svého okolí, že byl účastníkem dopravní nehody a utrpěl zranění, avšak v důsledku poruchy tuto informaci zapomene a bez popudu třetí osoby není sám schopen chránit své zájmy.

2. Rozsudkem Okresního soudu v Mělníku ze dne 17. 3. 2006, č. j. 9 C 911/2001-195, bylo rozhodnuto o části předmětu řízení a nárok na náhradu za

ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti byl vyloučen k samostatnému projednání.

3. Rozsudkem ze dne 17. 1. 2013, č. j. 9 C 14/2007-467, uložil Okresní soud v Mělníku žalované povinnost zaplatit žalobci na náhradu za ztrátu na výdělků částku 359 812 Kč s příslušenstvím a dále platit od 1. 7. 2001 měsíční rentu ve výši 14 868 Kč (výrok I), dlužnou částku ve výši 14 686 Kč měsíčně za období od 1. 7. 2001 do 31. 1. 2013 v celkové výši 2 026 668 Kč zaplatit do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok II) a ve zbytku nároku žalobu zamítl (výrok III). O nákladech řízení rozhodl tak, že se žádnému účastníku jejich náhrada nepřiznává (výroky IV až VI). Doplnujícím rozsudkem ze dne 5. 6. 2013, č. j. 9 C 14/2007-513, pak soud dodatečně zamítl rovněž žalobu ohledně renty od 1. 7. 2001 co do částky 18 897 Kč měsíčně. Okresní soud přitom vyšel ze zjištění, že dopravní nehodu způsobil řidič – zaměstnanec žalované při výkonu zaměstnání, a proto je z náhrady škody odpovědná žalovaná jako provozovatel vozidla. Okresní soud neuznal důvodnou námitku promlčení v rozsahu původně uplatněném, neboť žalobce v důsledku poruchy vstřípivosti nebyl schopen sám uplatnit nárok na náhradu škody u soudu, a proto subjektivní promlčecí doba nepočala běžet dříve, než byl žalobcem nárok uplatněn. Soud stanovil výši ušlého výdělků poškozeného na základě znaleckého posudku z oboru ekonomika z předpokládaného měsíčního příjmu 25 000 Kč hrubého a přiznaného invalidního důchodu. Přiznal tedy žalobci na náhradu za ztrátu na výdělků měsíční rentu ve výši 14 686 Kč, v kapitalizované podobě za období od 1. 7. 2001 do 31. 1. 2013 v částce 2 026 668 Kč včetně příslušenství. Pokud však žalobce rozšířil žalobu dalšími návrhy ze dne 15. 9. 2010 a 10. 1. 2013, jedná se o uplatnění zjevně promlčeného nároku, neboť podáním původní žaloby bylo osvědčeno, že žalobce již byl schopen učinit si potřebný úsudek o skutkových okolnostech významných pro uplatnění nároku, a proto soud žalobu v rozsahu přesahující částku 359 812 Kč s příslušenstvím a ohledně měsíční renty přesahující 14 686 Kč zamítl.

4. Krajský soud v Praze k odvolání žalobce i vedlejšího účastníka na straně žalované rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci částku 2 818 464 Kč s příslušenstvím (výrok I), dále počínaje dnem 1. 1. 2013 je povinna hradit měsíční rentu ve výši 33 586 Kč jako náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (výrok II), ohledně úroku z prodlení z částky 359 812 Kč v kapitalizované částce 46 840 Kč řízení zastavil (výrok IV) a ve zbytku uplatněného nároku žalobu zamítl (výrok III). Žalovaná a vedlejší účastník na straně žalované byli uznáni povinnými zaplatit náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů státu a žalobci (výroky V až VII). Odvolací soud vyšel ze skutkových i právních závěrů okresního soudu a uzavřel, že nárok žalobce není jako celek promlčen, neboť u žalobce vzhledem k poruše vstřípivosti promlčecí doba nepočala plynout, dokud neměl prokazatelně veškeré informace o tom, kdo odpovídá za škodu, i o její výši. Na toto lze usuzovat až v momentě uplatnění

nároku. Spornou otázkou bylo rovněž určení výše ušlého zisku za situace, kdy žalobce jako OSVČ utrpěl zranění dne 17. 12. 1997, avšak dne 1. 1. 1998 měl nastoupit do zaměstnání s měsíční hrubou mzdou 25 000 Kč. Při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti odvolací soud na rozdíl od okresního soudu nezapočítal pracovní činnost žalobce k jeho tíži a stanovil za období od 15. 9. 1998 do 31. 12. 2012 celkovou výši náhrady v částce 2 818 464 Kč a měsíční rentu stanovil na základě valorizovaného výdělku ve výši 41 666 Kč po odečtení invalidního důchodu.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala žalovaná dovolání do výroků ukládajících jí povinnost uhradit žalobci ztrátu na výdělků od roku 1998 a platit mu nadále měsíční rentu, jakož i do akcesorických nákladových výroků. Připustnost dovolání spatřuje dovolatelka v řešení dovolacím soudem dosud neřešené otázky závislosti počátku běhu promlčecí doby na zdravotním stavu poškozeného, případně na řešení otázky stanovení „ušlého zisku“, jež je dle názoru dovolatele řešena dovolacím soudem rozdílně (R 10/1991 a 28 Cdo 1905/2010). Dovolatelka i vedlejší účastník se neztotožňují se závěrem, že běh promlčecí doby započal až v momentě uplatnění nároku, tj. podání žaloby. Dovolatelka uvádí, že posouzení zdravotního stavu žalobce je otázkou odbornou a odvolací soud měl rozhodovat na základě lékařského znaleckého posudku, s jehož závěry se Krajský soud v Praze nevypořádal. K začátku běhu promlčecí doby pak uvedla, že podle odborného posudku byly rozpoznávací a určovací schopnosti žalobce stabilizovány v první polovině roku 1998. O tom, kdo za škodu odpovídá, se žalobce dozvěděl nejpozději dne 6. 1. 1999 u hlavního líčení v trestní věci řidiče obžalovaného pro těžké ublížení na zdraví. O rozsahu zdravotního poškození se žalobce dozvěděl rovněž u uvedeného hlavního líčení, nejpozději však dne 1. 2. 1999, kdy obdržel od pracovníků nemocnice na B. bodové ohodnocení s popisem svých zranění. Na základě uvedených okolností se dovolatelka domnívá, že ke dni podání žaloby dne 6. 8. 2001 byl uplatněný nárok již promlčen. Pro případ, že nárok promlčen není, odvolací soud nesprávně stanovil úrok z prodlení i za období, kdy již byla splatnost jednotlivých splátek úroků z prodlení promlčena, a rovněž v případě stanovení měsíční renty jako náhrady za ztrátu na výdělků nepřihlédl k námitce promlčení a přiznal měsíční rentu ve výši přesahující částku 14 686 Kč požadovanou v žalobě z roku 2001. Konečně dovolatelka nesouhlasí ani se způsobem výpočtu „ušlého zisku“, neboť v judikatuře dovolacího soudu není jednotný výklad otázky stanovení ušlého zisku v případech, kdy poškozený utrpěl škodu na zdraví v období těsně předcházejícím nástupu do zaměstnání. Domnívá se, že postup odvolacího soudu, jenž stanovil ušlý zisk na základě příslibu nástupu do zaměstnání s měsíč-

ním výdělkem 25 000 Kč hrubého, je nesprávný a odvolací soud měl postupovat striktně dle průměrného výdělku poškozeného před vznikem škody. Z uvedených důvodů dovolatelka navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu.

6. Ve vyjádření k dovolání žalobce navrhl dovolání odmítnout pro nepřípustnost, případně jej zamítnout, neboť rozhodnutí odvolacího soudu je správné. Námitky dovolatelky proti posouzení běhu subjektivní promlčecí doby v závislosti na zdravotním stavu poškozeného považuje za judikaturou řešené v případě každého sporu, jde-li o škodu na zdraví. Domnívá se, že dovolatelka nechápe skutečnou podstatu poškození zdraví žalobce, který sice informace potřebné pro uplatnění svého nároku opakovaně získal a pochopil, avšak v důsledku poruchy všípivosti je okamžitě zapomněl, a tudíž postrádá smysl zkoumat u žalobce počátek běhu subjektivní promlčecí doby, neboť u něj nikdy nenastane stav, kdy by věděl, že byl účasten nějaké nehody a utrpěl škodu ani kdo za ni odpovídá. Rovněž v části dovolání napadající stanovení výše ušlého zisku či náhrady za ztrátu na výdělkem akcentuje žalobce nemožnost vést spor s plným vědomím všech skutečností, zástupce žalobce tak reagoval na nově zjištěné okolnosti sdělené okolím žalobce.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání žalované je přípustné a rovněž důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

8. V souladu s § 3036 a § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), dovolací soud věc posoudil podle dosavadních právních předpisů.

9. Podle § 3036 o. z. se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začnou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

10. Promlčení se tedy v dané věci řídí podle dosavadních předpisů, tj. podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinného do 31. 12. 2013 (dále „obč. zák.“).

11. Podle § 106 odst. 1 obč. zák. se právo na náhradu škody promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Podle § 106 odst. 2 obč. zák. se nejpozději právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

12. Zásadně je třeba vycházet z toho, že jednotlivé nároky na náhradu škody na zdraví jsou samostatnými nároky, u nichž běží vlastní promlčecí doby. Počátek jejich běhu je stanoven okamžikem, kdy se poškozený dozví o škodě a odpovědné osobě. Jedná se o tzv. subjektivní promlčecí dobu, přičemž tzv. objektivní promlčecí doba se v případě nároku na náhradu škody na zdraví neuplatňuje. Počátek subjektivní promlčecí doby u práva na náhradu škody se váže k okamžiku, kdy poškozený prokazatelně nabyl vědomost o tom, že na jeho úkor došlo ke škodě (nikoliv tedy jen o protiprávním úkonu či o škodné události) a kdo za ni odpovídá.

13. Odvolací soud tedy správně dovodil, že pro uplatnění práva na náhradu škody na zdraví platí pouze subjektivní dvouletá promlčecí doba, a dále uzavřel, že v konkrétním případě žalobce nedošlo pro závažné poškození zdraví k promlčení nároku na náhradu škody před podáním žaloby u soudu, neboť žalobce neměl do tohoto okamžiku prokazatelně informace o tom, kdo za škodu odpovídá, i o výši škody.

14. Judikatura dovolacího soudu je ustálená v závěru, že o osobě, která odpovídá za vzniklou škodu, se poškozený dozví, jakmile obdrží informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek o osobě konkrétního škůdce, tedy jakmile získá vědomost o skutkových okolnostech rozhodných pro vymezení odpovědného subjektu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2004, sp. zn. 25 Cdo 61/2003, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2008, sp. zn. 25 Cdo 599/2006). Subjektivní promlčecí doba k uplatnění nároku na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti začíná běžet zásadně od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o výdělků dosahovaném před poškozením a po poškození, popř. kdy bylo vydáno rozhodnutí o přiznání invalidního důchodu a poškozený se o něm dozvěděl (rozsudek Nejvyššího soudu ČR z 29. 4. 1988, sp. zn. 1 Cz 2/88). Nárok na náhradu za ztrátu výdělků po skončení pracovní neschopnosti má charakter opětujiícího se plnění a promlčuje se jako celek, nikoliv jen nároky na jednotlivá plnění z něj vyplývající, poskytovaná ve formě důchodu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2006, sp. zn. 25 Cdo 401/2005, uveřejněný pod č. 36/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

15. V judikatuře dovolacího soudu se otázka počátku běhu promlčecí doby v souvislosti s ustálením zdravotního stavu poškozeného opakovaně řešila, avšak dosud nebyla řešena otázka počátku subjektivní promlčecí doby k uplatnění nároku poškozeného, jenž sice obdržel veškeré informace podstatné pro uplatnění nároku na náhradu újmy na zdraví, avšak pro závažné poškození mozku tyto informace neudrží v paměti a není schopen je účinně použít. Vedle sebe tak stojí

subjektivní právo poškozeného na náhradu škody a princip právní jistoty na straně dlužníka.

16. Podle obecné právní teorie je účelem promlčení jednak stimulovat věřitele ke včasnému vykonání svého subjektivního občanského práva (v oblasti závazkového práva pohledávky), aby věřitelé příliš neodkládali vynucení svého subjektivního občanského práva (*vigilantibus iura scripta sunt*), jednak čelit tomu, aby dlužníci nebyli ohledně svých právních povinností (dluhů) vystaveni po časově neurčitou dobu donucujícímu zákroku (tzv. vynutitelnosti) ze strany soudů. Tím institut promlčení čelí v souladu s požadavkem právní jistoty existenci dlouhodobě sporných občanských subjektivních práv a jim odpovídajících právních povinností. Ty totiž jsou – zejména pokud jde o jejich dokazování po uplynutí delší doby – vždy spjaty s určitou sporností a neurčitostí (konkrétně jde o spornost, zda subjektivní občanské právo již mezitím nezaniklo splněním, započtením atd.) a nakonec i s případnými složitými soudními spory.

17. Z uvedeného je zjevné, že za situace, kdy zákon výslovně upravuje právo na náhradu škody jako promlčitelné, nelze přistoupit na názor odvolacího soudu, že v konkrétním případě promlčecí doba nepočala plynout před vlastním uplatněním nároku žalobce. Tímto postupem odvolací soud učinil právo žalobce na náhradu škody fakticky nepromlčitelným a postavení žalovaného trvale nejistým. Takovýto výklad je za použití argumentu *reductio ad absurdum* nutno odmítnout. Ochrana osob, které z důvodu duševní poruchy nemohou samy účinně bránit svá práva, je zajištěna § 113 obč. zák., podle něhož, jde-li o práva osob, které musí mít zákonného zástupce, nebo o práva proti těmto osobám, promlčení nepočne, dokud jim zástupce není ustanoven; již započaté promlčení probíhá dále, avšak neskončí, dokud neuplyne rok potom, kdy těmto osobám bude zákonný zástupce ustanoven nebo kdy překážka jinak pomine. Bez splnění předpokladů uvedených v § 113 obč. zák. nelze počátek subjektivní promlčecí doby k uplatnění nároku na náhradu újmy na zdraví s poukazem na omezené duševní schopnosti poškozeného posouvat v neprospekch odpovědné osoby.

18. Pokud se v konkrétním případě (s přihlédnutím k závěrům výše citované judikatury) poškozený o tom, kdo je za škodu zodpovědný, dozvěděl nejpozději při hlavním líčení dne 6. 1. 1999, kdy byl za své jednání způsobivší škodu odsouzen zaměstnanec žalované, a o výši škody se dozvěděl nejpozději ke dni 15. 9. 1998, kdy mu byl přiznán plný invalidní důchod, musí se nalézací soud s těmito okolnostmi vypořádat ve vztahu k závěrům znaleckého posudku Fakultní nemocnice K. V. ze dne 17. 1. 2006. Znalecký ústav uzavřel, že k datu 24. 3. 1998 byl u žalobce zjištěn nadprůměrný intelekt a průměrný paměťový kvocient, že již v první polovině roku 1998 si byl žalobce vědom svého poškození a z toho vyplývajících důsledků, stejně tak v tomto období byly stabilizovány rozpoznávací a určovací schopnosti při nakládání s majetkem a při jiných právních úkonech. Pokud dovolatelka uvádí, že odvolací soud pochybil při hodnocení námitky promlčení, když

nezohlednil výsledky znaleckého posudku, dovolací soud tuto námitku shledává důvodnou.

č. 84

19. V posuzované věci bylo zjištěno, že u žalobce okolnosti podstatné pro uplatnění svého nároku postupně získával v průběhu roku 1998 a počátkem roku 1999. Se zřetelem k těmto zjištěním a k závěrům vyplývajícím ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví je třeba u něj stanovit konkrétní okamžik, kdy počala běžet subjektivní promlčecí doba pro uplatnění jeho nároku na náhradu škody. Při stanovení počátku běhu promlčecí doby je třeba tento závěr přesvědčivě odůvodnit, teprve poté je možné kvalifikovaně posoudit námitku promlčení. Závěr odvolacího soudu ohledně promlčení je tedy nesprávný, respektive předčasný.

20. Aniž by bylo zapotřebí zabývat se dalšími námitkami, je z již uvedeného nepochybné, že rozsudek odvolacího soudu není správný, neboť spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Jelikož dovolací soud neshledal podmínky pro jeho změnu, napadený rozsudek v rozsahu dovoláním dotčeném bez jednání zrušil (§ 243a odst. 1 věta první, § 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo rozhodnutí odvolacího soudu zrušeno, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud ve stejném rozsahu i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

Č. 85

č. 85

Smlouva cestovní, Náhrada škody

§ 433 obč. zák., § 852i odst. 1 obč. zák., § 852j obč. zák.

Cestovní kancelář, která v rámci zájezdu poskytla ubytovací služby prostřednictvím subdodavatele, odpovídá svému zákazníkovi za škodu způsobenou na věcech vnesených do hotelového pokoje v době konání zájezdu podle § 433 odst. 1 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 25 Cdo 3283/2014; ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.3283.2014.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 11. 2013, sp. zn. 21 Co 415/2013, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 12. 3. 2013, č. j. 12 C 169/2012-56, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 67 235 Kč s příslušenstvím, řízení co do částky 800 Kč zastavil a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce se žalovanou cestovní kanceláří uzavřeli cestovní smlouvu, jejíž součástí bylo i ubytování žalobce v hotelu v Tunisku. Dne 14. 7. 2011 v průběhu zájezdu byly žalobci z hotelového pokoje odcizeny věci v hodnotě uplatněné částky. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovanou, která se v rámci uzavřené cestovní smlouvy zavázala poskytnout žalobci zájezd včetně ubytování, lze považovat za ubytovatele ve smyslu § 754 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“), a proto podle § 433 obč. zák. odpovídá za škodu na věcech vnesených do ubytovacích prostor (§ 758 obč. zák.). Žalovaná pak má regresní nárok vůči vlastníkově hotelu; žalobce nárok vůči provozovateli hotelu nemá, protože s ním není v žádném závazkovém právním vztahu. Soud dovodil, že odcizené věci nemusely být uschovány v hotelovém trezoru, neboť šlo o věci, které tvoří běžnou součást prázdninového vybavení. Zabýval se rovněž výkladem § 852j odst. 2 obč. zák. a příslušných ustanovení směrnice 90/314/EHS o souborných službách pro cestování, pobyty a zájezdy a dospěl k závěru, že žalovaná nemůže být zproštěna odpovědnosti poukazem na to, že škoda byla způsobena třetí

osobou a žalovaná její vznik nezavinila; účelem transponované směrnice totiž není zužování odpovědnosti cestovních kanceláří.

č. 85

2. K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 5. 11. 2013, č. j. 21 Co 415/2013-79, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé tak, že žalobu zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Podle odvolacího soudu je odpovědnost za škodu způsobenou cestovní kanceláří v zásadě dána pouze v případě zrušení zájezdu a v případě závazků vyplývajících z uzavřené cestovní smlouvy. I směrnice 90/314/EHS vymezuje předmět právních vztahů jen ve vztahu k cestovním službám, tj. k souboru služeb, mezi něž patří zejména informační povinnost o podmínkách zájezdu a o uplatňování práva či o pojištění proti úpadku. Dovodil, že žalovaná není provozovatelem ubytovacího zařízení, ale jen zprostředkovatelem, nemůže tedy odpovídat podle § 433 odst. 1 obč. zák. Protože neporušila uzavřenou cestovní smlouvu, nemá ve sporu o náhradu škody podle § 852i obč. zák. pasivní legitimaci a zkoumání okolností vedoucích ke zproštění odpovědnosti podle § 852j obč. zák. je za této situace nadbytečné.

II.**Dovolání a vyjádření k němu**

3. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z toho, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (sp. zn. 26 Cdo 447/2005, 25 Cdo 4489/2007, 30 Cdo 3577/2006, 33 Odo 852/2005 a 25 Cdo 271/2012). Odvolací soud podle dovolatele na zjištěný skutkový stav zčásti použil jiné ustanovení hmotného práva a zčásti sice aplikoval správné ustanovení, ale nesprávně je vyložil. Dovolatel má za to, že žalovaná (cestovní kancelář) není pouhým zprostředkovatelem, ale poskytovatelem ubytování, a proto je na ni nutné pohlížet jako na ubytovatele. Není tak rozhodné, zda je provozovatelem ubytování přímo ona nebo její subdodavatel. Tím, že byly odcizeny věci z hotelového pokoje, došlo k porušení cestovní smlouvy. Má za to, že v posuzovaném případě nebyl prokázán liberační důvod ve smyslu § 852j odst. 2 obč. zák., neboť je zřejmé, že vloupání do uzamčeného hotelového pokoje bylo možné předpokládat, resp. nešlo o skutečnost nevyhnutelnou a neodvratitelnou. Navrhuje proto, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně se ve výrocích o platební povinnosti a o náhradě nákladů řízení potvrzuje, anebo rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve vyjádření označuje dovolání za nepřipustné, neboť rozsudek odvolacího soudu je v souladu se zákonem. Odpovědnost za škodu způsobenou cestovní kanceláří je v zásadě dána pouze v případě zrušení zájezdu a v případě porušení závazků vyplývajících z uzavřené cestovní smlouvy. Ža-

lovaná není provozovatelem ubytovacího zařízení, a proto nemůže odpovídat podle § 433 obč. zák., resp. nemůže odpovídat za trestný čin spáchaný třetí osobou. Cestovní kancelář řádně splnila svou povinnost tím, že zajistila uzamykatelnost pokojů; k tomu odkázala na rozhodnutí dovolacího soudu sp. zn. 33 Odo 852/2005. Namítá, že dovolatel nesprávně směřuje obecnou odpovědnost podle § 420 obč. zák. se zvláštní odpovědností za škodu ubytovatele a cestovní kanceláře.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť v rozhodování dovolacího soudu nebyla otázka odpovědnosti poskytovatele zájezdu za škodu způsobenou odcizením věcí z hotelového pokoje dosud vyřešena. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. V posuzované věci dospěl odvolací soud k závěru, že žalovaná cestovní kancelář, se kterou uzavřel žalobce cestovní smlouvu podle § 852a a násl. obč. zák., nemá postavení ubytovatele, a proto není dána objektivní odpovědnost žalované za škodu způsobenou odcizením věcí z hotelového pokoje ve smyslu § 433 odst. 1 obč. zák. Rozhodnou otázkou je, zda cestovní kancelář takové postavení má, a zda tak může být dána její odpovědnost podle § 433 odst. 1 obč. zák., a dále jaký je vztah mezi odpovědností podle § 433 odst. 1 obč. zák. a liberačními důvody uvedenými v § 852j odst. 2 obč. zák.

7. Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

8. Vzhledem k § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť jde o právní poměry vzniklé před 1. 1. 2014.

9. Podle § 852i odst. 1 obč. zák. odpovídá cestovní kancelář zákazníkovi za porušení závazků vyplývajících z uzavřené cestovní smlouvy bez ohledu na to, zda tyto závazky mají být splněny cestovní kanceláří nebo jinými dodavateli služeb cestovního ruchu poskytovaných v rámci zájezdu.

č. 85

Podle § 852j odst. 2 obč. zák. se cestovní kancelář může odpovědnosti za škodu způsobenou porušením právní povinnosti zprostit jen tehdy, prokáže-li, že tuto škodu nezavinila ona ani jiní dodavatelé služeb cestovního ruchu poskytovaných v rámci zájezdu a škoda byla způsobena a) zákazníkem, b) třetí osobou, která není spojena s poskytováním zájezdu, pokud tuto skutečnost nebylo možné předpokládat nebo byla nevyhnutelná, nebo c) neodvratitelnou událostí, které nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat.

Podle § 433 odst. 1 obč. zák. provozovatel poskytující ubytovací služby odpovídá za škodu na věcech, které byly ubytovanými fyzickými osobami nebo pro ně vneseny, ledaže by ke škodě došlo i jinak. Vnesené jsou věci, které byly přineseny do prostor, které byly vyhrazeny k ubytování nebo k uložení věcí, anebo které byly za tím účelem odevzdány provozovateli nebo některému z pracovníků provozovatele.

10. Z úpravy cestovní smlouvy vyplývá, že provozovatel cestovní kanceláře (dále též jen „cestovní kancelář“) se zavazuje, že zákazníkovi poskytne zájezd (§ 1 odst. 1 zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu), a zákazník se zavazuje, že zaplatí smlouvenou cenu (§ 852a odst. 1 obč. zák.). Kogentnost právní úpravy cestovní smlouvy je umocňována obligatorními náležitostmi smlouvy podle § 852b obč. zák., tedy zákonem vymezenými právy a povinnostmi jejich účastníků, kdy zejména cestovní kanceláři jsou ukládány vůči zákazníkovi povinnosti v souvislosti s poskytnutím služeb cestovního ruchu. Porušení smluvní povinnosti vede k odpovědnosti, a to jednak za vady poskytnutého plnění, jednak za škodu, vznikla-li a je v příčinné souvislosti s porušením smluvních ujednání. Odpovědnost za škodu způsobenou cestovní kanceláří je v takovém případě odpovědností za výsledek, které se může cestovní kancelář zprostit, prokáže-li některý z liberačních důvodů podle § 852j odst. 2 obč. zák.

11. Za porušení závazků z cestovní smlouvy přitom odpovídá cestovní kancelář bez ohledu na to, zda tyto závazky mají být splněny cestovní kanceláří nebo jinými dodavateli služeb cestovního ruchu poskytovaných v rámci zájezdu (§ 852i odst. 1 obč. zák.). Z vymezení předmětu cestovní smlouvy (v tomto případě zájezd do Tuniska) mimo jiné též vyplývá, že ubytování, ale také doprava, stravování, resp. další služby, jež byly objednány, jsou většinou zajišťovány jinými subjekty (na základě smlouvy mezi nimi a cestovní kanceláří), a tak je třeba vadné splnění těchto služeb přičítat cestovní kanceláři. Aby se cestovní kancelář svých závazků nemohla zprostit poukazem na to, že část služeb zajišťoval spolupracující poskytovatel služeb, zakládá § 852i odst. 1 obč. zák. výslovně přímou odpovědnost cestovní kanceláře za porušení závazků vyplývajících z cestovní smlouvy bez ohledu na to, zda tyto závazky měly být splněny cestovní kanceláří nebo právě jinými dodavateli služeb (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. 25 Cdo 4489/2007, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 25 Cdo 824/2012).

12. Nelze přehlédnout, že zařazení institutu cestovní smlouvy do občanského zákoníku bylo mimo jiné odůvodněno požadavkem implementace normy komunitárního práva (konkrétně Směrnice Evropské unie č. 90/314/EHS z roku 1990 o souborných službách pro cestování, pobyty a zájezdy) do českého právního řádu. Smyslem je mimo jiné prohloubení právního zajištění klientů cestovních kanceláří (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006, sp. zn. 33 Odo 852/2005, publikovaný pod č. 63/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. 30 Cdo 3577/2006) tak, aby bylo bez zbytečných pochybností zřejmé, vůči komu má zákazník uplatňovat případné nároky a aby jejich splnění bylo pro něj dostupné.

13. Pro posouzení uplatněného nároku je však rozhodující, že popsaná úprava odpovědnosti za vady a za škodu v souvislosti s porušením smlouvy nevylučuje odpovědnost podle jiných ustanovení zákona, jsou-li pro ně naplněny zákonem stanovené podmínky. V posuzovaném případě byla uzavřena cestovní smlouva ve smyslu § 852a a násl. obč. zák., jejíž součástí bylo také ubytování v určitém hotelu po určitou dobu. Samotná úprava cestovní smlouvy v občanském zákoníku neobsahuje zvláštní úpravu ubytování; ta je ponechána úpravě obsažené v § 754 až 759 obč. zák. Ustanovení § 758 obč. zák. odkazuje na § 433 a § 436 obč. zák., které upravují odpovědnost ubytovatele za věci vnesené do ubytovacích prostor ubytovaným nebo pro něj. Pro odpovědnost za škodu způsobenou na vnesených věcech pak platí, že jde o odpovědnost objektivní, která není spojena s porušením právní povinnosti, nýbrž vzniká tehdy, jsou-li splněny zákonem stanovené podmínky bez ohledu na zavinění (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4170/2010). K náhradě škody na věcech vnesených jsou povinni provozovatelé, kteří nabízejí ubytovací služby za úplat, a to bez ohledu na to, zda škodu způsobili sami, jejich zaměstnanec či jiná osoba. Jestliže tedy v posuzovaném případě poskytla ubytovací služby prostřednictvím svého subdodavatele cestovní kancelář, s níž uzavřel žalobce cestovní smlouvu, pak i s ohledem na § 852i odst. 1 obč. zák. i výklad Směrnice Evropské unie č. 90/314/EHS odpovídá cestovní kancelář za škodu způsobenou na věcech vnesených zákazníkem do hotelového pokoje v době konání zájezdu podle § 433 odst. 1 obč. zák. Není tedy rozhodné, že ubytovací služby poskytla fakticky třetí osoba (zde provozovatel hotelu v Tunisku), ale skutečnost, že zákazník uzavřel cestovní smlouvu s cestovní kanceláří, jejíž součástí je ubytování.

14. S ohledem na výše uvedené má cestovní kancelář vůči svému zákazníkovi odpovědnost ubytovatele, a proto odpovídá za škodu na věcech vnesených do ubytovacích prostor podle § 433 odst. 1 obč. zák. a za podmínek v něm uvedených. Jako liberační důvod se pak může uplatnit jen okolnost, že by ke škodě došlo i jinak, nikoliv též liberační důvody, které jsou upraveny v § 852j odst. 2 obč. zák. a které se vztahují k odpovědnostnímu typu za porušení smluvní povinnosti podle § 852i obč. zák. Jinými slovy ubytování je regulováno speciálními ustanoveními

občanského zákoníku, včetně odpovědnosti za věci vnesené. Úprava ubytovací smlouvy je *lex specialis*, včetně navazujícího ustanovení o odpovědnosti za škodu na vnesených věcech v § 433 odst. 1 obč. zák., na které odkazuje § 758 obč. zák., a proto má daná úprava přednost před liberačním důvodem uvedeným v § 852j odst. 2 písm. b) obč. zák., který se v této věci neuplatní.

č. 85

15. Nelze souhlasit s názorem žalované, že tento výklad vede k nepřiměřenému rozšiřování odpovědnosti cestovních kancelářů. Jak bylo zmíněno, účelem úpravy cestovní smlouvy v občanském zákoníku, tak i příslušné evropské směrnice, je ochrana zákazníka jako spotřebitele. Je tedy namístě, aby zákazník mohl i shora popsané nároky uplatnit přímo proti cestovní kanceláři, neboť reálná uplatnitelnost nároků vůči zahraničnímu provozovateli ubytovacího zařízení bude většinou mnohem složitější. Oproti tomu je cestovní kancelář podnikatelem podle zákona o cestovním ruchu a musí počítat s tím, že tento druh podnikání s sebou přináší také určitá rizika a s tím následně spojenou objektivní (přísnou) odpovědnost, např. právě podle § 433 odst. 1 obč. zák.

16. Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a o. s. ř.); jelikož dovolací soud neshledal podmínky pro jeho změnu, napadený rozsudek bez jednání zrušil (§ 243a odst. 1 věta první § 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

Č. 86

č. 86

Zdravotní pojištění, Náklady léčení

§ 55 zákona č. 48/1997 Sb., § 450 obč. zák.

Rodič dítěte poškozeného na zdraví je osobou povinnou nahradit zdravotní pojišťovně náklady vynaložené v rámci systému veřejného zdravotního pojištění na léčení dítěte, jestliže újmu na jeho zdraví zavinil porušením povinnosti náležitého dohledu nad dítětem. Zdravotní pojišťovně nárok nenáleží v rozsahu, v němž se na újmě na zdraví podílelo počínání samotného dítěte (bez ohledu na to, zda zaviněné, či nikoliv). Možné dopady uložení povinnosti k náhradě těchto nákladů rodiči do rodinného rozpočtu tuto povinnost rodiče nevylučují, mohou však být zvažovány z hlediska případného přiměřeného snížení výše náhrady soudem, a to zejména s přihlédnutím k okolnostem případu, k osobním a majetkovým poměrům povinné osoby i k poměrům zdravotní pojišťovny (analogické použití tzv. moderačního práva soudu podle § 450 obč. zák.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 25 Cdo 3552/2014; ECLI:CZ:NS:2016:25.CDO.3552.2014.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 5. 3. 2014, sp. zn. 61 Co 120/2013, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud Plzeň-sever rozsudkem ze dne 21. 6. 2012, č. j. 3 C 453/2009-56, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 661 538 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak poté, co jeho předchozí rozsudek ze dne 15. 11. 2011, č. j. 3 C 453/2009-29, jímž byla žaloba zamítnuta, byl usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 2. 2012, č. j. 61 Co 40/2012-38, zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že tehdy nezletilý devítiletý J. P., syn žalovaného, vjel na dětském motocyklu opatřeném motorem, schopném dosáhnout rychlosti až 40 km/h, z místa mimo vozovku na místní komunikaci a nedal přednost v jízdě osobnímu automobilu, jehož řidička P. a Z. přijíždějící po komunikaci zprava přední částí vozidla narazila do pravého boku motocyklu. Následkem střetu utrpěl nezletilý J. mnohačetná těžká zranění. S jeho

č. 86

léčbou vznikly žalující zdravotní pojišťovně náklady, má proto vůči žalovanému nárok na jejich náhradu podle § 55 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, po žalovaném (odkaz na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1264/2002). Žalovaný byl rozsudkem Okresního soudu Plzeň-sever ze dne 4. 12. 2008, č. j. 2 T 120/2008-131, uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1, 2 trestního zákona, spočívajícím v tom, že svému synu způsobil z nedbalosti těžkou újmu na zdraví porušením důležité povinnosti vyplývající z jeho postavení rodiče a z § 31 odst. 1 písm. a), odst. 2 zákona o rodině, neboť odešel do domu a nechal syna s nastartovaným motocyklem samotného na ulici; zranění dítěte je v příčinné souvislosti s tím, že žalovaný nechal syna jezdit bez dohledu. Soud prvního stupně z toho dovodil, že zanedbání dohledu nad nezletilým z jeho strany bylo příčinou vzniku škody, a nárok žalobkyně na regresní náhradu proti němu je tak opodstatněný.

2. K odvolání žalovaného Krajský soud v Plzni rozsudkem ze dne 5. 3. 2014, č. j. 61 Co 120/2013-118, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně včetně závěru, že dopravní nehodu zapříčinil nezletilý J., který vjel do vozovky, aniž by dal přednost, avšak oproti svému původnímu usnesení ze dne 27. 2. 2012, č. j. 61 Co 40/2010-38, dospěl k jinému právnímu závěru. Dovodil totiž, že poškozený není osobou třetí, nýbrž je účastníkem pojistného vztahu a zdravotní pojišťovna nemá právo požadovat po něm náhradu škody, neboť ji takové právo nenáleží ze zákona. Žalovaný sice svým jednáním založil prvotní předpoklad pro možnost vzniku škody, neboť nevykonával dohled nad nezletilým, avšak na srážce samotné se již nepodílel. Opomenutí náležitého dohledu nebylo bezprostřední a přímou příčinou poškození zdraví nezletilého J., a proto nebyla splněna podmínka § 55 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb. Odvolací soud uzavřel, že záměrem zákonodárce nebylo, aby náhrada regresního nároku za léčení dítěte směřovala proti rodiči, jenž má k dítěti zákonnou vyživovací povinnost. V opačném případě by byly trvale postiženy majetkové poměry rodiny nezletilého a zároveň by bylo popřeno ústavně zakotvené právo nezletilého na poskytnutí bezplatné zdravotní péče.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z § 237 o. s. ř. Dovolatelka odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci a má za to, že prokázala jednak vznik a výši účelně vynaložených nákladů spojených s léčením svého pojistěnce, tak zaviněné protiprávní jednání žalovaného a příčinnou souvislost. Žalobkyně poukazuje na odlišný závěr trestního a odvolacího soudu, kdy civilní soud učinil závěr, že vynaložení léčeb-

ných nákladů v souvislosti s poškozením zdraví nezletilého nebylo v příčinné souvislosti se zaviněným jednáním žalovaného, přestože byl povinen podle § 135 o. s. ř. vzít za prokázané, že zranění syna bylo zapříčiněno protiprávním jednáním otce (žalovaného). Pokud by byl závěr soudu v občanskoprávním řízení správný, neměl by být žalovaný ani trestně odpovědný. Podle dovolatelky nelze na souze- ný případ aplikovat rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2625/2006, protože v tomto sporu šlo o situaci, kdy tzv. třetí osoba byla v trestním řízení obžaloby zproštěna z důvodu, že ke zranění nedošlo jejím zaviněným protiprávním jednáním. Navrhuje proto, aby byl rozsudek odvolacího soud změněn tak, že soud žalobě vyhověl a přízná žalobkyni náhradu nákladů řízení.

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť otázka, zda zdravotní pojišťovně vzniká regresní nárok podle § 55 zákona č. 48/1997 Sb. vůči otci, který zanedbal dohled nad dítětem, na jehož léčení vynaložila náklady (léčebné výkony související se zraněním dítěte), nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

5. Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval; může přitom jít i o předpis práva procesního.

6. Podle § 55 odst. 1 věty první zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, příslušná zdravotní pojišťovna má vůči třetí osobě právo na náhradu těch nákladů na hrazené služby, které vynaložila v důsledku zaviněného protiprávního jednání této třetí osoby vůči pojištěnci.

7. Zákonným předpokladem vzniku nároku zdravotní pojišťovny podle tohoto ustanovení je, že pojišťovna uhradila ze zdravotního pojištění náklady na péči o svého pojištěnce, které vznikly jako důsledek zaviněného protiprávního jednání třetí osoby proti němu. Povinnost zdravotní pojišťovny zaplatit svému smluvnímu partnerovi (poskytovatel zdravotní péče, dříve zdravotnické zařízení) náklady péče poskytnuté jejímu pojištěnci je plněním její zákonné povinnosti, která existuje bez ohledu na to, z jakého důvodu byla léčebná péče jejímu po-

č. 86

jištěnci poskytnuta, zda šlo o léčení následků úrazu či jiného poškození zdraví způsobeného zaviněným protiprávním jednáním třetí osoby nebo následkem jiné události. Ustanovení § 55 zákona č. 48/1997 Sb. jakožto speciální norma ve vztahu k ustanovením občanského zákoníku o náhradě škody zakládá zdravotní pojišťovně specifické právo požadovat náhradu škody od třetích osob za náklady na péči hrazenou zdravotním pojištěním, které vznikly v důsledku jejich zaviněného protiprávního jednání vůči pojištěncům zdravotní pojišťovny.

8. Při posouzení zaviněného protiprávního jednání třetí osoby (zde žalovaného otce poškozeného nezletilého dítěte) ve smyslu § 55 zákona č. 48/1997 Sb. je podle § 135 o. s. ř. soud v občanském soudním řízení vázán rozhodnutím příslušných orgánů o tom, že byl spáchán trestný čin, přestupek nebo jiný správní delikt postižitelný podle zvláštních předpisů, a kdo je spáchal, jakož i rozhodnutím o osobním stavu; soud však není vázán rozhodnutím v blokovém řízení. Rozsah vázanosti rozhodnutím o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, je dán rozsahem, v jakém jsou znaky skutkové podstaty trestného činu zároveň významnými okolnostmi pro rozhodnutí o uplatněném nároku na náhradu škody. Jde o ustálenou soudní judikaturu, srov. zejména zprávu bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24. 10. 1979, sp. zn. Cpj. 35/78, uveřejněnou pod č. 22/1979 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „Sbírka“), a v širších souvislostech též některá další rozhodnutí Nejvyššího soudu, např. usnesení ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 242/2004, publikované pod C 2776 v Souboru civilních rozhodnutí NS, C. H. Beck (dále též jen „Soubor“), rozsudek ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2088/2005, Soubor C 5082, rozsudek ze dne 14. 10. 2004, sp. zn. 25 Cdo 818/2004, Soubor C 2966, či rozsudek ze dne 25. 10. 2007, sp. zn. 26 Odo 197/2006. Oproti tomu není příléhavý odkaz žalovaného na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2625/2006, který se týká případu, kdy byl vydán zprošťující rozsudek trestního soudu, jímž není civilní soud vázán.

9. V posuzovaném případě byl žalovaný pravomocně uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 224 odst. 1 trestního zákona rozsudkem Okresního soudu Plzeň-sever ze dne 4. 12. 2008, č. j. 2 T 120/2008-131, z jehož výrokové části vyplývá, že žalovaný se dopustil z nedbalosti zaviněného protiprávního jednání vůči svému nezletilému synovi tím, že jej nechal jezdit před domem v blízkosti vozovky na motocyklu, který může dosáhnout rychlosti až 40 km/h, a vznik dopravní nehody a zranění dítěte je v příčinné souvislosti s nedostatečným dohledem rodiče ve smyslu § 31 odst. 1 písm. a), odst. 2 zákona o rodině. Je tedy zřejmé, že tímto výrokem trestního soudu je soud v občanskoprávním řízení o náhradu škody zdravotní pojišťovny ve smyslu § 135 o. s. ř. vázán a že nemůže dospět k jinému závěru, než že žalovaný svým počínáním zanedbal náležitý dohled nad dítětem, což vedlo k jeho újmě na zdraví. K nesprávné argumentaci, jíž odvolací soud za této procesně jednoznačné situace vyloučil vztah příčinné souvislosti, lze dodat, že bezprostřední příčinou zranění nezletilého sice byla jeho

srážka s automobilem, ovšem žalovaný k ní vytvořil podmínky v takové intenzitě, že právě zanedbání dohledu nad nezletilým synem vedlo k jeho vjezdu do silnice a vzniku úrazu. Tento závěr ob stojí i ve světle nálezu Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1587/15, podle nějž je třeba ke stanovení požadované míry náležitého dohledu přistupovat uvážlivě tak, aby při dohledu nedošlo ke ztrátě svobody dítěte. Žalovaný měl přizpůsobit svůj dohled nad nezletilým právě z důvodu jeho nízkého věku, vlastnostem motocyklu a především s ohledem na místo, kde se nezletilý při potenciálně nebezpečné aktivitě pohyboval; souhrn těchto okolností vytvářel zvýšené riziko srážky dítěte s automobilem a žalovaný v rozporu s požadavky kladenými na omezitelnost rodiče ve vztahu k devítiletému dítěti nedostál své povinnosti dohledu.

10. Nelze tedy přisvědčit závěru, že by otce poškozeného dítěte nebylo možno považovat za tzv. třetí osobu. Odvolací soud s odkazem na účel zákonné úpravy dovodil, že náklady vzniklé s léčbou by nepřímou uhradil právě nezletilý pojištěnec, protože by byly vyplaceny z rodinného rozpočtu, což by mělo neblahý dopad na jeho další život a výchovu, zejména by mohlo být ohroženo plnění vyživovací povinnosti otce vůči nezletilému synovi. Tento výklad § 55 zákona č. 48/1997 Sb. provedený odvolacím soudem by však vedl jednak k omezení rodičovské odpovědnosti proti smyslu § 31 odst. 1 písm. a) zákona o rodině, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (nyní podle § 858 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník), jednak i k těžko udržitelnému závěru, že odpovědnost konkrétního škůdce, který je zároveň rodičem dětí, by byla snížena, popř. zcela vyloučena jen z důvodu, že peněžitá náhrada by mohla postihnout rodinný rozpočet a ohrozit výživu jeho dětí. Ačkoli je nutné i v nyní souzené věci hledět na zájmy dítěte, jde tu o vztah mezi žalobkyní jako zdravotní pojišťovnou a žalovaným jako třetí osobou ve smyslu § 55 zákona č. 48/1997 Sb., který má zákonem stanovený rámec a své důvody. Hmotné zabezpečení dítěte, včetně zajištění výživy, je zákonodárcem upraveno v jiných právních předpisech, zejména o sociálním zabezpečení. Účelem regresního nároku pojišťovny není ochrana dítěte, ta je zajištěna samotnou existencí zdravotního pojištění, které zajišťuje dítěti bezplatnou zdravotní péči (v tomto případě byl účel naplněn), ale právě ochrana systému veřejného zdravotního pojištění.

11. Soud rozhodující v nyní projednávané věci je tedy vázán pravomocným rozsudkem trestního soudu, že ze strany žalovaného došlo k protiprávnímu jednání, zaviněnému ve formě nedbalosti, přičemž příčinná souvislost mezi vznikem újmy a protiprávním jednáním žalovaného je dána. Tím jsou ve smyslu § 55 zákona č. 48/1997 Sb. založeny podmínky pro vznik nároku zdravotní pojišťovny na náhradu nákladů vynaložených na léčebnou péči o jejího nezletilého pojištěnce, a to vůči žalovanému, který je otcem zraněného pojištěnce žalující zdravotní pojišťovny. Na druhou stranu rozhodnutí o tom, že byl spáchán trestný čin, znamená konstatování zaviněného protiprávního jednání určitého pachatele, a ve smyslu

§ 135 odst. 1 o. s. ř. je soud tímto rozhodnutím vázán, avšak pouze pokud jde o jednání tohoto pachatele. Jestliže okolnosti případu nasvědčují, že na vzniku škody se kromě pachatele mohlo podílet i jednání poškozeného, není soud při posouzení jeho spoluzavinění výrokem o vině pachatele podle tohoto ustanovení vázán. Soud sice v občanském soudním řízení nemůže předběžně řešit jako tzv. prejudiciální otázku, zda a kdo spáchal určitý skutek, bylo-li v tomto směru vydáno pravomocné rozhodnutí příslušného orgánu, avšak takové rozhodnutí neznamená automaticky závěr, že škoda byla způsobena výlučně jeho zaviněním (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2004, sp. zn. 25 Cdo 818/2004, publikovaný v časopise Právní rozhledy č. 14, roč. 2005, s. 532).

12. Při posuzování nároku zdravotní pojišťovny pak platí, že třetí osoba odpovídá pojišťovně pouze v tom rozsahu, v jakém je její zaviněné protiprávní jednání v příčinné souvislosti s náklady vynaloženými na ošetření a léčení pojištěnce. Na náhradu nákladů v rozsahu, v jakém je sice vynaložila na péči o pojištěnce, avšak jednáním třetí osoby zapříčiněny nebyly, totiž zdravotní pojišťovna nárok nemá, neboť s takovou skutečností zákon její nárok vůči třetím osobám nespojuje. Z toho plyne, že v rozsahu, v němž se na vzniku těchto nákladů podílely jiné okolnosti nebo v jakém byl způsoben spoluzaviněním pojištěnce, třetí osoba za škodu podle § 55 zákona č. 48/1997 Sb. neodpovídá (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1113/2002, Soubor C 1821, nebo usnesení téhož soudu ze dne 18. 6. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1005/2003).

13. Okolností vylučující nárok zdravotní pojišťovny či snižující výši náhrady může tedy být i počínání pojištěnce, přičemž při úvaze o jeho podílu na vzniku škody jde o určení vzájemného vztahu mezi jednáním poškozeného a škůdce a o zvážení všech skutečností, jež přispěly ke způsobení škody. Zvažují se přitom veškeré příčiny, a i když zákon hovoří o spoluzavinění poškozeného (§ 441 obč. zák.), není forma zavinění (úmysl, nedbalost) podstatná, přičemž nemusí jít ani o porušení právní povinnosti na jeho straně; ve smyslu zásady *casum sentit dominus* poškozený dokonce nese i následky náhody, která jej postihla (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1462/2003, Soubor C 2593, či rozsudek téhož soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009, Soubor C 10425). Podle ustálené judikatury má spoluúčast poškozeného (nejen náhoda) význam i v případech, že škoda vznikla následkem jednání takového poškozeného, který není schopen ovládnout své jednání a posoudit jeho následky (srov. např. zhodnocení úrovně rozhodování soudů ve věcech odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků bývalého Nejvyššího soudu SSR, Cpj 10/83, publikované pod č. 3/1984 Sbírky, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1427/2001, Soubor C 1212).

14. O takový případ se nepochybně jedná i v posuzované věci, neboť tehdy devítiletý syn žalovaného si úraz přivodil tím, že vjel pod motorové vozidlo. Zaviněné protiprávní jednání žalovaného ve smyslu § 55 věty první zákona

č. 48/1997 Sb. nespočívalo v přímém zásahu do zdraví dítěte, nýbrž v porušení prevenční povinnosti, tedy v tom, že na syna nedohlédl a nezabránil mu, aby se takovým způsobem zranil.

15. Lze tedy uzavřít, že rodič dítěte poškozeného na zdraví je osobou povinnou nahradit zdravotní pojišťovně škodu (náklady vynaložené v rámci systému veřejného zdravotního pojištění na léčení dítěte), jestliže újmu na zdraví zavinil svým protiprávním jednáním, a to i porušením povinnosti náležitého dohledu nad dítětem. V rozsahu, v němž se na újmě na zdraví podílelo počínání samotného dítěte (bez ohledu zda zaviněné, či nikoliv), ovšem zdravotní pojišťovně nárok nenáleží. Případné možné dopady uložení povinnosti k náhradě těchto nákladů rodiči do rodinného rozpočtu, a tím zprostředkovaně do majetkových poměrů dítěte tuto povinnost nevylučují. Mohou však být zvažovány z hlediska případného přiměřeného snížení výše náhrady soudem, a to zejména s přihlédnutím k okolnostem případu, k osobním a majetkovým poměrům povinné osoby i k poměrům zdravotní pojišťovny; půjde o analogické použití tzv. moderačního práva soudu podle § 450 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013 (nyní § 2953 zákona č. 89/2012 Sb.), srov. též nález Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. I. ÚS 4457/12.

16. Z těchto důvodů Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

č. 86

Č. 87

č. 87

Náhrada škody, Náhrada za ztrátu na výdělku
§ 445 obč. zák., § 447 obč. zák.

Nedosahuje-li poškozený výdělku z důvodu situace na trhu práce, a nikoliv z důvodu poklesu jeho pracovní způsobilosti následkem úrazu způsobeného škůdcem, nemůže mu být uhrazena újma spočívající v tom, že pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí nemá příjem z vlastní výdělečné činnosti, a to ani jako náhrada za ztrátu na výdělku podle § 447 obč. zák., ani jako ušlý zisk ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák.

(Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2016, sp. zn. 31 Cdo 1278/2015;
ECLI:CZ:NS:2016:31.CDO.1278.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 69 Co 253/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Přerově rozsudkem ze dne 20. 12. 2013, č. j. 11 C 253/2009-281, zamítl žalobu na zaplacení 222 270 Kč s úroky z prodlení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce při dopravní nehodě způsobené dne 20. 5. 2006 žalovaným utrpěl řadu zranění s délkou léčení přesahující dva měsíce. Žalobce je vyučen číšníkem, od roku 1994 do 30. 9. 2005 byl zaměstnán jako obchodní zástupce, od 1. 10. 2005 byl u Úřadu práce v P. veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, a to až do 10. 2. 2013. Na základě pracovní smlouvy uzavřené dne 15. 5. 2006 na dobu neurčitou měl od 1. 6. 2006 nastoupit do zaměstnání u společnosti S. stavby s. r. o. na pozici asistenta stavbyvedoucího za mzdu 15 000 Kč měsíčně. V důsledku dopravní nehody do sjednaného zaměstnání nenastoupil a tento zaměstnavatel dne 9. 6. 2006 od pracovní smlouvy s ním uzavřené odstoupil, neboť žalobce bez omluvy do práce nenastoupil. Žalobce byl v pracovní neschopnosti do 20. 5. 2007 a za dobu jeho pracovní neschopnosti mu byla vedlejším účastníkem vyplacena náhrada za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti. Podle závěrů znaleckých posudků po skončení pracovní neschopnosti byl žalobce schopen zůstat pracovně začleněn a využívat dosavadní

kvalifikaci nebo kvalifikaci získat. Není schopen práce spojené s dlouhým stáním a náročnou chůzí, trpí mírným posttrombotickým syndromem a poúrazovou artrózou levého kolenního kloubu, ale tato omezení mu nebrání ve výkonu práce asistenta stavbyvedoucího, obchodního zástupce či provozního v restauračním zařízení. Soud věc posoudil podle § 420 obč. zák. a § 447 odst. 1 obč. zák. a dospěl k závěru, že žalobce nemá nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, neboť svou pracovní schopnost následkem úrazu neztratil, a nejsou tedy od 21. 5. 2007 splněny předpoklady pro poskytování náhrady za ztrátu na výdělků.

2. K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 25. 9. 2014, č. j. 69 Co 253/2014-311, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěry. Shodně se soudem prvního stupně a s odkazem na publikovanou judikaturu (R 10/1991) dovodil, že podle § 447 obč. zák. lze sice odškodnit i ztrátu na výdělků, jehož poškozený v době úrazu nedosahoval, protože měl teprve do určitého zaměstnání nastoupit, avšak v daném případě není protiprávní jednání žalovaného v příčinné souvislosti s tím, že žalobce po skončení pracovní neschopnosti nedosahuje výdělků. Žalobce měl 1. 6. 2006 nastoupit do práce na místo asistenta stavbyvedoucího, z důvodu úrazu ze dne 20. 5. 2006 se tak nestalo, avšak po skončení pracovní neschopnosti byl schopen pracovního začlenění a vykonávat práci asistenta stavbyvedoucího, popř. i jiné práce, tato možnost nebyla podstatně omezena. Jestliže nemohl po úrazu najít pracovní uplatnění, ačkoliv jeho pracovní schopnost zůstala zachována, jedná se o případ, kdy nemožnost nalézt zaměstnání je dána situací na trhu práce, a nikoliv následky úrazu.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Tento rozsudek napadl žalobce dovoláním, v němž namítá, že odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, podle níž poškozený, který nemá nárok na náhradu za ztrátu na výdělků podle § 447 obč. zák., má nárok na ušlý zisk podle § 442 obč. zák. (zákona č. 40/1964 Sb.), jestliže pro dočasnou pracovní neschopnost zaviněnou škůdcem přišel o možnost nastoupit do zaměstnání a jeho pracovní způsobilost nebyla po skončení pracovní neschopnosti snížena. Dovolatel popisuje dosavadní průběh řízení s tím, že se původně domáhal náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti podle § 447 obč. zák., posléze namísto toho požadoval náhradu ušlého zisku podle § 442 obč. zák., a to právě v souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1147/2000, protože pro dočasnou pracovní neschopnost přišel o možnost nastoupit do výhodnějšího zaměstnání a po skončení pracovní neschopnosti mu

jeho zdravotní stav dovoľoval sjednanou práci vykonávat. V důsledku omezení následkem úrazu je schopen vykonávat pouze určité profese a v nabídce úřadu práce se žádné pro něj vhodné pracovní místo nevyskytlo. Poukázal na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3558/2010, podle nějž, nelze-li nalézt vhodné pracovní místo pro osoby, které nemají plnou pracovní způsobilost, jeví se jako odpovídající určit potenciální příjem osoby schopné pracovní činnosti ve výši odpovídající minimální mzdě. Požadoval proto náhradu ušlého zisku ve výši rozdílu mezi pravděpodobným výdělkem, jehož by v zaměstnání na pozici asistenta stavbyvedoucího dosáhl, a minimální mzdou. V řízení bylo prokázáno, že jeho pracovní schopnost poklesla o 30 % a podle rozhodnutí úřadu práce je osobou zdravotně znevýhodněnou. Navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení, případně změnil napadené rozhodnutí tak, že žalobě vyhově.

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání, které bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení, zastoupeným advokátem, je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky nároku poškozeného na náhradu ušlého zisku podle § 442 obč. zák. namísto náhrady za ztrátu na výdělků podle § 447 obč. zák., která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně.

IV.

Důvodnost dovolání

5. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

6. Tříčlenný senát č. 25, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při právním posouzení otázky nároku na náhradu ušlého zisku k názoru, který je odlišný od názoru vysloveného v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1147/2000. Proto tříčlenný senát č. 25 (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů), rozhodl o postoupení věci k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

7. S ohledem na § 3036 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, dovolací soud posoudil věc podle dosavadních předpisů (podle zákona č. 40/1964 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2013 – dále jen „obč. zák.“).

8. Podle § 447 odst. 1 obč. zák. náhrada za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě činí rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu.

9. Podle konstantní judikatury k odškodnitelné ztrátě na výděлку ve smyslu § 445 a násl. o. z. může dojít i tehdy, když poškozený v době úrazu sice nepracoval, avšak prokazatelně měl do zaměstnání nastoupit a jen v důsledku úrazu se tak nestalo (R 10/1991).

10. V rozsudku ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1147/2000, na nějž dovolatel poukazuje, vyslovil Nejvyšší soud názor, že k odškodnitelné ztrátě na výděлку ve smyslu § 445 a násl. obč. zák. odvíjené od vyššího příjmu z předpokládaného zaměstnání může dojít i tehdy, když poškozený byl v době úrazu zaměstnán v pracovním poměru, který skončil v průběhu jeho dočasné pracovní neschopnosti, pro kterou poškozený do již sjednaného zaměstnání s vyšším příjmem nemohl nastoupit. Vznikla-li poškozenému újma tím, že přišel o možnost nastoupit do výhodnějšího zaměstnání pro dočasnou pracovní neschopnost zaviněnou škůdcem, aniž by po skončení pracovní neschopnosti byla snížena jeho pracovní způsobilost, příp. aniž se na nemožnosti vykonávat sjednané zaměstnání podílela, odškodňuje se při splnění podmínek odpovědnosti za škodu nikoliv ztráta na výděлку podle § 447 obč. zák., nýbrž ušlý zisk ve smyslu § 442 obč. zák.

11. I bez ohledu na poněkud odlišné skutkové okolnosti uvedeného případu od případu dovolatele, který v době předcházející úrazu nebyl zaměstnán, je zcela správný právní názor odvolacího soudu, který podřadil uplatněný nárok pod § 447 obč. zák. a neshledal jej důvodným pro nedostatek příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním žalovaného a újmou žalobce, spočívající v tom, že po skončení pracovní neschopnosti nemá vlastní příjem z pracovní činnosti.

12. Především je třeba vycházet z toho, že obsah náhrady při škodě na zdraví vyplývá z § 444 a násl. obč. zák. Náhrada ztráty na výděлку po skončení pracovní neschopnosti, k níž došlo při škodě na zdraví a jež se hradí formou důchodu, je jedním z dílčích samostatných nároků a nelze ji jakožto zvláštní kategorii škody podřadit pod pojem skutečné nebo jiné škody, obsažený v § 442 obč. zák.

13. Jestliže poškozený nemohl v době pracovní neschopnosti pro následky úrazu nastoupit ve sjednaném termínu do zaměstnání, a ušel mu tak předpokládaný příjem z pracovní činnosti, má nárok na náhradu za ztrátu na výděлку po dobu pracovní neschopnosti, kdy pro následky úrazu nemohl vykonávat sjednanou práci (§ 446 obč. zák.). Jestliže však po skončení dočasné pracovní neschopnosti se nesnížila jeho pracovní schopnost k výkonu dosavadního (popř. pracovní smlouvou sjednaného) zaměstnání, pak ztrátu či snížení jeho pracovní způsobilosti ne-

č. 87

lze odškodňovat, a ta okolnost, zda vlastní pracovní činností dosahuje výdělku či nikoliv, je z hlediska odpovědnosti žalovaného za škodu bez významu. Tzv. škůdce odpovídá totiž za škodu na zdraví poškozeného jen v tom rozsahu, v jakém mu škoda vznikla v příčinné souvislosti s jednáním škůdce. Poškozený, který i přes následky úrazu, jenž při dopravní nehodě utrpěl, je schopen konat práci, kterou vykonával před úrazem (popř. kterou měl teprve nastoupit, jako je tomu v případě žalobce), nemá nárok na náhradu, neboť mu újma jeho pracovní způsobilosti nevznikla a v důsledku poškození jeho zdraví při dopravní nehodě jeho výdělečná schopnost nepoklesla. Chybí tedy újma na straně poškozeného jakožto základní předpoklad vzniku nároku na náhradu škody, a to jak za ztrátu na výdělku (§ 447 obč. zák.), tak i za ztrátu zisku (§ 442 obč. zák.).

14. Kromě toho, jak vyplývá ze zjištěného skutkového stavu v dané věci, žalobce nemá příjem z vlastní výdělečné činnosti nikoliv proto, že by mu v tom bránily následky úrazu, nýbrž z důvodu nedostatku pro něj vhodných pracovních příležitostí. V takovém případě je nemožnost dosáhnout výdělku vlastní pracovní činností následkem situace na trhu práce, spočívající v nedostatku vhodných pracovních příležitostí, a v tomto směru existuje ustálená judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2805/99, publikované v časopisu Soudní judikatura pod č. 45, ročník 2001, dále ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 25 Cdo 2883/2004, ze dne 5. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 4932/2008, ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3558/2010, ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 25 Cdo 2883/2004, ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 25 Cdo 2703/2009, popř. ze dne 10. 12. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1185/2002, uveřejněné pod č. 64/2003 Sb. rozh. obč.).

15. Vzhledem k tomu, že v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 3558/2010 je řešena otázka výše náhrady za ztrátu na výdělku požitatelky částečného invalidního důchodu přiznaného z důvodu omezení její pracovní schopnosti způsobené nemocí z povolání, nelze pro zásadní skutkovou odlišnost postupovat v dané věci ve smyslu tam vyslovených právních závěrů.

16. Jak vyplývá z výše uvedeného, právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1147/2000, je při rozhodování o náhradě za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti vybočením z jinak ustálené rozhodovací praxe soudů. Nedosahuje-li poškozený výdělku z důvodu situace na trhu práce, a nikoliv z důvodu poklesu jeho pracovní způsobilosti následkem úrazu způsobeného škůdcem, nemůže mu být uhrazena újma spočívající v tom, že pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí nemá příjem z vlastní výdělečné činnosti, a to ani jako náhrada za ztrátu na výdělku podle § 447 obč. zák., ani jako ušlý zisk ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák.

17. Ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů vyplývá, že pracovní způsobilost žalobce v důsledku úrazu nepoklesla ve vztahu k práci, jejíž výkon měl před škodnou událostí sjednat. V důsledku úrazu způsobeného žalovaným nemohl do prokazatelně sjednaného zaměstnání nastoupit, po ukončení pracovní neschop-

nosti mu v tom již následky úrazu nebránily, avšak již vhodné zaměstnání nenašel z důvodu situace na trhu práce.

18. V daném případě z uvedených důvodů dospěl velký senát Nejvyššího soudu k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné, dovolání proto zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

č. 87

Č. 88

Č. 88

Odpovědnost státu za škodu

čl. II rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013 Sb., § 12 zákona č. 82/1998 Sb.

Ustanovení § 12 odst. 1 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dopadá též na případy, kdy bylo trestní stíhání zastaveno v důsledku aboličního rozhodnutí v rámci amnestie.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4169/2015; ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.4169.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce v rozsahu, v němž směřovalo proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2015, sp. zn. 70 Co 133/2015, v části, v jakém jím byl potvrzen zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně co do částky 11 222 094 Kč a 117 675 Kč; ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se po žalované domáhal zaplacení částky 213 336 Kč z titulu náhrady nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení vedeného v prvním stupni u Okresního soudu v Děčíně naposled pod sp. zn. 6 T 23/2008. Dále se žalobce domáhá náhrady škody (celkem ve výši 21 222 252,50 Kč), k čemuž uvádí, že škoda ve výši 11 222 094 Kč mu byla způsobena vazbou vykonanou v uvedené trestní věci, když s ním jeho tehdejší zaměstnavatel jednostranně ukončil pracovní poměr, protože žalobce porušil své povinnosti a chování, když byl vyšetřován policií a uvězněn. Částku 117 675 Kč žalobce požaduje uhradit jakožto škodu, neboť takovou částku žalobce vynaložil na náklady obhájců v uvedeném trestním řízení. Jelikož byl žalobce vězněn a ztratil práci a příjem, nebyl schopen zaplatit svého obhájce, který svůj nárok vymáhal soudně a dosáhl exekuce, při níž byl exekvován družstevní podíl žalobce v Bytovém družstvu, a žalobce nebyl schopen hradit ani své závazky vůči družstvu a byl z družstva vyloučen. Žalobce tak požaduje náhradu škody 41 133 Kč, neboť takovou částku je žalobce povinen zaplatit na nákladech řízení o určení členství v bytovém družstvu a řízení o vyklizení bytu, a dále částku 351 100 Kč, kterou bude muset zaplatit svému právnímu zástupci v souvislosti s uvedenými spory. K požadavku částky 9 490 220,50 Kč žalobce uvádí, že exekuce byla realizována prodejem družstevního podílu, ale

žalobce nebyl po exekuci vypořádán. V této souvislosti vede žalobce spor před Městským soudem v Praze pod sp. zn. 80 Cm 55/2011 o vypořádání v exekuci prodaného družstevního podílu, jehož hodnotu cení na 9 490 220,50 Kč, přičemž toto řízení není skončeno.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 12. 11. 2014, č. j. 31 C 75/2013-26, zamítl žalobu, aby byla žalované stanovena povinnost zaplatit žalobci částku 21 222 222,50 Kč a částku 213 336 Kč (výrok I. rozsudku soudu prvního stupně), odmítl žalobu stran požadavku na zaplacení náhrady škody ve výši 30 Kč (výrok II. rozsudku soudu prvního stupně) a uložil žalobci povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení částku 600 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku (výrok III. rozsudku soudu prvního stupně).

3. Městský soud v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 28. 5. 2015, č. j. 70 Co 133/2015-48, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v napadeném zamítavém výroku o věci samé (výrok I.) a změnil výrok o nákladech řízení (výrok III.) tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich náhradu (výrok I. rozsudku odvolacího soudu) a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II. rozsudku odvolacího soudu).

4. Soud prvního stupně zjistil, že žalobce dne 30. 4. 2013 uplatnil u Ministerstva spravedlnosti své nároky a že žalovaná je odmítla uspokojit. Žalovaná ve svém stanovisku konstatovala, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v nepřiměřené délce řízení. Z trestního spisu Okresního soudu v Děčíně sp. zn. 6 T 23/2008 soud zjistil, že trestní stíhání žalobce bylo zahájeno sdělením obvinění ze dne 25. 6. 2001, sp. zn. ČVS:ÚVV-16/50-2001. Žalobce byl obviněn ze spáchání zločinného spolčení dle § 163a odst. 1 trestního zákona a nedovoleného překročení státní hranice podle § 171a odst. 1, 2 písm. b) trestního zákona spáchaného formou organizátorství podle § 10 odst. 1 písm. a) trestního zákona ve spolupachatelství dle § 9 odst. 2 trestního zákona. Dne 13. 3. 2002 byla podána obžaloba. Věc byla u Okresního soudu v Děčíně vedena pod sp. zn. 6 T 93/2002. Usnesením ze dne 11. 1. 2008, č. j. 6 T 93/2002-4561, byla věc žalobce a dalších 6 obžalovaných vyloučena ze společného řízení. Rozsudkem ze dne 15. 11. 2002, č. j. 6 T 39/2002-4057, byl žalobce obžaloby zproštěn dle § 226 písm. c) trestního řádu. K odvolání státního zástupce a některých obžalovaných Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 30. 10. 2006, č. j. 4 To 94/2006-4408, rozsudek Okresního soudu v Děčíně zrušil a věc mu vrátil. Rozsudkem ze dne 19. 3. 2008, č. j. 6 T 23/2008-73, byl žalobce obžaloby opětovně zproštěn dle § 226 písm. c) trestního řádu. K odvolání státního zástupce Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 24. 8. 2010, č. j. 5 To 256/2009-150, rozsudek okresního soudu zrušil a věc mu vrátil s tím, aby byla projednána v jiném složení senátu. Usnesením ze dne 30. 1. 2013, č. j. 6 T 23/2008-510, bylo trestní stíhání žalobce zastaveno z důvodu amnestie prezidenta republiky podle § 223 odst. 1 trestního řádu ve spojení s § 11 odst. 1 písm. a) trestního řádu. Žalobce byl v tomto usnese-

ní poučen, že v trestním stíhání bude pokračováno, prohlásí-li do tří dnů od doby, kdy mu bylo usnesení o zastavení trestního stíhání oznámeno, že na projednání věci trvá. Usnesení nabylo právní moci dne 12. 2. 2013. Žalobce na pokračování trestního stíhání netrval. Ze žaloby podané u Městského soudu v Praze proti Bytovému družstvu, vedené pod sp. zn. 80 Cm 55/2011, soud zjistil, že žalobce a E. d. S. se domáhají po žalovaném zaplacení celkem 9 490 220,50 Kč (každý jedné poloviny) jako hodnoty vypořádacího podílu vzniklého v důsledku zániku členství žalobců v družstvu, k němuž došlo nařízením exekuce proti žalobci usnesením Obvodního soudu pro Prahu 7 č. j. 110 Nc 6062/2005-5 a následným postižením členských práv žalobce ze strany soudního exekutora. Z aplikace Infosoud soud zjistil, že řízení vedené pod sp. zn. 80 Cm 55/2011 není dosud skončeno. Soud vzal za prokázané tvrzení žalobce, že žalobce byl od 28. 6. 2001 do 25. 1. 2002 v rámci předmětného trestního řízení ve vazbě, když uvedené tvrzení žalovaná nečinila sporným, a pokud jde o ukončení vazebního stíhání, je toto tvrzení potvrzováno výpisem ze stránek <http://elustrace.grvs.justice.cz/query.php>.

5. Soud prvního stupně uzavřel, že pokud jde o dílčí nároky žalobce na náhradu škody, musí soud v první řadě konstatovat, že tyto nejsou opodstatněné pro výlukou uvedenou v § 12 odst. 2 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále též jen jako „OdpŠk“), jelikož trestní stíhání žalobce bylo zastaveno proto, že na trestné činy, z nichž byl žalobce obžalován, dopadla amnestie prezidenta republiky. Jakkoliv žalobce odvinul svůj nárok na uhrazení částky 117 675 Kč od nezákonné vazby, je třeba jej posoudit ve vztahu k celému trestnímu stíhání, což ovšem na nedůvodnosti žalobcových nároků na náhradu škody nic nemění. Nárok na zaplacení 41 333 Kč představující náhradu nákladů řízení a nárok na zaplacení odměny Mgr. R. Š. ve výši 351 100 Kč nejsou v příčinné souvislosti s vazbou a navíc žalobce uvedl, že mu škoda v tomto ohledu dosud nevznikla, a kdyby to neplatilo, nárok na uhrazení částky 41 113 Kč je vyloučen § 31 odst. 2 OdpŠk. Požadavek na uhrazení částky 9 490 220,50 Kč představující cenu vypořádacího podílu za zánik členství v družstvu nepochybně není v příčinné souvislosti s vykonanou vazbou, resp. trestním stíháním. Žalobce se navíc nedůvodně dožaduje úhrady celé částky, byť z jeho žaloby ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 80 Cm 55/2011 plyne, že on sám má nárok toliko na polovinu částky. Uvedené řízení není ani skončeno, a tudíž nelze uzavřít, že žalobci vznikla škoda, a to vzhledem k postavení státu jako posledního dlužníka vyplývajícimu z § 8 odst. 3 OdpŠk a např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4229/2010. Co se týká žalobcova nároku na náhradu nemajetkové újmy vzniklé nepřiměřeně dlouhým trestním stíháním, soud shledal délku trestního stíhání trvajících 11 let a 8 měsíců nepřiměřenou (přičemž řízení bylo též zatíženo průtahy) a rovněž uzavřel, že došlo ke vzniku nemajet-

kové újmy na straně žalobce. Za dostatečnou náhradu nemajetkové újmy je třeba považovat zastavení trestního řízení v návaznosti na aboliční ustanovení amnestie, kdy z jejího textu plyne, že zastavena mají být trestní řízení trvající mnoho let. Skutečnost, že šlo o náhradu dostatečnou, potvrzuje i to, že žalobce netrval na pokračování trestního stíhání. Soud prvního stupně rovněž uvedl, že není bez významu, že z odůvodnění obou zrušujících usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem vyplývá názor, že trestná činnost žalobce byla provedenými důkazy prokázána. S ohledem na skutečnost, že se žalobci dostalo adekvátního zadostiučinění, posoudil soud žalobcův požadavek na náhradu nemajetkové újmy za nedůvodný. Jelikož žalobce ani přes výzvu soudu neodstranil vadu žaloby v tom směru, aby uvedl, jakou částku na náhradě škody žádá přisoudit, kdy součet jednotlivých dílčích nároků neodpovídá celkové sumě uvedené v petitu, soud odmítl žalobu co do částky 30 Kč jako neprojednatelnou.

6. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně jak ohledně nároku na náhradu škody, tak ohledně nároku na náhradu nemajetkové újmy.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu ve výroku I. napadl žalobce včasným dovoláním, přičemž přípustnost dovolání žalobce shledává v tom, že otázka odškodnění po poslední amnestii prezidenta republiky nebyla zcela jednoznačně v rozhodovací praxi soudu vyřešena a v žalobcův neprospěch bylo rozhodnuto z důvodu nesprávného právního posouzení věci.

8. Žalobce konkrétně uvádí, že již dříve vysloveným názorem, podle kterého není možné přiznat náhradu škody tomu, kdo nevyužil všechny prostředky obrany k dosažení plné rehabilitace, tedy zejména zprošťujícího rozsudku, přenáší soud důkazní břemeno obecně na žadatele o náhradu škody. Dle žalobce takový extenzivní výklad slouží k zakrytí nedostatku státu, konkrétně orgánů činných v trestním řízení, neboť je povinností těchto orgánů dokázat vinu obžalovaného, přičemž mají dostatečné prostředky k tomu, aby tak učinily v přiměřené době. Na žadatele o náhradu škody je tak přenesena nová povinnost. Podle názoru žalobce nelze přehlédnout, že obžalovaný má právo hájit se, nikoliv však již takovou povinnost. Žalobce dále shledává nesprávným, že soudy aplikovaly § 12 odst. 1 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) (dále jen jako „OdpŠk“). Dle dovolatele trestný čin nebyl amnestován, ale žalobce se týkalo aboliční ustanovení amnestie prezidenta republiky. Trestní stíhání bylo zastaveno pro nepřiměřenou délku jeho trvání, nikoliv proto, že bylo prominuto spáchání trestného činu. Žalobce též uvádí, že zastavení trestního stíhání

a prohlášení, že došlo ze strany státu k nesprávnému úřednímu postupu, nelze považovat za postačující k odškodnění jemu způsobené nemajetkové újmy. Takové odškodnění je nepřiměřené a nemorální vzhledem k následkům, které trestní stíhání mělo (ztrátě zaměstnání, neschopnosti žalobce platit závazky, exekuci, ztrátě bytu a rozpadu manželství žalobce). Žalobce dále poukazuje na znění § 9 odst. 1 OdpŠk, ze kterého vyplývá, že stát nese odpovědnost nejen za nezákonné rozhodnutí, nesprávný úřední postup, ale také za uvalení vazby, jestliže proti vazebně stíhanému obviněnému bylo trestní stíhání zastaveno.

9. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

11. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované § 241a odst. 2 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

12. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Podle § 238 odst. 1 písm. d) dovolání podle § 237 není přípustné proti rozsudkům a usnesením, v nichž dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv, o pracovněprávní vztahy nebo o věci uvedené v § 120 odst. 2; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

Podle § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh).

Podle § 241a odst. 3 o. s. ř. důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

13. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněného pod č. 4/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanoví-

sek: „[m]á-li být dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2013 proto, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena, musí být z obsahu dovolání patrné, kterou otázku hmotného nebo procesního práva má dovolatel za dosud nevyřešenou dovolacím soudem.“

14. Dovolací soud předně shledal nepřipustným dovolání proti části rozhodnutí odvolacího soudu, jímž byl potvrzen zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně co do částky 41 133 Kč, neboť v případě řízení, jehož předmětem je částka skládající se z několika samostatných nároků odvíjejících se od odlišného skutkového základu, má rozhodnutí o každém z těchto nároků charakter samostatného výroku a přípustnost dovolání je třeba zkoumat ve vztahu ke každému z těchto nároků samostatně, a to bez ohledu na to, zda tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a zda o nich bylo rozhodnuto jedním výrokem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. 32 Odo 747/2002, proti němuž podanou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 26. 5. 2004).

15. Dovolání rovněž není přípustné ani proti části rozhodnutí odvolacího soudu, jímž byl potvrzen zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně co do částek 351 100 Kč a 9 490 220,50 Kč, neboť dané nároky na náhradu škody neshledal soud prvního stupně opodstatněnými hned z více důvodů, a to jednak vzhledem k aplikaci § 12 odst. 1 písm. b) OdpŠk, jednak pro nedostatek příčinné souvislosti; ohledně částky 351 100 Kč rovněž pro dosavadní neexistenci škody. Jelikož dovolatel v dovolání (ani v odvolání) nezpochybnil všechny důvody, jež samy vedou k závěru o nedůvodnosti uvedených uplatněných nároků, nebyla by věcná správnost rozhodnutí v daném rozsahu zpochybněna, byť by v dovolání označený samostatný důvod neobstál (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1374/96, publikovaný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod pořadovým číslem 17).

16. Co se týká dovolání v části, v níž dovolatel zpochybňuje napadené rozhodnutí ohledně náhrady nemajetkové újmy, není zde formulována jakákoliv v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešená právní otázka.

17. Ve výše uvedeném rozsahu Nejvyšší soud dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

18. Dovolatel se nemýlí, uvedl-li, že podle § 9 odst. 1 OdpŠk stát nese odpovědnost nejen za nezákonné rozhodnutí, nesprávný úřední postup, ale také za uvalení vazby, jestliže proti vazebně stíhanému obviněnému bylo trestní stíhání zastaveno. Napadené rozhodnutí v tomto ohledu ovšem zcela evidentně vychází ze stejného výkladu § 9 odst. 1 OdpŠk, a proto není vůbec zřejmé, jakou právní otázku míní dovolatel dovolacímu soudu takto přednést.

19. Dovolací soud shledal ovšem dovolání přípustné k posouzení otázky, zda je aplikovatelný § 12 odst. 1 písm. b) OdpŠk v případě, bylo-li trestní stíhání zastaveno v důsledku aboličního ustanovení čl. II rozhodnutí prezidenta republiky

o amnestii ze dne 1. 1. 2013, neboť tato otázka dosud v rozhodování dovolacího soudu výslovně řešena nebyla.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 88

20. Podle § 9 odst. 1 OdpŠk, právo na náhradu škody způsobené rozhodnutím o vazbě má také ten, na němž byla vazba vykonána, jestliže bylo proti němu trestní stíhání zastaveno, jestliže byl obžaloby zproštěn nebo jestliže byla věc postoupena jinému orgánu.

21. Podle § 12 odst. 1 písm. b) OdpŠk, právo na náhradu škody nemá ten, kdo byl zproštěn obžaloby nebo bylo proti němu trestní stíhání zastaveno jen proto, že není za spáchaný trestný čin trestně odpovědný nebo že mu byla udělena milost anebo že trestný čin byl amnestován.

22. Čl. II. rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013 zní: „Nařizuji, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let.“

23. Zjevnou je skutečnost, že pojem amnestie je nadřazen pojmům abolicie, agraciace a rehabilitace, což potvrzuje např. náleze Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 4/13, vydaný ve věci návrhu na zrušení ustanovení čl. II rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013 Sb., o amnestii, ze dne 1. 1. 2013, kde bylo konstatováno: „V podmínkách českého ústavního pořádku lze amnestii materiálně vymezit jako ústavní prerogativ prezidenta republiky, kterým hromadně promíjí nebo zmírňuje tresty (resp. jejich důsledky) uložené určitému okruhu pachatelů trestných činů anebo nařizuje nezahajovat či zastavit jejich trestní stíhání; již z podstaty amnestie vyplývá, že může obsahovat prvky abolicie, agraciace i rehabilitace [srov. čl. 62 písm. g) a čl. 63 odst. 1 písm. j) a k) Ústavy].“

24. Logickým výkladem je nutno dospět k závěru, že pokud je v § 12 odst. 1 písm. b) OdpŠk hovořeno o zastavení trestního stíhání proto, že trestný čin byl amnestován, má toto ustanovení na mysli právě abolicí, a to v podobě příkazu, aby se v zahájeném trestním stíhání nepokračovalo.

25. Literatura se přiklání k názoru, že přestože systematické zařazení abolicie není jednoznačné, lze ji spíše považovat za institut trestního práva hmotného a že v jejím důsledku zaniká trestní odpovědnost za trestný čin se všemi důsledky (viz např. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 441).

26. V poměrech trestního práva se k důsledkům abolicie vyjadřoval Nejvyšší soud vícekrát, přičemž např. z usnesení ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. 3 Tdo 816/2005, uveřejněného pod č. 8/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek,

vztahujícímu se k aboličnímu ustanovení obsaženému v rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. 2. 1998 (č. 20/1998 Sb.), vyplývá, že se aboliční ustanovení vztahovalo k trestnému činu (skutku). Stejného aboličního ustanovení se týká též např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 6. 1999, sp. zn. 7 Tz 75/99, uveřejněný pod č. 22/2000 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, v němž je konstatováno: „Dopadá-li proto na jeden z více trestných činů spáchaných jedním skutkem aboliční rozhodnutí prezidenta republiky a na ostatní nikoli, není možné trestní stíhání zastavit. V řízení před soudem se postupuje tak, že se skutek kvalifikuje jen jako trestný čin nebo trestné činy aboličním rozhodnutím nedotčené, popř. jde-li o zprošťující rozsudek, zproští se obviněný obžaloby jen pro nedotčený trestný čin nebo trestné činy (ve výroku rozsudku se uvede, že se zproštěným skutkem měl obviněný dopustit jen amnestií nedotčených trestných činů). V odůvodnění odsuzujícího nebo zprošťujícího rozsudku pak soud vysvětlí, že kvalifikování skutku jako trestného činu, resp. trestných činů, na které dopadalo aboliční rozhodnutí prezidenta republiky, nebyla s ohledem na tato rozhodnutí použita.“ Připomenout patří, že čl. II. rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 3. 2. 1998 zněl: „Nařizuji, aby nebylo zahajováno, a pokud bylo zahájeno, aby bylo zastaveno trestní stíhání a) pro trestné činy spáchané úmyslně přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující dva roky, b) pro trestné činy spáchané z nedbalosti přede dnem tohoto rozhodnutí, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující tři roky.“

27. V obecné rovině tedy nevzniká pochyb, že hovoří-li § 12 odst. 1 písm. b) OdpŠk o trestném činu, jenž byl amnestován, dopadá dané ustanovení na situace, kdy bylo trestní stíhání zastaveno v důsledku aboličního rozhodnutí v rámci amnestie.

28. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. 8 Tdo 661/2013, uveřejněným pod č. 17/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, vyjádřil, že: „Článek II amnestie je aboličním rozhodnutím, tj. příkazem, aby se trestní stíhání nezahajovalo nebo aby se v již zahájeném trestním stíhání nepokračovalo. V případě jeho aplikace se postupuje podle § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř., podle něhož trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno, nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii. Z uvedeného je zřejmé, že právo prezidenta na vymezení podmínek abolice, za nichž se nemají konat trestní stíhání, tj. stanovení rozsahu konkrétního aboličního rozhodnutí, není Ústavou nikterak ohraničeno. Může být proto v každém konkrétním rozhodnutí o amnestii využito v jiném rozsahu a za jiných podmínek, než tomu bylo v předešlých amnestiích, a tudíž je i dopad každé konkrétní amnestie v tomto ohledu jiný. Z těchto důvodů je nutné konkrétní rozhodnutí prezidenta o amnestii aplikovat v souladu s jeho zněním, jak bylo vyhlášeno. K takové aplikaci, která přísluší výhradně soudu, je nutné přistupovat při zachování základních principů obecné spravedlnosti, zejména zásady rovnosti práva na soudní ochranu a jinou právní ochranu, která vyplývá z čl. 36

až 40 Listiny základních práv a svobod (vyhlášené pod č. 2/1993 Sb. usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16. 12. 1992 jako součásti ústavního pořádku České republiky, dále jen „Listina“) a při důsledném zachování principu vymezeného v čl. 95 odst. 1 Ústavy. ... Přezkoumávaný článek II amnestie byl vyhlášen ve znění „nařizují, aby bylo zastaveno pravomocně neskončené trestní stíhání, s výjimkou trestního stíhání proti uprchlému, od jehož zahájení k 1. lednu 2013 uplynulo více než 8 let, pro trestné činy, za něž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let“. Z jeho dikce je tedy zřejmé, že vyjadřuje splnění kumulativních podmínek, které musí být v každé konkrétní trestní věci dány pro to, aby mohl být použit, tzn. aby mohly nastat následky v tomto článku předpokládané a ve svých důsledcích realizované prostřednictvím § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. o zastavení trestního stíhání.“

29. Trestní stíhání podle čl. II rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. 1. 2013, vyhlášené pod č. 1/2013 Sb., bylo za splnění dalších podmínek možno zastavit jen v případě, že celková doba neskončeného trestního stíhání činila více než 8 let, a to k datu vyhlášení amnestie (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 09 2013, sp. zn. 4 Tdo 859/2013, uveřejněné pod č. 10/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Ze znění aboličního ustanovení bez nejmenších pochyb vyplývá, že další podmínkou aplikace aboličního ustanovení byla kvalifikace skutku jako trestného činu, za nějž trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující deset let.

30. Nelze tedy souhlasit s dovolatelovou tezí, že jeho trestní stíhání bylo zastaveno pouze z důvodu jeho nepřiměřené délky a že trestný čin nebyl amnestován ve smyslu § 12 odst. 1 písm. b) OdpŠk. Není rovněž žádného důvodu, aby skutečnost, že prezident republiky v konkrétním znění aboličního rozhodnutí obsaženého v rámci rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 1. ledna 2013 stanovil též podmínku délky trvání řízení, vylučovala aplikaci § 12 odst. 1 písm. b) OdpŠk. Soudy tedy posoudily otázku, zda je na konkrétní případ třeba aplikovat výjimku obsaženou v daném ustanovení, správně.

31. Závěrem je třeba dodat, že se soudy nedopustily extenzivního výkladu § 12 odst. 1. písm. b) OdpŠk, neboť jej aplikovaly v souladu s jeho zněním i účelem, k němuž se Nejvyšší soud vyjádřil např. v rozsudku ze dne 3. 4. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3485/2013, uveřejněným pod č. 77/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Tam bylo konstatováno, že tato výjimka z odpovědnosti státu zabraňuje případům, kdy by docházelo k „odškodnění“ skutečných pachatelů trestných činů, což by odporovalo dobrým mravům i obecnému chápání spravedlnosti. Nepříznáním odškodnění není podle názoru Nejvyššího soudu zpochybněn princip presumpce neviny za předpokladu, že trestně stíhanému byla dána možnost domoci se skončení řízení z důvodu pro něj příznivějšího, zejména pokud měl možnost trvat na projednání věci tak, aby dosáhl své plné rehabilitace (v první řadě zprošťujícího rozsudku) a na tomto základě posléze i náhrady škody.

32. Názor dovolatele, že takto dochází k přenesení důkazního a věcného břemene (pozn.: dovolatel měl zjevně na mysli břemeno tvrzení), je zcela lichý. Využije-li obviněný svého práva prohlásit v trestním stíhání, které bylo zastaveno z důvodu v zákoně vyjmenovaných, že na projednání věci trvá, v trestním stíhání se pokračuje, což na povinnosti státního zástupce dokazovat vinu obžalovaného ničeho nemění.

33. V rozsahu, v němž je dovolání přípustným, dovolací soud neshledal vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

34. Dovolání je tedy nedůvodné a Nejvyšší soud dovolání v rozsahu, v němž směřuje proti rozsudku odvolacího soudu v části, v jakém jím byl potvrzen zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně co do částky 11 222 094 Kč a 117 675 Kč, podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 89

č. 89

Odpovědnost státu za škodu, Zadostiučinění (satisfakce), Správní řízení
§ 14 zákona č. 82/1998 Sb., § 1 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb. ve znění do 31. 12. 2013

Předběžné projednání nároku dle § 14 zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) u příslušného orgánu není správním řízením, a tudíž se na ně nevztahují ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (ve znění pozdějších předpisů), o správním řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 30 Cdo 258/2015; ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.258.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. 5. 2013, sp. zn. 55 Co 25/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze v záhlaví uvedeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, kterým byla zamítnuta žaloba, již se žalobkyně domáhala konstatování, že žalovaná svým jednáním, spočívajícím v nesprávném úředním postupu a v nezákonném rozhodnutí Ministerstva vnitra, kterým odmítla umožnit žalobkyni nahlížet do spisu Ministerstva vnitra včetně činění si výpisů a pořízení kopií tohoto spisu, porušila právo žalobkyně na informace a na legitimní očekávání postupu orgánu veřejné moci v souladu se zásadou legality, garantovanou Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a Ústavou České republiky. Dále byla žaloba zamítnuta v části, ve které se žalobkyně domáhala proti žalované uložení povinnosti umožnit žalobkyni do spisu nahlédnout, a dále také v části, v níž se žalobkyně domáhala zaplacení částky 100 000 Kč a úroků z prodlení z titulu odčinění nemajetkové újmy.

2. Odvolací soud vyšel z následujících skutkových zjištění soudu prvního stupně. Žalobkyně žádala žalovanou o umožnění nahlížet do spisu č. j. MV 123725/P-2011 (dále jen „předmětný spis“). Písemným sdělením Ministerstva vnitra nebylo žádosti žalobkyně vyhověno. Předmětný spis byl sběrným spisem Ministerstva vnitra pro řešení předcházející žádosti žalobkyně, již uplatnila u žalované nárok na náhradu škody za poškození vstupních dveří na adrese jejího trvalého bydliště.

tě při zákroku policie a rovněž nárok na náhradu nemajetkové újmy dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OdpŠk“). Předmětný spis obsahoval pouze kopie žádosti žalobkyně a spisový materiál k tomu náležející včetně listin obsažených v soudním spise týkajícím se uvedené věci. Po právní stránce soud prvního stupně konstatoval, že samotný nesouhlas žalované s žádostí žalobkyně o nahlížení do spisu není nezákonným rozhodnutím podle § 7 odst. 1 OdpŠk. Dále soud dospěl k závěru, že předmětný spis je pracovní a slouží pouze ke shromáždění podkladů pro řízení podle OdpŠk. Ministerstvo vnitra v tomto řízení vystupuje jako úřad, který jedná jménem České republiky. Postup Ministerstva vnitra, které nevystupuje jako správní orgán, nýbrž jako organizační složka státu jednající za Českou republiku, je upraven toliko OdpŠk, nikoliv zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř.“). V posuzovaném případě žalovaná byla účastníkem řízení, v němž vykonávala jako organizační složka státu jednající za Českou republiku občanskoprávní úkony. Za těchto okolností neměla žalovaná povinnost umožnit žalobkyni nahlédnout do předmětného spisu. Odvolací soud se zcela ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu v celém jeho rozsahu napadla žalobkyně dovoláním, přičemž splnění předpokladů přípustnosti dovolání spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného nebo procesního práva, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Současně otázky, na kterých stojí napadené rozhodnutí, nebyly dosud v rozhodování odvolacího soudu vyřešeny. Dovolatelka formuluje následující otázky:

[1] Je nahlížení účastníka řízení do spisu v řízení o žádosti o náhradu škody dle OdpŠk upraveno § 38 odst. 1 s. ř. a čl. 17 Listiny?

[2] Patří rozhodnutí žalované ve formě sdělení nesouhlasu ohledně umožnění nahlížení do předmětného spisu mezi nezákonná rozhodnutí dle § 7 odst. 1 OdpŠk?

[3] Je žalovaná povinna umožnit žalobkyni nahlížet do předmětného spisu ve smyslu § 38 s. ř. na základě principu transparentnosti výkonu činnosti orgánu státu?

4. Jako dovolací důvod dovolatelka uvádí nesprávné právní posouzení věci. Dovolatelka následně v obsáhlém dovolání rozvíjí výše uvedené otázky, přičemž navrhuje dovolacímu soudu k provedení řadu důkazů. Dovolatelka navrhuje, aby

dovolací soud napadený rozsudek společně s rozsudkem soudu prvního stupně změnil tak, že žalobnímu návrhu žalobkyně se zcela vyhovuje.

5. Žalovaná ve vyjádření uvedla, že se plně ztotožňuje s rozsudky i odůvodněním obou soudů. Žalovaná nadále trvá na tom, že nelze v namítaném řízení aplikovat ustanovení správního řádu, a tudíž nemohlo z její strany dojít k nesprávnému úřednímu postupu, neboť předmětný spis není spisem správním, ale pouze pracovním. Proto navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání jako nepřípustné odmítl.

č. 89

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II. bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

7. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř., dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

8. Dovolatelka přípustnost dovolání spatřuje v tom, že dovolatelkou formulované právní otázky dosud nebyly dovolacím soudem vyřešeny a současně se dovolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Aby mohlo být dovolání shledáno přípustným z důvodu toho, že se odvolací soud odchýlil od ustálené soudní praxe dovolacího soudu, může být způsobilým vymezením přípustnosti dovolání ve smyslu § 241a odst. 2 o. s. ř., jen je-li z dovolání patrné, o kterou právní otázku hmotného práva jde a od které ustálené rozhodovací praxe se řešení této otázky hmotného práva odvolacím soudem odchyluje (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sb. roz. obč.). Z dovolání není patrné, od jaké ustálené rozhodovací praxe se měl odvolací soud odchýlit. Přípustnost dovolání tudíž může být založena pouze na základě dalšího dovolatelkou uvedeného důvodu, a to nebyly-li odvolacím soudem řešené právní otázky v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešeny.

9. Dovolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, zda předběžné projednání nároku dle § 14 OdpŠk u úřadu dle § 6 OdpŠk je řízením podléhajícím ustanovením správního řádu o správním řízení. Tato otázka dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena. Na kladném posouzení této otázky závisí všechny dovolatelkou formulované otázky.

IV.

Důvodnost dovolání

10. Dovolání není důvodné.

11. Dle § 1 odst. 1 s. ř.: „Tento zákon upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy.“

Dle § 1 odst. 3 s. ř. ve znění do 31. 12. 2013: „Tento zákon se nepoužije pro občanskoprávní, obchodněprávní a pracovněprávní úkony prováděné správními orgány a na vztahy mezi orgány téhož územního samosprávného celku při výkonu samostatné působnosti.“

Dle § 14 odst. 1 OdpŠk: „Nárok na náhradu škody se uplatňuje u úřadu uvedeného v § 6.“

Dle § 14 odst. 3 OdpŠk: „Uplatnění nároku na náhradu škody podle tohoto zákona je podmínkou pro případné uplatnění nároku na náhradu škody u soudu.“

12. Povinnost předběžného projednání nároku u příslušného orgánu byla do zákona č. 82/1998 Sb. přejata ze zákona č. 58/1969 Sb. Důvodová zpráva k § 9 a 10 tohoto zákona uvádí: „Aby nedocházelo ke zbytečným soudním sporům, zavádí se institut předběžného projednání nároku v případech, kde otázka nezákonnosti byla vyřešena, a v případech odškodnění za vazbu a trest u ústředního orgánu. Tento institut se plně osvědčil v dosavadní úpravě odškodňování za vazbu a trest podle trestního řádu, a lze tedy důvodně předpokládat, že splní svůj účel i v případech, kde nezákonné rozhodnutí bylo zrušeno. Toto předběžné projednání nemá ještě povahu uplatnění nároku u orgánu, který je povolán o něm rozhodnout, tj. u soudu. Jde o jednání neformální povahy omezené jen na případy, kde předpoklady nároku jsou již dány a kde nepřicházejí v úvahu instituty procesních předpisů.“ Rovněž v odborné literatuře je zastáván názor, že „[p]ředběžné projednání nároku na náhradu škody u příslušného ústředního orgánu má neformální povahu, nejsou pro něj stanoveny žádné procesní předpisy a nepředpokládá se ani, že by tento orgán vydával nějaké rozhodnutí.“ (viz VOJTEK, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 185).

13. Z výše uvedeného je zřejmé, že účelem zavedení povinnosti předběžného projednání nároku u příslušného orgánu nebylo přenesení kompetence rozhodnout o daném nároku na správní orgány. Jelikož jde o nárok soukromoprávní povahy, přísluší o tomto nároku rozhodnout soudům v občanském soudním řízení (srov. § 7 odst. 1 o. s. ř. a také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1728/2011). Předběžné projednání nároku u příslušného orgánu tak slouží pouze k formulaci vůle státu ohledně možného odškodnění před zahájením soudního řízení. Sdělení příslušného orgánu poškozenému, že jím uplatněný nárok bude (zcela nebo zčásti) či nebude uspokojen, není správním rozhodnutím, ale svou povahou odpovídá občanskoprávnímu úkonu (resp. právnímu jednání) státu jednajícího příslušným správním orgánem. Aplikace správního řádu je pro tento případ výslovně vyloučena (§ 1 odst. 3 s. ř.).

14. Soudy nižších stupňů dospěly ke správnému právnímu závěru, dle něžž předběžné projednání nároku u příslušného orgánu není správním řízením, a tudíž se na ně nevztahují ustanovení správního řádu o správním řízení.

15. Jelikož bylo dovolání shledáno přípustným, dovolací soud dle § 242 odst. 3 o. s. ř. zkoumal, zda řízení není stíženo vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b), § 229 odst. 3 o. s. ř. či jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, přičemž žádnou takovou vadu neshledal.

16. Z přezkumné povahy činnosti Nejvyššího soudu vyplývá, že dovolací soud je vázán skutkovým základem věci tak, jak byl vytvořen v důkazním řízení před soudem prvního stupně nebo před soudem odvolacím. V dovolacím řízení, v němž je jediným dovolacím důvodem nesprávné právní posouzení věci, nemůže být prováděno dokazování (§ 241a odst. 6 o. s. ř.), a proto dovolací soud neprováděl dokazování dovolatelkou navržených důkazů.

17. Nejvyšší soud dovolání zamítl podle § 243d písm. a) o. s. ř., neboť dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je správné.

Č. 90

č. 90

Odpovědnost státu za škodu, Exekuce

§ 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 82/1998 Sb., § 4 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., § 46 odst. 4 zákona č. 120/2001 Sb.

Neprovede-li soudní exekutor v rozporu s § 46 odst. 4 exekučního řádu výplatu celé vypořádané pohledávky oprávněnému, jde o nesprávný úřední postup ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., za který stát odpovídá.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2082/2015; ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.2082.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. 51 Co 284/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 24. 3. 2014, č. j. 10 C 272/2012-98, uložil žalované České republice zaplatit žalobci částku 146 905,40 Kč se 7,5% úrokem z prodlení p. a. z této částky od 30. 11. 2012 do zaplacení (výrok I), dále zamítl návrh na uložení povinnosti žalované zaplatit zákonné úroky z prodlení v období mezi 11. 11. 2012 do 29. 11. 2012 (výrok II) a rozhodl, že žádný účastník nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III).
2. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 11. 2014, č. j. 51 Cdo 284/2014-129, potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.
3. Žalobce se domáhal zaplacení částky ve výši 146 905,40 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody, která mu měla vzniknout v souvislosti s nesprávným úředním postupem soudního exekutora Mgr. J. V. (dále jen „soudní exekutor“). Soudní exekutor byl usnesením Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 9. 6. 2005, sp. zn. 49 Nc 2067/2005, pověřen provedením exekuce pro částku 120 000 Kč s příslušenstvím ve věci, ve které žalobce vystupoval jako oprávněný. Soudní exekutor exekučním příkazem ze dne 9. 5. 2008 rozhodl o provedení exekuce srážkami ze mzdy, vydal rovněž příkaz k úhradě nákladů exekuce ve výši 33 248,60 Kč a nákladů oprávněného ve výši 13 566 Kč. Tímto způsobem došlo k vymožení 180 154 Kč. Soudní exekutor vyzval plátce mzdy povinného, aby sražené částky

byly poukazovány na účet soudního exekutora vedený u Komerční banky, a. s., (dále jen „účet soudního exekutora“). Dopisem ze dne 21. 5. 2012 zástupce soudního exekutora žalobci sdělil, že pro vykonávanou pohledávku bylo srážkami ze mzdy povinného pro oprávněného vymozeno 146 905,40 Kč. K výplatě plnění však zástupce nemohl přistoupit, jelikož prostředky na účtu soudního exekutora byly zajištěny za účelem probíhajícího trestního řízení. V pozdějším dopise pak tento zástupce žalobce informoval, že účet soudního exekutora byl zrušen. Dle sdělení Komerční banky se tak stalo 23. 9. 2012, přičemž zůstatek ve výši 1 Kč byl odeslán na jiné účty. Žalobce tedy z vymoženého plnění ničeho nezískal.

4. Soudní exekutor byl rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 49 T 4/2013, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 10. 2013, sp. zn. 11 To 118/2013, uznán vinným ze zločinu zpronevěry a zločinu zneužití pravomoci úřední osoby a byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Uvedených trestných činů se soudní exekutor dopustil tím, že dlouhodobě nerozlišoval mezi vlastními a cizími prostředky, které mu byly svěřeny v rámci jeho exekutorské činnosti. S veškerými financemi, k nimž měl přístup, nakládal jako s vlastními a užíval je k úhradě závazků souvisejících s výkonem exekučního úřadu i závazků osobních.

5. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že se soudní exekutor dopustil nesprávného úředního postupu tím, že v rozporu s § 283 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“) uložil plátcí mzdy, aby sražené částky byly poukazovány na účet soudního exekutora. Škoda dle posouzení soudu prvního stupně pak žalobci vznikla nejpozději v listopadu 2009, a to nevyplacením vymoženého plnění žalobci. Soud prvního stupně dále dospěl k názoru, že se soudní exekutor žádným svým jednáním (vydáním exekučního příkazu, výzvou vůči plátcí mzdy, nevyplacením vymožené částky oprávněnému) nedopustil excesu. V této souvislosti poukázal na to, že základní povinnosti soudního exekutora v exekučním řízení je vymáhat dobrovolně neuhrazené pohledávky oprávněných, vymožené plnění vydat, a to bez toho, že by k tomu musel být oprávněnými vyzýván. Nesplnění této povinnosti není excesem, ale pochybením odpovídajícím nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“. Dále poukázal na to, že není ani zřejmé, že nevyplacením vymožené částky v roce 2009 sledoval výlučně uspokojení svých vlastních zájmů, jelikož byl odsouzen až za jednání, ke kterému došlo na konci roku 2011.

6. Odvolací soud se po věcné stránce ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu soudního exekutora. Dle názoru odvolacího soudu je však potřeba spatřovat nesprávný úřední postup až ve skutečnosti, že soudní exekutor nerozvrhl sraženou částku mezi oprávněné a nepro-

vedl jejich výplatu. Odvolací soud konstatoval, že nedošlo ani k excesu soudního exekutora. Odvolací soud odmítl námitku porušení prevenční povinnosti žalobce spočívající v dlouhodobém nezájmu o osud exekuce, neboť žalobce mohl oprávněně spoléhat na dodržení zákonnosti postupu exekutora. Odvolací soud taktéž neshledal důvodnou námitku žalované směřující vůči postupu soudu prvního stupně, který nevyslechl dva navrhané soudní exekutory jako svědky.

č. 90

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Žalovaná napadla rozsudek odvolacího soudu dovoláním v celém jeho rozsahu. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Dovolatelka namítá, že Nejvyšší soud doposud neřešil otázku odpovědnosti státu za protiprávní jednání soudního exekutora, který byl za svoji protiprávní činnost pravomocně odsouzen. Přípustnost dovolání spatřuje dovolatelka též v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu s dosavadní rozhodovací praxí odvolacího a Ústavního soudu související s problematikou excesu úředních osob a procesněprávních otázek.

8. Jádrem dovolání tvoří námitka vztahující se k excesu soudního exekutora. Dovolatelka je toho názoru, že právní posouzení této otázky ze strany soudů obou stupňů je v rozporu s judikaturou odvolacího soudu. Dovolatelka má dále za to, že soudy nižších stupňů nevzaly v potaz výkladový komentář k OdpŠk, když činnosti soudního exekutora nemělo jít o výkon veřejné moci, neboť soudní exekutor svým jednáním vybočil z rámce plnění svých úředních povinností. S poukazem na rozhodnutí trestních soudů, jimiž byl soudních exekutor pravomocně odsouzen, má pak dovolatelka za to, že nevyplacením vymožených finančních prostředků došlo k excesu soudního exekutora, neboť se zcela neoprávněně a nezákonně obohatil ve svůj prospěch na úkor žalobce, a zcela tak překročil výkon své exekuční pravomoci.

9. Dovolatelka taktéž namítá, že nebyla správně posouzena otázka nedodržení prevenční povinnosti ze strany žalobce. V této souvislosti odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2009, sp. zn. III ÚS 292/07, a dovozuje, že z tohoto rozhodnutí vyplývá, že oprávněnému je dána možnost sledovat činnost soudního exekutora a korigovat jeho případný hraniční postup, a tedy že z tohoto rozhodnutí plyne potřeba součinnosti navrhovatele exekuce a soudního exekutora. V daném případě žalobce měl dle dovolatelky svoji prevenční povinnost porušit tím, že se o stav exekuce několik let nezajímal, a nevěděl tedy, že předmětné finanční prostředky byly vymoženy. Dovolatelka svůj návrh uzavírá poukazem na nenaplnění příčinné souvislosti. Dovolatelka zastává názor, že újma žalobce není v příčinné souvislosti s údajným odpovědnostním titulem v napadeném řízení. Odpovědnost

podle dovolatelky nemohla vzniknout na základě pouhého tvrzení, že v listopadu roku 2009 nedošlo k uhrazení finančních prostředků, ale jen za předpokladu, že je postaveno na jisto, že k újmě došlo v souvislosti s protiprávním jednáním škůdce. Dle dovolatelky příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem a majetkovou újmou nebyla prokázána a má za to, že ji je nutno shledávat již ve skutečnosti žalobcovy pasivity v rámci exekučního řízení.

10. Dovolatelka dále namítá vady řízení. Uvádí, že soudy neprovedly jí navrhované důkazy výslechem dvou svědků (Mgr. J. V. a JUDr. M. M.), přičemž má za to, že relevanci výslechu těchto svědků osvětlila. Dovolatelka má také za to, že nebyla v rozporu s judikaturou dovolacího soudu bezpečně prokázána existence škody, což činí rozsudky soudů obou stupňů nepřezkoumatelnými. Dále dovolatelka spatřuje procesní pochybení a porušení jejího práva na spravedlivý proces v tom, že se soudy v odůvodnění nedostatečně vypořádaly s rozhodnutími trestních soudů.

11. Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

III.

Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2014 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.).

13. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínek § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

14. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

15. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

16. Dovolání v této věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když dovolatelka předložila soudu otázku, která dosud nebyla v praxi dovolacího soudu řešena. Jak již bylo poznamenáno výše, jádro dovolání tvoří námitka vztahující se k excesu exekutora, který dovolatelka spatřuje v jeho trestné činnosti, za kterou byl odsouzen. Uvedenou otázkou se Nejvyšší soud prozatím ve své rozhodovací činnosti nezabýval. Dovolání je přípustné, avšak není důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

č. 90

17. Nejvyšší soud se již dříve ve své judikatuře (na kterou odkazuje i dovolatelka) ve skutkově odlišných případech vyjadřoval obecně k podmínkám shledání vybočení z rámce plnění služebních (úředních) povinností. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2006, sp. zn. 25 Cdo 670/2005, uveřejněném pod č. 49/2007 Sb. rozh. obč., které je, stejně jako ostatní rozhodnutí Nejvyššího soudu zde citovaná, veřejnosti dostupná na jeho webových stránkách (www.nsoud.cz), se dovolací soud zabýval odpovědností státu jakožto zaměstnavatele za trestný čin policisty ve služebním poměru, přičemž dospěl k závěru, že „kritériem pro rozlišení, zda určitá činnost zaměstnance spadá do rámce činnosti jeho zaměstnavatele (právnícké, popř. fyzické osoby), není samotná okolnost, zda jeho jednání naplnilo skutkovou podstatu trestného činu. Neplatí totiž automaticky, že každá činnost, která je zároveň trestným činem, musí být excesem (srov. R 55/1971).“ Zdůraznil ovšem, že „do rámce činnosti právnícké (fyzické) osoby spadá výkon zaměstnání, plnění úkolů vyplývajících z pracovního poměru, úkony s tím přímo související, ale i další činnost, která nepostrádá místní (prostorový), časový a věcný (vnitřní, účelový) vztah k činnosti právnícké (fyzické) osoby. Totéž platí o plnění služebních povinností osobou ve služebním poměru. Byla-li škoda způsobena při činnosti, kterou škůdce, byť v pracovním či služebním poměru, sledoval výlučně uspokojování svých zájmů či potřeb, jedná se o tzv. exces, a v takovém případě škůdce odpovídá za škodu přímo sám“ (platnost výše uvedených závěrů i ve vztahu k odpovědnosti státu za škodu podle OdpŠk Nejvyšší soud pak potvrdil v usnesení ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 28 Cdo 2699/2010).

18. Obdobné závěry zastává též odborná literatura, podle které při posuzování existence excesu je potřeba zásadně vycházet z toho, že do rámce činnosti orgánu státu či územního celku spadá zejména plnění povinností a úkolů vyplývajících z pravomoci stanovené zákonem a úkony s tím přímo související, popř. může jít i o takovou další činnost, která nepostrádá místní (prostorový), časový a věcný (vnitřní, účelový) vztah k činnosti dotčeného orgánu. Tedy i tam, kde zaměstnanec státu jedná při výkonu služebních povinností zcela nevhodným způsobem, sleduje-li přesto takovým jednáním plnění úkolů, nikoliv své osobní nebo jiné zájmy, jeho nejde o exces, přestože jednání naplnilo znaky trestného činu. O exces se naopak jedná, jestliže škoda byla způsobena při takové činnosti, již škůdce sledoval vlastní zájmy či potřeby, popř. zájmy jiných osob (srov. VOJTEK, P. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 14).

19. Aplikací shora uvedených podmínek na řešený případ je třeba dojít k závěru, že k excesu z výkonu veřejné moci na straně soudního exekutora nedošlo. Pro toto posouzení je podstatné se zaměřit na povahu činnosti, ve které byl shledáván jeho

nesprávný úřední postup. Soudní exekutor vymožením peněžitých prostředků od povinného na základě pověření soudu prováděl nucený výkon exekučního titulu žalobce. Započal tak provádět exekuční činnost, jak je definována v § 1 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění účinném od 1. 11. 2009 (dále jen „exekuční řád“). Soudní exekutor má při výkonu exekuční činnosti (nikoliv však činnosti tzv. „dalších“) postavení orgánu vykonávajícího veřejnou moc, což vyplývá přímo z § 1 odst. 1 exekučního řádu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 20 Cdo 1329/2004). S ohledem na § 3 odst. 1 písm. b) OdpŠk ve spojení s § 4 OdpŠk za tuto činnost odpovídá stát. K nesprávnému úřednímu postupu došlo tím, že soudní exekutor nevyplatil oprávněnému částku potom, co ji vymohl a nechal zaslat na svůj účet. Nesprávnost úředního postupu soudního exekutora plyne z porušení povinností stanovených v § 46 exekučního řádu, které jednak v odst. 1 stanovuje obecnou povinnost soudního exekutora postupovat při provádění exekuce rychle a účelně a dále v odst. 4 přímo (není-li jiné dohody) ukládá, aby soudní exekutor provedl výplatu celé vymožené pohledávky oprávněnému do 30 dnů od doby, kdy peněžité plnění obdržel. Škoda žalobci vznikla v rámci činnosti, při které soudní exekutor vykonával (jakkoliv nesprávně) povinnosti stanovené zákonem (resp. opomněl vykonávat povinnosti stanovené zákonem). Postup soudního exekutora nelze hodnotit ani tak, že by jím soudní exekutor sledoval výlučně vlastní zájem, a to ani s ohledem na jeho trestnou činnost. V tomto ohledu je v první řadě nutné uvést, že trestná činnost soudního exekutora, za kterou byl soudní exekutor odsouzen, skutkově přímo nesouvisela s řešeným případem. Z rozhodnutí trestních soudů nelze tedy dovodit, že by soudní exekutor prováděl exekutorskou činnost výlučně s úmyslem obohatit se na úkor oprávněných věřitelů. Tato okolnost by nadto nebyla pro shledání excesu na straně exekutora podstatná, neboť i kdyby došlo v daném případě ke zpronevěře vymožených prostředků, tak to bylo možné kvůli tomu, že soudní exekutor prováděl exekuční činnost, ze které tyto prostředky získal do své dispozice.

20. Jako nedůvodnou je třeba hodnotit i námitku dovolatelky, podle níž se nižší soudy nesprávně vypořádaly s tvrzeným porušením prevenční povinnosti ze strany žalobce. Odvolací soud se touto námitkou ve svém rozhodnutí zabýval a dospěl k závěru, že prevenční povinnost nebyla porušena, jelikož žalobce mohl důvodně spoléhat, že postup exekutora jako orgánu vykonávajícího veřejnou moc bude v souladu se zákonem. Tento závěr dle názoru dovolacího soudu je třeba považovat za správný. Opačné posouzení by odporovalo principu právního státu, který předpokládá, že orgány vykonávající veřejnou moc dodržují své právem stanovené povinnosti. Oprávněný předpoklad žalobce, že soudní exekutor bude samostatně plnit své zákonem stanovené povinnosti, lze dovodit i z § 46 odst. 2 exekučního řádu. Pokud dovolatelka poukazuje na to, že odvolací soud nerespektoval závěry v rozhodnutí Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 6. 2009,

sp. zn. III. ÚS 292/07, je třeba uvést, že odkazované rozhodnutí není příléhavé. Závěry, ke kterým Ústavním soud v daném rozhodnutí dospěl, se vztahují na potřebu součinnosti oprávněného s exekutorem při provádění soupisu movitých věcí (srov. § 326 o. s. ř.) a nikterak neimplikují, že by oprávněný měl obecně povinnost sledovat stav exekuce a korigovat případné prohřešky exekutora. Naopak primárně stát prostřednictvím dohledu Ministerstva spravedlnosti by měl dbát na to, aby nedocházelo k porušování zákonných povinností soudních exekutorů (srov. § 7 exekučního řádu).

21. Je rovněž třeba odmítnout námitky dovolatelky, že nižší soudy zatížily řízení vadami, které mohly mít za následek nesprávné právní posouzení věci. Ve vztahu k první námitce dovolací soud připomíná, že není povinností soudu provést všechny důkazy, které procesní strany navrhly (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2015, sp. zn. 30 Cdo 5197/2014). Rozhodnutí nelze považovat ani za nepřezkoumatelné, když soudy jasně a logicky vyložily, na čem své závěry založily. Soudy se taktéž dostatečně vypořádaly s obsahem trestních rozsudků, na něž dovolatelka odkazuje, a jejich relevancí pro předmětné řízení.

22. K námitce dovolatelky vztahující se k otázce naplnění příčinné souvislosti dovolací soud uvádí, že obecně platí, že otázka příčinné souvislosti – vztahu mezi škodnou událostí a vznikem škody – je otázkou skutkovou, nikoli otázkou právní (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. 21 Cdo 300/2001). Právní posouzení příčinné souvislosti může spočívat toliko ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou, či naopak nejsou způsobivé tento vztah vyloučit (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 3471/2009). Dovolatelka vedle toho napadá, že daná otázka nebyla nižšími soudy řádně zkoumána. Pokud dovolatelka jako alternativní příčinu vzniku škody nabízí neaktivní jednání ze strany poškozeného, je třeba uvést, že se soudy touto otázkou zabývaly již tím, že tuto alternativu vyloučily jako možnou příčinu vzniku škody, resp. zabývaly se jí tím, když vyloučily porušení prevenční povinnosti ze strany žalobce.

23. Ze všech výše uvedených důvodů je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný; Nejvyšší soud proto dovolání žalované podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Č. 91

Č. 91

Odpovědnost státu za škodu, Vedlejší účastník

§ 31a zákona č. 82/1998 Sb., § 93 o. s. ř.

Vedlejší účastník nemá právo na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2539/2015; ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.2539.2015.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 25 Co 125/2014, ve znění opravného usnesení ze dne 14. 4. 2015, sp. zn. 25 Co 125/2014, v rozsahu, v němž směřovalo proti zamítajícímu rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé; ve zbylém rozsahu dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobce se na žalované původně domáhal zaplacení částky 82 500 Kč s příslušenstvím jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu, jež mu měla vzniknout v důsledku nepřiměřené délky řízení vedeného před Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 7 Cm 8/2000, jehož se účastní jako vedlejší účastník na straně žalovaného. V průběhu odvolacího řízení žalobce rozšířil žalobní požadavek o 35 000 Kč; odvolací soud změnu žaloby připustil.
2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 21. 1. 2014, č. j. 23 C 273/2012-31, žalobu v plném rozsahu zamítl (výrok I) a rozhodl, že účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok II).
3. Soud prvního stupně vyšel z toho, že v řízení vedeném před Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 7 Cm 8/2000 vystupoval jako žalobce Pozemkový fond České republiky, jenž se na žalovaném M. T. domáhal zaplacení 1 785 000 Kč z titulu nedoplatku kupní ceny dle smlouvy o prodeji části podniku. Uvedené řízení bylo zahájeno dne 3. 6. 1997, rozsudkem ze dne 12. 10. 2001 Krajský soud v Ostravě žalobě v plném rozsahu vyhověl, odvolání žalovaného M. T. proti rozsudku bylo usnesením pro opožděnost odmítnuto. Vrchní soud v Olomouci pak usnesením ze dne 18. 3. 2004, č. j. 7 Cmo 72/2004-151, odmítl rovněž jako opožděné odvolání žalovaného M. T. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě o odmítnutí odvolání. Žalovaný M. T. proti rozhodnutí Vrchního soudu v Olo-

mouci brojil podáním žaloby pro zmatečnost; toto řízení bylo u Krajského soudu v Ostravě zahájeno dne 11. 5. 2004 pod sp. zn. 11 Cm 32/2005. Jako vedlejší účastník na straně žalobce do řízení dne 20. 10. 2005 vstoupil Ing. M. V. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 31. 7. 2006 žalobě pro zmatečnost vyhověl, když žalobou napadené usnesení Vrchního soudu v Olomouci zrušil. Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 15. 5. 2007 napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 31. 7. 2006 ve věci samé potvrdil; řízení o žalobě pro zmatečnost tak bylo pravomocně skončeno dne 28. 6. 2007. Následně bylo pokračováno v původním řízení vedeném před Krajským soudem v Ostravě pod sp. zn. 7 Cm 8/2000; Ing. M. V. do něj vstoupil jako vedlejší účastník na straně žalovaného podáním ze dne 23. 11. 2007. Řízení bylo poté, co Vrchní soud v Olomouci změnil usnesení Krajského soudu v Ostravě o odmítnutí odvolání pro opožděnost, skončeno rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 3. 2010, kterým byl potvrzen původní vyhovující rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2001; uvedený rozsudek nabyl právní moci dne 19. 5. 2010. Ústavní stížnost vedlejšího účastníka proti němu byla Ústavním soudem odmítnuta usnesením ze dne 8. 9. 2011. Posléze ještě rozhodoval Vrchní soud v Olomouci doplňujícím usnesením ze dne 6. 2. 2012 o náhradě nákladů řízení vzniklých státu; uvedené usnesení nabylo právní moci dne 17. 2. 2012.

4. Po právní stránce hodnotil soud prvního stupně průběh řízení (s výjimkou dvou „prodlev“) jako zcela plynulý, jenž odpovídal skutkové a právní složitosti věci. Zohlednil, že ve věci rozhodovaly obecné soudy na dvou stupních soudní soustavy a následně i Ústavní soud. Žalobce v posuzovaném řízení (a v souvisejícím řízení o žalobě pro zmatečnost) vystupoval jako vedlejší účastník po dobu celkem pěti let a jedenácti měsíců. Z toho jeden rok a devět měsíců trvalo řízení o jím podané ústavní stížnosti, které nemohlo být úspěšné, neboť již tehdy byla známa konstantní judikatura Ústavního soudu, podle níž vedlejší účastník nemůže samostatně zahájit řízení o ústavní stížnosti. Soud prvního stupně neshledal délku posuzovaného řízení (včetně souvisejícího řízení o žalobě pro zmatečnost) jako nepřiměřenou; podle jeho závěru lze délku řízení podložit faktory, které nelze klást žalované k tíži. S ohledem na to soud prvního stupně žalobu zamítl.

5. K odvolání žalobce Městský soud v Praze jako soud odvolací (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 23. 10. 2014, č. j. 25 Co 125/2014-79, ve znění opravného usnesení ze dne 14. 4. 2015, č. j. 25 Co 125/2014-95, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalované uložil zaplatit žalobci částku 34 500 Kč a žalobu co do částky 83 000 Kč s příslušenstvím zamítl (výrok I rozsudku odvolacího soudu), a rozhodl, že žalovaná je povinna nahradit žalobci náklady řízení ve výši 31 086,11 Kč (výrok II rozsudku odvolacího soudu).

6. Odvolací soud doplnil dokazování rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2014, č. j. 32 Cdo 1352/2012-393, z něhož zjistil, že jím byly zrušeny rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 3. 2010, č. j. 7 Cmo 253/2009-

-313, ve znění doplňujícího usnesení ze dne 6. 2. 2012, č. j. 7 Cmo 253/2009-348, a rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2001, č. j. 7 Cm 8/2000-55, a věc byla vrácena Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení. Z uvedeného vyplynulo, že posuzované řízení v době rozhodování odvolacího soudu ještě nebylo pravomocně skončeno.

č. 91

7. Odvolací soud dále doplnil dokazování listinami, které se týkaly řízení o vydání povolení k odstranění stavby „Řadové rodinné domy“ ve S. L., vedeného Městským úřadem v Moravském Berouně, jež bylo zahájeno na žádost M. T., tj. žalovaného v posuzovaném řízení. Provedeným dokazováním odvolací soud zjistil, že uvedené řízení o odstranění stavby bylo přerušeno do doby „skončení sporu vedeného Komerční bankou“. Z toho učinil odvolací soud závěr, že posuzované řízení nebylo důvodem pro přerušení řízení o odstranění stavby. Podle zjištění odvolacího soudu žalobce odůvodňuje svůj vstup do posuzovaného řízení na místě vedlejšího účastníka tím, že M. T. uzavřel jako prodávající s právním předchůdcem žalobce kupní smlouvu, jejímž předmětem byl jeden z montovaných řadových rodinných domů, které prodávající nabyl na základě smlouvy o prodeji části podniku; prodávající se zavázal montovaný řadový domek po jeho odstranění z pozemku odevzdat (jako movitou věc) kupujícímu (právnímu předchůdci žalobce). Na tomto skutkovém a právním základě zdůvodňuje žalobce svůj právní zájem na výsledku posuzovaného řízení.

8. Po právní stránce vyšel odvolací soud z toho, že posuzované řízení dosud nebylo pravomocně skončeno a že žalobce vystupuje v posuzovaném řízení jako vedlejší účastník na straně žalovaného od 20. 10. 2005 doposud, tj. celkem 8 let a 8 měsíců. Takovou délku řízení považoval odvolací soud za nepřiměřenou. S ohledem na to stanovil odvolací soud základní částku přiměřeného zadostiučinění ve výši 15 000 Kč za první dva roky a každý následující rok řízení, čímž dospěl k celkové částce 115 000 Kč. Uvedenou částku následně z důvodu, že žalobce má v posuzovaném řízení postavení vedlejšího účastníka, snížil o 5 %. Dále s ohledem na skutečnost, že v posuzovaném řízení jde o privatizační spor, což se projevuje ve zvýšené skutkové a právní složitosti věci, snížil odvolací soud výslednou částku o dalších 25 %. Konečně skutečnost, že řízení probíhalo celkem „ve čtyřech stupních soudní soustavy“, odůvodnila podle odvolacího soudu snížení výsledné částky o dalších 40 %. Tímto způsobem odvolací soud dospěl ke konečné částce přiměřeného zadostiučinění 34 500 Kč, kterou žalobci přiznal; co do zbytku uplatněného nároku, tj. co do 83 000 Kč s příslušenstvím, žalobu zamítl.

II.**Dovolání a vyjádření k němu**

9. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalobce „v celém jeho rozsahu“ dovoláním. V něm uváděl, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání žalobce vymezil právní otázku,

která dle jeho názoru v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a sice zda nárok na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou v důsledku nesprávného úředního postupu spočívajícího v nepřiměřené délce řízení vzniká též vedlejšímu účastníkovi posuzovaného řízení. Dále žalobce v dovolání vyjádřil nesouhlas se závěry odvolacího soudu co do stanovení výše přiměřeného zadostiučinění, při němž se odvolací soud odchýlil od řešení vysloveného v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1078/2013, podle kterého není krácení základní částky za první dva roky řízení navázáno na osobu poškozeného či účastníka řízení, ale na řízení samotné. Konečně měl žalobce za to, že odvolací soud postupoval v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, snížil-li základní částku přiměřeného zadostiučinění o více než 50 %. Na uvedeném základě žalobce navrhoval, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

10. Žalovaná se k dovolání žalobce nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

12. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované § 241a odst. 2 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

13. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

14. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

15. Nejvyšší soud předně konstatuje, že dovolání do části výroku I rozsudku odvolacího soudu, kterým byl změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobě se co do částky 34 500 Kč vyhovuje, není subjektivně přípustné (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. 31 Cdo 2675/99). Nejvyšší soud je proto v uvedené části odmítl.

16. Dovolání je však přípustné pro posouzení otázky, jež v rozhodování Nejvyššího soudu dosud nebyla vyřešena, zda právo na přiměřené zadostiučinění za

nemajetkovou újmu vzniklou v důsledku nesprávného úředního postupu, spočívajícího v nepřiměřené délce řízení, svědčí i vedlejšímu účastníkovi.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 91

17. Dovolání není důvodné.

18. K vytyčené právní otázce Nejvyšší soud nejprve odkazuje na svou konstantní judikaturu, podle které postavení (hlavního) účastníka řízení a vedlejšího účastníka nejsou shodná, odlišují se v samotné možnosti vstupu do řízení, ale i rozsahem práv a povinností, která jsou shodná v procesních právech, s výjimkou úkonů, které znamenají dispozici s řízením nebo předmětem řízení, ale nikoli v hmotných právech. Vedlejší účastník je třetí osobou, o jejíž práva a povinnosti v řízení nejde, a jako takový není účastníkem řízení, ale pouze coby třetí osoba podporuje procesní stranu, a proto může být v témže řízení slyšen jako svědek (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3851/2013, a další tam uváděnou judikaturu).

19. Rovněž domácí odborná literatura zastává názor, podle kterého je vedlejší účastník osoba odlišná od účastníka samotného nebo od tzv. hlavního intervenanta, která se neúčastní řízení proto, aby v něm uplatňovala nebo bránila své právo, ale z důvodu, že chce pomoci zvítězit ve sporu některému z účastníků (sporných stran), neboť na jeho úspěchu v řízení má právní zájem (viz DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I., § 93. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 605). Obdobně i významní představitelé zahraniční procesní teorie vycházejí z toho, že vedlejší účastník nepožaduje soudní ochranu pro sebe, nýbrž napomáhá straně řízení v tom, aby dosáhla sledovaného cíle soudní ochrany (ROSENBERG, L., SCHWAB, K. H., GOTTWALD, P. Zivilprozessrecht. 16. vydání. Mnichov: C. H. Beck, 2004, s. 302).

20. Podpůrná role vedlejšího účastníka dostává svůj výraz také v tom, že se na něho zásadně nevztahují účinky právní moci ani vykonatelnosti meritorního rozhodnutí vydaného v řízení, v němž jako vedlejší účastník vystupoval (k tomu DVOŘÁK, B. Právní moc civilních soudních rozhodnutí. Procesní studie. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 147–148).

21. Právní zájem vedlejšího účastníka na výsledku řízení ve smyslu § 93 odst. 1 o. s. ř. tak zpravidla vyplývá z toho, že ačkoliv jeho práva a povinnosti hmotněprávní povahy nejsou předmětem řízení, mohou být rozhodnutím ve věci samé dotčena zprostředkovaně skrze jeho právní poměr k účastníkovi řízení (srov. obdobně DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I., § 93. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 607). Nejčastěji se bude jednat o případy tzv. postihu (např. § 1876 odst. 2, § 1937 odst. 2 nebo § 2917 o. z.). Řečeno jinak, právní zájem na výsledku řízení svědčí vedlejšímu účastníku tehdy, jestliže

úspěch procesní strany, kterou v řízení podporuje, se zprostředkovaně a ve svém důsledku příznivě projeví i v jeho právním postavení (tj. co do jeho práv a povinností hmotněprávní povahy), čímž může být zabráněno dalšímu řízení, v němž by vystupoval již jako účastník řízení.

22. Výše popsaný rozdíl v postavení účastníka řízení a vedlejšího účastníka nemůže zůstat bez vlivu na otázku vzniku nemajetkové újmy způsobené vedlejšímu účastníkovi nesprávným úředním postupem ve smyslu § 13 odst. 1 věty třetí a § 22 odst. 1 věty třetí OdpŠk.

23. Podle § 13 odst. 2 OdpŠk má právo na náhradu škody (tj. i nemajetkové újmy) způsobené nesprávným úředním postupem ten, jemuž byla tímto nesprávným úředním postupem způsobena škoda (tj. i nemajetková újma).

24. V případě nemajetkové újmy vzniklé v důsledku nesprávného úředního postupu, spočívajícím v porušení práva na rozhodnutí věci v přiměřené lhůtě, je poškozeným ve smyslu cit. § 13 odst. 2 OdpŠk fyzická nebo právnická osoba, která byla přímo nesprávným úředním postupem dotčena, tj. osoba, u které jsou vzniklá nemajetková újma a nesprávný úřední postup ve vztahu příčinné souvislosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 675/2011).

25. Nelze vyloučit, že důsledky nesprávného úředního postupu, spočívající v nejistotě ohledně výsledku řízení, pocítuje nejen účastník řízení, nýbrž také vedlejší účastník. Děje se tak ale nikoli přímo, nýbrž zprostředkovaně skrze jeho hmotněprávní poměr k účastníkovi řízení. Nebýt totiž existence právního poměru k samotnému účastníkovi, újmu způsobenou nepřiměřenou délkou původního řízení by vedlejší účastník nepocíťoval, neboť výsledek řízení by jeho právní postavení (tj. práva a povinnosti vyplývající z hmotného práva) nemohl nijak ovlivnit. Z toho ale vyplývá, že příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem, záležejícím v nepřiměřené délce řízení, a vznikem nemajetkové újmy na straně vedlejšího účastníka, je přerušena jeho právním poměrem k účastníkovi řízení, kterého podporuje, neboť od tohoto (tvrzeného) právního poměru, nikoliv od nesprávného úředního postupu, vedlejší účastník svou újmu osobně odvozuje (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 30 Cdo 675/2011).

26. Na výše uvedeném nic nemění ani názor vyslovený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2809/2006, podle kterého má právo na náhradu škody ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda, a to kdokoliv bez ohledu na svou účast v řízení. Tento právní názor, vycházející ze zcela jiného skutkového základu a týkající se povinnosti k náhradě škody, nelze bez dalšího vztahovat – z důvodů shora uvedených – rovněž na povinnost poskytnout přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu ve smyslu § 31a odst. 1 OdpŠk.

27. Závěr odvolacího soudu, vycházející z toho, že žalobci, který měl v posuzovaném řízení postavení vedlejšího účastníka, je třeba z uvedeného důvodu sní-

žit základní částku přiměřeného zadostiučinění, tedy není správný. Nesprávnost uvedeného závěru odvolacího soudu se však v poměrech žalobce nemůže nijak projevit, neboť i shora vyjádřený právní závěr dovolacího soudu vede k tomu, že požadavek žalobce nemůže být důvodný.

č. 91

28. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů proto dovolání žalobce v rozsahu, v němž směřovalo proti té části napadeného rozsudku odvolacího soudu, jíž byla žaloba zamítnuta, podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

29. Na závěr dovolací soud pro úplnost dodává, že na dalších dovolatelem vymezených právních otázkách – krácení základní částky přiměřeného zadostiučinění za první dva roky řízení, snížení základní částky přiměřeného zadostiučinění o více než 50 % – rozhodnutí odvolacího soudu (výlučně) nestojí. Jestliže obstál první důvod, pro nějž odvolací soud nároku žalobce v požadovaném rozsahu nevyhověl, nemůže žádný další dovolací důvod naplnit podmínky přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., neboť ani odlišné vyřešení takto vymezeného předmětu dovolacího řízení by se nemohlo v poměrech žalobce nijak projevit, což činí jeho dovolání ve zbylém rozsahu nepřipustným (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 663/2003, uveřejněné pod č. 48/2006 Sb. rozh. obč.).

Č. 92

Bankovní záruka

§ 313 obch. zák.

č. 92

V záruční listině (§ 313 zákona č. 513/1991 Sb.) může banka stanovit, že bankovní záruka zanikne v důsledku „vrácení originálu záruční listiny“.

K zániku bankovní záruky tímto způsobem nedojde (jen) tím, že se originál záruční listiny dostane do dispoziční sféry banky, nýbrž pouze tehdy, stane-li se tak v důsledku projevu vůle osoby oprávněné z bankovní záruky (beneficianta) záruční listinu vrátit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2171/2014; ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.2171.2014.1)

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 11. 2013, sp. zn. 5 Cmo 295/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 12. 4. 2013, č. j. 25 Cm 40/2012-184, zamítl žalobu, kterou se žalobce (O. T. B. V.) domáhal vůči žalované (s původní obchodní firmou UniCredit Bank Czech Republic, a. s.) zaplacení částky 5 053 151 EUR s 7,75% úrokem z prodlení od 9. 1. 2012 do zaplacení.
2. Vrchní soud v Praze k odvolání žalobce rozsudkem ze dne 27. 11. 2013, č. j. 5 Cmo 295/2013-297, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovanému uložil zaplatit žalobci částku 5 053 151 EUR s 7,75% úrokem z prodlení od 25. 2. 2012 do zaplacení (I. výrok), ve zbývajícím rozsahu, tj. co do zaplacení úroků z prodlení z částky 5 053 151 EUR za dobu od 9. 1. do 24. 2. 2012 jej potvrdil (II. výrok) a rozhodl o náhradě nákladů řízení účastníků a státu (III. a IV. výrok).
3. Soudy obou stupňů vyšly z toho, že:
[1] Dne 3. 2. 2011 byla do obchodního rejstříku zapsána společnost O. T. New Tank S. C. B. V. i. o., a to jako soukromá společnost s ručením omezeným v procesu založení podle holandského práva (dále jen „společnost v procesu založení“), přičemž oprávněným představitelem zakládajícím tuto společnost byl žalobce. Společnost byla z obchodního rejstříku ke dni

1. 7. 2011 vymazána s tím, že registrované podnikání této společnosti nebylo převedeno ani nepokračovalo v rámci jiné právnické osoby. Společnost v procesu založení nebyla právnickou osobou; její práva a povinnosti vzniklé uzavíráním smluv, prováděním právních úkonů nebo jiných činností „jsou na účet jejího oprávněného představitele“ (žalobce).

[2] Bankovní zárukou za zálohu převzala žalovaná vůči společnosti v procesu založení záruku za závazek OKZ H., a. s. (dále jen „společnost O“), ze smlouvy ze dne 10. 2. 2011 (konkretizované v bankovní záruce) k zaplacení zálohy ve výši 5 999 750 EUR a zavázala se jí vyplatit na uvedený účet částky až do této výše, to bez zkoumání souvisejícího právního vztahu a bez námitek tohoto vztahu se týkajících. Žalovaná prohlásila, že výplatu provede bez zbytečného odkladu po obdržení první písemné výzvy, ve které společnost v procesu založení prohlásí, že společnost O nesplnila své závazky k dodávce ze smlouvy (o dílo). Podle záruční listiny bankovní záruka zaniká automaticky mimo jiné v den, kdy bance bude vrácen originál záruční listiny.

[3] Dopisem ze dne 4. 1. 2012 žalobce potvrdil, že společnost O nesplnila povinnosti (ze smlouvy o dílo) a vyzval žalovanou k zaplacení částky 5 053 151 EUR z titulu bankovní záruky.

[4] Žalovaná dopisem ze dne 12. 1. 2012 odmítla plnit s odůvodněním, že výzva ze dne 4. 1. 2012 „nebyla v souladu se zněním záruky“.

[5] Dopisem ze dne 10. 1. 2012 žalobce sdělil žalované, že jí posílá kurýrní službou pro její informaci originál záruky za platbu zálohy a současně zdůvodnil rozdíl mezi „celkovou částkou záruky“ a požadovaným plněním. Dále žalobce vyzval žalovanou k plnění ze záruky i dalšími dopisy (naposledy dopisem ze dne 16. 2. 2012), s tím, že požadavo zaplacení částky 5 053 151 EUR, a to ve lhůtě do 24. 2. 2012. V posledně zmíněné výzvě je obsažena informace o právním postavení společnosti v procesu založení a žalobce, prohlášení, že společnost O nesplnila závazky k plnění ze smlouvy, údaj o tom, že žalobce zaplatil 17. 3. 2011 na účet uvedený v záruce zálohu ve výši 5 999 750 EUR; k výzvě bylo připojeno potvrzení tam zmíněné banky „o pravosti a závaznosti podpisů“.

[6] Žalovaná odmítla plnit z bankovní záruky s tím, že jí byl dne 11. 1. 2012 vrácen originál záruční listiny.

4. Na tomto základě odvolací soud – ve shodě se soudem prvního stupně – dovodil, že teprve výzva žalobce ze dne 16. 2. 2012 zcela odpovídala požadavku záruční listiny; dále se zabýval řešením otázky, zda a jaký význam pro trvání závazku žalované z bankovní záruky měla skutečnost, že žalobce vrátil originál záruční listiny žalované.

5. V této souvislosti především přitakal závěru soudu prvního stupně o tom, že originál záruční listiny nebyl žalovanou od žalobce vyžádán (tím méně vylákán)

a že úkon spočívající ve vrácení záruční listiny není neplatný z důvodu omylu na straně žalobce podle § 49a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“). Výsledky provedeného dokazování přitom nesvědčí ani pro závěr, podle něhož měl žalobce nesprávnou představu o následcích tohoto úkonu, tj. že si nebyl vědom doložky v záruční listině, podle níž bankovní záruka zanikne vrácením originálu této listiny žalované.

6. Dále odvolací soud zdůraznil, že při vrácení originálu záruční listiny žalobce jednal s úmyslem urychlit výplatu záruky, nikoli způsobit jejich zánik. Tento úmysl musel být žalované znám (§ 266 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník – dále jen „obch. zák.“), což vyplývá především z dopisu žalobce ze dne 10. 1. 2012, podle něhož je originál záruční listiny zaslán žalované „pro informaci“, jakož i z dalších výzev k zaplacení žalované částky a z obsahu telefonických rozhovorů, jak byl zjištěn z výpovědí svědků. „Okolnost, že ze strany žalobce došlo k vrácení originálu záruční listiny, tak nemohla mít za následek zánik bankovní záruky.“

7. Odvolací soud tak přisvědčil žalobci, že „žalovaná využila vrácení originálu záruční listiny k odepření plnění ze záruky, přestože jí muselo být zřejmé, že vyvolání tohoto následku nemohlo být a nebylo za dané situace úmyslem žalobce. K použití výkladového pravidla obsaženého v § 266 odst. 2 obch. zák., k němuž sáhl soud prvního stupně, přitom není v projednávané věci žádný důvod, neboť projev vůle žalobce je možno interpretovat dle úmyslu, kterým jim byl jednoznačně a srozumitelně vyjádřen a zároveň byl žalované znám. Tedy i přesto, že záruční listina obsahuje doložku, podle níž má její vrácení žalované za následek zánik záruky, bylo v řízení nepochybně prokázáno, že při jejím vrácení nebyl žalobce veden úmyslem tohoto následku dosáhnout. Veškeré úkony činěné vůči žalované v období od 4. 1. 2012, vrácení originálu záruční listiny nevyjímaje, směřovaly naopak k tomu, aby dosáhl plnění ze záruky, čehož si byla žalovaná vědoma. Za této situace nelze zaslání záruční listiny žalované přičítat účinky v této listině uvedené, tedy spojit s ním zánik záruky“.

8. Proto odvolací soud uzavřel, že doručením výzvy ze dne 16. 2. 2012 vznikla žalované podle § 319 obch. zák. povinnost poskytnout žalobci plnění (vyjma části úroku z prodlení) „ve výši požadované žalobou“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, které má za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), spatřujíc důvod přípustnosti dovolání v řešení otázky, zda „může beneficent jednostranně měnit právní následky sjednané mezi bankou a dlužníkem pro konkrétní právní skutečnost ve smlouvě o vystavení právní záruky a následně vyjádřené v záruční listině akceptované bez výhrad beneficentem“.

10. Dovolatelka namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, podle něhož povinnost žalované plnit žalobci z bankovní záruky trvala i k 16. 2. 2012; zmíněný závěr shledává rozporným s § 36 obč. zák. ve spojení s § 322 obch. zák.

11. Dovolatelka akcentuje, že důvod zániku bankovní záruky (spočívající ve vrácení originálu záruční listiny) odvolací soud nesprávně kvalifikoval jako skutečnost závislou na vůli účastníka řízení (žalobce). V projednávané věci šlo o bankovní záruku vyznačující se vysokou mírou abstraktnosti, přičemž pro tento typ bankovní záruky je pro podmínky, na základě kterých bude banka věřiteli plnit, jakož i pro stanovení doby platnosti, důvodu zániku a další vlastnosti bankovní záruky, rozhodné znění záruční listiny. V situaci, kdy záruční listina obsahuje taxativní výčet důvodů zániku bankovní záruky a kdy je „nezávislost rozvazovací podmínky vrácení originálu záruční listiny na vůli účastníka řízení patrná již ze samotného obsahu záruční listiny“, jde – z hlediska § 36 obč. zák. – o rozvazovací podmínku nezávislou na vůli „dovolatele“ a jejím splněním automaticky zaniká bankovní záruka.

12. Konečně dovolatelka zdůrazňuje, že přijal-li žalobce bez výhrad záruční listinu, akceptoval veškeré podmínky bankovní záruky, včetně podmínek jejího zániku. Odvolací soud tak nepřipustně „spojil s právním úkonem vrácení bankovní záruky jiné právní následky, než které byly pro daný úkon mezi dovolatelkou a žalobcem výslovně ujednány“. Akceptace závěru, podle něhož „přiložení informace o tom, že účastník řízení zasílá originál bankovní záruky za účelem urychlení výplaty, má schopnost vyloučit dříve dohodnuté a akceptované účinky zániku bankovní záruky navázané na vrácení originálu záruční listiny“, by znamenala možnost jednostranně změnit právní vztah mezi společností O a dovolatelkou založený mandátní smlouvou (a akceptovaný žalobcem převzetím záruční listiny), což přímo odporuje § 493 obč. zák.

13. Proto dovolatelka požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu ve vyhovujícím výroku ve věci samé změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně potvrdí, respektive aby rozsudek odvolacího soudu v rozsahu dovoláním dotčeném zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

14. Žalobce považuje dovolání jednak za nepřipustné, jednak za nedůvodné; snáší argumenty na podporu správnosti rozhodnutí odvolacího soudu a navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl nebo zamítl.

III.

Připustnost dovolání

15. Dovolání žalované je přípustné podle § 237 o. s. ř. a to – posuzováno podle obsahu dovolání – k výkladu § 313 a násl. obch. zák., jde-li o zánik bankovní záruky.

IV. Důvodnost dovolání

č. 92

16. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. části první článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

17. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

18. Podle § 313 obch. zák. bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.

Podle § 317 obch. zák., nevyplyvá-li ze záruční listiny něco jiného, nemůže banka uplatnit námitky, které by byl oprávněn vůči věřiteli uplatnit dlužník, a banka je povinna plnit své povinnosti, když o to byla požádána písemně věřitelem. Předchozí výzva, aby dlužník splnil svůj závazek, se vyžaduje, jen když to stanoví záruční listina.

Podle § 319 obch. zák. banka plní svůj závazek z bankovní záruky, jen když k tomu byla písemně vyzvána věřitelem. Je-li plnění banky z bankovní záruky podmíněno v záruční listině předložením určitých dokumentů, musí být tyto dokumenty předloženy při této výzvě nebo bez zbytečného odkladu po ní.

Podle § 322 obch. zák. na bankovní záruku se použijí jinak přiměřeně ustanovení o ručení (odstavec 1). Vztah mezi bankou a dlužníkem se řídí podle ustanovení o smlouvě mandátní (odstavec 2).

19. Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že již v rozsudku ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2387/2007, uveřejněném pod č. 18/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož:

[1] Při bankovní záruce vzniká v zásadě právně samostatný závazek banky, který je závislý na existenci zajišťovaného závazku, jen když to vyplývá z obsahu záruční listiny (§ 317 obch. zák.).

[2] Nevyplyvá-li z obsahu bankovní záruky něco jiného, má tato záruka povahu bezpodmínečné bankovní záruky (tj. záruky na první výzvu a bez námitek). Při této formě bankovní záruky se neuplatní ani princip akcesority, ani princip subsidiarity.

[3] V rozsahu vyplývajícím ze záruční listiny může mít bankovní záruka podmíněnou povahu a banka si v ní může vyhradit některé nebo všechny námitky, které má vůči věřiteli v souvislosti se zajištěným závazkem dlužník. V záruční listině tak může být stanovena (v určitém rozsahu nebo zce-

la) akcesorita bankovní záruky, jakož i subsidiarita bankovní záruky (např. věřitel musí napřed požadovat zaplacení na dlužníku, nebo jej žalovat, či dokonce neúspěšně vést exekuci na jeho majetek).

č. 92

20. Současně platí, že bankovní záruka (písemné prohlášení banky podle § 313 obch. zák.) vzniká jednostranným právním úkonem banky (žalované) adresovaným věřiteli (oprávněnému – žalobci) z bankovní záruky, a to doručením záruční listiny věřiteli. Obchodní závazkový vztah mezi bankou a věřitelem vzniklý po doručení záruční listiny věřiteli nemůže být měněn nebo zrušen bez souhlasu stran (srov. v právní teorii KOPÁČ, L. Obchodní kontrakty. I. díl. Obecná úprava obchodních smluv. Praha: PROSPEKTRUM 1993, s. 180–181). Jde-li o zánik bankovní záruky jiným způsobem než plyne z § 321 obch. zák., uplatní se (podle povahy bankovní záruky) přiměřeně ustanovení o zániku ručení (§ 311 obch. zák.), jakož i obecná ustanovení obchodního zákoníku a občanského zákoníku o zániku závazku, která připadají vzhledem k povaze bankovní záruky v úvahu (viz ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 12. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 916). Přitom je zcela zjevné, že obsah práv a povinností banky a oprávněného z bankovní záruky je dán striktně (jen) obsahem záruční listiny (viz např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1730/2012); v této listině přitom může být (mimo jiné) rovněž určeno, za jakých podmínek bankovní záruka zaniká.

21. Jelikož v poměrech dané věci dovolatelka nezpochybnila závěr odvolacího soudu, podle něhož výzva žalobce ze dne 16. 2. 2012 k plnění dle bankovní záruky odpovídala požadavkům určeným záruční listinou, zabýval se Nejvyšší soud řešením otázky, zda „vrácením“ originálu záruční listiny žalované vskutku zanikly práva a povinnosti z bankovní záruky.

22. V této souvislosti Nejvyšší soud akcentuje, že v bankovní záruce specifikovaný způsob zániku bankovní záruky (rozuměj vrácení originálu záruční listiny) není (rozvazovací) podmínkou ve smyslu § 36 obč. zák. (tj. není vedlejším ustanovením v právním úkonu, kterým se vznik, změna či zánik subjektivních práv a povinností činí závislým na skutečnosti, která je subjektům právního úkonu v době jeho učinění neznámá), nýbrž ujednáním o (zvláštním) způsobu zániku bankovní záruky.

23. Právní úkon spočívající ve vrácení originálu listiny (bankovní záruky) je přitom nezbytné vykládat v souladu s institutem bankovní záruky, jakož i s výkladovými pravidly obsaženými v § 35 odst. 2 obč. zák. (popřípadě v § 266 obch. zák.), jakož i se zásadami pro výklad právních úkonů formulovanými např. v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2018/98, uveřejněném pod č. 35/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a v nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03.

24. Je-li pro vznik práv a povinností z bankovní záruky nezbytné doručení (předání) záruční listiny bankou oprávněnému (věřiteli) z bankovní záruky (tj. adre-

sovaný právní úkon banky ve vztahu k věřiteli směřující ke vzniku práv a povinností z bankovní záruky), je zjevné, že stejné požadavky je nutné klást na zánik bankovní záruky „vrácením“ (originálu) záruční listiny; i vrácení (originálu) záruční listiny tak musí být (právním) úkonem (projevem vůle) oprávněného z bankovní záruky.

25. Jinými slovy, k zániku bankovní záruky nedojde (jen) tím, že se záruční listina (její originál) dostane do dispoziční sféry banky (žalované), bez ohledu na skutkové okolnosti, za nichž k tomu došlo, nýbrž pouze tehdy, stalo-li se tak vskutku v důsledku projevu vůle oprávněného z bankovní záruky (žalobce) záruční listinu vrátit. Opačný výklad by vedl k (nepříjemnému) závěru, podle něhož by bankovní záruka zanikla i tehdy, dostala-li by se záruční listina do dispozice banky (žalované) např. v důsledku protiprávního jednání banky či jiné osoby nebo předal-li by bance záruční listinu její nálezce (tj. nikoliv na základě právního úkonu oprávněného z bankovní záruky).

26. V projednávané věci je přitom ve skutkové rovině zjevné, že žalobce zaslal žalované výzvu k plnění z bankovní záruky (ze dne 4. 1. 2012) a následně „pro informaci“ originál záruční listiny (ten byl doručen žalované dne 11. 1. 2012), včetně vysvětlení (a listin) ohledně „zbývajících“ částky k zaplacení z bankovní záruky ve výši 5 053 151 EUR. Takový projev vůle žalobce nelze bez dalšího považovat za „vrácení“ originálu záruční listiny žalované, když pojem „vrácení“ je nezbytné vykládat jako projev vůle oprávněného z bankovní záruky „nepožadovat“ plnění ze záruční listiny, která mu byla předána (doručena) bankou (žalovanou). Skutečnost, že žalobce poslal žalované pro informaci originál záruční listiny, nelze považovat za projev vůle žalobce ve smyslu výše uvedeném.

27. Shora uvedený výklad povahy jednostranného právního úkonu žalované (vystavení bankovní záruky) a faktického jednání žalobce (zaslání originálu bankovní záruky žalované) pak v žádném případě neznamená, že žalobce svým jednostranným úkonem změnil obsah již vzniklých práv a povinností z bankovní záruky, popřípadě že by tímto způsobem změnil obsah smlouvy uzavřené mezi bankou a dlužníkem (§ 322 odst. 2 obch. zák.). Promítla-li totiž žalovaná „podmínky“, za nichž se ve smlouvě se společností O dohodla, že vystaví ve prospěch jejího věřitele bankovní záruku, do textu záruční listiny, je zcela zjevné, že výklad rozhodných právních úkonů žalobce a žalované neznamená změnu v právech a povinnostech založených smlouvou mezi společností O a bankou.

28. Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu věcnou správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, přičemž z obsahu spisu neplynou ani vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud dovolání žalované zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].

Č. 93

Č. 93

Náhrada škody, Promlčení, Směnky

§ 38 odst. 1 zákona č. 191/1950 Sb., § 45 zákona č. 191/1950 Sb., § 420 obč. zák., § 106 obč. zák.

Promlčení práva na náhradu škody, která měla dle tvrzení žalobce (jako směnečného rukojmího) vzniknout tím, že majitel směnky cizí ji nepředložil příjemci k placení (čl. I. § 38 odst. 1 zákona č. 191/1950 Sb.) a neinformoval žalobce o odepřeném zaplacení (čl. I. § 45 odst. 1 a 2 zákona č. 191/1950 Sb.), se řídí ustanoveními zákona č. 40/1964 Sb.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2016, sp. zn. 29 Cdo 2678/2015; ECLI:CZ:NS:2016:29.CDO.2678.2015.1)

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 1. 2015, sp. zn. 5 Cmo 220/2013, a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou došlou Krajskému soudu v Hradci Králové dne 29. 9. 2008 se původní žalobkyně (H., a. s.) domáhala vůči žalované (Československé obchodní bance, a. s.) zaplacení částky 6 415 531 Kč z titulu náhrady škody, a to na základě žalobních tvrzení, podle nichž:

[1] Původní žalobkyně avalovala cizí směnku vystavenou dne 10. 6. 1997 společností M., spol. s r. o. (dále jen „výstavce“), na její vlastní řad, znějící na částku 10 000 000 Kč, splatnou 28. 11. 1997, kterou akceptovala společnost L. M., spol. s r. o. (dále jen „příjemce“), a která byla indosována na společnost B. H., a. s. (dále jen „banka“).

[2] Banka byla povinna předložit směnku k placení (čl. I. § 38 zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového – dále jen „směnečný zákon“) příjemci (případně sama sobě jako domiciliátovi) k placení; tuto povinnost porušila.

[3] Příjemce byl v době splatnosti směnky „bonitní společností“.

[4] Banka směnku vůči příjemci uplatnila až v prosinci 1998 a nereagovala na jeho nabídku platit na směnku v měsíčních splátkách po 80 000 Kč; tím porušila povinnost určenou § 415 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen „obč. zák.“).

[5] Uplatnila-li by banka vůči příjemci směnku včas, mohla by obdržet od tohoto dlužníka na úhradu směnky plnění velkého rozsahu a dluh, který musela zaplatit původní žalobkyně, by byl o poznání nižší a původní žalobkyni by nevznikla škoda spočívající v úhradě směnečného dluhu.

[6] Banka porušila povinnost plynoucí z čl. I. § 45 směnečného zákona, když neinformovala původní žalobkyni (jako rukojmí za výstavce) o odeření placení a zprávu v tomto smyslu doručila původní žalobkyni s více než ročním odstupem.

[7] Za rok, o který původní žalobkyně obdržela zprávu o „dishonoraci“ směnky později, se ekonomická situace výstavce a příjemce výrazně zhoršila; obdržela-li by původní žalobkyně tuto zprávu včas, podnikla by opatření, v jejichž důsledku by směnečný dluh zaplatili výstavce a příjemce.

[8] Krajský soud v Brně směnečným platebním rozkazem ze dne 29. 1. 1999, č. j. 5 Sm 732/98-35, uložil výstavci, příjemci a původní žalobkyni zaplatit bance částku 4 500 000 Kč s 6% úrokem od 22. 10. 1998 do zaplacení, částku 452 937,12 Kč jako 6% úrok z již zaplacené části směnečné jistiny za období od 29. 11. 1997 do 24. 11. 1998, směnečnou odměnu 15 000 Kč a náklady řízení 219 518 Kč. K námitkám příjemce a původní žalobkyně Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 17. 8. 2001, č. j. 5 Cm 73/99-106, ponechal směnečný platební rozkaz ve vztahu k těmto žalovaným v platnosti. Vrchní soud v Olomouci k odvolání původní žalobkyně rozsudkem ze dne 27. 6. 2006, č. j. 7 Cmo 477/2004-245, potvrdil [ve vztahu mezi právní nástupkyní banky (AB – C., a. s.) a původní žalobkyní] rozsudek soudu prvního stupně.

[9] Původní žalobkyně zaplatila (na základě shora uvedených vykonatelných rozhodnutí) společnosti AB – C., a. s., částku 6 415 531 Kč, a to ve třech splátkách (dne 27. 9. 2006 částku 2 000 000 Kč, dne 30. 10. 2006 částku 350 000 Kč a dne 23. 11. 2006 částku 4 065 531 Kč). Nebýt (výše konkretizovaného) porušení povinností bankou, nebyla by původní žalobkyně povinna zaplatit směnečný dluh a nevznikla by jí škoda v podobě zmenšení jejího majetku způsobená provedenými platbami.

[10] Žalovaná je právní nástupkyní banky.

2. Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 7. 4. 2010, č. j. 37 Cm 129/2008-101 – odkazuje na § 398 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „obch. zák.“) – žalobu zamítl, maje za důvodnou námitku promlčení vznesenou žalovanou. Objektivní desetiletá promlčecí doba totiž uplynula [při porušení povinnosti, kterého se původní žalobkyně dovolávala (28. 11. 1997)] dnem 28. 11. 2007 a žaloba byla podána 29. 9. 2008.

3. Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 22. 1. 2015, č. j. 5 Cmo 220/2013-250, k odvolání původní žalobkyně [poté, co soud prvního stupně usnesením ze dne 7. 2. 2013, č. j. 37 Cm 129/2008-173, a odvolací soud usnesením ze dne

5. 11. 2013, č. j. 5 Cmo 220/2013-220, rozhodl o procesním nástupnictví na straně původní žalobkyně (a žalobcem se stal subjekt – Y. W. Inc.) rozsudek soudu prvního stupně jakožto věcně správný potvrdil.

4. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že v dané věci jde o spor mezi osobami (respektive jejich právními předchůdci) „vymezenými“ v § 261 odst. 1 obch. zák. Byť je „nárokována“ náhrada škody vycházející z úpravy občanského zákoníku, řídí se její promlčení zákoníkem obchodním. „Pokud je nárok konstruován na pozadí tvrzeného porušení povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám, tedy počínat si obezřetně, přičemž konkrétně mělo porušení povinnosti spočívat v tom, že nárok ze směnky nebyl po akceptantovi vymáhán ihned, tedy při splatnosti směnky, je evidentní, že byla-li směnka bez protestu splatná dne 28. 11. 1997, přičemž žaloba na náhradu škody byla podána dne 29. 9. 2008, je nárok podle § 398 obch. zák. promlčen.“

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, namítaje, že „závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to, zda se v případě, že došlo ke vzniku škody porušením čl. I. § 38 a § 45 směnečného zákona a obecné prevenční povinnosti zakotvené v § 415 obč. zák., posuzuje promlčení práva na náhradu škody podle ustanovení občanského zákoníku nebo podle zákoníku obchodního“.

6. Dovolatel rekapituluje skutkové okolnosti daného případu a zdůrazňuje, že původní žalobkyně zaplatila věřiteli (AB – C., a. s.) směnečný dluh ve třech splátkách (dne 27. 9. 2006 částku 2 000 000 Kč, dne 30. 10. 2006 částku 350 000 Kč a dne 24. 11. 2006 částku 4 065 551 Kč). O uskutečnění úhrad se dověděla z bankovních výpisů ve dnech 1. 10. 2006, 1. 11. 2006 a 1. 12. 2006. Subjektivní promlčecí lhůta tak počala běžet ohledně částky 2 000 000 Kč dne 2. 10. 2006, ohledně částky 350 000 Kč dne 2. 11. 2006 a ohledně částky 4 065 551 Kč dne 2. 12. 2006; její běh skončil dne 1. 10., dne 1. 11. a dne 1. 12. 2008. Objektivní (tříletá) promlčecí doba začala běžet od okamžiku, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla (v souzené věci ode dne, kdy byly úhrady směnečného dluhu připsány na účet majitele směnky – 27. 9. 2006, 30. 10. 2006 a 24. 11. 2006) a její běh skončil 27. 9. 2009, 30. 10. 2009 a 24. 11. 2009). Podala-li původní žalobkyně žalobu dne 29. 9. 2008, podala ji včas a její právo na náhradu škody nemůže být promlčeno.

7. Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

8. Žalovaná navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

III. Přípustnost dovolání

9. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. části první článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

10. Dovolání žalobce je přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), a to k řešení otázky dovoláním otevřené a v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu v daných souvislostech dosud beze zbytku nevyřešené, týkající se promlčení práva na náhradu škody.

IV. Důvodnost dovolání

11. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

12. Podle čl. I. § 38 odst. 1 směnečného zákona směnku splatnou v určitý den nebo v určitý čas po datu vystavení nebo po vidění musí majitel předložit k placení v den platební nebo v jeden ze dvou následujících pracovních dní.

Podle čl. I. § 45 směnečného zákona majitel musí dát zprávu o odepřené přijetí nebo o odepřené zaplacení svému indosantu a výstavci do čtyř pracovních dní následujících po dni protestu nebo při doložce „bez útrat“ po dni předložení. Každý indosant musí do dvou pracovních dní poté, kdy dostal zprávu, vyrozumět svého indosanta o zprávě, kterou dostal, a sdělit mu jména a adresy těch, kdož před tím podali zprávu, a tak po řadě až k výstavci. Lhůty běží od přijetí předchozí zprávy (odstavec 1). Dává-li se podle předchozího odstavce zpráva osobě, jež se na směnce podepsala, musí být ve stejné lhůtě podána stejná zpráva jejímu směnečnému rukojmímu (odstavec 2). Kdo je povinen dát zprávu, musí dokázat, že ji dal v předepsané lhůtě. Lhůta je dodržena, byla-li během lhůty podána poštovní zásilka obsahující zprávu (odstavec 5). Kdo nepodá zprávu včas, neztrácí svá práva; odpovídá za škodu, která snad byla jeho nedbalostí způsobena, avšak jen do výše směnečného penize (odstavec 6).

Podle § 415 obč. zák. každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

Podle § 106 obč. zák. právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá (odstavec 1). Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví (odstavec 2).

Podle § 397 obch. zák., nestanoví-li zákon pro jednotlivá práva jinak, činí promlčecí doba čtyři roky.

Podle § 398 obch. zák. u práva na náhradu škody běží promlčecí doba ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě; končí však nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti.

č. 93

13. Nejvyšší soud v první řadě předesílá, že soudy nižších stupňů se nijak nezabývaly otázkou, zda žalovaná (její předchůdkyně – banka) porušila právní povinnost (a jakou), zda (a kdy) žalobci (jeho předchůdkyni) vznikla škoda (a v čem spočívala) a zda je dána příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody. Své rozhodnutí založily (jen) na těchto závěrech: a) promlčení žalobcem tvrzeného práva se řídí obchodním zákoníkem [vzhledem k tomu, že jde o spor mezi osobami vymezenými v § 261 odst. 1 obch. zák. (resp. mezi „jejich právními předchůdci, nacházejícími se v daném právním režimu“)] a b) vzhledem k datu splatnosti směnky (28. 11. 1997, k němuž žalobce vázal porušení povinnosti žalovanou) a k datu podání žaloby (29. 9. 2008) je „nárok“ promlčen (§ 398 obch. zák.).

14. Dále Nejvyšší soud zdůrazňuje, že žalobcem tvrzené právo na náhradu škody se řídí § 415 a § 420 obč. zák. (k tomu srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004, uveřejněného pod č. 82/2007); užití § 373 obch. zák. (ve spojení s § 757 obch. zák.) je vyloučeno již tím, že v poměrech dané věci nejde o (tvrzené) porušení závazku v obchodních vztazích ani o porušení povinností stanovených obchodním zákoníkem, nýbrž o (žalobcem tvrzené) porušení povinností určených směnečným zákonem (resp. o porušení obecné prevenční povinnosti).

15. Zbývá posoudit, zda se promlčení tohoto práva řídí občanským zákoníkem nebo obchodním zákoníkem.

16. Směnečný zákon upravuje (jen) délky promlčecích dob (přímých a postižních) práv ze směnky (v čl. I. § 70) a přerušení a stavení promlčecích dob (v čl. I. § 71 a čl. III. § 5).

17. Jakkoliv směnka může plnit různé funkce a může se vztahovat k obecným pohledávkám z občanskoprávních i z obchodních vztahů, nelze pro účely řešení shora uvedené otázky vyjít z povahy „kauzálního vztahu“, jelikož informace v tomto směru mají zpravidla jen původní účastníci směnečného vztahu (zejména remitent) a další majitelé směnku nabývají (mohou nabýt), aniž by jim bylo cokoliv známo o důvodech jejího vystavení. Pro směnečné závazky se proto uplatní právní úprava mající nejvíce obecnou povahu. Směnečné obligace je proto nutné v samém základu považovat za občanskoprávní (srov. v literatuře KOVAŘÍK, Z. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 253–254). V judikatuře k obecné možnosti aplikace jednotlivých ustanovení občanského zákoníku na otázky směnečným zákonem neřešené srov. např. roz-

sudky Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2006, sp. zn. 29 Odo 827/2004, ze dne 2. 12. 2010, sp. zn. 20 Cdo 436/2009, a ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1141/2006, uveřejněné pod č. 19/2007, 103/2011 a 77/2009 Sb. rozh. obč.

18. Shora uvedený závěr se přitom prosadí i v poměrech projednávané věci, byť předmětem řízení není nárok ze směnky, nýbrž nárok, jenž měl vzniknout (dle tvrzení žalobce) porušením povinností určených směnečným zákonem (resp. porušením obecné prevenční povinnosti). Řídí-li se totiž promlčení směnečných závazků (v rozsahu neupraveném směnečným zákonem) občanským zákoníkem [jinými slovy, nelze-li promlčení směnečných závazků posuzovat podle obchodního zákoníku (jeho užití nepřipadá v úvahu ani s odkazem na § 261 obch. zák.)], řídí se tímž právním předpisem (občanským zákoníkem) i (v řízení uplatněný) nárok na náhradu škodu. Opačný závěr by pak ve svých důsledcích vedl k (nepřijatelné) nejistotě o tom, jakým právním předpisem se promlčení takového nároku na náhradu škody bude řídit (nepoužitelnost kritérií určených § 261 obch. zák. je vzhledem k možným změnám v subjektech směnečných závazků, zejména v osobě majitele směnky, evidentní).

19. Jde-li o počátek běhu objektivní promlčecí doby práva na náhradu škody, není pochyb o tom, že § 106 odst. 2 obč. zák. jej váže k události, z níž škoda vznikla. Tato škodní událost zahrnuje nejen porušení právní povinnosti – protiprávní úkon či zákonem zvlášť kvalifikovanou událost, nýbrž i vznik škody samotné (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 1990, sp. zn. 1 Cz 20/90, jakož i důvody rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2003, sp. zn. 25 Cdo 325/2002, ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2507/2005, a ze dne 30. 6. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2735/2012, uveřejněných pod č. 46/2004, 38/2008 a 103/2014 Sb. rozh. obč.). Kdyby se totiž škodní událost měla ztotožnit pouze s protiprávním úkonem či událostí vyvolávající škodu (protiprávním stavem), mohla by promlčecí doba začít běžet dříve, než vznikla škoda (škoda by mohla vzniknout až po uplynutí objektivní promlčecí doby nebo by nemusela vzniknout vůbec); takový výklad je nepřijatelný.

20. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

INHALT

Entscheidungen in Strafsachens

- Nr. 31** Bei Anwendung der aus § 12, Abs. 2 des StGB hervorgehenden Subsidiarität der Strafverfolgung muss der gesellschaftliche Gesamtschaden der Tat in Betracht gezogen werden, für den namentlich die Bedeutung des von der Straftat betroffenen und zu schützenden Interesses ist, die Art und Weise der Verübung der Straftat und deren Folgen, die Tatumstände, die Täterpersönlichkeit, dessen Verschuldungsmaß, sowie die Beweggründe, Absichten und das Ziel des Täters ausschlaggebend sind. Die Nichtanwendung der Strafverantwortlichkeit mit Verweis auf den obigen Grundsatz kommt gewöhnlich bei Straftaten in Frage, die lediglich den grundlegenden Tatbestand erfüllen. Dennoch ist nicht völlig ausgeschlossen, dass mit Verweis auf den Grundsatz der Subsidiarität der Strafverfolgung auch im Falle qualifizierter Tatbestände von Straftaten keine Strafverantwortlichkeit angewendet wird, wenn trotz Erfüllung der Merkmale gewisser besonders erschwerender Umstände (beispielsweise bei Vermögensstraftaten mit höherer Schadensverursachung) der gesellschaftliche Gesamtschaden des Falles nach sorgfältiger Auswertung der Summe aller signifikanten Kriterien so gering ist, dass er nicht einmal die untere Strafbarkeitsgrenze üblich vorkommender Straftaten des entsprechenden grundlegenden Tatbestands erreicht.
- Nr. 32** Wenn bei Entstehung einer bestimmten Folge einer Straftat mehrere Ursachen zusammengewirkt haben, darf erst nach sorgfältiger Auswertung aller konkreten Umstände der Tat und der Signifikanz und Wichtigkeit jeder einzelnen Ursache für jede entstandene Folge in Übereinstimmung mit dem Gradationsprinzip des ursächlichen Zusammenhanges (vergl. Urteil Nr. 32/2016 Sbd. von Strafentsch.) geschlussfolgert werden, dass der Täter das gesetzliche Merkmal, das in der Verletzung einer wichtigen, dem Täter per Gesetz auferlegten oder aus anderen Umständen hervorgehenden Pflicht bestand (beispielsweise im Sinne des § 148, Abs. 1 des StGB), nicht erfüllt hat.
- Der Umstand, dass eine der Ursachen eines Verkehrsunfalls, bei dem es zum Zusammenstoß zweier Fahrzeuge gekommen ist, die Überschreitung der erlaubten Geschwindigkeit durch den Führer eines Fahrzeugs war, in dem ein Beifahrer mitreiste, der Verletzungen erlitt, jedoch keine Mitschuld an der Entstehung des Verkehrsunfalls hatte, schließt die Schlussfolgerung nicht aus, dass der andere Fahrzeugführer, der die Kollision dadurch verursachte, indem er die aus § 21, Abs. 5 von Ges. Nr. 361/2000 Slg., Straßenverkehrsgesetz und über die Änderung einiger Gesetze (StVG), im Wortlaut späterer Vorschriften, hervorgehende Pflicht als Linksabbiegers nicht erfüllt hat, gegen eine wichtige, ihm gesetzliche auferlegte Pflicht verstoßen hat.
- Nr. 33** Ein Beschuldigter, der alleiniger Geschäftsführer und Alleingesellschafter in mehreren Gesellschaften mit beschränkter Haftung ist und Vermögen aus einer dieser Handelsgesellschaften in eine andere überführt – sofern er hierdurch keinen Gläubiger der Handelsgesellschaft benachteiligt oder begünstigt, deren Vermögen er übertragen hat – lässt sich nicht das Vergehen des Informationsmissbrauchs und

Missbrauchs seiner Stellung im Geschäftsverkehr gemäß § 255, Abs. 2 des StGB zu Schulden kommen, kann jedoch eine andere Straftat begehen, beispielsweise die Straftaten der Gläubigerschädigung gemäß § 222 des StGB oder der Gläubigerbegünstigung gemäß § 223 des StGB. Eine derartige Handlung des Beschuldigten betrifft in der Regel nämlich nicht das individuelle Objekt der Straftat des Informationsmissbrauchs und Missbrauchs seiner Stellung im Geschäftsverkehr gemäß § 255, Abs. 2 des StGB, da sie keineswegs die Marktgleichheit beeinträchtigt und es sich um keinen unzulässigen Eingriff und den Missbrauch der Stellung des Beschuldigten in den Organen zweier Unternehmer in deren Konkurrenzkampf handelt, wenn einziger Sinn und Zweck seiner Handlung in der sog. Übertragung (Ausführung) von Vermögen aus einer von ihm beherrschten Handelsgesellschaft, die sich in einem schlechten wirtschaftlichen Zustand befindet, auf ein anderes Subjekt bestand, das der Beschuldigte ebenfalls beherrscht, um das so übertragene (ausgeführte) Vermögen weiter verwenden zu können und zu vermeiden, dass dieses Vermögen zur Befriedigung der Gläubiger der erstgenannten Gesellschaft verwendet wird.

Nr. 34

Die Bestimmung des § 8, Abs. 3 des Gesetzes über die strafrechtliche Verantwortung juristischer Personen (GStVjP) lässt es auch dann zu, auf die Verantwortlichkeit juristischer Personen zu schließen, wenn es nicht gelingt festzustellen, welche konkrete Person auf die in § 8, Abs. 1 und 2 des GStVjP angeführte Weise gehandelt hat. Die entscheidenden Tatsachenfeststellungen müssen auch in diesem Fall eine ausreichende Grundlage zur verlässlichen Schlussfolgerung gewähren, dass eine bestimmte physische Person – einerlei, ob unbekannt oder nichtidentifiziert – eine rechtswidrige Tat im Namen¹ einer strafrechtlich verantwortlichen Person, in deren Interesse oder im Rahmen von deren Tätigkeit verübt hat (beispielsweise im Widerspruch zu seinen Pflichten absichtlich die Buchführung einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung verschwiegen hat, samt der in § 254, Abs. 1 des StGB angeführten Folgen), dass sie so in der gebotenen Position laut § 8, Abs. 1, Buchst. a) bis d) des GStVjP gehandelt hat (z.B. als Geschäftsführer einer GmbH) und das angesichts dessen die Verübung der Straftat der juristischen Person im Sinne des § 8, Abs. 2 des GStVjP zugeschrieben werden kann (z.B. infolge der Verübung einer Straftat durch das satzungsmäßige Organ der juristischen Person oder deren Mitglied. Diese Voraussetzungen sind jedoch nicht erfüllt, wenn die Gerichte niedrigerer Instanzen zur faktischen Schlussfolgerung gelangt sind, laut der nicht erwiesen war, dass es zu einer Tathandlung gekommen ist, durch die eine bestimmte physische Person die strafrechtliche Verantwortlichkeit im Sinne des § 8 Abs. 1 und 2 des GStVjP begründet hätte, bzw. wenn es den Gerichten in der Beziehung zu solch einer physischen Person überhaupt nicht gelungen ist, festzustellen, ob und wie sie gehandelt hat.

Nr. 35 I.

Der Antrag des Staatsanwaltes gemäß § 72, Abs. 1, 2 der StPO ist eine spezifische Prozesshandlung, aus deren Inhalt hervorgehen muss, dass der Staatsanwalt die Aufrechterhaltung der Untersuchungshaft für einen Angeklagten beantragt. Als solch einen Antrag ist jedoch beispielsweise nicht das Schreiben des Staatsanwaltes anzusehen, durch das er laut § 73b, Abs. 2, Satz zwei der StPO dem Gericht lediglich den Antrag des Angeklagten auf Entlassung aus der Untersuchungshaft oder die Beschwerde des Staatsanwaltes gegen den Beschluss vorlegt, kraft dessen das Gericht über die Zulässigkeit der Entgegennahme einer Kaution gemäß § 73a Abs. 2 Buchst. a) der StPO entschieden hat.

¹⁾ Mit Wirksamkeit ab dem 1. 12. 2016 entfällt im Gesetz über die strafrechtliche Verantwortung juristischer Personen (GStVjP), im Wortlaut des Gesetzes Nr. 183/2016 Slg., das Merkmal: „in deren Namen“ (d.h. im Namen der juristischen Person).

- II. Die 15-tägige Frist zur Einreichung des Antrags des Staatsanwaltes auf Erlass der richterlichen Entscheidung über die Aufrechterhaltung der Haft gemäß § 72, Abs. 2 der StPO ist präklusiv, durch ihren fruchtlosen Ablauf kommt die Aufrechterhaltung der Haft des Angeklagten nicht in Frage und so können auch die haftersetzenden Rechtsinstitute laut § 73 und § 73a der StPO nicht andauern. In solch einem Fall muss gemäß § 73b Abs. 6 *per analogiam* der StPO der Entlassungsbefehl für den Angeklagten erteilt werden.

Entscheidungen in Sachen des bürgerlichen, Handels - und Verwaltungsrechts

- Nr. 78** Gerichtsstand zur Verhandlung von Streitigkeiten über die Beitragszahlung der Mitglieder von Wohnungseigentümergeinschaften an der Haus- und Grundstücksverwaltung und Entrichtung der in Zusammenhang mit der Nutzung der Wohneinheit verbundenen Leistungen ist auch nach der bis zum 30. 4. 2015 gültigen Rechtsregelung in erster Instanz das Kreisgericht.
- Nr. 79** Die Frist zur Ernennung des vorsitzenden Schiedsrichters gemäß § 9 Abs. 1, Ges. Nr. 216/1994 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften) beginnt ab der Ernennung des zweiten Schiedsrichters zu laufen.
- Nr. 80** Wenn der Pflichtige in Eigenschaft des Klägers in einem Gerichtsverfahren eine Forderung erst dann geltend macht, wenn sie bereits vom Vollstreckungsbefehl über die Forderungszuweisung betroffen wurde und der Vollstreckungsbefehl dem Schuldner des Pflichtigen zugestellt worden ist, geht es in der Höhe, in welcher die Forderung betroffen worden ist, um die offensichtlich erfolglose Geltendmachung eines Rechts, die eine Nichtanerkennung der Befreiung von den Gerichtskosten gemäß § 138 ZPO begründet.
- Nr. 81** Die Vergütung eines als Pfleger einer Rechtsperson bestellten Anwalts, die als Verfahrensteilnehmer deshalb nicht selbst vor Gericht auftreten kann, weil keine Person vorhanden ist, die in ihrem Namen zu handeln berechtigt ist oder strittig ist, wer die entsprechende handlungsberechtigte Person ist (§ 29 Abs. 2 der ZPO), wird anhand des Tarifs für außervertragliche Vergütungen vom Tarifwert laut § 8 des Anwaltstarifs bestimmt, d.h. aus dem die Höhe der Geldleistung oder des Wertes der Sache oder des Rechts zum Aufnahmezeitpunkt der Ausübung der Rechtsleistung darstellenden Tarifwertes, den die Rechtsleistung betrifft.
- Nr. 82** Hat das Gericht eine Vereinbarung der Eltern über die Unterhaltspflicht für ein minderjähriges Kind gebilligt, kann diese Vereinbarung nicht anders wirksam geändert werden, als per Gerichtsentscheidung, d.h. per Urteil, in dem das Gericht die neue Unterhaltshöhe oder per Urteil, in dem das Gericht eine neue Vereinbarung über die Unterhaltspflicht billigt (vergl. § 99, Ges. Nr. 94/1963 Slg., Familiengesetz, in der bis zum 31. Dezember 2013 wirksamen Fassung).
- Nr. 83** Die Schlussfolgerung, eine minderjährige Mutter habe kein Interesse an ihrem Kind gezeigt, bedarf einer Beurteilung im Gesamtkontext der Lebenssituation der Mutter. Hierfür müssen alle Umstände in Betracht gezogen werden, die davon zeugen, dass die Kundgebungen der Mutter nicht von der absoluten Absenz ihres Gefühls, Interesses, Anteilnahme und der Angst um das Kind oder dessen weiteres Schicksal zeugen. Auch wenn das Gericht zum Schluss kommen sollte, die Mutter habe kein Interesse am Kind gezeigt, muss in Einklang mit der Bestimmung des § 68, Abs. 1, Buchst. b) des Familiengesetzes sorgfältig erwogen werden, ob sie keine ernstlichen Hindernisse daran gehindert haben. Namentlich im Falle eines minderjährigen Elternteils darf auch die fehlende Unterstützung der Familie in Verbindung mit der

fehlenden Reife des Elternteils und dessen schlechtem seelischem Zustand als solch ein Hindernis gelten.

Der Elternteil (*minderjährige Mutter*) muss über die rechtlichen Folgen des nachgewiesenen Desinteresses am Kind belehrt werden.

- Nr. 84** Ohne Erfüllung der in der Bestimmung des § 113 des BGB angeführten Voraussetzungen, darf der Beginn der subjektiven Verjährungsfrist zur Geltendmachung von Schadenersatzansprüchen für Gesundheitsschäden nicht mit Verweis auf die verminderten psychischen Fähigkeiten des Geschädigten zu Ungunsten der verantwortlichen Person hinausverschoben werden.
- Nr. 85** Ein Reisebüro, dass im Rahmen einer Ausflugsreise Unterkunftsleistungen durch einen Sublieferanten geboten hat, haftet gemäß § 433, Abs. 1 des BGB seinem Kunden gegenüber für Schäden an den im Laufe der organisierten Reise ins Hotelzimmer gebrachten Sachen.
- Nr. 86** Der Elternteil eines gesundheitsgeschädigten Kindes ist die Person, die verpflichtet ist, der Krankenkasse die im Rahmen des Systems der öffentlichen Krankenversicherung aufgebrachten Kosten zur Heilung eines Kindes zu erstatten, wenn der gesundheitlichen Schaden durch die Verletzung seiner ordentlichen Aufsichtspflicht über das Kind entstanden ist. Der Krankenkasse obliegt der Anspruch nicht in dem Umfang, in dem das Verhalten des Kindes selbst (ohne Rücksicht darauf, ob verschuldet oder nicht) am Gesundheitsschaden beteiligt war. Die möglichen Folgen der Auferlegung der Pflicht zum Ersatz dieser Kosten auf das Familienbudget dieses Elternteils schließen diese Pflicht nicht aus, können jedoch vom Gericht hinsichtlich einer eventuellen, angemessenen Minderung der Höhe dieses Ersatzes zu Rate gezogen werden und dies namentlich unter Berücksichtigung der Umstände des Falls, den persönlichen und Besitzverhältnissen der pflichtigen Person und der Verhältnisse der Krankenkasse (analoge Anwendung des sog. Moderationsrechts des Gerichts gemäß § 450 des BGB).
- Nr. 87** Wenn ein Geschädigter seinen Verdienst aufgrund der Situation auf dem Arbeitsmarkt und mitnichten aufgrund seiner verminderten Arbeitsfähigkeit infolge eines von einem Schädiger verursachten Unfalls nicht erreicht, kann ihm der darin bestehende Schaden, dass er wegen Mangels an geeigneten Arbeitsgelegenheiten kein Einkommen aus eigener Erwerbstätigkeit erzielt, nicht ersetzt werden und dies weder als Ersatz für Verdienstausschlag gemäß § 447 des BGB, noch als Gewinneinbuße im Sinne des § 442 Abs. 1 des BGB.
- Nr. 88** Die Bestimmung des § 12, Abs. 1, Buchst. b) von Ges. Nr. 82/1998 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften, betrifft auch Fälle, in denen die Strafverfolgung infolge eines Abolutionsurteils im Rahmen der Amnestie eingestellt wurde.
- Nr. 89** Die Vorverhandlung eines Anspruchs gemäß § 14, Ges. Nr. 82/1998 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften) bei der zuständigen Behörde ist kein Verwaltungsverfahren, deshalb bezieht sich die Bestimmungen von Gesetz Nr. 500/2004 Slg., Verwaltungsordnung (im Wortlaut späterer Vorschriften), Verwaltungsverfahren auch nicht auf diese.
- Nr. 90** Wenn der Gerichtsvollzieher im Widerspruch zu § 46, Abs. 4 der Vollstreckungsordnung keine Auszahlung der gesamten beigetriebenen Forderung des Berechtigten vornimmt, geht es hierbei um einen Missstand in der Verwaltungstätigkeit im Sinne des Gesetzes Nr. 82/1998 Slg., für den der Staat haftet.
- Nr. 91** Der Nebenbeteiligte hat kein Recht auf den Ersatz von Vermögensschäden, die durch eine unangemessene Verfahrenslänge verursacht wurden.
- Nr. 92** In der Bürgschaftsurkunde (§ 313, Ges. Nr. 513/1991 Slg.) kann die Bank festlegen, dass die Bankbürgschaft infolge der „Rückerstattung des Originals der Bürg-

schaftsurkunde“ erlischt. Zum Erlöschen der Bankbürgschaft kommt es jedoch nicht (allein) dadurch, dass das Original der Bürgschaftsurkunde in die Dispositionssphäre der Bank gelangt, sondern nur dann, wenn dies infolge der Willensäußerung des Begünstigten der Bankbürgschaft geschieht, die Bürgschaftsurkunde zurückzugeben.

- Nr. 93** Die Verjährung des Anspruchs auf Ersatz des Schadens, der zufolge der Behauptung des Klägers (als Wechselbürge) dadurch entstanden sei, weil der Inhaber eines fremden Wechsels diesen dem Empfänger nicht zur Einlösung vorgelegt hat (Art. I., § 38, Abs. 1, Ges. Nr. 191/1950 Slg.) und den Kläger nicht über die verweigerter Zahlung informiert hat (Art. I., § 45, Abs. 1 und 2, Ges. Nr. 191/1950 Slg.), hält sich an die Bestimmungen von Ges. Nr. 40/1964 Slg.

Popularisierungsstichworte:

- 31 Cdo 4848/2014 – Gerichtsstand zur Verhandlung von Streitigkeiten über die Beitragszahlung der Mitglieder von Wohnungseigentümergeinschaften an der Haus- und Grundstücksverwaltung und Entrichtung der in Zusammenhang mit der Nutzung der Wohneinheit verbundenen Leistungen
- 23 Cdo 3870/2015 – Beginn des Fristenlaufs zur Ernennung des Vorsitzenden Schiedsrichters gemäß § 9 Abs. 1 Ges. Nr. 216/1994 Slg.
- 23 Cdo 2831/2014 – Offensichtlich erfolglose Geltendmachung eines Rechts als Grund für die Nichtanerkennung der Befreiung von den Gerichtskosten gemäß § 138 ZPO in der Vollstreckung
- 91 Co 417/2015 – Bestimmung der Höhe der Vergütung eines als Pfleger einer Rechtsperson bestellten Anwalts, die als Verfahrensteilnehmer nicht selbst vor Gericht auftreten kann,
- 20 Cdo 380/2016 – Elternvereinbarungen über die Unterhaltspflicht für ein minderjähriges Kind können nicht anders wirksam geändert werden, als per Gerichtsentscheidung
- 21 Cdo 1432/2014 – Beurteilung des Gesamtkontexts der Lebenssituation einer Mutter bei der Erwägung, ob diese minderjährige Mutter kein Interesse an ihrem Kind gezeigt hat.
- 25 Cdo 3515/2015 – Erfüllung der in § 113 des BGB angeführten Voraussetzungen zur Verschiebung des Beginns der subjektiven Verjährungsfrist bei der Geltendmachung von Schadenersatzansprüchen für Gesundheitsschäden
- 25 Cdo 3283/2014 – Haftung von Reisebüros für Schäden an den im Laufe einer organisierten Reise ins Hotelzimmer gebrachten Sachen
- 25 Cdo 3552/2014 – Zur Pflicht der Eltern eines gesundheitsgeschädigten Kindes, der Krankenkasse die im Rahmen des Systems der öffentlichen Krankenversicherung aufgebrauchten Kosten zur Heilung eines Kindes zu erstatten, wenn der gesundheitliche Schaden durch Verletzung der ordentlichen Aufsichtspflicht über das Kind entstanden ist.
- 31 Cdo 1278/2015 – Mangel an geeigneten Arbeitsgelegenheiten und Ersatz für Verdienstausschlag.
- 30 Cdo 4169/2015 – Zur Nichtexistenz von Schadenersatzansprüchen in Fällen, in denen die Strafverfolgung infolge eines Abolitionsurteils im Rahmen der Amnestie eingestellt wurde.
- 30 Cdo 258/2015 – Vorverhandlung eines Anspruchs gemäß § 14 Ges. Nr. 82/1998 Slg. ist kein Verwaltungsverfahren.
- 30 Cdo 2082/2015 – Haftung des Staates in Situationen, in denen der Gerichtsvollzieher im Widerspruch zu § 46 Abs. 4 der Vollstreckungsordnung keine Auszahlung der gesamten begetriebenen Forderung des Berechtigten vornimmt.

- 30 Cdo 2539/2015 – Nebenbeteiligte und das Recht auf Ersatz der durch eine unangemessene Verfahrenslänge verursachten Vermögensschäden.
- 29 Cdo 2171/2014 – Zum Erlöschen der Bankbürgschaft per Rückerstattung des Originals der Bürgschaftsurkunde.
- 29 Cdo 2678/2015 – Rechtliches Regime der Verjährung von Schadenersatzansprüchen in Fällen, in denen der Inhaber eines fremden Wechsels diesen dem Empfänger nicht zur Einlösung vorgelegt und den Kläger nicht über die verweigerte Zahlung informiert hat.

CONTENTS

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 31** When applying the principle of subsidiarity of criminal repression arising from the provision of Section 12(2) of the Penal Code, it is necessary to consider the overall social harm of the act, the determining factors or which namely include the significance of the protected interest affected by the committed act, the manner in which the act was committed and its consequences, the circumstance under which the act was committed, the person of the offender, the degree of their culpability and their motive, intent or aim. The non-application of criminal liability with reference to the indicated principle may come into consideration in relation to criminal offences fulfilling only the basic body of the crime. However, it is not possible to completely rule out the possibility of not applying criminal liability with reference to the principle of subsidiarity of criminal repression in the case of qualified bodies of crimes if, despite fulfilling the characteristics of a certain especially aggravating circumstance (e.g. property-related crimes inflicting greater damage) and following an in-depth evaluation of a set of all significant criteria, the overall social harm of the said act is so low that it does not reach the lower punishability limit of commonly occurring criminal offences constituting the relevant basic body of the crime.
- No. 32** When a certain consequence of a crime is the result of the joint effect of several different causes, it is possible to conclude that, with their conduct, the offender did not fulfil the legal characteristic consisting in the violation of an important duty imposed upon the offender by law or arising from other facts (e.g. within the meaning of Section 148(1) of the Penal Code) only after carefully evaluating all concrete circumstances of the act along with the significance and importance of each cause in relation to the consequence resulting therefrom in accordance with the principle of causal relationship gradation (cf. Resolution awarded under No. 32/2016 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions).
The circumstance that one of the causes of a road traffic accident occurring as a result of a collision of two vehicles was also the speeding of the driver of the vehicle, the passenger of which was injured in consequence thereof without any contributory fault on the passenger's part as regards the occurrence of the road traffic accident, does not exclude the conclusion that the second driver who caused the collision of the vehicles by failing to fulfil the duty of a driver turning left as set forth by the provision of Section 21(5) of Act No. 361/2000 Coll., on Road Traffic and Changes to Certain Acts (the Road Traffic Act), as amended, violated an important duty imposed upon the driver by law.
- No. 33** An accused who is the sole company executive of and a partner in multiple limited liability companies and who, when transferring assets from such a company to another, provided that the accused causes damage or gives an advantage to a creditor of the company the assets of which were transferred, has not committed the offence of abusing information and position in business relations pursuant to Section 255(2) of the Penal Code, however, the accused may have committed another criminal offence, such as the crime of causing damage to a creditor in accordance with

Section 222 of the Penal Code or the crime of giving an advantage to a creditor in accordance with Section 223 of the Penal Code. As a rule, such actions of the accused do not embrace the individual object of the crime of abusing information or position in business relations pursuant to Section 255(2) of the Penal Code because they do not influence in any way equality on the market and thus, they do not constitute the impermissible interference and the abuse of the position of the accused in the corporate bodies of two legal persons in their competitive fight if the sole purpose and basis of the actions of the accused is the so-called diversion of assets from a company in an unhealthy financial condition and controlled by the accused to another entity also controlled by the accused in order to further use the assets diverted in this manner and to prevent their use for the satisfaction of the creditors of the former company.

No. 34 The provision of Section 8(3) of the Act on the Criminal Liability of Legal Entities permits to deduce the criminal liability of a legal person also when it is not possible to ascertain the concrete natural person that acted in the manner defined in Section 8(1) and (2) of the Act on the Criminal Liability of Legal Entities. Even in such a case, however, the decisive factual findings must provide sufficient grounds for a reliable conclusion that a certain natural person – even if unknown or unidentified – committed an unlawful act on behalf of¹⁾ a criminally liable legal person, in the interest or within the framework of the activities of such legal person (e.g. by intentionally, in conflict with their duties, concealing the accounting records of a limited liability company with additional consequences stipulated in Section 254(1) of the Penal Code) and that the person acted in the position required by Section 8(1) (a) to (d) of the Act on the Criminal Liability of Legal Entities (e.g. as a company executive of a limited liability company) and that, with a view to the same, the commission of the crime may be attributed to the legal person within the meaning of Section 8(2) of the Act on the Criminal Liability of Legal Entities (e.g. as the crime was committed by the statutory body of the legal person or by a member thereof). These conditions shall not be fulfilled if lower-level courts arrive at a factual conclusion that it is not possible to demonstrate the existence of an act whereby a certain natural person was to lay grounds for the criminal liability of a legal person within the meaning of Section 8(1) and (2) of the Act on the Criminal Liability of Legal Entities, respectively if the courts were unable to ascertain whether the natural person had committed the act at all and in what manner.

No. 35 I. A public prosecutor's motion pursuant to Section 72(1), (2) of the Code of Criminal Procedure is a specific procedural act, the content of which shall indicate that the public prosecutor proposes the continued detention of the accused. Such a motion is not, for example, a document of the public prosecutor, whereby the public prosecutor merely submits to the court a request of the accused for release from custody pursuant to the second clause of Section 73b(2) of the Code of Criminal Procedure or a complaint of the public prosecutor concerning the permissibility of accepting bail pursuant to Section 73a(2)(a) of the Code of Criminal Procedure.

II. The 15 day period for the submission of the public prosecutor's motion for the award of a decision by a judge on continued custody in accordance with Section 72(2) of the Code of Criminal Procedure is preclusive, whereas the futile lapse thereof excludes further continuance of the custody of the accused and the further

¹⁾ With effect from 1 December 2016, the characteristic "on behalf" (i.e. on behalf of the legal entity) was deleted from the Act on the Criminal Liability of Legal Entities, within the wording of Act No. 183/2016 Coll.

existence of the institutes replacing custody under Sections 73 and 73a of the Code of Criminal Procedure. In such a case, an order for the release of the accused from custody should be issued in accordance with Section 73b(6) of the Code of Criminal Procedure *per analogiam*.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 78** The district court is competent to hear, at the first level, disputes concerning the payment of fees by the members of an association of unit owners for the management of the building and the land, as well as payments for services provided in connection with the use of units also according to the legal regulations effective from 30 April 2015.
- No. 79** The period for the appointment of the presiding arbitrator pursuant to Section 9(1) of Act No. 216/1994 Coll. (as amended), commences from the appointment of the second arbitrator.
- No. 80** When, as a plaintiff in court proceedings, the liable party submits a claim after the claim has been subjected to a distraint order on the settlement thereof delivered to the liable party's debtor, the same probably constitutes the unsuccessful enforcement of a right laying grounds for the non-recognition of exemption from court fees pursuant to Section 138 of the Civil Procedure Code, namely up to amount, to which the subject claim has been affected thereby.
- No. 81** The fee of a legal counsel appointed by a guardian of a legal person, who cannot appear before a court as a party to proceedings because there is no person authorized to act on behalf of the legal person or because it is disputable who is authorized to act on behalf of the legal person (Section 29(2) of the Civil Procedure Code), is determined by using the rate of a non-contractual fee from the tariff value according to Section 8 of the lawyer's tariff, i.e. from the tariff value represented by the amount of pecuniary fulfilment or by the price of a thing or a right at the time of commencement of the act of the legal service, which such legal service concerns.
- No. 82** When a court approves the agreement of parents on the maintenance of a minor child, such an agreement cannot be effectively amended in any other way than by a decision of a court, i.e. by a judgement whereby the court determines a new amount of maintenance or by a judgement whereby the court approves a new agreement on the maintenance amount (cf. Section 99 of Act No. 94/1963 Coll., on Family, in the wording effective until 31 December 2013).
- No. 83** The conclusion whether a minor mother expressed lack of interest in her child is subject to an evaluation of her life situation in general context. In addition, all circumstances suggesting that the mother's manifestations do not evidence a complete absence of affection, interest, shared experiences, as well as concerns about the child and its fate should be taken into account. Even if the court arrives at the conclusion that the mother expressed lack of interest in her child, it is necessary to carefully assess the possible existence of serious obstacles that would prevent her from the same in compliance with the provision of Section 68(1)(b) of the Family Act. Especially in the case of a minor parent, the absence of the support of the family in combination with the parent's immaturity and mental state may be considered as such obstacles. The parent need not be advised of the legal consequences of demonstrable lack of interest in their child.
- No. 84** It is not possible to shift the commencement of the subjective period of limitation for filing a claim for the compensation for injury to health with reference to the limited

- mental capabilities of the aggrieved party to the disfavour of the liable party without fulfilling the preconditions set for by the provision of Section 113 of the Civil Code.
- No. 85** A travel bureau that provides accommodation services as a part of a trip by way of a subcontractor is liable for damage caused to things brought into a hotel room during the trip in accordance with Section 433(1) of the Civil Code.
- No. 86** The parent of a child who suffered injury to health is the person liable for compensating the costs expended by the health insurance company for the treatment of the child as a part of the public health insurance system provided that the injury to the child's health was caused by the parent as a result of violating their duty of adequately supervising the child. The health insurance company is not entitled to compensation in the extent to which the child itself participated in the injury to its health by its conduct (regardless of the child's culpability). The possible impact of the imposition of the obligation to compensate the costs by the parents on the family budget does not exclude the parent's obligation. Nonetheless, such impact may be considered by the court when contemplating a commensurate reduction of the compensation, namely with a view to the circumstances of the case, personal and property-related situation of the liable person, as well as the situation of the health insurance company (analogical application of the so-called moderation right of the court under Section 450 of the Civil Code).
- No. 87** If the aggrieved party has no earnings due to the situation on the labour market and not because of the aggrieved party's reduced working capacity as a result of an injury caused by the tortfeasor, injury cannot be compensated to the aggrieved party on the grounds that, due to a lack of suitable job opportunities, the aggrieved party has no earnings from gainful activity – neither in the form of compensation for loss of earnings pursuant to Section 447 of the Civil Code nor as loss of profit within the meaning of Section 442(1) of the Civil Code.
- No. 88** The provision of Section 12(1)(b) of Act No. 82/1998 Coll., as amended, likewise applies to cases when criminal prosecution was discontinued in consequence of an abolition decision as a part of amnesty.
- No. 89** Pursuant to Section 14 of Act No. 82/1998 Coll. (as amended), the preliminary hearing of a claim by a competent body does not constitute administrative proceedings and therefore, it is not subject to the provisions on administrative proceeding contained in Act No. 500/2004 Coll., the Code of Administrative Procedure (as amended).
- No. 90** When a court distrainer, in conflict with Section 46(4) of the Code of Dstraint Procedure, fails to pay out the entire collected claim to the entitled party, the same constitutes an incorrect official procedure within the meaning of Act No. 82/1998 Coll., for which the state is liable.
- No. 91** A subsidiary party is not entitled to the compensation of non-material damage inflicted by the incommensurate duration of proceedings.
- No. 92** In a guarantee deed (Section 313 of Act No. 513/1991 Coll.), the bank may specify that the bank guarantee shall become extinct upon “the return of the original guarantee deed”. The bank guarantee shall not become extinct in this manner (only) if the original guarantee deed is at the disposal of the bank but only on condition that the same happens in consequence of the expressed will of the entitled person (i.e. bank guarantee beneficiary) to return guarantee deed.
- No. 93** The forfeiture of the right to the compensation for damage, which was to be inflicted according to the plaintiff (as the bill guarantor) by the holder of the bill of exchange who failed to present it to the recipient for payment (Article I, Section 38(1) of Act No. 191/1950 Coll.) and failed to inform the plaintiff of rejected payment (Article I,

Section 45(1), (2) of Act No. 191/1950 Coll.), shall be governed by the provisions of Act No. 40/1964 Coll.

Popularisation terms:

- 31 Cdo 4848/2014 – The material jurisdiction of the district court to hear disputes concerning the payment of fees by the members of an association of unit owners for the management of the building and the land, as well as payments for services provided in connection with the use of units.
- 23 Cdo 3870/2015 – The commencement of the period for the appointment of the presiding arbitrator pursuant to Section 9(1) of Act No. 216/1994 Coll.
- 23 Cdo 2831/2014 – Probable unsuccessful enforcement of a right laying grounds for the non-recognition of exemption from court fees pursuant to Section 138 of the Civil Procedure Code within distraint.
- 91 Co 417/2015 – The determination of the fee of a legal counsel appointed by a guardian of a legal entity who cannot appear before the court as an independent party to proceedings.
- 20 Cdo 380/2016 – Agreement of parents on the maintenance of a minor child cannot be effectively amended in any other way than by a decision of a court.
- 21 Cdo 1432/2014 – Evaluation of the life situation of a minor mother in general context when considering whether she expresses lack of interest in her child.
- 25 Cdo 3515/2015 – Fulfilment of the preconditions set forth by the provision of Section 113 of the Civil Code as a prerequisite for shifting the commencement of the subjective period of limitation for filing a claim for the compensation for injury to health.
- 25 Cdo 3283/2014 – The liability of a travel bureau for damage caused to things brought into a hotel room during a trip.
- 25 Cdo 3552/2014 – The liability of a parent for compensating the costs expended by the health insurance company for the treatment of the child as a part of the public health insurance system provided that the injury to the child's health was caused by the parent as a result of violating their duty of adequately supervising the child.
- 31 Cdo 1278/2015 – Lack of suitable job opportunities and compensation for loss of earnings.
- 30 Cdo 4169/2015 – As regards the right to damage compensation in cases when criminal prosecution was discontinued in consequence of an abolition decision as a part of amnesty.
- 30 Cdo 258/2015 – A preliminary hearing of a claim pursuant to Section 14 of Act No. 82/1998 Coll. does not constitute administrative proceedings.
- 30 Cdo 2082/2015 – The liability of the state in a situation when a court distrainer, in conflict with Section 46(4) of the Code of Distraint Procedure, fails to pay out the entire collected claim to the entitled party.
- 30 Cdo 2539/2015 – A subsidiary party and the right to the compensation of non-material damage inflicted by the incommensurate duration of proceedings.
- 29 Cdo 2171/2014 – As regards the extinction of a bank guarantee upon the return of the original guarantee deed.
- 29 Cdo 2678/2015 – The legal regime of the forfeiture of the right to damage compensation in a situation when the holder of a bill of exchange failed to present it to the recipient for payment and failed to inform the plaintiff.

Tisk a distribuci zajišťuje Wolters Kluwer, a. s.,
U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Cena základního předplatného je 2 065 Kč bez DPH.

Odpovědná redaktorka:	Mgr. PhDr. Marie Novotná, tel. 246 040 417, 603 826 881, e-mail: marie.novotna@wolterskluwer.com
Administrace předplatného:	Wolters Kluwer, a. s., U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3
Zákaznická linka:	tel. 246 040 400, 246 040 401 e-mail: zakaznicke@wolterskluwer.com
Distribuce:	CASUS direct mail, a. s., Žilinská 5/2773, 141 00 Praha 4

Archiv časopisu je v systému ASPI.

Pokud nejste uživatelem systému ASPI, kontaktujte nás na adrese: <http://archiv.wolterskluwer.cz>
Archiv Vám zpřístupníme.